TARTALOM

1 VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ 3
1.1 BEVEZETÉS 3
1.2 A BUDAPESTI OLIMPIA KÖLTSÉGVONZATA 5
1.3 MAKROGAZDASÁGI MEGVALÓSÍTHATÓSÁG ÉS HATÁSOK 16
2 AZ AKTUALIZÁLÁS KERETEI 27
2.1 AZ AKTUALIZÁLÁS SZÜKSÉGESSÉGE 27
2.2 AZ AKTUALIZÁLÁS TERÜLETEI ÉS KORLÁTAI 28
2.3 EGYÉB MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK 32
3 AZ OLIMPIÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖLTSÉGEK ÖSSZEFOGLALÁSA 33
3.1 AZ „OLIMPIA KÖLTSÉGE” 33
3.2 AZ OLIMPIA MEGRENDEZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ÖSSZES KIADÁS 36
4 INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK 38
4.1 FEJLESZTÉSI KÖLTSÉGEK 38
4.2 A FEJLESZTÉSEK FINANSZÍROZÁSA 50
5 OCOG KÖLTSÉGVETÉS 68
5.1 BEVEZETÉS 68
5.2 AZ OCOG KÖLTSÉGVETÉS BEMUTATÁSA 70
5.3 AZ OCOG KÖLTSÉGVETÉS TÉTELES ELEMZÉSE ÉS AZ ELŐREJELZÉSHEZ ALKALMAZOTT FELTÉTELEZÉSEK 72
5.4 AZ OCOG BEVÉTELEINEK ÉS KIADÁSAINAK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATA 98
6 AZ OLIMPIA MEGRENDEZÉSÉNEK MAKROGAZDASÁGI ELEMZÉSE 100
6.1 BEVEZETÉS 100
6.2 VILÁGGAZDASÁGI VÁLTOZÁSOK 101

6.3 EURÓPA FEJLŐDÉSE 103
6.4 BELSŐ FELTÉTELEK 105
6.5 A GAZDASÁGI FEJLŐDÉS ALAPPÁLYÁJA 106
6.6 FELHALMOZÁSI LEHETŐSÉGEK A 2007-2020 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN 119
6.7 A FELHALMOZÁSI LEHETŐSÉGEK ÉS AZ OLIMPIAI FELKÉSZÜLÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI 125
6.8 ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉS 140
7 MELLÉKLETEK 157
7.1 A JELENTŐS KÖLTSÉGVÁLTOZÁST MUTATÓ PROJEKTEK TÉTELES BEMUTATÁSA 158
7.2 A 2002-ES TANULMÁNY SZERKEZETE 161
7.3 MAKROGAZDASÁGI MELLÉKLETEK 163
7.4 KÖZLEKEDÉSI ÉS KÖZMŰBERUHÁZÁSOK LISTÁJA 195
8 FELHASZNÁLT IRODALOM 200

1 VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1.1 BEVEZETÉS

2002-ben az Ifjúsági- és Sportminisztérium megbízásából a PricewaterhouseCoopers átfogó elemzést készített a 2012-es Olimpiai Játékok budapesti megrendezésésével kapcsolatban. A megvalósíthatósági tanulmány elkészítése mellett olyan javaslatok és ajánlások kerültek kidolgozásra, amelyek alapján a Kormány és Budapest Főváros Önkormányzata, egyetértésben a Magyar Olimpiai Bizottsággal döntést tudott hozni a pályázat benyújtására vonatkozóan.

A több mint 1 500 oldalas tanulmányunkban figyelembe vettük a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) komplex és átfogó követelményrendszerének való megfelelés mellett a budapesti és országos fejlesztési tervekben szereplő infrastrukturális fejlesztések megvalósíthatóságát is.

2002-es tanulmányunk alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy az olimpia 2012-ben, bizonyos súlyponti feltételek mellett, megvalósítható. E súlyponti feltételek összefoglalva a következők voltak:

- Az olimpiához szükséges infrastrukturális fejlesztések az olimpiától függetlenül is az ország legfontosabb gazdaságpolitikai és fejlesztési prioritásait jelöljék ki, és ennek megfelelően összhangban legyenek a jóváhagyás alatt lévő Nemzeti Fejlesztési Tervvel és Budapest Városfejlesztési Koncepciójával.
- A 3 000 milliárd forintnyi központi költségvetési forrás budapesti fejlesztésekre fordítandó aránya (56%) elfogadható legyen költségvetési, gazdaságpolitikai és szociális megfontolások alapján, és ne okozza Budapest és az ország egyéb területei közötti különbség elfogadhatatlan növekedését.
- Az infrastrukturális fejlesztésekre 2003-2012 között fordítandó 720 milliárd forintnyi többlet központi költségvetési forrás előteremtése vállalható terhet jelentsen a kormány gazdaságpolitikai és költségvetési prioritásainak ismeretében.
- A 2020-ig feltételezett éves átlagos 4%-os GDP növekedés (a jelen évtized végéig 4,5–4,7%) és, hogy ez a pálya összhangban legyen a Kormány gazdaságpolitikai elképzeléseivel.
- Megteremthető legyen az infrastruktúra-fejlesztések hatékony végrehajtásához szükséges közigazgatási-, jogi háttér, valamint az olimpia kérdésében a nemzeti konszenzus.

2003-ban a döntéshozók végül elvetették a pályázat benyújtását a 2012-es Játékokra.

Az olimpia ügyét 2005-ben felkaroló BOM 2006. májusában bízta meg a PricewaterhouseCoopers-t, hogy a 2002-es tanulmány aktualizálásával elemezze egy 2016-os és egy 2020-as olimpia megrendezésének lehetőségét.

A megvalósíthatósági tanulmány aktualizálásának alapvető célja az volt, hogy a 2002 óta bekövetkező változások hatásait elemezve választ adjon az alábbi kérdésekre, és ezzel segítse az esetleges 2016-os vagy 2020-as budapesti olimpiai pályázattal kapcsolatos döntést:

- Hogyan alakult az olimpia megrendezéséhez szükséges, a 2002-ben megfogalmazott infrastrukturális fejlesztési projektek költsége, tervezett ütemezése, illetve prioritási besorolása?
- Hogyan változott a tervezett fejlesztések finanszírozhatósága, különös tekintettel az állami költségvetés teljesítőképességére, valamint a rendelkezésre álló EU-támogatásokra?
- A szükséges fejlesztések állami finanszírozási igényének figyelembevételével elbírja-e Magyarország gazdasága és költségvetése a fejlesztés terheit a 2007-2016, illetve 2007-2020 időszakban, figyelembe véve az ország várható gazdasági pályáját?
- Hogyan változtak a Szervező Bizottság (OCOG) költségvetésének becsléséhez alkalmazott feltételezések, milyen új tapasztalatok állnak rendelkezésre az Athéni olimpia kapcsán?
- Hogyan változtak az olimpia megrendezésének gazdasági hatásai (GDP növekedés, stb.)?

E kérdések megválaszolására a 2002-es tanulmány alábbi pénzügyi fejezetei kerültek aktualizálásra jelen tanulmány keretében:

- Infrastrukturális fejlesztések;
- Turizmus, szálláshely beruházások;
- A költségek finanszírozása;
- Olimpia szervezésének közvetlen bevételei és kiadásai (OCOG);
- Makrogazdasági megvalósíthatóság és hatások.

1.2 A BUDAPESTI OLIMPIA KÖLTSÉGVONZATA

1.2.1 AZ OLIMPIÁVAL KAPCSOLATOS KÖLTSÉGEK ÉS BEVÉTELEK BEMUTATÁSA

Az olimpia költsége

Az „olimpia költségének" legfontosabb tételei a pályázás, a szervezés/rendezés költsége, valamint a kifejezetten és kizárólag az olimpia megrendezése miatt felmerült fejlesztések („Olimpiai fejlesztések" vagy „Olimpiai beruházások") költségei. Ezen költségekkel állítható szembe a közvetlen olimpiai bevételekből származó összeg.

Mrd forint

	Kategória	Leírás	2012*	2012-es inflált**	2016**	2020**
(1)	A pályázati költségek	A pályázat előkészítésének, összeállításának, beadásának, valamint a pályázáshoz kapcsolódó marketing és lobbi tevékenység költségei	4	5	5	5
(2)	A Szervező Bizottság kiadásai	Az olimpiai Szervező Bizottság költségei (folyó szervezési költségek, átmeneti létesítmények építési és elbontási költségei)	402	456	460	460
(3) = (1)+(2)	**Bruttó pályázási és szervezési költségek**	**A rendezési költségek a pályázati költségeket és az olimpia rendezési/szervezési költségeit tartalmazzák**	**406**	**461**	**465**	**465**
(4)	Levonva: a Szervező Bizottság bevételei	A Szervező Bizottság (OCOG) bevételei	424	450	460	460
(5) = (3)-(4)	**Nettó pályázási és szervezési költségek**		-18	11	5	5
(6)	+ Olimpiai fejlesztések	E kategóriába azok az infrastruktúra-fejlesztések tartoznak, amelyek megvalósulása csak az olimpia miatt szükséges	427	512	513	513
(7) = (5)+(6)	**Az olimpia költsége*** **		**409**	**523**	**518**	**518**

* 2002. júniusi árakon
** 2006. júniusi árakon
*** az előrehozott fejlesztések alternatív költsége nélkül, ld. szöveg

Az „olimpia költsége" tehát 518 milliárd forint. E költség nagyrészt olyan létesítmények építéséből fakad, amelyek utóhasznosításra kerülnek, azaz hosszú távú hasznosításuk biztosított.

Az olimpia költsége elviekben az olimpia miatt előrehozni szükséges projektek előrehozásának finanszírozási költségét is tartalmazná, azonban a maastricht-i kritériumok betartásának kényszere miatt a pótlólagos forrásigényt az állam több, mint valószínű, hogy nem hitelfelvétellel (államadósság-növeléssel) fogja fedezni, ezért az erre vonatkozó finanszírozási költséget nem tekintjük ténylegesen felmerülő, a költségvetést terhelő tételnek, és ezért számításainkban nem tüntetjük fel.

Az olimpia megrendezéséhez szükséges összes költség

Az olimpia ugyanakkor a fentieken túl olyan háttér-infrastruktúrát igényel, amelynek megépítésére amúgy is szükség van. Bár ennek költségei nem az olimpiát terhelik, megvalósításáról gondoskodni kell a felkészülés időszakában, tehát az olimpia megrendezéséhez szükséges összes tényleges kiadásban számolni kell vele.

Az olimpiai felkészülés és rendezés összköltségének aktualizálását foglalja össze a következő táblázat:

Az olimpia megrendezése 518 milliárd forint

Magyarország infrastrukturájának magasabb szintre hozása 4 654 milliárd forint

Mrd forint

	Kategória	Leírás	2002*	2002-es inflált**	2016**	2020**
(1)	**Bruttó pályázási és szervezési költségek**	**A rendezési költségek a pályázati költségeket és az olimpia rendezési/szervezési költségeit tartalmazzák**	**406**	**461**	**465**	**465**
(2)	Olimpiai fejlesztések	E kategóriába azok az infrastruktúra-fejlesztések tartoznak, amelyek megvalósulása csak az olimpia miatt szükséges	427	512	513	513
(3)	Előrehozott fejlesztések költségei	Azon infrastruktúra és eszközállomány fejlesztésének költségei, amelyek az olimpia rendezésétől függetlenül is szerepelnek a 2016/2020 utáni fejlesztési elképzelésekben, szükségesek az olimpia megrendezéséhez, ennek megfelelően 2016/2020 előtt kell ezen fejlesztéseket befejezni	790	967	1 236	562
(4)	+ Alapeseti fejlesztések költségei	Azon infrastruktúra és eszközállomány fejlesztésének költségei, amelyek olimpia rendezésétől függetlenül is szerepelnek a 2016/2020-ig terjedő időszakot lefedő fejlesztési elképzelésekben, és amelyek megvalósulása szükséges az olimpia megrendezéséhez.	2 957	3 865	3 418	4 084
(5) = (3)+(4)	A nem olimpia miatt szükséges költség	Alapeset + előrehozott fejlesztések költségei	3 747	4 832	4 654	4 646
(6) = (2)+(5)	**Infrastrukturális fejlesztések összesen**	**Az olimpiai, az előrehozott és az alapeseti fejlesztések költsége összesen**	**4 174**	**5 344**	**5 167**	**5 159**
(7) = (1)+(6)	Az olimpia megrendezéséhez szükséges összes költség*	Nettó pályázási és szervezési költségek + Infrastrukturális fejlesztések költségei	4 580	5 805	5 632	5 624
(8)	Levonva: Olimpia közvetlen bevételei	A Szervező Bizottság (OCOG) bevételei	424	450	460	460
(9) = (7)-(8)	**Az olimpia megrendezéséhez szükséges összes nettó költség***	**Az olimpia megrendezéséhez szükséges összes tényleges kiadás mínusz az olimpia közvetlen bevételei**	**4 156**	**5 355**	**5 172**	**5 164**

* 2002. júniusi árakon
** 2006. júniusi árakon
*** az előrehozott fejlesztések alternatív költsége nélkül, ld. szöveg

Az olimpia teljes feltételrendszerének biztosítása és a rendezvény lebonyolítása összesen tehát a 2002-ben számított (2006-os áron) 5 355 milliárd forint helyett 2016-ra 5 172, 2020-ra 5 164 milliárd forintot igényel.

A következtetés tehát: az olimpia megrendezésének nettó költsége 518 milliárd forint. Ezen felül, egy európai színvonalú olimpia megrendezéséhez európai színvonalú országos és Fővárosi infrastruktúrával kell rendelkezni, az ehhez szükséges fejlesztések költsége 4 654 milliárd forint. E projektek az olimpiától függetlenül is szükségesek, részét képezik az olimpiától független

fejlesztési terveknek, elképzeléseknek, ezért összességében nem jelent az olimpia miatt felmerülő addicionális kiadást.

Ilyen projekt többek között a 4-es és az 5-ös metró megépítése, az elővárosi vasútvonalak fejlesztése, az M0-ás körgyűrű teljes kiépítése, az M6-os, M8-as gyorsforgalmi utak megvalósítása, a Budapest-Szolnok-Záhony vagy a Budapest-Székesfehérvár vasútvonalak fejlesztése. A közlekedési infrastruktúra mellett Budapesten több környezetvédelmi fejlesztés is azonosításra került az olimpiával kapcsolatban, többek között a csepeli Központi szennyvíztisztító telep vagy a Dél-budai szennyvíztisztítótelep és a kapcsolódó szennyvízhálózat fejlesztése.

A FEJLESZTÉSEK KÖLTSÉGEI

Alapeset és Előrehozott fejlesztések

Vélelmezett, képzett Alapeset

Az Alapeset fejlesztések körének meghatározása külön-külön 2016-ra és 2020-ra is megtörtént.

2012-ben Alapesetnek vettünk minden olyan fejlesztést, amely szerepelt az ország, illetve a Főváros olimpia nélküli fejlesztési terveiben, elképzeléseiben 2012-ig.

Az aktualizálás során a 2002-ben definiált projektek körére műszaki szakértőink megállapították, hogy a 2006-os helyzet alapján

- mely projektek, illetve projekt részek valósultak már meg, illetve mely projektek kezdődtek meg;
- mely projektek valósulnak meg várhatóan 2016-ig;
- mely projektek valósulnak meg 2016 és 2020 között; valamint
- mely projektek megvalósulása nem várható 2020-ig.

A fenti kategorizálásból összeállítottuk a 2016-ra, illetve 2020-ra érvényes „Alapesetet”, valamint az előrehozni szükséges projektek körét.

Meg kell állapítani, hogy a fenti kategorizálás elvégzésére 2006-ban is csak kevés megfogható – pontos időzítést és költségeket tartalmazó – tervet tudtunk felhasználni, ezért a besorolást az adott szakterületek szakértőinek szakmai ismeretei szerint, a koncepcionális tervek alapján, a szakterületi döntéshozókkal egyeztetve végeztük el.

A tanulmányban szereplő számításokat 2006. október elején zártuk le. Az addig, hivatalos forrásból, rendelkezésre álló

információkat figyelembe véve végeztük el a fejlesztési projektek finanszírozási struktúrájának kialakítását, valamint a projektek ütemezését. Az azóta megjelent (az ÚMFT és az operatív programok újabb változataiból származó) információkat számításainkban már nem tudtuk figyelembe venni.

Az azóta konkretizálódó ÚMFT Operatív Programjainak projektjei emiatt nincsenek teljes összhangban az általunk használt projektlistával és ütemezéssel. A további egyeztetést nem láttuk célszerűnek elvégezni, hiszen a Közlekedés Operatív Programmal kapcsolatban 2007. január 24-én is azt az információt kaptuk a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségtől, hogy az operatív programokban szereplő projektköltségvetések és ütemezések még hosszú ideig indikatív jellegűek lesznek, a konkrétumok legkorábban is csak az OP megvalósítását szabályozó akciótervekben jelennek majd meg, az egyes projektek kezdése előtt egy-másfél évvel. A projekt szintű egyezőség azért sem jöhet létre, mert a két terv tervezési horizontja más – az ÚMFT 2013-ig, az olimpiai tanulmány pedig 2020-ig, sőt az azutáni időszakra is vizsgálja a fejlesztéseket.

Hangsúlyozni kell, hogy az alapeset projektjeinek és az ország, illetve a Főváros mindenkori fejlesztési terveinek összhangját – a közös időhorizonton belül – meg kell teremteni, az olimpiai felkészülésben a fejlesztési tervek tételes összehangolása elengedhetetlen feltétel. Úgy gondoljuk ugyanakkor, hogy az országos tervek esetleges további folyamatos, akár jelentős módosulásának, finomodásának valószínűsége miatt ennek az összhangnak a megteremtése jelen tanulmányunk keretei között idő előtti, és a tételes egyezőség megteremtése továbbá végkövetkeztetéseink levonásához is szükségtelen.

A munkánk során felhasználtuk az alábbi fejlesztési dokumentumokat:

- Új Magyarország Fejlesztési Terv (2006. október 25-i változat);
- A 2007-2013-as időszakra szóló operatív programok nyílvános tervezetei;
- Budapest középtávú városfejlesztési programja – Podmaniczky Program 2006-os, felülvizsgált változata.

Az olimpia az Alapeset megvalósításának katalizátora

Az Alapeset megvalósításának szempontjából az olimpia megfelelő eszköz arra, hogy a tervekbe foglalt fejlesztések megvalósítása egy világos cél mentén időben elkezdődjön és határidőre befejeződjön.

A szükséges infrastrukturális fejlesztések koncentrált véghezvitelével az olimpia hozzájárulhat az ország, illetve Budapest modernizációs és integrációs céljainak megvalósításához. Erre akkor van lehetőség, ha az olimpia megrendezése érdekében szükséges fejlesztési stratégia fő vonalaiban egybeesik az ország, illetve a Főváros következő 10-15 éves időszakának területi- és infrastruktúra-fejlesztési stratégiájával, érték- és fontossági sorrendjével. A fenti besorolást alkalmazva, az olimpia annál inkább szolgálja a város és az ország infrastrukturális fejlődését, minél nagyobb az Alapeset aránya és minél kisebb a csak az olimpia miatt szükségessé váló fejlesztések mértéke, és ezáltal az „olimpia költsége”.

Az előrehozott fejlesztések

Az előrehozott fejlesztések költségei 2020-as rendezést feltételezve jelentősen alacsonyabbak, mint egy 2016-os rendezés esetén. Ennek nyilvánvaló oka, hogy a két időpont közötti négy év számos projekt megvalósítását teszi lehetővé, melyek ezáltal

költségei jelentősen csökkennek a 2020-as változat esetén

a 2020-as változatban már Alapeset projektekként jelennek meg. Számszerűleg 674 milliárd forinttal kevesebb fejlesztés tartozik a 2020-as előrehozott projektek kategóriájába, mint a 2016-os változatban, ami az összes fejlesztés költségének közel 15%-a.

Továbbra is fontos kérdés az, hogy az előrehozott fejlesztések megvalósítása mely egyéb olimpiához nem kapcsolódó beruházásoktól vonhatja el a forrást, illetve milyen többlet forrásigényt jelent ezen beruházások megvalósítása. Ezt a kérdéskört makrogazdasági elemzésünkben vizsgáljuk.

A legfontosabb fejlesztési költségek besorolására vonatkozóan mutatja be a következő ábra az eredeti számításainkat és az aktualizálás eredményét (2016-ra és 2020-ra) 2006-os árakon.

Mrd forint

		Közleke-dés	Egyéb Infra	Sportlét. és falvak	Összesen	%
2012	Alapeset	3 109	667	90	3 865	72%
	Előrehozott	967	0	0	967	18%
	Olimpiai	49	171	292	512	10%
	Összesen	**4 124**	**838**	**382**	**5 344**	**100%**
2016	Alapeset	2 599	730	90	3 418	66%
	Előrehozott	1 236	0	0	1 236	24%
	Olimpiai	50	171	292	513	10%
	Összesen	**3 884**	**901**	**382**	**5 167**	**100%**
2020	Alapeset	3 273	722	90	4 084	79%
	Előrehozott	562	0	0	562	11%
	Olimpiai	50	171	292	513	10%
	Összesen	**3 884**	**892**	**382**	**5 159**	**100%**

(A 2012-es adatok 2006. júniusi árakon kerültek bemutatásra)

A költségek és aktualizált értékük nagyságrendjeinek ismeretében látszik, hogy a megvalósíthatóság kritikus kérdése továbbra sem az olimpia szervezési költsége, vagy a sportlétesítmények építési költsége, hanem az infrastrukturális felkészülés vállalhatósága lesz.

A 2016-os rendezési időpont esetén nagyobb mennyiségű és összértékű projektet kell előrehozni, mint amennyit 2012-re kellett a 2002-es számítások szerint. Ennek oka elsősorban az, hogy 2002 óta a gyakorlatban lényegesen kevesebb projekt valósult meg, mint amennyit 2002-ben a 2002-2006 időszakra az akkori tervelképzeléseknek megfelelően feltételeztünk.

A 2020-as rendezési évet tekintve az előrehozni szükséges projektek értéke természetszerűleg jelentősen lecsökken – mint ahogy azt már korábban megjegyeztük –, hiszen az Alapeset fejlődés a 2016-2020 közötti projekteket is magában foglalja. 2020 esetén a projektek csak 11%-a előrehozott.

A 2016-os helyzet tehát a 2012-esnél (72%) rosszabb, a 2020-as (79%) viszont jobb körülményeket szolgáltat ebből a szempontból.

Fontos megállapítás, hogy a kizárólag az olimpia miatt felmerült fejlesztési költség az összes tárgyalt beruházásnak mindegyik esetben 10%-át teszi ki.

Nem elhanyagolható az sem, hogy a 10%-ot is olyan fejlesztések teszik ki, amelyek teljes mértékben utóhasznosításra kerülnek, és javítják a város gazdasági, szociális és infrastrukturális fejlettségi szintjét. A legfontosabb ilyen fejlesztések között szerepel a lakóingatlanokként utóhasznosított olimpiai és médiafalu, továbbá szállodák, biztonsági és telekommunikációs infrastruktúra, a dunai hajózás fejlesztése, valamint sportcéllal és nem sportcéllal utóhasznosított sportlétesítmények.

Az olimpia nélkül is tervezett (Alapeset és Előrehozott) fejlesztések többségét az alapinfrastruktúrához kapcsolódó beruházások teszik ki. A következő táblázatban az „infrastrukturális fejlesztések" és az „olimpiai létesítmények" kategóriák tartalmát mutatjuk be:

Mrd forint

Költség kategória	2012	2016	2020
Infrastrukturális fejlesztések			
Közlekedés	4 124	3 884	3 884
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	196	196
Közmű	308	363	363
Idegenforgalom	247	255	246
Technológia és biztonság	87	87	87
Olimpiai létesítmények			
Sportlétesítmények	186	186	186
Olimpiai falu	84	84	84
Média falu	112	112	112
Összesen	5 344	5 167	5 159
	100%	97%	97%

A SZERVEZÉSI (OCOG) ÉS PÁLYÁZATI KÖLTSÉGVETÉS

Jelenlegi tanulmányunkban az OCOG költségvetés 2002-ben meghatározott tételeinek az aktualizálása volt a cél. Nagymértékben támaszkodtunk a 2002-ben elvégzett kutatásaink eredményeire és az akkor alkalmazott számítási módszerekre. Az aktualizálás során figyelembe vettük az eltelt időszak inflációs hatásait, az athéni olimpia tényszámait, valamint a 2012-es pályázatok tervszámait.

Az olimpiai rendezést elnyert városnak fel kell állítania egy Olimpiai Szervező Bizottságot (Organising Committee for the Olympic Games – OCOG), amelynek feladata az olimpiai előkészületek megszervezése, valamint a játékok lebonyolítása. Az ezzel kapcsolatban felmerülő költségeket és a finanszírozási forrásokat mutatja be az OCOG költségvetés, amely az olimpiai pályázat fontos részdokumentuma. A meghatározott OCOG költségvetés független attól, hogy egy 2016-os vagy egy 2020-as budapesti olimpia tervszámait vázoljuk fel, mivel 2006-os árakon készült, és a jelenleg rendelkezésre álló információk teljes palettáját figyelembe veszi.

Állami támogatás nélkül is egyensúlyban lehet az OCOG költségvetés

A budapesti olimpia OCOG költségvetési terve konzervatív becsléseken alapszik. Ezzel együtt is úgy gondoljuk, hogy a bevételek és kiadások egyensúlyban tartása megoldható állami támogatások nélkül is.

Jelenlegi feltételezéseink és számításaink alapján a Szervező Bizottság bevételei és kiadásai egyaránt 460 milliárd forint (2,16 milliárd dollár) körül alakulhatnak. A budapesti Szervező Bizottság főbb bevételi és kiadási tételeit mutatja be a következő táblázat:

Mrd forint

BEVÉTELEK		MŰKÖDÉSI KIADÁSOK	
NOB	205	Sportesemények, olimpiai falu, MPC&IBC	166
Helyi marketing (magánszektor)	76	Egyéb folyó szervezési kiadások	294
Jegyárbevétel	106		
Egyéb	72		
Összesen	**460***		**460**

* kerekítésből adódó eltérést tartalmaz

Az OCOG négy bevételi forrása: NOB, magánszektor, jegyárbevétel és egyéb marketing bevételek

Az OCOG bevételei a következő fő forrásokból származnak:

NOB: A NOB szerződést köt a kiválasztott televíziós közvetítőkkel, valamint a nemzetközi szponzor cégekkel (TOP) és a bevétel egy meghatározott százalékát átadja az OCOG-nak az olimpiai játékok megszervezésére. A 2012-es olimpiára beadott pályázatok arra engednek következtetni, hogy a következő olimpiák kapcsán közvetítési bevétel csökkenésére lehet számítani, és forrásaink szerint a NOB belső berkeiben egyelőre a 600-700 millió dollár jelenti az irányszámot a TV jogdíjbevételekből allokált OCOG részesedést illetően. Előrejelzésünkben a 2012-es szintet vettük alapul, nem számoltunk növekedéssel, becslésünk 2006-os értéken 642 millió dollár, vagyis 137 milliárd forint. A TOP szponzori bevételek tekintetében London 2012-es győztes pályázata az athéni nagyságrenddel számol, ezért indokoltnak tartjuk a London által tervezett 321 millió dollárral, vagyis 68 milliárd forinttal számolni 2016-ra vonatkozóan is.

Magánszektor: Az OCOG által elsősorban belföldi, de akár nemzetközi vállalatoknak is értékesített marketing, illetve szponzori csomagokért, illetve az olimpiai szimbólumok használatáért jelentős összegeket kap a Szervező Bizottság. Az így szerzett jogosultságok általában a rendező országon belülre korlátozódnak. A 2002-ben a helyi szponzoroktól várható bevételek mértékét részletes számításokkal igyekeztünk alátámasztani. Most azzal a feltételezéssel éltünk, hogy a korábban meghatározott összeg – a BOM által indított kezdeményezés hatására, a magyar nagyvállalatok aktivizálódásának következtében – 25%-kal megnövelhető, valamint alkalmaztuk a forint inflációs korrekciót is. Jelenlegi feltételezéseink alapján mintegy 76 milliárd forint

helyi szponzori pénz mozgósítását látjuk lehetségesnek.

Jegyárbevétel: 2002-ben létesítményekre és sporteseményekre bontva határoztuk meg az értékesíthető jegyek számát. Az aktualizálás során nem kerültek felülvizsgálatra ezek a kapacitások. Az elérhető hazai átlagos jegyárak meghatározásánál azt feltételeztük, hogy Budapesten is elérhető lenne az Athénban végül kialakult átlagos jegyár. Ezeknek a feltételeknek a megvalósulása 106 milliárd forintos jegyárbevételt jelentene.

Egyéb: Az OCOG számára további bevételeket biztosíthat az olimpiai érme- és bélyegprogram, az olimpiai lottó, valamint állami/önkormányzati szervektől kapott támogatások, és bármilyen harmadik féltől származó adományok.

Az OCOG költségei:

Működési költségek: A szűken értelmezett működési költségek közé tartoznak a sporteseményekkel, az olimpiai faluval, az MPC&IBC-vel (Fő Sajtóközpont és Nemzetközi Műsorszóró Központ) kapcsolatban felmerülő költségek. Ezeket 2002-ben egy budapesti olimpia esetére tételesen kiszámoltuk. Az akkor alkalmazott feltételezéseket alapvetően továbbra is fenntartjuk. Azonban Athén és London a korábbitól kissé eltérő struktúrában mutatta be az OCOG költségeit, a működési költségek közül egyes költségtípusok kiemelésre kerültek, és külön soron lettek feltüntetve. Az inflációs korrekció és a strukturális módosítások után a szűken vett működési költségek összege becslésünk szerint 166 milliárd forint.

Egyéb szervezési költségek: Ide tartoznak a rendezés során felmerülő bérköltségek, az információs rendszerek költségei, a telekommunikáció és egyéb technológiák, valamint az internet költségei, továbbá az ünnepségek, a kulturális programok lebonyolításának költségei, egészségügyi költségek, ellátás-étkeztetés költsége, utazási és személyszállítási költségek, biztonsági költségek, a paralimpia támogatására fordított összeg, marketing és promóciós költségek, adminisztrációs költségek. Ezeket a tételeket tanulmányunkban típusonként külön-külön megbecsültük, többnyire a rendelkezésre álló benchmarking információk alapján, de ahol 2002-ben részletes számításokat végeztünk a forintban felmerülő költségekre vonatkozóan, ott csak inflációs korrekció elvégzése volt indokolt.

Beruházások: Tipikusan a sportlétesítményekkel, az olimpiai faluval, az MPC és IBC-vel kapcsolatos végleges, hosszú távra tervezett létesítmények építési költségei sorolhatók ebbe a kategóriába. Budapest esetében 2002-es feltételezésünkhöz hasonlóan most sem számoltunk azzal, hogy az OCOG részt vállal állandó céllal épülő olimpiai létesítmények beruházásaiban.

1.2.2 A BUDAPESTI OLIMPIA FINANSZÍROZÁSA

Az olimpia finanszírozása: nem mindent közpénzekből

A pénzügyi források bemutatásakor szét kell választani az olimpiának mint rendezvénynek közvetlen bevételeiből fedezett kiadásokat az egyéb forrásokból (közpénzek, magántőke, EU-támogatások) fedezettektől:

- Az olimpia (OCOG) közvetlen bevételei a folyó szervezési költségeken túl fedezetet nyújtanak a sportlétesítmények „olimpiai módba" helyezésének és az olimpia utáni visszaalakításának költségeire, valamint az ideiglenes (nem utóhasznosított) sportlétesítmények felépítési és elbontási költségeire is.
- A végleges (utóhasznosított) olimpiai létesítmények közül az olimpiai és médiafalut magántőkéből, a sportlétesítményeket pedig tipikusan közpénzekből kell finanszírozni.
- Az infrastrukturális fejlesztéseket állami és önkormányzati költségvetésből, valamint magántőke és EU-források bevonásával lehet finanszírozni. Projekt-szinten került meghatározásra a bevonható uniós és magán források nagysága. Az állami források, a „maradék-elv" alapján kerültek allokálásra azon projektekre, melyek költségei nem fedezhetők teljes mértékben uniós támogatásból vagy magánforrásból.

A következő grafikon bemutatja az olimpia megrendezésével kapcsolatos költségek és finanszírozási szerkezetük nagyságrendjét és alakulását (2006. júniusi árakon):

Az olimpia megvalósítása lényegében egy feszített ütemű, többségében költségvetési finanszírozású infrastrukturális fejlesztési csomag megvalósítását jelenti

A 2012-es változat

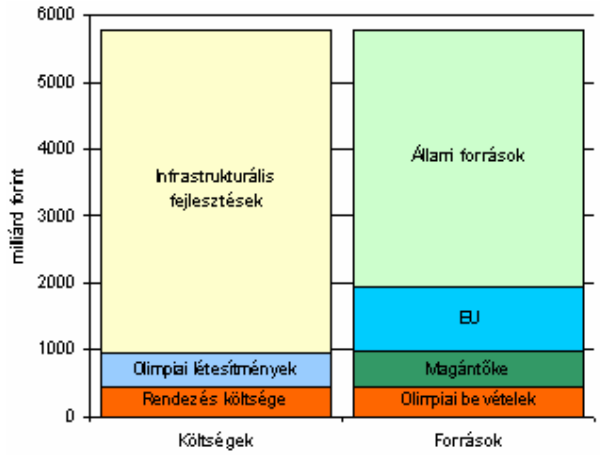

A 2016-es / 2020-as változat

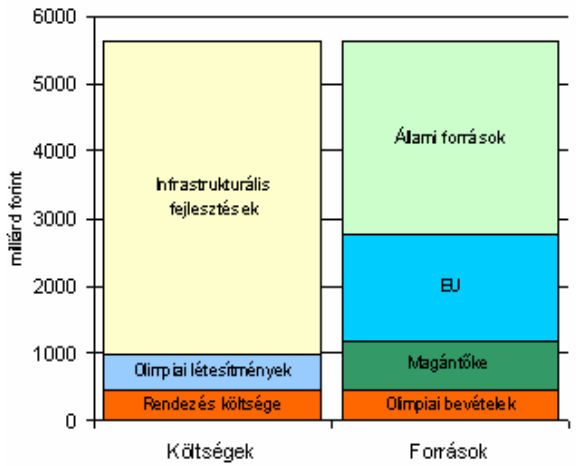

A két grafikon jól szemlélteti, hogy az olimpia közvetlen költsége nagyságrendekkel kisebb az infrastrukturális fejlesztések költségeinél. A 2012-es változathoz képest jelentős növekedést mutat az uniós források aránya, mely teljes mértékben az állami források csökkenését eredményezte.

Az OCOG által nem fedezett beruházások finanszírozási forrásainak megoszlását mutatja be a következő két tábla a 2016-os és a 2020-as változat esetén:

A finanszírozási szerkezet 2016-ra:

Mrd forint

Költség kategória	Összktg.	Állami	Magán	EU
Infrastrukturális fejlesztések				
Közlekedés	3 884	2 392	201	1 292
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	98	49	49
Közmű	363	140	0	223
Idegenforgalom	255	0	255	0
Technológia és biztonság	87	52	35	0
Olimpiai létesítmények				
Sportlétesítmények	186	186	0	0
Olimpiai falu	84	0	84	0
Média falu	112	0	112	0
Összesen	5 167	2 868	736	1 564
	100%	55%	14%	30%

A finanszírozási szerkezet 2020-ra:

Mrd forint

Költség kategória	Összktg.	Állami	Magán	EU
Infrastrukturális fejlesztések				
Közlekedés	3 884	2 392	201	1 292
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	98	49	49
Közmű	363	140	0	223
Idegenforgalom	246	0	246	0
Technológia és biztonság	87	52	35	0
Olimpiai létesítmények				
Sportlétesítmények	186	186	0	0
Olimpiai falu	84	0	84	0
Média falu	112	0	112	0
Összesen	5 159	2 868	727	1 564
	100%	56%	14%	30%

A költségek megoszlása az egyes finanszírozási formák között 2016-ra:

Mrd forint

Költség kategória	Össz.	Állami	Magán	EU
Alapeset fejlesztések	3 418	1 926	430	1 063
Előrehozott fejlesztések	1 236	749	12	474
Olimpiai fejlesztések	513	192	294	26
Összesen	5 167	2 868	736	1 564

A költségek megoszlása az egyes finanszírozási formák között 2020-ra:

Mrd forint

Költség kategória	Össz.	Állami	Magán	EU
Alapeset fejlesztések	4 084	2 309	423	1 352
Előrehozott fejlesztések	562	366	10	185
Olimpiai fejlesztések	513	192	294	26
Összesen	5 159	2 868	727	1 564

Az állami források 90%-át olimpia nélkül is szükséges fejlesztésekre kell fordítani

A 2002-es tanulmányban bemutatott finanszírozási struktúrához képest jelentősen csökkent az állami forrásigény (a 2002-es 72-73%-ról 55%-ra). Jelentősen nőtt az infrastrukturális fejlesztésekre fordítható uniós támogatások aránya (a teljes forrásigény 30%-ára), de arányaiban nőtt a bevonásra szánt magánforrások részesedése is a teljes forrásigényből.

1.3 MAKROGAZDASÁGI MEGVALÓSÍTHATÓSÁG ÉS HATÁSOK

Az olimpia megrendezésének makrogazdasági vonatkozású megvalósíthatóságát és hatáselemzését gazdasági modellek – hosszú távú nemzetközi és nemzetgazdasági statisztikák, integrált nemzetgazdasági mérlegmodell, és egy ÁKM (ágazati kapcsolatok mérlege) alapú modell – segítségével vizsgáltuk.

A makrogazdasági Alapeset

A magyar gazdaságban átlagban 2-3%-os növekedés várható 2010-ig

A magyar gazdaság rövid és középtávú fejlődési pályáját alapvetően befolyásolja az államháztartásban és a gazdaságban kialakult jelenlegi egyensúlyvesztő állapot. A középtávú alappálya vázolása során a Magyar Köztársaság Kormánya által az Európai Uniónak 2006 szeptemberében benyújtott Konvergencia Programja (2007-2010) szolgáltatta a kiindulási alapot. Az első két évben jelentős visszaeséssel lehet számolni a gazdasági növekedésben. A Konvergencia Program optimistának mondható változata mellett két alternatív forgatókönyvet is megvizsgáltunk. Ezekben az egyensúlyi növekedési pályára történő ráállás valamivel később, és nagyobb növekedési veszteséggel történik. A három változatban a növekedési ütem éves átlaga a 2007-2010 években 2,1-3,3%.

A hosszú távú előrejelzés szerint átlagban 3-4%-os növekedés várható 2011-2020-ig

A 2010 utáni időszakra vonatkozóan a rövid és középtávú növekedési változatokkal harmonizáló, nemzetközi és hosszú távú magyarországi növekedési trendek figyelembevételével 3-4%-os növekedési ütemet feltételeztünk. A változatok fontos és kritikus közös jellemzője, hogy mindegyik a stabilizációs program sikerét feltételezi úgy, hogy a későbbiekben ne legyen szükség hasonló, a gazdasági növekedést visszafogó állami intézkedésekre.

Az olimpia nemzetgazdasági szinten

Az olimpiai beruházások a nemzetgazdasági beruházások 7,5%-át, a GDP 2%-át teszik ki

A vázolt hosszú távú fejlődési pályából becsülhető, hogy nemzetgazdasági szinten a 2007–2016 közötti időszakban összesen mintegy 62-72 ezer milliárd forintnyi (2006. évi áron) beruházásra fog sor kerülni az olimpia megrendezésétől függetlenül. Az olimpiai felkészüléshez szükséges fejlesztések (Alapeset, Előrehozott és Olimpiai) 5 167 milliárd forintos összege a nemzetgazdasági beruházásoknak mintegy 7,5%-át, a vizsgált időszak GDP-jének (bruttó hazai termék) csupán 2%-át teszi ki. A 2020-as olimpia beruházási projektekjének végösszege és a projektek struktúrája azonos, a négy évvel hosszabb megvalósítási időszak azonban alacsonyabb terhelést eredményez, és a 2016-os olimpia esetében előrehozott beruházás már Alapesetben is megvalósul.

A nemzetgazdasági beruházásokon belül az infrastrukturális jellegű (közlekedési és hírközlési) beruházási területek átlagos súlya változatos képet mutat a múltban, de a csökkenő tendenciát is figyelembe véve a jövőben 14-15%-os hányaddal lehet számolni. A közlekedési és hírközlési beruházások 2007-2016 között 9-10,5 ezer milliárd forintot, 2007-2020 között 13,5-16 milliárd forintot tesznek ki. Az Alapeset, Előrehozott és Olimpiai projektekhez közvetve és közvetlenül szükséges hasonló

tartalmú projektek a teljes 2007–2016-os időszakra vonatkoztatva 40%-ot, 2020-as olimpia esetében kb. 27%-ot jelentenek az összes közlekedési és hírközlési beruházásokon belül.

Az olimpiai projektek a közlekedési és hírközlési beruházások mintegy 40%-át tehetik ki 2007–2016 között

Megnevezés (Duna menti, Mrd Ft 2006-os áron, %)	2016-os olimpia (2007-2016)		2020-as olimpia (2007-2020)	
	Összes beruházás	Összesből: Közlekedési és hírközlési beruházások*	Összes beruházás	Összesből: Közlekedési és hírközlési beruházások*
Nemzetgazdasági beruházások *	69 020	10 008	103 373	14 989
Olimpia felkészülés beruházásai**	5 167	3 971	5 159	3 971
Olimpia felkészülés beruházásainak aránya	7,5%	39,7%	5,0%	26,5%
Többlet beruházások (előrehozott és olimpiai)**	1 749	1 354	1 075	681
Többlet beruházások aránya (előrehozott és olimpiai)	2,5%	13,5%	1,0%	4,5%

* A "B" gazdasági növekedési pályát feltételezve, lásd a fő anyag későbbi részében

** Nemzetgazdasági beruházások esetében az összes, Közlekedési és Hírközlési beruházások esetében az az összes hasonló besorolású olimpiai projekt (közlekedés, technológia) teljes költsége (Állami, EU, Magán)

Az olimpiával kapcsolatos beruházások az állami szektor szintjén

Az összes kiadás állami finanszírozású része a teljes költségvetés 3,5%-át teheti ki, Alapeset nélkül csupán 1,2%-át a 2016-os olimpia esetében

Az olimpiához szükséges fejlesztések állami finanszírozású része 2 867 milliárd Ft. Ez az összeg az állami költségvetés mintegy 3,5%-át jelenti. Ha az időszakban csak az olimpia miatt pótlólagosan felmerülő többletberuházásokat (Előrehozott és Olimpiai fejlesztések) tekintjük, azok a központi költségvetési kiadások mindössze 1,2%-át teszik ki 2007-2016 között. A 2020-as olimpia esetében ugyanezek az arányok még kedvezőbbek, 2,4% és 0,5%-ot mutatnak.

Duna menti olimpia (2006-os áron Mrd Ft)	Alapeset	Előrehozott és olimpiai	Összesen	Alapeset	Előrehozott és olimpiai	Összesen
	2016-os olimpiai felkészülés			2020-as olimpiai felkészülés		
Olimpiai felkészülés beruházásai	3 418	1749	5 167	4 084	1075	5 159
GDP %-a	1,3%	0,6%	1,9%	1,0%	0,3%	1,3%
Nemzetgazdasági beruházások %-a	5,0%	2,5%	7,5%	4,0%	1,0%	5,0%
Ebből állami finanszírozású	1 926	942	2 868	2 309	559	2 868
GDP %-a	0,7%	0,3%	1,1%	0,6%	0,1%	0,7%
Kormányzati beruházások %-a	18,6%	9,1%	27,7%	14,9%	3,6%	18,5%
Állami költségvetés %-a	2,4%	1,2%	3,5%	1,9%	0,5%	2,4%

* A "B" gazdasági növekedési pályát feltételezve

Az állami beruházások közel 30%-át teheti ki a 2016-os felkészülési beruházások, 19% -ot a 2020-as esetében

Az elkövetkező időszakra – 15%-os historikus nyolcéves állami beruházási aránnyal számolva – kb. 10,3 ezer milliárd Ft kormányzati beruházásra lehet számítani. Az olimpiával kapcsolatos összes állami kiadás 2,9 ezer milliárd Ft, amely érzékelhető arányt, 28%-ot jelent az egész időszakra vonatkoztatva, míg 19%-ot a 2020-as olimpia esetében. Az adott időszakban a 2016-os olimpia miatt pótlólagosan felmerült projektek (Előrehozott és Olimpiai), azonban 9%-ot tesznek ki az összes állami beruházáson belül, és kevesebb mint 3,6%-ot a 2020-as olimpia esetében. Ez azt jelenti, hogy az állam beruházásainak jelentős részét olyan Alapeseti projektek megvalósítására kell hogy fordítsa, amelyek az olimpia megrendezéséhez is szükségesek.

A fentiek azt mutatják, hogy a 2007-2016-os nemzetgazdasági beruházásokhoz és a költségvetési kiadásokhoz képest kezelhető nagyságrendet képviselnek a felkészülés fejlesztései, különösen amennyiben csak az olimpia beruházásokat tekintjük. A 2020-as olimpia esetében az összkép még kedvezőbb.

Az olimpiai felkészülés jellemző sarokszámai

A költségek 10%-a közvetlen olimpiai beruházás, 90%-a általános infrastrukturális beruházás

A 2016-os olimpiával kapcsolatos összes fejlesztés megítéléséhez abból kell kiindulni, hogy annak 90%-a olyan beruházásokból áll, amelyekre az olimpia megrendezése nélkül is szükség van, és amelyek megvalósítása jelentősen hozzájárulna az ország gazdasági potenciáljának növeléséhez, az ország és a Főváros fejlődéséhez. A költségek kevesebb, mint egy tizedét teszik ki a csak az olimpia miatt felmerülő beruházások (sportlétesítmények + környező infrastruktúra, olimpiai és média falu), tehát ha makrogazdasági szempontból vizsgáljuk az olimpia egészének megvalósíthatóságát, akkor lényegében az infrastrukturális projektek megvalósíthatóságát elemezzük.

513 Mrd Ft a közvetlen olimpiai projekt, 192 Mrd Ft az állami rész

Az elemzésünkben a 2016-os olimpia kapcsán 513 milliárd Ft „Olimpia beruházást” (azaz csak az olimpia miatt felmerült fejlesztéseket) azonosítottunk. Az összeg az új sportlétesítmények, az olimpiai és média falu, valamint a kapcsolódó infrastruktúra beruházási kiadásait tartalmazza. E tételből ugyanakkor csak 192 milliárd Ft finanszírozását kell állami forrásból fedezni.

942 milliárd Ft többlet állami finanszírozási igény az Alapeseten felül

Az olimpiával kapcsolatban a felkészülési időszakban felmerülő beruházási többletigénynek egyrészt a csak az olimpia miatt felmerülő, másrészt az olimpia miatt előrehozott beruházások összessége tekinthető, ez nemzetgazdasági szinten 1 749 milliárd forint. Ebből az állami költségvetést terhelő összeg a 2016-os változatot alapul véve 942 milliárd Ft-ra tehető a 2007-2016 időszakban. Ennek alapján a többlet forrásigény a teljes időszakban évente átlagosan kb. 94 milliárd Ft. A beruházási igénytöbblet várhatóan 2012-2015-ben jelentkezik, amikor is a többlet összesen 850 milliárd Ft, amely átlagosan 155 milliárd Ft-ot jelent évente, s a GDP 0,5-0,6%-át teheti ki.

2020-as rendezési dátum esetén a többlet-beruházás 1 075 milliárd forint, amelyből az államot terhelő rész 559 milliárd forint.

Az EU-támogatások 60%-át felhasználják a projektek

A teljes kiadásból az elképzelések szerint 1 564 milliárd Ft, vagy 30% finanszírozása az európai uniós támogatásokból lenne biztosítva; 55% állami forrásból, a maradék pedig magánberuházásokból. A teljes kiadást tekintve a 2007-2016-os időszakban rendelkezésre álló 2 175 milliárd Ft a közlekedési célú európai uniós források 60%-át köti le, azt feltételezve, hogy 2013 után hasonló nagyságrendű és struktúrájú európai uniós támogatásban részesülhet hazánk. Ez az arány a 2020-as olimpia tekintetében 42%-os.

A 2016-os olimpia megvalósíthatósága – ütemezési problémák

975 Mrd Ft többlet állami finanszírozási igény a restrikció éveiben 2007-2010-ben

Az egész időszakon felül az ütemezés kérdésének vizsgálata is fontos megvalósíthatósági tényezőkre világít rá. Az Alapeset beruházások megvalósulása a gazdasági restrikció időszakában megkérdőjelezhető. A Kormányzat szerinti 2007-2009-es kritikus, restrikciós időszakban az Alapesetben 800 milliárd Ft, az általunk vélt kritikus években 2007-2010-ben 975 milliárd Ft állami forrásra lenne szükség. Ezen Alapeset összegeken felül jelentkezne még az előrehozott és olimpiai projektek 22 és 96 milliárd Ft-os többletösszege.

Az elkövetkező időszakban Magyarországnak nemzetközi összehasonlításban is súlyos strukturális kiigazítási folyamaton kell keresztül mennie, emiatt még sikeres stabilizációs program esetében is a következő 2-3 évben jelentős visszaesés várható a növekedésben. További kockázatot jelent a stabilizációs időszak elhúzódása, illetve a stabilizáció sikerességének kérdése is. Ebben az időszakban a költségvetési hiány 2006-os szintjét kb. 1 600 milliárd Ft-os összeggel szükséges csökkenteni 2010-re (2006-os áron). Ez azt jelenti, hogy a négy évben összesen kb. 4 300 milliárd Ft-tal kevesebb kiadással gazdálkodhat az állam összesen, mint restrikció nélkül. Számításaink szerint fennáll a veszélye, hogy a Konvergencia Programban tervezett bevételek esetleg elmaradnak a tervezettől, amely a stabilizációs időszak elhúzódásához vezethet, és ronthatja a 2016-os olimpia megvalósíthatóságának esélyét.

Az EU-támogatások közel 80-90%-os kihasználása bizonyos években

A fenti problémákat tovább növeli az EU-s támogatások lehívásának ütemezése, azaz hogy egyes időszakokban 80-90%-os lehívási arányt kellene megvalósítania az országnak (2013-2014), és 2007-ben 75%-ot. Látható tehát, hogy az EU-támogatások biztosítása komoly kihívást jelenthet.

Várható tovagyűrűző hatások

Az 1 500 Mrd Ft többletberuházás évi 0,4 százalék-ponttal növeli a növekedési ütemet, a GDP többlet kb. 2700 Mrd Ft 2012-2016-ban

A 2012-2016-os években mintegy 1 500 milliárd Ft többletberuházás (Előrehozott és Olimpiai) jelenik meg a 2016-os olimpiai rendezés kapcsán, ez évente kb. 300 milliárd Ft többletet jelent. Ebből összesen 770 milliárd Ft, vagyis évente kb. 150 milliárd Ft terhelné a központi költségvetést. A többletberuházás felgyorsíthatja a gazdasági növekedést. Ebben az időszakban a vélelmezett GDP mérleg és az integrált nemzetgazdasági mérlegmodell számítások alapján évi 0,4 százalékpontra becsülhető a növekedés, vagyis kb. évi 540 milliárd Ft GDP többlet termelődhet az alapesthez képest, amely összesen 2 700 milliárd Ft-ot jelent az öt éves időszakban. Ezek a számítások – azontúl hogy nagyvonalú becslések – az alkalmazott feltételrendszer miatt maximumnak tekinthetők.

150 Mrd Ft állami kiadás valóban csak 95 Mrd Ft-ot jelent a többlet-bevételek miatt

A növekedés gyorsulása, a megnövekedett GDP és adóbevételek miatt a költségvetés helyzete is a tervezett beruházási kiadások évi 150 milliárd forintjánál kisebb mértékben – kb. csak 95 milliárd Ft-tal – romlana.

73 ezer többlet munkahely a csúcsévekben

Szintén a 2012-2016 időszakra koncentrálva más ágazatok közötti tovagyűrűző hatásokat is becsültük. Az ÁKM mérleget felhasznált számítások azt mutatják, hogy általában 300 milliárd Ft többletberuházás az építőiparban kb. 73 ezerrel több munkahelyet eredményezhet az Alapesethez képest.

Amennyiben az összes többletberuházást a fogyasztás terhére valósítanánk meg, érdemi eltérés a fogyasztás növekedési ütemében nem következne be, átlagosan évente kb. 0,15 százalékponttal lenne alacsonyabb az új fogyasztás az alap gazdasági pályában vélelmezetthez képest a teljes 2007-2016-os időszakban.

A 2020-as olimpia esetében kb. évi 200 milliárd Ft többletberuházással lehet számolni a 2016-2020-as években, amely 100 milliárd forint állami finanszírozású többletberuházást jelent. A várható hatásokat ebben az esetben is megbecsültük, amelyeket a következő táblázat foglal össze:

2020-as olimpia esetében évi 0,2 százalék-pontos GDP ütem növekedés, 65 Mrd Ft/ év adótöbblet és kb. 43 ezer munkahelytöbblet 2016-2020-ban

Tovagyűrűző hatások a többlet-beruházások eredményeképpen	2016-os olimpia 2012-2016 években	2020-as olimpia 2016-2020 években
Beruházástöbblet		
Beruházástöbblet 5 évben / évente	1 500 Mrd Ft / 300 Mrd Ft/év	1 000 Mrd Ft / 200 Mrd Ft/év
Állami beruházástöbblet 5 évben / évente	770 Mrd Ft / 150 Mrd Ft/év	500 Mrd Ft / 100 Mrd Ft/év
Hatás		
GDP-többlet 5 évben / évente	2 700 Mrd Ft / 540 Mrd Ft	1 800 Mrd Ft / 360 Mrd Ft
GDP növekedési ütemtöbblet	+ 0,4% évente	+ 0,2% évente
Többlet-adóbevétel egy évben átlagosan	kb. 65 Mrd Ft/év	kb. 35 Mrd Ft/év
Munkahelyteremtés egy évben átlagosan	73 ezer fő/év	43 ezer fő/év

KÖVETKEZTETÉS

Következtetés a 2016-os olimpiára vonatkozóan

A 2016-os olimpia megrendezését a várható előnyök ellenére – makrogazdasági szempontból – nem tartjuk reális alternatívának. Bár pusztán az olimpiai többletköltségek oldaláról (tehát az Alapeset projektek megvalósulását garantáltnak feltételezve) a 2016-os olimpia megvalósítható lenne, a 2010-ig terjedő időszak forrásait azonban a gazdasági stabilizáció megvalósítása köti le, és ezért a következő akadályozó tényezőkkel kell számolnunk:

A 2016-os olimpiai rendezés makrogazdasági szempontból nem reális

(1) Az úgynevezett Alapeset beruházások megvalósulása a gazdasági restrikció időszakában megkérdőjelezhető. Az általunk kritikusnak vélt 2007-2010 években Alapesetben 975 milliárd Ft állami forrásra lenne szükség. Ezen Alapeset fejlesztésekhez adódnának hozzá még az Előrehozott és Olimpiai projektek 22 és 96 milliárd Ft-os nagyságrendben, amely összesen 1 075 milliárd Ft állami finanszírozási igényt jelent 2007-2010-es időszakban. Ugyanakkor ebben az időszakban a költségvetési hiány 2006-os szintjét várhatóan 1 600 milliárd Ft-os összeggel szükséges majd csökkenteni, ami azt jelenti, hogy a négy évben összesen mintegy 4 300 milliárd Ft-tal kevesebb kiadással gazdálkodhat az állam ahhoz képest, mintha nem lenne szükség stabilizációs csomagra. Ez a nagymértékű restrikció nem hozható összhangba az időszakra tervezett szükséges beruházásokkal, amelyek hasonló nagyságrendű kiadást jelentenek.

(2) Jelenleg egyértelműen nem látható, hogy a restrikció éveiben az Alapeset beruházások a valóságban miként kerülnek megvalósításra, melyek azok a beruházások, amelyek megvalósítását esetleg felfüggesztik. A restrikciós időszakban a fejlesztések finanszírozási igénye, az államháztartás kiadásainak szükséges mérséklése más tételek terhére valósulhatnak meg. Legkedvezőtlenebb esetben ez azt jelentheti, hogy a jelenlegi restrikciós elképzeléseken túlmenően évi akár 300 milliárd Ft-ot is el kellene vonni más területekről és átcsoportosítani az Alapeset beruházások megvalósítására. Emiatt kb. 2-4%-kal kellene más területeken csökkenteni a kiadásokat attól függően, hogy a restrikciós csomag milyen mértékben engedi az Alapeset beruházások megvalósulását. A bevételi oldalról megközelítve a beruházások a költségvetési bevételek 2,5-5%-os növelését tenné indokolttá az adók további fokozása révén, hogy a kívánt többlet rendelkezésre álljon. A restrikciós csomag jelenlegi formájában is jelentős társadalmi feszültségeket okoz, az Alapeset beruházások politikai prioritása esetén ezek további növekedését kellene felvállalni a pótlólagos restrikciók és adóbevételek miatt.

(3) A fenti problémákat növeli továbbá az EU-s támogatások lehívásának ütemezési kérdése, főleg hogy az országnak a stabilizációs időszak első évében 75%-os, valamint hogy későbbi időszakban 80-90%-os lehívási arányt kellene megvalósítania.

(4) Az olimpia megrendezése az organikus fejlődéshez képest keresleti sokkot jelenthet a nemzetgazdaság számára, amely a magyar gazdaság és államháztartás előtt álló gazdasági restrikciós időszakban nehezen engedhető meg.

(5) A makrogazdasági kérdéseken túl továbbá az esetleges 2016-os olimpiai rendezés felveti a hitelesség kérdéskörét is, miközben Magyarország túlzott deficit eljárás alá esik az Unióban, nehezen elképzelhető, hogy egy ilyen nagyszabásúnak mondható vállalkozásba kezdjen az ország.

Végső következtetésként megismételjük, hogy a 2016-os olimpia megrendezése esetén várható olyan pozitív hatások, mint a gazdaság élénkülése, a költségvetési bevételek relatív növekedése (a foglalkoztatottság emelkedését is figyelembe véve), a magyar gazdaság és államháztartás előtt álló stabilizációs feladatok, a stabilizációval járó problémák és jelentős kockázatok miatt a 2016-os olimpia megrendezését nem teszik reálisan választható alternatívává.

A vázolt számszerűsíthető tényezők mellett az alábbi táblázatban foglaltuk össze a nem minden esetben számszerűsíthető szempontokat, amelyek fontosak lehetnek a megvalósítás, a hatások és a kockázatok tekintetében.

A 2016-os olimpiai felkészülés makrogazdasági előnyei és hátrányai

Előnyök – lehetőségek (2016)	Hátrányok – veszélyek (2016)
Az olimpiához kapcsolódó fejlesztések növelhetik a működőtőke beáramlását az országba.	Az olimpia megrendezése az organikus fejlődéshez képest egy keresleti sokkot jelenthet, ami az államháztartási kiadások szerkezetét eltérítheti. Jelentős átcsoportosításra van szükség a gazdaságpolitikai prioritásokban, és a historikus trendek fényében.
A felgyorsított infrastrukturális fejlesztés jelentősen felgyorsíthatja az ország felzárkózását az Európai Unió átlagához. Az olimpia rendezése bebiztosíthatja az alapesetben megfogalmazott infrastrukturális beruházások megvalósítását.	A keresleti sokk tovább ronthatja az egyensúlyi pozíciókat, fokozottabb egyensúlyi feszültségeket okozhat. A stabilizációs program nem harmonizál a komoly beruházási igényekkel. A stablizációs program elhúzódása (főleg sikere) jelentősen befolyásolja az előttünk álló évek lehetőségeit.
A gyorsabban kiépülő autópálya-rendszer segítheti az ország elmaradott területeinek felzárkóztatását.	Felmerülnek ütemezési problémák és kockázatok mind az állami finanszírozás megteremtése, mind az EU-s források lehívása szempontjából, különösen 2007-ben és a 2013-2014-es időszakban.
Az olimpiai projekt többletberuházásai évente mintegy 73 ezer fővel növelhetik a foglalkoztatást a 2012–2016 közötti időszakban.	Alacsonyabb európai és világgazdasági növekedés esetleg recesszió esetén, a feszített ütemű beruházások relatíve nagyobb terhet róhatnak a költségvetésre, amely más területekről vonhat el további forrásokat.
Az olimpiai projekt beruházásai – kedvező esetben – javíthatják az ország erőforrásainak kihasználását és ennek révén a gazdasági növekedés 0,4 százalékponttal felgyorsulhat 2012-2016 között. Az évi 300 Mrd Ft többletberuházás kb. 65 Mrd Ft többletbevételt generálhat.	A megkezdett beruházások már nem állíthatók le, a költségek alultervezettsége esetén is az olimpia egyfajta kényszerpályát jelent, amely további erőforrásokat vonhat el az államháztartástól.
Az ország ismertsége nő, aminek jelentős pozitív hatása lehet a turizmusra.	Az építkezések megvalósulásának elhúzódása és az ezt kompenzáló gyorsítás jelentősen növelheti a beruházások költségeit. Az alapanyagárak kedvezőtlen változása növelheti a kiadásokat.
EU-források igénybevétele az alapeset megvalósulásával biztosítható, mintegy 500 Mrd Ft értékű támogatás köthető az előrehozott projektekhez.	Európai Uniós támogatások lehívásának sikere valamint az uniós források alacsonyabb szintje az Alapeset projektek megvalósulását veszélyeztethetik.

Következtetés a 2020-as olimpiára vonatkozóan

A 2020-as olimpiai rendezéssel kapcsolatban is elvégeztük ugyanazokat a vizsgálatokat, amelyeket a 2016-os olimpiára vonatkozóan megtettünk. Mint korábban is hangsúlyoztuk a 2016-os olimpia megrendezését nem azért tartjuk irreálisnak, mert az olimpiai felkészülés beruházásai összességében túl nagy terhet jelentenek az országnak, hanem azért, mert a stabilizációs időszak egyensúlyteremtési erőfeszítései még az Alapeset fejlesztések végrehajtását is megkérdőjelezik. A probléma tehát nem az összterhelésben, hanem annak időbeli ütemezésében rejlik. Ez a kérdéskör a 2020-as olimpia esetében már egészen másképp merül fel. A legfőbb különbségek a következőkben foglalhatók össze:

(1) Alapesetben jelentősen, mintegy 670 milliárd Ft-tal több beruházás valósul meg a 2020-as olimpia esetében, amely egyben azt is jelenti, hogy 383 milliárd Ft-tal több állami forrású fejlesztés fog megvalósulni az olimpiai rendezéstől függetlenül.

(2) Az Előrehozott és Olimpiai beruházások, vagyis az időszakban felmerülő többletberuházások állami finanszírozási része mintegy 380 milliárd Ft-tal kevesebb, csak 560 milliárd Ft.

(3) 2020-ig mintegy 50%-kal több a bruttó hazai termék, több költségvetési forrás, kormányzati beruházás és állami finanszírozású közlekedési és hírközlési beruházás, és mintegy 40%-kal több uniós támogatás állhat rendelkezésre.

(4) A kritikus években (2007-2010) a felkészülés 410 milliárd Ft-tal kevesebb összes beruházást, és emiatt mintegy 240 milliárd Ft-tal kevesebb állami forrást igényel.

(5) A 2020-as rendezés lehetőséget ad arra, hogy a beruházások megfelelő időbeli eltolásával a 2007-2008-as időszak állami beruházásai jelentősen, évi 120 milliárd forinttal tehermentesíthetők legyenek.

(6) Az uniós támogatások lehívásakor a közlekedési projektekre rendelkezésre álló kereteket a 2020-as rendezés esetében összességében 40%-ban kötnék le az olimpiai felkészülés beruházásai, a 2016-os 60%-os aránnyal szemben. Lényegesen kedvezőbb a tervezett lehívások ütemezése is, a csúcsévekben (2007-től eltekintve) a támogatások kihasználtsági aránya jóval mérsékeltebb csak 50-53%-os, a 2016-os 80-90%-os aránnyal szemben.

(7) A 2020-as olimpia megrendezésére vonatkozó döntést egy olyan időpontban kell meghozni, amikorra a gazdasági stabilizáció eredményei már ismertek lesznek.

(8) Az olimpiai felkészülési évekből – 4 évvel több mint a 2016-os olimpia esetében – kb. 10 év állhat rendelkezésre az olimpiai felkészülési beruházások végrehajtására, amelyek során nem kell számolni a stabilizációs programból következő korlátokra és szűkös lehetőségekre, így az esetleges korrekciók (pl. beruházások megfelelő átütemezése) elvégzésére is lényegesen nagyobb mozgástere van az országnak.

(9) A rendelkezésre álló hosszabb időszak lehetőséget teremt az olimpiai felkészüléssel járó beruházások gondos megtervezésére, előkészítésére és kivitelezésére, amely jelentősen hozzájárulhat a beruházási projektek költséghatékony megvalósíthatóságához.

A fenti lehetőségek mellett azonban további feltételek teljesülésére is szükség van

A 2020-as olimpiai rendezés makrogazdasági szempontból megvalósítható, bizonyos feltételek teljesülése esetén

(1) Alapvető feltétel, hogy a most folyó stabilizációs program sikeresen befejeződjön, és a gazdaság egy évi 3-4%-os stabil, egyensúlytartó növekedési pályára álljon. Ha ugyanis ez nem történik meg, akkor a 2010-es évek első felében is a gazdasági fellendülést megakasztó újabb stabilizációs csomagokkal kellene számolnunk, amely megkérdőjelezheti a vázolt műszaki tartalmú 2020-as olimpia megrendezhetőségét.

(2) Nagy valószínűséggel még a 2020-as megrendezés 2007-2010 közötti időszakra vonatkozó Alapeset beruházásaiból is át kell csoportosítani a későbbi évekre, valamint az állami beruházások jelentős arányát kell a közlekedés fejlesztésére fordítani.

(3) A mindenkori kormányzat gazdaságpolitikai prioritásai között kiemelt helyen kell állnia a gyorsított ütemű infrastrukturális fejlesztésnek. A stabilizációs programot olyan módon kell végrehajtani, hogy a program során visszafogott infrastrukturális fejlesztési kiadások a sikeres stabilizáció után rövid időn belül ráállhassanak a szükséges gyorsított ütemre.

(4) A 2007-2013 közötti EU költségvetési időszak után is fontos, hogy a hátralévő évek során a korábbival megegyező arányú EU-támogatás legyen elérhető – vagy az lényegesen ne csökkenjen – a szükséges infrastrukturális projektek finanszírozására.

(5) Meg kell teremteni az infrastrukturális fejlesztések hatékony megvalósulásához szükséges közigazgatási és jogi hátteret, valamint nemzeti konszenzust kell teremteni az olimpia kérdésében.

(6) Elengedhetetlen az olimpiai felkészülés széles körű, politikai és gazdasági szereplők általi támogatása, hogy a projektet a jelentős befolyással bíró pártok egyértelműen támogassák és, hogy a közvéleményt meggyőzzék az olimpia megrendezésének azokról a nemzet elismertségét erősítő hatásairól, amely miatt az egyes országok mindig is versenyeztek az olimpia megrendezésének jogáért.

(7) A felkészülést 2020-ra haladéktalanul el kell kezdeni – olimpiai törvény elfogadásával, az olimpia tervezett helyszínének meghatározásával és olimpiai célú felhasználhatóságának biztosításával, az olimpia megrendezhetőségét elősegítő országos és fővárosi infrastruktúrális fejlesztési irányok meghatározásával, stb.

Végül is, elemzésünk szerint, ha a fenti feltételek teljesülnek, akkor a korábban említett makrogazdasági jellemzők reális lehetőséget adnak a 2020-as olimpia megrendezésére.

További mérlegelendő szempontokat a a 2020-as olimpiai megvalósíthatóság kapcsán a következő táblázatban mutatjuk be.

A 2020-as olimpiai felkészülés makrogazdasági előnyei és hátrányai

Előnyök – lehetőségek (2020)	Hátrányok – veszélyek (2020)
Az ország ismertsége nő, aminek jelentős pozitív hatása lehet a turizmusra, ezen felül mind sportkultúra, mind általános ország-image terén globális szereplővé válik.	Az olimpia megrendezése az organikus fejlődéshez képest egy keresleti sokkot jelenthet, ami az államháztartási kiadások szerkezetét eltérítheti. Érzékelhető átcsoportosításra lehet szükség a gazdaságpolitikai prioritásokban, és a historikus trendek fényében.
Magyarország régióközpont-szerepe megerősödik, véglegesen eldől, hogy melyik város válik Közép-kelet európai régió súlypontjává.	
Az olimpiához kapcsolódó fejlesztések növelhetik a működőtőke beáramlását az országba.	A keresleti sokk ronthatja az egyensúlyi pozíciókat, fokozottabb egyensúlyi feszültségeket okozhat. A stabilizációs program nem harmonizál a komoly beruházási igényekkel. A stablizációs program sikere jelentősen befolyásolja az előttünk álló évek lehetőségeit.
A gyorsabban kiépülő autópálya-rendszer segítheti az ország elmaradott területeinek felzárkóztatását.	
A felgyorsított infrastrukturális fejlesztés jelentősen felgyorsíthatja az ország felzárkózását az Európai Unió átlagához. Az olimpia rendezése bebiztosíthatja az Alapesetben megfogalmazott infrastrukturális beruházások megvalósítását.	Felmerülnek ütemezési problémák és kockázatok mind az állami finanszírozás megteremtése, mind az EU-s források lehívása szempontjából 2007-ben és a 2018-2019-es időszakban, de a nagyságrendek kezelhetőnek tűnnek.
Az olimpiai projekt többletberuházásai évente mintegy 43 ezer fővel növelhetik a foglalkoztatást a 2016-2020 közötti időszakban.	Alacsonyabb európai és világgazdasági növekedés, esetleg recesszió esetén a feszített ütemű beruházások relatíve nagyobb terhet róhatnak a költségvetésre, amely más területekről vonhat el további forrásokat.
Az olimpiai projekt beruházásai – kedvező esetben – javíthatják az ország erőforrásainak kihasználását és ennek révén a gazdasági növekedés 0,2 százalékponttal felgyorsulhat 2016-2020 között. Az évi 200 Mrd Ft többletberuházás kb. 35 Mrd Ft többletbevételt generálhat évente.	A megkezdett beruházások már nem állíthatók le, a költségek alultervezettsége esetén is az olimpia egyfajta kényszerpályát jelent, amely további erőforrásokat vonhat el az államháztartástól.
A 2020-as rendezés gondos tervezés és előkészítés mellett megteremti a lehetőségét egy viszonlyag kiegyensúlyozott állami szerepvállalás mértékére (2016-hoz képest különösen).	Az építkezések megvalósulásának elhúzódása és az ezt kompenzáló gyorsítás jelentősen növelheti a beruházások költségeit. Az alapanyagárak kedvezőtlen változása növelheti a kiadásokat.

A 2020-as Budapesti Olimpia megrendezéséhez a pályázásra vonatkozó döntést 2011-ben kell meghozni. A sikerhez ugyanakkor alapvető fontosságú, hogy a célirányos felkészülés még 2007-ben megkezdődjön. Ahhoz, hogy 2011-ig a pozitív döntéshez szükséges szabályozási, gazdasági, technikai háttér előálljon, haladéktalanul fel kell állítani a felkészüléshez szükséges szervezetet, és meg kell kezdeni a felkészülési munkát. Gondoskodni kell az olimpiai felkészüléshez szükséges fejlesztések és az országos/Fővárosi fejlesztési tervek összhangjának megteremtéséről és folyamatos fenntartásáról, a technikai/helyszínelrendezési tervek véglegesítéséről, a végső költségvetési és finanszírozási terv elkészítéséről, és az összes többi, a döntéshozáshoz és pályázáshoz szülkséges előkészítő munka elvégzéséről.

2 AZ AKTUALIZÁLÁS KERETEI

2.1 AZ AKTUALIZÁLÁS SZÜKSÉGESSÉGE

A 2002-ben elkészített tanulmány részletesen elemezte az olimpia megrendezésének minden aspektusát. A tanulmány megállapításai általánosságban véve ma is helytállónak tekinthetők, kiemelt tekintettel az olimpia műszaki megvalósíthatóságára, azaz arra, hogy Budapest – és az ország – műszaki/technikai szempontból képes otthont adni az olimpiának.

Továbbra is érvényesnek tekintjük megállapításainkat a technikai megvalósítás vizsgálatának keretében kidolgozott három fő elhelyezkedési alternatívára (Master Plan Opciókra), illetve azoknak a Fővárosra és az országra gyakorolt hatására, azzal a fontos feltételezéssel, hogy bár egyes 2002-ben meghatározott létesítmény helyszínek ma már nem állnak rendelkezésre, alternatív helyszínek bevonása továbbra is lehetséges lesz, és ez nem jelenti a költségek nagyságrendi módosulását.

Szintén érvényesnek tartjuk a tanulmányban alkalmazott fő módszertani modellt, amely az olimpia költségének meghatározása céljából elkülöníti a csak az olimpia megrendezése miatt szükségessé váló beruházásokat és költségeket az egyébként is szükséges – Budapest, illetve az ország fejlesztési terveiben olimpiára való tekintet nélkül is szereplő – fejlesztésektől.

Ugyanakkor a 2002 óta történt változások szükségessé teszik, hogy a megvalósíthatóság feltételrendszerének bizonyos lényegi területeit újra megvizsgáljuk. A tanulmány aktualizálását a rendezés évének változásán (2012 helyett 2016, illetve 2020) túl elsősorban a következő főbb változások teszik szükségessé:

- Magyarország európai uniós csatlakozása, az európai támogatások mértékének és célterületeinek konkretizálódása, az NFT I. végrehajtásának tapasztalata, az NFT II. prioritásainak körvonalazódása, a 2002 óta elindított, illetve tervbe vett közlekedési fejlesztések (autópálya, vasút);
- A Fővárosi Önkormányzat által 2002 óta elindított vagy tervbe vett fejlesztések (Podmaniczky-terv, stb.);
- A magyar gazdaságpolitika alakulása, a növekedési pálya és gazdaságpolitikai prioritások változása, különös tekintettel a Kormány gazdaságstabilizációs csomagjára, illetve a Konvergencia Programra, és az Új Magyarország Fejlesztési Tervre;
- A forint árfolyamának alakulása;
- Az athéni olimpia megvalósulásának, valamint a 2012-es olimpia pályázatainak tanulságai;
- Budapest és az ország fejlesztési terveiben 2002 óta bekövetkező változások (megvalósítás előrehaladása, a projektek időzítésének módosulása, stb.).

Az aktualizálás célja annak a Kormányzati, Fővárosi, illetve MOB döntésnek az előkészítése, hogy 2007 és/vagy 2011 nyarán Budapest benyújtsa-e jelentkezési szándékát a 2016-os, illetve a 2020-as olimpia megrendezésére.

A műszaki/technikai megvalósíthatóságot a 2002-es tanulmány részletesen vizsgálta. Az aktualizálás során megállapítottuk, hogy a – 2002-ben meghatározott – szükséges fejlesztések, beruházások köre a 2016-os és 2020-as olimpiák esetén sem változott.

Ezért a döntés elsődleges alapjának a gazdasági megvalósíthatóságban bekövetkező változásokat tekintjük.

A megvalósíthatósági vizsgálat aktualizálása során csak azokat a területeket vizsgáltuk újra, amelyek a gazdasági feltételeket nagyságrendileg befolyásolják, amelyek jelentős mértékű hatással lehetnek a megvalósíthatóság fő paramétereire. Egy esetleges pozitív döntés nyomán lesz célszerű a technikai részletfeltételek vizsgálata, és a részletekbe menő pénzügyi terv összeállítása.

2.2 AZ AKTUALIZÁLÁS TERÜLETEI ÉS KORLÁTAI

A fenti megközelítés alapján a tanulmány aktualizálását a következő területeken végeztük el:

AZ OLIMPIA ELHELYEZÉSÉNEK MASTER PLAN OPCIÓI

Tanulmányunk aktualizálása azokra a területekre korlátozódott, amelyeknek lényegi hatása van az olimpiai pályázásra vonatkozó döntés meghozatalára. 2002-es tanulmányunkban megállapítottuk, hogy az olimpia Budapesten műszaki/technikai szempontból megvalósítható, és ezt a megállapítást ma is érvényesnek tartjuk, ezért a Master Plan Opciókat nem láttuk szükségesnek újradefiniálni.

Tisztában kell lenni azzal, hogy a 2002-ben meghatározott elhelyezési tervek (Master Plan Opciók) egyes helyszíneinek más célú felhasználása folyamatban van. Az egyes helyszínek esetleges ellehetetlenülése az olimpiai megvalósíthatóságot jelentős mértékben nem befolyásolja a következők figyelembe vételével:

- Az esetlegesen kieső helyszínek pótlására alternatív helyszíneket kell majd meghatározni.
- Az elhelyezés kérdése az érintett fejlesztési projekt(ek) összköltségét nem, vagy csak kis mértékben befolyásolja, ezért egyes alternatív helyszínek bevonása esetén legfejlebb csak kismértékű költségváltozással számolunk.

A három Master Plan szcenárió fejlesztési költsége a 2016-os és 2020-as változat esetén is hasonló módon viszonyult egymáshoz, mint a 2012-es változat esetén. Azaz a Duna-menti változat fejlesztési igénye volt a legalacsonyabb, majd a Városmegújítás olimpiája és az Északi olimpiai park következett. Az Alapeset fejlesztések aránya a Duna-menti változat esetében volt a legnagyobb (2016-ra 66%, 2020-ra 79%), mely egyben azt is mutatja, hogy ez a változat illeszkedik leginkább a középtávú fejlesztési elképzelésekbe.

Gazdasági elemzésünket a fentiek fényében a Duna-menti olimpia költségeire építettük fel. Fontos ugyanakkor szem előtt tartani, hogy a másik két elhelyezkedési alternatíva a Duna-menti olimpiához képest mintegy 150, illetve közel 500 milliárd forinttal magasabb költségű. Mivel a végső elhelyezési terv várhatóan a két alacsonyabb költségű alternatíva helyszíneiből fog kialakulni, ezért nem számolunk a Duna-menti olimpia költségeit jelentősen meghaladó alternatívával. Általánosságban elmondható, hogy a két alacsonyabb költségű alternatíva között a megvalósíthatóságban, megállapításaink érvényességében nincs számottevő eltérés.

ALAPESET, ELŐREHOZOTT ÉS OLIMPIAI PROJEKTEK

Az infrastrukturális projekteket valamint a sportlétesítményeket – a 2002-es módszertannal azonos módon – három kategóriába soroltuk: (i) Alapeset, (ii) Előrehozott, (iii) Olimpiai projektek. A projektek besorolása az alábbi szempontok szerint történt meg:

- Alapeset fejlesztésként definiáltunk minden olyan projektet, amely a hosszú távú fejlesztési tervek, illetve szakmai koncepciók (budapesti vagy országos) alapján 2016-ig, illetve 2020-ig megvalósításra kerülne – olimpiától függetlenül.
- Előrehozott fejlesztésnek minősítettük azokat a projekteket, amelyek egy hosszú távú fejlesztési tervek, illetve szakmai koncepciók (budapesti vagy országos) alapján csak 2016, illetve 2020 után kerülnének megvalósításra, ezeket tehát az olimpia miatt előre kell hozni.
- Olimpiai fejlesztésnek tekintettük azokat a projekteket, amelyek a hosszú távú fejlesztési tervekben, illetve szakmai koncepciókban nem szerepelnek, viszont az olimpia miatt szükség van rájuk (tipikusan az olimpiai sportlétesítmények,valamint az olimpiai és médiafalu).

AZ ALAPESET ÉS AZ ÚMFT KAPCSOLATA

A tanulmányban szereplő számításokat 2006. október elején zártuk le. Az addig, hivatalos forrásból, rendelkezésre álló információkat figyelembe véve végeztük el a fejlesztési projektek finanszírozási struktúrájának kialakítását, valamint a projektek ütemezését. Az azóta megjelent (az ÚMFT és az operatív programok újabb változataiból származó) információkat számításainkban már nem tudtuk figyelembe venni.

Az azóta konkretizálódó ÚMFT Operatív Programjainak projektjei emiatt nincsenek teljes összhangban az általunk használt projektlistával és ütemezéssel. A további egyeztetést nem láttuk célszerűnek elvégezni, hiszen a Közlekedés Operatív Programmal kapcsolatban 2007. január 24-én is azt az információt kaptuk a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségtől, hogy az operatív programokban szereplő projektköltségvetések és ütemezések még hosszú ideig indikatív jellegűek lesznek, a konkrétumok legkorábban is csak az OP megvalósítását szabályozó akciótervekben jelennek majd meg, az egyes projektek kezdése előtt egy-másfél évvel. A projekt szintű egyezőség azért sem jöhet létre, mert a két terv tervezési horizontja más – az ÚMFT 2013-ig, az olimpiai tanulmány pedig 2020-ig, sőt az azutáni időszakra is vizsgálja a fejlesztéseket.

Hangsúlyozni kell, hogy az alapeset projektjeinek és az ország, illetve a Főváros mindenkori fejlesztési terveinek összhangját – a közös időhorizonton belül – meg kell teremteni, az olimpiai felkészülésben a fejlesztési tervek tételes összehangolása elengedhetetlen feltétel. Úgy gondoljuk ugyanakkor, hogy az országos tervek esetleges további folyamatos, akár jelentős módosulásának, finomodásának valószínűsége miatt ennek az összhangnak a megteremtése jelen tanulmányunk keretei között idő előtti, és a tételes egyezőség megteremtése továbbá végkövetkeztetéseink levonásához is szükségtelen.

INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK

A fentieknek megfelelően az olimpia megvalósításához szükséges infrastrukturális fejlesztési projektek körét nem módosítottuk, hiszen egy újbóli tételes műszaki vizsgálat a jelen projekt keretei között, a döntéshozás jelenlegi fázisában nem lehetett cél.

Ugyanakkor vizsgáltuk azt, hogy 2002 óta hogyan változtak a fejlesztési tervek, mely projektek valósultak már meg vagy kerültek elhalasztásra, illetve előrehozásra, és ezek fényében aktualizáltuk a fejlesztési projektek költségét, valamint „Alapeset", illetve „Előrehozott" besorolását.

SPORTLÉTESÍTMÉNYEK, OLIMPIAI ÉS MÉDIAFALU

E terület tekintetében a 2002-es megállapításaink nem változtak. Az elvárások tekintetében nem merült fel lényegi módosulás, sem a sportágak összetételében, sem az egyes sportágak elvárásaiban.

A sportlétesítmény kínálat sem változott 2002 óta érdemben – azok a limitált sportfejlesztések, amelyek időközben bekövetkeztek, nem váltanak ki érdemben semmilyen olimpiai fejlesztést.

A sportlétesítményekkel kapcsolatban megvizsgáltuk ugyanakkor, hogy a 2012-es Labdarúgó EB megnyerése esetén az EB számára felépítendő stadionok hogyan módosítják az olimpia megvalósíthatóságát.

A KÖLTSÉGEK FINANSZÍROZÁSA

Újra vizsgáltuk a fejlesztések finanszírozását, elsősorban a következő évtizedben rendelkezésre álló EU-támogatások mértékének és célterületeinek konkretizálódása, valamint az állami teljesítőképesség (esetleges) módosulása miatt.

Az uniós támogatásokkal kapcsolatos hazai tervezés számos ponton jelentősen befolyásolta az aktualizálás eredményeit. Az olimpiához kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések jelentős hányadánál várhatóan felhasználhatóak az Unióból 2007 és 2013 között érkező források. Ahogy korábban már leírtuk, arról, hogy a Kormányzat pontosan mely projekteket kívánja ilyen formában megvalósítani, a számításaink lezárásáig nem született végleges döntés. Így az általunk feltételezett, uniós forrásból várhatóan finanszírozási forrásban részesülő projektek köre bizonyos mértékben változhat. Azonban a változás irányára (csökken vagy nő) és a tényleges mértékére jelenleg nem lehet pontos választ adni.

A finanszírozás kapcsán egy további, fontos módszertani korlátozást kell figyelembe venni. A vizsgált infrastruktúra-fejlesztési projektek csak elenyésző hányadával kapcsolatban merültek fel konkrét finanszírozási konstrukciók (hitelek, konkrét PPP struktúrák). A számítások integritásának megőrzése érdekében ezért ilyen, az állami finanszírozást a jövőbe szétterítő konstrukciókat nem tudtunk figyelembe venni. Számításaink azzal a feltételezéssel készültek tehát, hogy a projektenkénti költségek műszaki felmerülésük időszakában jelennek meg finanszírozási igényként.

MAKROGAZDASÁGI MEGVALÓSÍTHATÓSÁG ÉS HATÁSOK

Teljeskörű aktualizálásra volt szükség a makrogazdasági elemzés esetében a 2002 óta bekövetkezett gazdasági folyamatok, valamint a ma felvázolható makrogazdasági előrejelzések és költségvetési szerkezet figyelembevételével.

TURIZMUS, SZÁLLÁSHELY ELVÁRÁSOK

Tételesen aktualizáltuk a 2002-ben kidolgozott turisztikai modellünket és számításainkat az időközben megépült szálláshelyek figyelembe vételével.

OLIMPIA SZERVEZÉSÉNEK KÖZVETLEN BEVÉTELEI ÉS KIADÁSAI (OCOG)

Az OCOG költségvetést aktualizáltuk a 2002 óta bekövetkezett inflációs és árfolyam hatások, valamint az Athéni Olimpia tapasztalatai és a 2012-es pályázatokból nyerhető új információk figyelembevételével.

2.3 EGYÉB MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Infláció alkalmazása

2002-ben is és az aktualizálás során is reál értékeken számolunk, azaz a 2002-es, illetve a 2006-os árakon, forintban végezzük a számításainkat.

A 2002-es értékeket az adott terület jellegzetességeit és gazdasági tulajdonságait figyelembe véve számítottuk át 2006-os számokra. Általánosságban az alábbi táblázat szerinti rátákat alkalmaztuk:

2.1. tábla

Az index neve	2002-2006-os növekedés (június-június)	Éves átlagos növekedés	Magyarázat
Fogyasztói árindex	21,9%	5,1%	KSH adat
Építőipari általános infláció	23,3%	5,4%	KSH adat
Infrastruktúra-beruházások inflációja Budapesten	33,0%	7,4%	KSH adat, a budapesti inflációs felár 5% a vidéki árszínvonal-emelkedéshez képest (szakértői becslés)
Infrastruktúra-beruházások inflációja vidéken	26,6%	6,1%	KSH adat

Az inflációs hatást a 2002. júniustól 2006. júniusáig terjedő időszakon értelmeztük. Az építőipari infláció szezonalitását figyelembe véve (miszerint az év első felében inkább defláció tapasztalható) a 2006. év elejétől 2006. júniusi végéig terjedő időszakra 1%-os árszínvonal-növekedéssel számoltunk.

Az összehasonlíthatóság érdekében az anyagban a 2002-es tanulmányunk számait 2006-os értékekre konvertáltuk. A jelen dokumentumban található, 2012-re vonatkozó értékek tehát – külön jelzés hiányában – 2006-os értékűként kezelendők.

3 AZ OLIMPIÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖLTSÉGEK ÖSSZEFOGLALÁSA

Az olimpia megrendezéséhez szükséges költségeket alapvetően az alábbi két oldalról szemlélhetjük:

1. Az „**olimpia költsége**”, mely költségek kizárólag az olimpia megrendezése esetén és miatt merülnek fel,

2. Az **olimpia megrendezéséhez szükséges összes költség**, amely az olimpia *sikeres* lebonyolításához szükséges összes fejlesztési és egyéb költséget foglalja magában, a jelenlegi infrastrukturális helyzetből kiindulva. E költségek nagy része tehát olyan, amely várhatóan az olimpia nélkül is megvalósulna. E költségtömeg kiszámítása arra ad választ, hogy mekkora pénzügyi terhet kell a finanszírozóknak (Állam, EU, magántőke) fedezniük a rendezés időpontjáig.

3.1 AZ „OLIMPIA KÖLTSÉGE”

Az „olimpia költsége” a **2016-os és a 2020-as változat esetén is 978 milliárd forint, az olimpia közvetlen bevételeit levonva 518 milliárd forint. E költség reál értéken közel azonos a 2002-ben számított költségekkel.**

Az „olimpia költsége”: csak az, ami az olimpia nélkül nem merülne fel

Az „olimpia költségének” meghatározásánál a 2002-ben megfogalmazott megközelítést alkalmaztuk.

Ezek szerint az „olimpia költségét” differenciális megközelítéssel határoztuk meg, az „olimpiai”, és az „olimpia nélküli” szcenáriók összevetésével. Eszerint az „olimpia költsége” a következőkből tevődik össze:

- Nettó pályázati és szervezési költségek (a Szervező Bizottság bevételeinek levonása utáni);

- Az „olimpiai fejlesztések”: Magyarország és Budapest – olimpia nélküli – infrastrukturális fejlesztési elképzeléseiben nem szereplő, vagyis kifejezetten az olimpia megrendezésének kapcsán felmerülő fejlesztések: jellemzően az olimpiai létesítmények és az azokhoz közvetlenül kapcsolódó infrastruktúra költségei.

Az érvényes fejlesztési tervekben, stratégiákban szereplő, de az olimpia miatt a tervezettnél korábban megvalósításra kerülő infrastrukturális fejlesztések költsége nem terheli az olimpiát, hiszen az az ország olimpia nélküli fejlődése során is megépítésre kerül. Előzetesen számolni kell azonban e projektek *előrehozási* költségével, azaz a központi költségvetést terhelő megnövekedett finanszírozási igény extra költségével. E költségtétel megítélésünk szerint ugyanakkor a valóságban nem merül fel, hiszen az előrehozás miatti többlet beruházást a maastricht-i kritériumok betartási kényszere miatt az állam nem

hitelfelvétellel/államadósság növeléssel, hanem a költségvetés belső átcsoportosításával teremtheti elő. Emiatt az előrehozott projektek előrehozásának finanszírozási költségét mintegy közgazdasági elméleti alternatív költségként (opportunity cost) értelmezük, és a ténylegesen felmerülő költségek számítása során nem vesszük figyelembe.

Ezek alapján a tanulmányban érintett összes költségtényező a következőképpen ábrázolható:

3.1. ábra

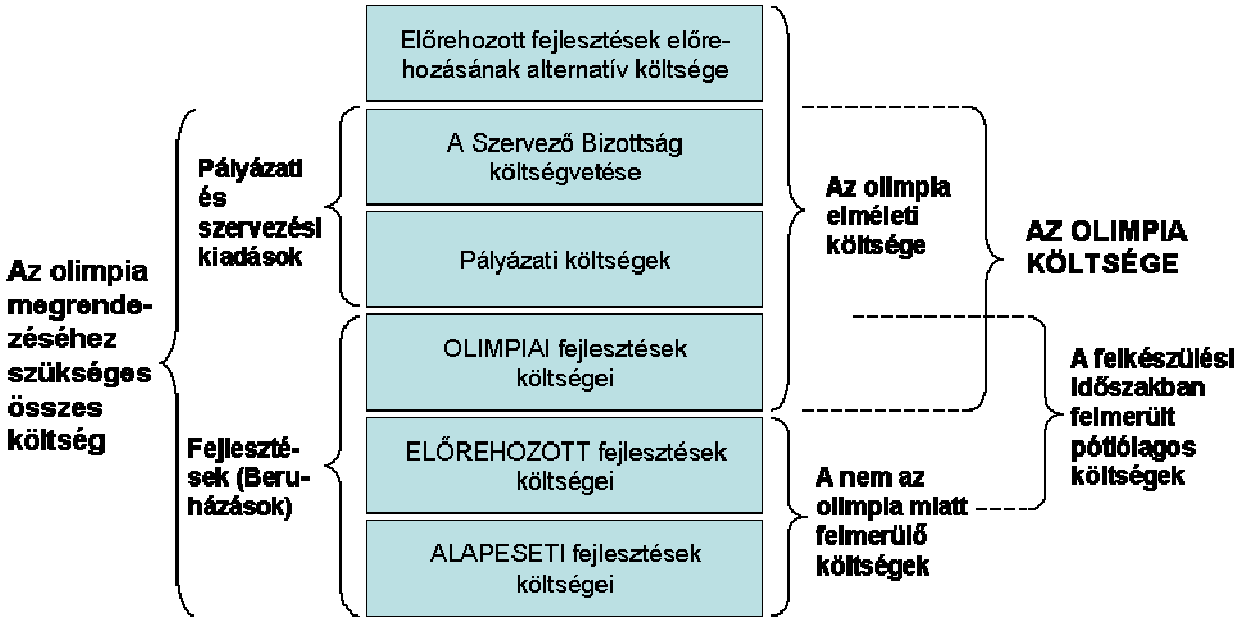

Az „olimpia költségének" legfontosabb tételei a pályázás, a szervezés/rendezés költsége (OCOG), valamint az olimpiai fejlesztések költségei. E költségeket csökkentik az olimpia közvetlen bevételei.

A következő táblázat az „olimpia költségének" összetevőit mutatja be a 2012-es, a 2016-os és a 2020-as olimpiai változat esetén:

3.1. tábla

Mrd forint

	Kategória	Leírás	2012*	2012-es inflált**	2016**	2020**
(1)	A pályázati költségek	A pályázat előkészítésének, összeállításának, beadásának, valamint a pályázáshoz kapcsolódó marketing és lobbi tevékenység költségei	4	5	5	5
(2)	A Szervező Bizottság kiadásai	Az olimpiai Szervező Bizottság költségei (folyó szervezési költségek, átmeneti létesítmények építési és elbontási költségei)	402	456	460	460
(3) = (1)+(2)	**Bruttó pályázási és szervezési költségek**	**A rendezési költségek a pályázati költségeket és az olimpia rendezési/szervezési költségeit tartalmazzák**	**406**	**461**	**465**	**465**
(4)	Levonva: a Szervező Bizottság bevételei	A Szervező Bizottság (OCOG) bevételei	424	450	460	460
(5) = (3)-(4)	**Nettó pályázási és szervezési költségek**		-18	11	5	5
(6)	+ Olimpiai fejlesztések	E kategóriába azok az infrastruktúra-fejlesztések tartoznak, amelyek megvalósulása csak az olimpia miatt szükséges	427	512	513	513
(7) = (5)+(6)	**Az olimpia költsége*** **		**409**	**523**	**518**	**518**

* 2002. júniusi árakon

** 2006. júniusi árakon

*** az előrehozott fejlesztések alternatív költsége nélkül, ld. szöveg

Az aktualizálás során a táblázat egyes sorainál az alábbi megközelítéseket alkalmaztuk:

Az aktualizálás részletei

Pályázati költségek

A pályázati költségek esetén az elmúlt négy évre jellemző fogyasztói inflációval (négy évre összesen 21,9%) növeltük meg a 2002-ben számított értéket.

A Szervező Bizottság bevételei és kiadásai

Az OCOG költségvetés aktualizálásának eredményeit részletesen a vonatkozó fejezet tárgyalja.

Olimpiai fejlesztések

Az olimpiához közvetlenül kapcsolódó fejlesztések esetén részben az elmúlt négy év inflációs hatásait vettük figyelembe (sportlétesítmények, olimpiai és médiafalu, városrehabilitáció és környezetvédelem), részben pedig tételes vagy költségcsoportra vonatkozó tartalmi felülvizsgálatot végeztünk (közlekedési és közműprojektek, idegenforgalmi fejlesztések, technológiai és biztonsági fejlesztések).

Az előrehozott fejlesztések alternatív költsége

A 2002-es tanulmány az olimpia költségének részeként definiálta az *előrehozott beruházások* „előrehozási költségét". Ezt a költséget közgazdasági értelemben vett alternatív költségként (opportunity cost) értelmezhetjük, és nem tényleges felmerült kiadásként.

A 2002-es tanulmányban (2002-es árakon) 112 milliárd Ft volt a becsült alternatív költség, melyet – az akkori tőkepiaci információkat felhasználva – államkötvény hozammal közelítve határoztunk meg. Ezt az eljárását jelen tanulmány keretében is követtük, figyelembe véve a rövid, közép és hosszú távú államkötvény hozamokat és az inflációs várakozásokat. A számítások eredményeként a 2016-os változat esetén 303 milliárd Ft, míg a 2020-as változat esetén 171 milliárd Ft alternatív költség adódott.

3.2 AZ OLIMPIA MEGRENDEZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ÖSSZES KIADÁS

Az **olimpia megrendezéséhez szükséges összes kiadás** a 2012-es olimpia 2006-os árakon vett költségeihez képest csökkent. A 2016-os változat esetén a csökkenés 176 milliárd forint, míg a 2020-as változat esetén 184 milliárd forint.

A következő táblázat bemutatja, hogy a 2002-ben számolt költségek milyen mértékben módosultak a 2016-2020-ra történő aktualizálás során. Az összehasonlítást segítendő, a 2002-ben számolt tételeket 2002-es és 2006-os árakon is bemutatjuk.

3.2. tábla

Mrd forint

	Kategória	Leírás	2002*	2002-es inflált**	2016**	2020**
(1)	**Bruttó pályázási és szervezési költségek**	**A rendezési költségek a pályázati költségeket és az olimpia rendezési/szervezési költségeit tartalmazzák**	**406**	**461**	**465**	**465**
(2)	Olimpiai fejlesztések	E kategóriába azok az infrastruktúra-fejlesztések tartoznak, amelyek megvalósulása csak az olimpia miatt szükséges	427	512	513	513
(3)	Előrehozott fejlesztések költségei	Azon infrastruktúra és eszközállomány fejlesztésének költségei, amelyek az olimpia rendezésétől függetlenül is szerepelnek a 2016/2020 utáni fejlesztési elképzelésekben, szükségesek az olimpia megrendezéséhez, ennek megfelelően 2016/2020 előtt kell ezen fejlesztéseket befejezni	790	967	1 236	562
(4)	+ Alapeseti fejlesztések költségei	Azon infrastruktúra és eszközállomány fejlesztésének költségei, amelyek olimpia rendezésétől függetlenül is szerepelnek a 2016/2020-ig terjedő időszakot lefedő fejlesztési elképzelésekben, és amelyek megvalósulása szükséges az olimpia megrendezéséhez.	2 957	3 865	3 418	4 084
(5) = (3)+(4)	A nem olimpia miatt szükséges költség	Alapeset + előrehozott fejlesztések költségei	3 747	4 832	4 654	4 646
(6) = (2)+(5)	**Infrastrukturális fejlesztések összesen**	**Az olimpiai, az előrehozott és az alapeseti fejlesztések költsége összesen**	**4 174**	**5 344**	**5 167**	**5 159**
(7) = (1)+(6)	Az olimpia megrendezéséhez szükséges összes költség*	Nettó pályázási és szervezési költségek + Infrastrukturális fejlesztések költségei	4 580	5 805	5 632	5 624
(8)	Levonva: Olimpia közvetlen bevételei	A Szervező Bizottság (OCOG) bevételei	424	450	460	460
(9) = (7)-(8)	**Az olimpia megrendezéséhez szükséges összes nettó költség***	**Az olimpia megrendezéséhez szükséges összes tényleges kiadás mínusz az olimpia közvetlen bevételei**	**4 156**	**5 355**	**5 172**	**5 164**

* 2002. júniusi árakon
** 2006. júniusi árakon
*** az előrehozott fejlesztések alternatív költsége nélkül, ld. szöveg

A fenti táblázatból látható, hogy a 2016-os és a 2020-as változat költségei közel azonosak, azonban jelentős eltérés mutatkozik az Alapeset és Előrehozott projektek összköltsége között. A két tételsor közötti eltérés a két olimpia közötti négy év beruházásainak tudható be, ugyanis a 2016 és 2020 között megvalósuló fejlesztések a 2016-os változat esetén előrehozott projektként, míg a 2020-as változatban Alapeset projektként szerepelnek. A 2016-os és 2020-as változat közötti 8 milliárd forintos eltérés az idegenforgalmi beruházások miatt jelentkezett. E különbséget és magát a témakört a következő fejezetben részletesen tárgyaljuk.

4 INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK

4.1 FEJLESZTÉSI KÖLTSÉGEK

4.1.1 MÓDSZERTANI MEGKÖZELÍTÉS

A 2002-es tanulmányban a fejlesztési költségeket „projekt–szinten" határoztuk meg. Ennek során az egyes műszaki területek szakértői meghatározták azokat a fejlesztési tételeket, amelyekből az összes fejlesztési igény összeállt.

A költségek „beruházási költség"-ként kerültek meghatározásra, vagyis tartalmazták az „egyéb költségeket" (tervezés, lebonyolítás, művezetés, stb. költségeit). A költségek tartalmazták továbbá a területkisajátítások várható költségét is. A költségbecslések nem tartalmazták az esetlegesen felmerülő olyan többletköltségeket, melyek egyes – az olimpiai megrendezése miatt felmerült – projektek esetében a rendezési tervtől való eltérés miatt jelentkeztek volna.

Az olimpia elhelyezési alternatívái: eltérő tartalom, eltérő költségek

A jelenlegi tanulmányban az alábbi módszereket alkalmazva végeztük el a 2002-es eredmények felülvizsgálatát:

4.1. tábla

Közlekedési és közműfejlesztések	100 infrastrukturális fejlesztés tételes (műszaki és költségszempontú) felülvizsgálatát végeztük el.
Városrehabilitáció és környezetvédelem	A 2002-es tanulmányban bemutatott műszaki tartalmat változatlannak tekintve a költségek valorizálását végeztük el.
Idegenforgalom	A ma elérhető szállodai kapacitások figyelembe vételével és az elvárt kapacitások meghatározásával számítottuk ki a szükséges fejlesztések (szállodai beruházások) nagyságát.
Technológia és biztonság	A költségek „top-down" aktualizálását végeztük el benchmark adatok alapján.
Sportlétesítmények, olimpia és média falu	Nem számoltunk a projektek műszaki tartalmának lényegi változásával. A 2002-es projektek költségeinek inflálását végeztük el.

A fejlesztési költségeket a 2007-es évtől az olimpiák megrendezésének évéig (2016-ig, illetve 2020-ig) összesítettük.

Közlekedési és közmű projektek

A projektlistában szereplő 100 projekt mindegyike esetén megtörtént a műszaki tartalom és a költségek tételes felülvizsgálata az alábbi szempontok szerint:

Minden, a 2002-es listában szereplő projektelemet tételesen felülvizsgáltunk, új projektek nem kerültek meghatározásra;

Kiszűrtük azokat a projekteket, melyek 2002 óta részben vagy teljesen megvalósultak (5 projekt befejeződött, 11 projekt kivitelezése a tanulmány készítésekor folyamatban volt már);

Elvégeztük a projektek részletes műszaki felülvizsgálatát, ahol szükséges volt, ott pontosítottuk az egyes projektek műszaki tartalmát;

Aktualizáltuk a projektek kisajátítási, előkészítési és beruházási költségeit, 2006. júniusi árakon.

A befejezett projektek költségei kikerültek a költségösszesítésből, míg a megkezdett projektek esetén megállapításra került az a költségmennyiség, amely várhatóan 2007. után fog jelentkezni. A 2002-es tanulmány gyakorlatát követve, a projektekhez kapcsolódó kisajátítási költségek és beruházási költségek a tanulmány készítésekor releváns (2006. júniusi) árakon kerültek meghatározásra, míg az előkészítési költségek – projektenként – a beruházási költség adott százalékában.

Azon közlekedési és közműprojekteknél, ahol az inflációs hatással magyarázható árnövekedéstől eltérő növekedés volt tapasztalható, az eltérés az alábbi okokra vezethető vissza:

- egyes projektek esetén megkezdődött a beruházás, így az eredeti költségek egy része nem merül fel;
- az eredeti tanulmány készítése óta eltelt négy évben a tervek részletesebben kerültek kidolgozásra, így a rendelkezésre álló költségvetésből pontosabb adatokat lehetett nyerni;
- egyes esetekben megnövekedett a műszaki tartalom (jellemzően a vasúti fejlesztéseknél), így a költségek is növekedtek.

A jelentősebb műszaki változást mutató projekteket és a műszaki tartalomváltozás okát a tanulmány mellékletében részletesen bemutatjuk.

Városrehabilitáció és környezetvédelem

E költségkategóriába az olimpiai létesítmények, eseményhelyszínek és turisztikai helyszínek legalább szűk környezetének épület és közterület rehabilitációi tartoznak. E téren az elmúlt négy évben nem történt jelentős előrelépés az érintett helyszíneken, így a megvalósult rehabilitációkkal párhuzamosan további állagromlást is hozott az elmúlt időszak. Ezek alapján azt felételeztük, hogy a 2002-ben (2002-es árakon) meghatározott fejlesztések továbbra is szükségesek, ezért a 2002-es költségvetést az építőipari általános inflációval átszámítottuk 2006. júniusi árakra.

A környezetvédelem területén az infrastrukturális fejlesztések nagyrészt az olimpia létesítményeinek helyszínein megvalósítandó kármentesítés költségét tartalmazzák. E költségeknél is a városrehabilitációnál alkalmazott feltételezéssel éltünk.

Turizmus és szálláshely elvárások

Az idegenforgalmi beruházások költségeinek aktualizálása során a szobák szükséges mennyiségét és kategóriák szerinti megoszlását a NOB által felállított, a 2012. évi Olimpiai megvalósíthatósági tanulmányunkban is használt értékekben határoztuk meg, így nem tértünk ki a NOB előírások felülvizsgálatára (amely 15 000 db 4-5* és 27 000 db 3*-os szobát ír elő). Felmértük, hogy a NOB előírásokat (Budapest és 50 km körzetében) jelenleg hány szállodai szoba teljesíti. Számításokat végeztünk arra vonatkozóan, hogy a szükséges szobaszám milyen mértékű beruházást igényel a jövőben. Számításaink során azt feltételeztük, hogy ezek a beruházások kizárólag a magánszférát érintik, ezért nem számolunk állami hozzájárulással.

Jelenleg 16 000, a NOB által előírt szoba áll rendelkezésre

4.2. tábla

Aktuális szálloda szobaszám kínálat (db)				
	5*-os	**4*-os**	**3*-os**	**Összesen**
Budapest	3 504	6 275	4 840	**14 619**
Vonzáskörzet (50 km)	58	485	833	**1 376**
Összesen	**3 562**	**6 760**	**5 673**	**15 995**

Jelen tanulmányunkban abból indultunk ki, hogy a 2016., illetve a 2020. évi olimpia pályázásakor fellépő szobaszám hiány megegyezik a 2012. évi Olimpiai megvalósíthatósági tanulmányában meghatározott hiányszámmal (7 292 szoba hiány). Tekintettel arra, hogy a két tanulmány között eltelt időszakban összességében nőtt az elérhető szobák száma, feltételezésünk gyakorlatilag annyit jelent, hogy az értékelés időpontjáig jelenleg kisebb mértékű növekedésre van szükség, mint amit a korábbi tanulmányban feltételeztünk. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy a korábbi tanulmányban a rövid távú beruházások között figyelembe vettünk számos konkrét beruházási tervet is, melyek azonban később nem valósultak meg. Ezek a beruházások az

akkor tervezett növekedés realitását segítették. Jelen munkánk során nem a várható iparági növekedést jelenítettük meg, hanem egy olyan pályát, amely a korábbi tanulmányban megfogalmazott szobahiány eléréséhez szükséges (7 292 szoba). A NOB értékelési rendszerének sajátosságából – megvalósíthatósági tényező figyelembevételéből – fakad, hogy a 2020-as olimpia esetében valamivel kevesebb szállodai szoba megépítése is elegendő, ugyakkora hiánycél teljesítéséhez. A tervezett két időpontig – 2016 és 2020 – történő szobaszám növekedést mutatja be a következő táblázat:

4.3. tábla

Budapest és 50 km-es körzete jelenlegi szálláshely kapacitása és a prognosztizált növekedés (3-5 csillagos kategória, db. szoba*)		
Kategória / olimpia	**2016**	**2020**
Jelenlegi szobakínálat	16 000	16 000
Tervezett média falu szobakínálata	17 000	17 000
Prognosztizált természetes szállodaszobaszám növekedés (2016-ig illetve 2020-ig)**	6 200	5 900
Prognosztizált olimpiai szállodaszobaszám növekedés (az olimpiát megelőző 7 évben)	1 800	1 800
Összes szoba kínálat**	**40 900**	**40 600**
Összes szoba kínálat (média falu nélkül)	**23 900**	**23 600**

* kerekített értékek

** A 2012-es tanulmányban megjelölt NOB hiánycél eléréséhez szükséges kínálat

Hasonlóan a korábbi tanulmányhoz, most is azzal a feltételezéssel számoltunk, hogy egy sikeres olimpia-rendezési pályázat után, az olimpia előtti hét évben a szállodaipar a korábbinál nagyobb mértékű növekedést produkálhat a megnőtt kereslet kielégítése érdekében.

Szállodaipari beruházási szükséglet

A mennyiségi és az árakra vonatkozó előrejelzéseink alapján a 2016. és a 2020. évi olimpia megrendezéséhez szükséges szobaszám biztosítása érdekében a következő beruházási értékek valósulhatnak meg, illetve válnak szükségessé a vázolt feltételezésekkel:

4.4. tábla

Beruházási értékek (2006 évi ár, milliárd Ft)		
	2016-os olimpia	2020-as olimpia
Alapeset (2007-olimpia éve)	194,8	186,9
Olimpia (2007-olimpia éve)	60,3	59,6
Összesen (2007-olimpia éve)	**255,1**	**246,5**

A 2016. évi olimpia 255 milliárd Ft szállodai beruházást igényel

A táblázat alapján elmondható, hogy a 2016. évi olimpia megrendezéséhez összesen 255 milliárd forint idegenforgalmi beruházás szükséges 2006. évi áron. Ebből az utolsó hét évben, a már korábban leírt, az olimpia növekedést stimuláló hatásának következtében kb. 60 milliárd forint értékű beruházás valósulhat meg. A többségi 195 milliárd forint pedig az olimpiától független növekedést tükrözi.

A 2020. évi olimpia 248 milliárd Ft szállodai beruházást igényel

A 2020-ban megrendezésre kerülő olimpia jelen áron hazánkban 247 milliárd forint szállodaipari beruházást igényelne, a korábbi tanulmányban feltüntetett állapot eléréséhez. Ebből 60 milliárd forint az olimpiához kapcsolódó addicionális beruházást, míg 187 milliárd forint az Alapesetben felmerülő beruházást tükrözi.

Technológia és biztonság

Az olimpiák megrendezésével kapcsolatos biztonsági kiadásokat – a legutóbbi olimpiák és a beadott pályázatok alapján – a szakértők 400 millió dollárra becsülik (213 Ft/USD árfolyamon 85,2 milliárd forint). Ez a költség három fő összetevőre bontható: (1) az OCOG költségvetésben szereplő biztonsági kiadások (28 milliárd forint), (2) az olimpia miatt megvalósuló infrastrukturális fejlesztések között megjelenő biztonsági infrastruktúrafejlesztések (30 milliárd forint), valamint (3) olyan folyó költségek (rendvédelmi szervek költségei), amelyek egyéb kategóriákba tartoznak, és tartalmuk a benchmarkok alapján közvetlenül nem azonosítható.

Az OCOG költségvetést a vonatkozó fejezet részletesen tárgyalja. A biztonsági célokat szolgáló infrastrukturális fejlesztések költségének aktualizálásához a 2002-es tanulmányban kalkulált 30 milliárd forint szolgált alapul, a tétel műszaki tartalmát változatlannak tekintettük a 2016-os és 2020-as olimpiák esetén. A biztonságtechnikai árszínvonal elmúlt négy évben tapasztalt csökkenése (11,5%) elméletileg csökkenti az e kiadásokra fordítandó összeg nagyságát. E csökkenést azonban nem érvényesítettük a technológia és biztonság infrastruktúra-fejlesztései között, ezzel teret hagyva a várható tartalomnövekedésnek, mely a globális rendezvények esetén tapasztalható fokozottabb biztonsági előírások miatt vált relevánssá.

A rendvédelmi szervek folyó költségei a maradék elv alapján kerültek meghatározásra, 27 milliárd forint értéken. Ezen költség konkrét nagysága azonban nehezen becsülhető, így azt is nehéz kalkulálni, hogy a szokásos működési költségeken túl mekkora lesz a kimondottan csak olimpia miatt felmerülő többletköltség. Feltételezzük, hogy ez utóbbi költségtétel nem jelentős, mivel azt az OCOG költségvetésben szereplő 28 milliárd forintos biztonsági költségsor már tartalmazza. Ezzel a feltételezéssel élve a 27 milliárd forintos költségtömeget a rendvédelmi szervek (rendőrség, honvédelem, tűzoltóság, katasztrófavédelem, stb.) szokásos működési költségének tekintjük, és így nem szerepeltetjük azokat az olimpia költségei között.

Sportlétesítmények, olimpiai és média falu

A 2002-es tanulmány készítése során mind a 28 olimpiai sportág elemzését elvégeztük a verseny- és edzéshelyszínekre vonatkozó követelmények alapján. Több mint hatvan lehetséges helyszín fizikai vizsgálata, illetve a többi lehetséges helyszín meglévő dokumentációk alapján történt vizsgálata során összevetettük a lehetőségeket az igényekkel, és felmértük, hogy milyen mértékű beruházások szükségesek az összes helyszín minden elvárt paraméterének biztosításához.

Jelen tanulmányban a csoportba tartozó fejlesztések tekintetében sem az elvárásokban, sem az adottságokban nem történt lényegi változás, ezért műszaki tartalmát változatlannak tekintettük, és csak az árszínvonal emelkedésével növeltük a beruházási költségeket. Az inflációhoz az általános építőipari inflációt alkalmaztuk.

Az olimpia létesítmények közül négy stadion (a Puskás Ferenc, a debreceni, a győri és a székesfehérvári) megegyezik a 2012-es Labdarúgó Európa-bajnokságra beadott horvát-magyar pályázatban szereplő négy magyar stadionnal. A stadionok EB-pályázatban szereplő beruházási értéke közel azonos a 2002-ről 2006-ra inflált értékével (az EB-pályázat hozzávetőleg 98 milliárd forintos fejlesztéssel számol, míg a 2002-es olimpia tanulmányban szereplő költségek inflált értéke megközelítőleg 94,5 milliárd Ft). Jelen tanulmány költségvetésében a 2002-ről inflált értéket szerepeltetjük.

4.1.2 A FEJLESZTÉSI KÖLTSÉGEK 2016-BAN ÉS 2020-BAN

Az alábbi két táblázat a 2016-os és 2020-as olimpiák megrendezéséhez kapcsolódó fejlesztési költségeket mutatja be:

A 2016-os változat* *4.5. tábla*

milliárd forint

Költség kategória	Összktg.	Alap-eset	Előre-hozott	Olimpiai
Infrastrukturális fejlesztések				
Közlekedés	3 884	2 599	1 236	50
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	154	0	42
Közmű	363	363	0	0
Idegenforgalom	255	195	0	60
Technológia és biztonság	87	18	0	69
Olimpiai létesítmények		0	0	0
Sportlétesítmények	186	90	0	96
Olimpiai falu	84	0	0	84
Média falu	112	0	0	112
Összesen	5 167	3 418	1 236	513
	100%	66%	24%	10%

*A táblázatban szereplő adatok kerekítésből fakadó eltérést tartalmazhatnak.

A 2020-as változat* *4.6. tábla*

milliárd forint

Költség kategória	Összktg.	Alap-eset	Előre-hozott	Olimpiai
Infrastrukturális fejlesztések				
Közlekedés	3 884	3 273	562	50
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	154	0	42
Közmű	363	363	0	0
Idegenforgalom	246	187	0	60
Technológia és biztonság	87	18	0	69
Olimpiai létesítmények				
Sportlétesítmények	186	90	0	96
Olimpiai falu	84	0	0	84
Média falu	112	0	0	112
Összesen	5 159	4 084	562	513
	100%	79%	11%	10%

*A táblázatban szereplő adatok kerekítésből fakadó eltérést tartalmazhatnak.

A következő fejezet részletesen tárgyalja, hogy milyen eltérések mutatkoznak a 2002-es tanulmány és a jelen értékelés eredményei, valamint a két olimpiai változat (2016-os és 2020-as olimpia) fejlesztési költségei között.

4.1.3 ELTÉRÉSEK A 2002-BEN SZÁMÍTOTT ÉS A 2006-BAN AKTUALIZÁLT KÖLTSÉGEK KÖZÖTT

A fejlesztési költségek reálértéken csökkentek a 2012-es olimpiához képest

Mai árakon számolva a 2016-os és a 2020-as változathoz tartozó fejlesztési költségek is alacsonyabbak a 2012-es változat esetében számolt költségeknél. A 2012-es változathoz képest 2016-os olimpiánál nőtt az előrehozott fejlesztések aránya, míg a 2020-as verzió esetén a fejlesztések több mint háromnegyede – a tervek szerint – az olimpia nélkül is megvalósulna.

E fejezetben a továbbiakban csak a Duna-menti változat költségeit mutatjuk be, mivel – 2002-es tanulmányhoz hasonlóan – most is e változat költségvetése bizonyult a legalacsonyabbnak. Amennyiben azt külön nem jelezzük, a bemutatásra kerülő költségek 2006. júniusi árakat jelentenek.

Az alábbi két táblázat a 2012-es, 2016-os és 2020-as változatot hasonlítja össze a fejlesztési költségek tekintetében.

4.7. tábla

Mrd forint

Költség kategória	2012	2016	2020
Infrastrukturális fejlesztések			
Közlekedés	4 124	3 884	3 884
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	196	196
Közmű	308	363	363
Idegenforgalom	247	255	246
Technológia és biztonság	87	87	87
Olimpiai létesítmények			
Sportlétesítmények	186	186	186
Olimpiai falu	84	84	84
Média falu	112	112	112
Összesen	5 344	5 167	5 159
	100%	97%	97%

4.8. tábla

Mrd forint

		Közleke-dés	Egyéb Infra	Sportlét. és falvak	Összesen	%
2012	Alapeset	3 109	667	90	3 865	72%
	Előrehozott	967	0	0	967	18%
	Olimpiai	49	171	292	512	10%
	Összesen	**4 124**	**838**	**382**	**5 344**	**100%**
2016	Alapeset	2 599	730	90	3 418	66%
	Előrehozott	1 236	0	0	1 236	24%
	Olimpiai	50	171	292	513	10%
	Összesen	**3 884**	**901**	**382**	**5 167**	**100%**
2020	Alapeset	3 273	722	90	4 084	79%
	Előrehozott	562	0	0	562	11%
	Olimpiai	50	171	292	513	10%
	Összesen	**3 884**	**892**	**382**	**5 159**	**100%**

Változások a 2016-os változat költségstruktúrájában

- A 2016-os változatnál a fejlesztések (beruházási éréken számolva) 2/3-a valósulna meg az olimpia megrendezése nélkül 2016-ig, kevesebb mint 1/4-e pedig 2016. után. A maradék fejlesztés csak az olimpia miatt kerülne megvalósításra.

- 2012-es változathoz képest a 2016-os változatnál nőtt az előrehozott projektek költségeinek aránya, míg az Alapeset fejlesztések költségei csökkentek.

- Az Alapeset fejlesztések költsége egyrészt a tanulmány készítéséig megvalósult, illetve a 2007. elejéig megvalósuló projektek miatt csökkent (ezek a költségek már nem szerepelnek a fejlesztések összköltségében). Nagyobb költségcsökkenés az autópályáknál volt tapasztalható, köszönhetően az elmúlt négy év autópálya-fejlesztéseinek.

- Másrészt a fejlesztési tervek pontosodása egyes projekteknél megváltoztatta a beruházási költséget (változatlan műszaki tartalom mellett).

- Az előrehozott projektek költségnövekedésének (2002-höz képest) egyik oka, hogy bizonyos projektek megvalósítását a jelenleg hatályos fejlesztési tervek későbbre ütemezik, mint 2002-ben, másrészt e költségek esetén is érvényes, hogy a projektek tervei pontosodtak, bizonyos projektek esetén (elsősorban a vasúti fejlesztéseknél) a megnövekedett műszaki tartalom miatt

Változások a 2020-as változat költségstruktúrájában

- A 2020-as verzió esetén a fejlesztések több mint háromnegyede – a tervek szerint – az olimpia nélkül is megvalósulna.

- A 2020-as változatnál már jóval kisebb (11%) az előrehozott projektek aránya, mely a négy évvel hosszabb felkészülési idővel magyarázható. Emiatt számos fejlesztési projekt tervszerűen is megvalósul 2020 előtt, így kevesebb projekt megvalósítását kell korábbra hozni.

Jelentős különbségek a 2012-es és a 2016/2020-as változatok között a közlekedési és közműfejlesztések területén voltak tapasztalhatók, ezért e két költségcsoportot a következőkben részletesebben tárgyaljuk.

A következő táblázat a 2012-es és 2016/2020-as változatok közötti különbséget mutatja be a közlekedési és a közműfejlesztések területén (a Duna-menti változat esetén), a „2002-es érték” oszlop értékei 2002. júniusi árakon, a többi oszlop értékei 2006. júniusi árakon szerepelnek.

4.9. tábla

milliárd Ft

Kategória	2002-es érték	2002-es inflált érték	Megvalósulás /tartalom csökk.	Tartalom növekedések	Aktualizált érték
Fővárosi közúti	211	281	-11	0	270
Fővárosi kötöttpályás	1 165	1 538	-71	25	1 491
Fővárosi hajózás	15	19	0	1	20
Légiközlekedés	118	154	-1	2	155
Főváros összesen	*1 510*	*1 991*	*-83*	*28*	*1 936*
Országos közút	1 409	1 801	-662	79	1 217
Országos vasút	247	312	-28	426	710
Vidéki helyszínek	15	20	0	1	20
Országos összesen	*1 672*	*2 133*	*-690*	*506*	*1 948*
Közlekedés összesen	**3 182**	**4 124**	**-774**	**534**	**3 884**
Közmű	**236**	**308**	**0**	**54**	**363**

A „Megvalósulás/tartalom csökk.” oszlop azon változások összértékét tartalmazza, melyek csökkentették az egyes költségkategóriák főösszegét.

A „Tartalomnövekedések” oszlop az inflációval magyarázható növekedésen túli, az egyes projektek műszaki tartalmában bekövetkezett növekedések összegét mutatja be.

A közlekedés terültén 240 milliárd forintos nettó költségcsökkenésről beszélhetünk a 2002-es tanulmányhoz képest, azonban ez egy jelentős költségcsökkenés (774 milliárd Ft) és költségnövekedés (534 milliárd Ft) eredőjeként adódott.

Az olimpiai projektek jelenlegi felülvizsgálatánál bizonyos beruházási költségek – szakértői döntés alapján – más költségsorokra kerültek át.[1] Mivel ezek a változások egyrészt költségcsökkenést, másrészt költségemelkedést okoznak, de nincs mögöttük nettó műszaki tartalomváltozás, ezért azokat a fenti táblázatban sem jelenítettük meg.

Bár szinte minden kategóriában megjelennek változások, ezek sokszor csak az elmúlt négy évben pontosított tervekből származó pontosabb költségvetésnek tudhatóak be. Ezért az alábbiakban csak a jelentősebb műszaki változásokat is tartalmazó kategóriák kerülnek kifejtésre.

Fővárosi kötöttpályás közlekedés

Az e kategóriába tartozó fejlesztések közül jelentős költségcsökkentést egyrészt a megvalósult projektek – a közösségi közlekedés járműparkjának fejlesztése (beszerzett villamosok és autóbuszok), az elővárosi vasútvonalakon elkészült fejlesztések, a 4-es metró elkezdett munkálatai – okozták.

A növekedést az észak-déli regionális gyorsvasút fejlesztésének műszaki tartalomnövekedése okozta.

Országos közút

Az országos szintű közúti fejlesztéseknél tapasztalható jelentős költségcsökkenés az elmúlt négy évben megvalósult autópálya-fejlesztések eredménye. Ide tartozik az M3-as, M30-as, M5-ös, M6-os, M7-es, M70-es autópálya elkészült szakaszai, valamint az M0-ás körgyűrű keleti szektorának elkészült szakasza.

A növekedést itt is a műszaki tartalom pontosodása, növekedése okozta. A növekedés jelentős része az M6-os autópályával kapcsolatban merült fel – Baranya megyében több alagút építése vált szükségessé, amely a költségnövekedést okozza.

Országos vasút

Az infrastrukturális fejlesztésekre jellemző árszínvonal-emelkedésen túl az országos vasúti fejlesztések költségei növekedtek a legnagyobb mértékben.

[1] Ilyen tétel például az elővárosi vasutak fejlesztési költsége. A 2002-es tanulmányban szerepeltett műszaki tartalom egy része átkerült a releváns országos fővonalak fejlesztési költségei közé, mivel azok átfedésben vannak, és a fejlesztések jellemzően fővonalanként valósulnak meg.

Azon túl, hogy általánosan pontosabbak lettek a fejlesztési tervek, és így precízebb költségkalkulációkat lehetett készíteni, jelentős műszaki tartalomnövekedés jellemzi ezt a költségsort. A műszaki tartalomnövekedés oka, hogy 2002-ben a MÁV Zrt. nem számolt azokkal a biztonságtechnikai fejlesztésekkel, melyek lehetővé teszik az érintett vasútvonalakon a 140-160 km/h átlagos sebességet. Ma ezek a költségek az infrastruktúra egységes részét képezik.

A megcélzott sebességhatárhoz számos pótlólagos építési munkát kellett a projektekhez tervezni, másrészt az ún. ETCSII és GSMR biztonsági és kommunikációs rendszerek kiépítését is tartalmazzák az aktualizált számok. Az említett biztonsági és kommunikációs rendszerek kiépítését az Európai Unió is preferálja. Mivel a vasútfejlesztések várhatóan jelentős uniós támogatásban részesülnek, ezért a támogatott projekteknek minden szempontból meg kell felelniük az uniós elvárásoknak is.

4.1.4 A PROJEKTEK ÜTEMEZÉSE

A projektek felülvizsgálatához használt fejlesztési programok és stratégiák csak elvétve vagy egyáltalán nem tartalmaznak ütemtervet a tervezett fejlesztések megvalósítására. A projektek felülvizsgálatát végző műszaki szakértők információval rendelkeztek arról, hogy milyen szakmai prioritások állnak fenn az olimpiák által érintett programok között. A részletes projektlistában minden projekt esetén meghatározásra került az adott projekt előkészítéséhez és a beruházás megvalósításához szükséges időigény (években kifejezve).

A műszaki szakértők véleményét figyelembe véve az alábbi négy szempont, illetve feltételezés mentén határoztuk meg az egyes projektek kezdési időpontját:

- A 2006. év végéig megkezdett projektek folytatódjanak;
- Az előkészítéshez és a beruházás megvalósításához szükséges időt figyelembe véve a projekteket le kell zámi 2016-ra, illetve 2020-ra;
- Azt feltételeztük, hogy egy projekttel kapcsolatos költségek egyenletesen oszlanak el a beruházás megvalósításához szükséges évek között;
- A műszaki szakértők iránymutatása szerint figyelembe vettük az egyes projektek egymásra épülését, az egymáshoz viszonyított ütemezés műszaki korlátait.

A projekt-szinten meghatározott kezdési időpontok után megvizsgáltuk, hogy a beruházások összességében mennyire terhelik az állami költségvetést éves szinten. Amennyiben jelentős csúcs alakult ki egy adott évben, a költségek jobb eloszlásának kialakítására törekedtünk. További szempont volt, hogy az uniós forrásokra potenciálisan pályázó projektek többségében a

2007-2015-ös időszakra essenek, mivel az akkor rendelkezésre álló források nagyobb bizonyossággal hívhatóak le, mint a 2015 utáni időszak várható uniós támogatásai.

A 2016-os és 2020-as változat projektjei esetén eltérő ütemezést alkalmaztunk, mivel az utóbbi esetben plusz négy év áll rendelkezésre a szükséges projektek megvalósításához. Az így kialakult ütemezés és az ütemezéshez kapcsolódó finanszírozási korlátok képezték alapját a makrogazdasági, illetve költségvetési számításoknak. Ezeket részletesebben a finanszírozási fejezet mutatja be.

4.2 A FEJLESZTÉSEK FINANSZÍROZÁSA

4.2.1 MÓDSZERTANI MEGKÖZELÍTÉS

A FINANSZÍROZÁS FŐ TÍPUSAI

Az OCOG bevételei finanszírozzák az olimpia összes folyó szervezési költségét, az ideiglenes létesítmények felépítésének/elbontásának költségeit, valamint a meglévő létesítmények olimpiai célú át- és visszaalakításának költségét. Az OCOG költségvetésről már esett szó az „olimpia költségének” meghatározásánál, de a témát részletesebben a vonatkozó fejezet tárgyalja majd a későbbiekben.

Jelen alfejezet célja, hogy a fejlesztési célú beruházások finanszírozási oldalát mutassa be, amely a következő három fő elemből tevődik össze:

- állami, önkormányzati források,
- magántőke és
- EU-támogatások.

Az állami és önkormányzati forrásokat – a 2002-es tanulmányban alkalmazott megközelítésnek megfelelően – egységesen állami forrás kategóriába helyeztük.

A finanszírozási oldal felülvizsgálatánál a 2002-es tanulmányból kiindulva, az időközben bekövetkezett változások hatásait felmérve végeztük el az aktualizálást. A közlekedési és közműprojektek esetén tételes, projektenkénti vizsgálatot végeztünk. A vizsgálat központjában a megváltozott EU-támogatási feltételek álltak.

A főbb finanszírozási módoknál alkalmazott feltételezéseket, megközelítéseket a következőkben mutatjuk be.

MAGÁNFORRÁSOK BEVONÁSA

A magánfinanszírozás vizsgálatának megközelítése azonos a 2002-es tanulmányban alkalmazott megközelítéssel. Az alábbi táblázat összefoglalja, hogy mely költségcsoportok esetén milyen arányú magánfinanszírozást feltételeztünk:

4.10. tábla

Kategória	A magánfinanszírozás aránya a teljes finanszírozási igényre vetítve
Infrastrukturális fejelsztések	
Közlekedés	Projekt-szintű értékelés
Városrehabilitáció és környezetvédelem	25%
Közmű	Projekt-szintű értékelés
Idegenforgalom	100%
Technológia és biztonság	40%
Olimpiai létesítmények	
Sportlétesítmények	0%
Olimpiai falu	100%
Média falu	100%

A közlekedési fejlesztéseknél a projektek szintjén került meghatározásra a magánforrások aránya, az adott ágazati szakértők, becslése, illetve meglévő tervek alapján.

A módszertani korlátoknak megfelelően a finanszírozás tekintetében azzal számoltunk, hogy a költség felmerülésekor a forrás is rendelkezésre áll, azaz nem vettünk figyelembe például lehetséges PPP-konstrukciókat, amelyek a pénzfolyamot befolyásolhatják. Mivel értékelhető magyar gyakorlat nem alakult ki PPP-konstrukciók alkalmazásában, bármilyen megalapozatlan feltételezés félrevezető információt adna.

AZ UNIÓS FORRÁSOK FELHASZNÁLÁSA

Az olimpiai fejlesztésekhez felhasználható uniós források tekintetében a 2007-2013-as időszakra szóló, Magyarország számára rendelkezésre álló forráskeret jelentette a kiindulási alapot. Projekt-szinten (a közlekedési és közműfejlesztések tekintetében) egyénileg került meghatározásra a várható uniós támogatás aránya.

A 2007-2013-as költségvetési időszak

Az olimpiával kapcsolatban felhasználható EU-források tekintetében jelentősen tisztább kép áll rendelkezésre, mint a 2002-es tanulmány készítése során.

Tanulmányunk aktualizálásakor még folyt a 2007-2013-as időszakra szóló tervek és programok kidolgozása, azonban a fő pénzügyi keretek már tisztázódtak, így az is, hogy Magyarország milyen mértékű támogatásra számíthat a Strukturális Alapokból és a Kohéziós Alapból. Ezen alapok határozzák meg 2007 és 2013 között is az Unió Kohéziós Politikáját megvalósítani hivatott pénzügyi eszközöket. Az uniós források felhasználásához Magyarországnak – a többi tagállamhoz hasonlóan – fejlesztési tervet, az uniós terminológiában Nemzeti Stratégiai Referencia Keretet (NSRK) kell készíteniük. Az NSRK-ra Magyarországon több néven is hivatkoznak, ilyenek a Nemzeti Fejlesztési Terv II. (NFT II.) vagy az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT).

Az ÚMFT-ben kerül bemutatásra, hogy hazánk milyen elvek szerint és miként kívánja felhasználni az uniós forrásokat fejlesztési terveinek megvalósításához. Az ÚMFT Operatív Programok keretében határozza meg azokat a beavatkozási területeket, melyeket fejleszteni kíván. Az ÚMFT-ben hét ágazati, hét regionális és egy technikai operatív program szerepel.

Az EU jelenlegi támogatási politikájának keretében a Strukturális Alapokból biztosít forrásokat az Unió egyes régiói között fennálló fejlettségi különbségek csökkentésére. A Strukturális Alapokból a támogatások fele az ún. kohéziós országokba, másik fele a fejlettebb országok kedvezőtlenebb helyzetű régióiba irányul. Ezen felül a Kohéziós Alapból juthatnak további támogatáshoz azok az országok, amelyek esetében a GNP nem éri el a közösségi átlag 90%-át. Ezt a meghatározást kifejezetten az Unió legkevésbé fejlett országaira, Görögországra, Írországra, Portugáliára és Spanyolországra „szabták”, és a célja ezen országok gazdasági felzárkózásának elősegítése, az Unióhoz való kapcsolódás kohéziós erejének növelése.

- Strukturális Alapok

Az EU jelenlegi támogatási politikájának keretében a Strukturális Alapokból biztosít forrásokat az Unió egyes régiói között fennálló fejlettségi különbségek csökkentésére.

Strukturális Alapok közül az infrastrukturális beruházások megvalósítását továbbra is az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatja (ERFA). Konvergencia és regionális versenyképesség, valamint foglalkoztatás célok esetén az ERFA-ból elérhető maximális társfinanszírozási ráta 85%.

- Kohéziós Alap

A Kohéziós Alapból egyedi, nagy infrastrukturális, valamint és környezetvédelmi és energiahatékonyság projektek finanszírozhatók. A támogatást az ország egésze és nem egy régiója kapja.

A Kohéziós Alap forrásai hazánkban a Közlekedés Operatív Porgram és a Környezet, energia Operatív Program keretében kerülnek felhasználásra. A 2007-2013-as időszakban kibővül a támogatható fejlesztések köre, így többek között nagyobb hangsúlyt kap a környezetbarát városi és közösségi közlekedés.

A Kohéziós Alapból finanszírozott projektek esetén az elérhető társfinanszírozási ráta maximális értéke továbbra is 85%, azonban a támogatott projekt jövedelemtermelő képességétől függően ez a ráta alacsonyabb lehet.

- Inrastrukturális támogatások arányának becslése

Az alábbi táblázat az ÚMFT keretében az egyes operatív programokra allokált forrásokat foglalja össze. A táblázatban szereplő összegek az operatív programok keretében rendelkezésre álló teljes forrást mutatják. Ennek 85%-a uniós forrás, 15% pedig nemzeti kontribució. Az ÚMFT 265 Ft/euró árfolyamon számította át az euróban meghatározott forrásokat.

Jelen tanulmányban a várható uniós támogatások 2006-os áron kerülnek bemutatásra (265 Ft/euró árfolyamot feltételezve). A 2006-os áron kifejezett uniós támogatások alapját az ÚMFT-ben közölt, 2004-es áron kifejezett pénzügyi keret adta, melyet a 1083/2006 (EC) Tanácsi Rendeletben meghatározott 2%-os inflációs rátával számítottunk át 2006-os értékekre.[2]

[2] Ezt az inflációs rátát alkalmazta a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség is az ÚMFT-ben megjelenő, folyó áras pénzügyi táblázat adatainak meghatározásához.

4.11. tábla

(2006-os árakon, a forintosított összegeket 265 Ft/eurós árfolyammal számolva)

Operatív Programok	Mrd euró	Mrd Ft
Gazdaságfejlesztés OP	2,65	701,26
Közlekedés OP	*6,76*	*1 791,02*
Társadalmi megújulás OP	3,66	971,00
Társadalmi infrastruktúra OP	2,12	560,72
Környezet és energia OP	*4,14*	*1 096,12*
Nyugat-dunántúli OP	0,50	133,43
Közép-dunántúli OP	0,55	146,13
Dél-dunántúli OP	*0,77*	*202,87*
Dél-alföldi OP	*0,81*	*215,41*
Észak-alföldi OP	1,06	280,53
Észak-magyarországi OP	0,98	260,01
Közép-magyarországi OP	1,69	447,67
Államreform OP	0,16	42,25
Elektronikus közigazgatás OP	0,39	103,51
Végrehajtás OP	0,37	98,71
Nemzeti Teljesítmény Tartalék	0,39	102,35
Új Magyarország Fejlesztési Terv Összesen	**27,00**	***7 155,00***
Európai Területi Együttműködés	0,42	***111,13***

2007 és 2013 között elsősorban a Közlekedés és a Környezet, energia Operatív Programok, valamint a regionális operatív programok támogatnak infrastrukturális fejlesztéseket. Míg a két szektorális operatív program szinte teljes egészében infrastrukturális fejlesztéseket támogat, addig a regionális operatív programok esetén az arány jóval alacsonyabb, és függ az adott régió fejlesztési preferenciáitól, fejlesztési stratégiájától. A jelenleg rendelkezésre álló operatív program-tervezetek alapján ez az arány 7-37% között mozog, melyek alapján egy átlagos, 20%-os rátát alkalmaztunk az alábbi számításnál:

A Közlekedés OP aránya a Strukturális Alapokból és a Kohéziós Alapból:	25,0%
A Környezet, energia OP aránya a Strukturális Alapokból és a Kohéziós Alapból:	15,3%
A Regionális OP-k infrastruktúrára fordított forrásainak aránya a Struktruális Alapokból és a Kohéziós Alapból:	4,7%
Összesen:	**45,0%**

Magyarország felkészülése a támogatások fogadására

A 2004-2006-os időszakban, sőt már korábban, az előcsatlakozási alapokkal is Magyarország nagy tapasztalatot szerzett az uniós források lehívásában és a projektek lebonyolításában. Ugyanakkor számos területen további fejlődésre van szükség (különösen a nagyobb beruházások előkészítésében és lebonyolításában).

A lehívások hatékonyságát illetően figyelembe vettük, hogy – más országok korábbi tapasztalatai alapján – Magyarország várhatóan nem lesz képes 100%-os lehívás elérésére. Nyilvánvalóan azzal kapcsolatban nem lehet feltételezésekbe bocsátkozni, hogy mely projektek, területek kerülnek elutasításra, így a feltételezett lehívási arányt minden egyes projekt finanszírozásában érvényesítettük (ld. alább).

Előzetes becslések az uniós támogatások mértékére

Az ÚMFT keretében 2007 és 2013 között (2006-os árakon) összesen 27 milliárd euró támogatás áll rendelkezésre, melyből közel 23 millárd euró az uniós támogatás. (A részletes forrásallokációt lásd az előző táblázatban.) Ma még gyakorlatilag lehetetlen, illetve szinte értelmetlen arra vonatkozó találgatásokat végezni, hogy milyen módon változhat az EU támogatási politikája a 2013. évtől kezdődő újabb pénzügyi ciklusban. A változás irányát számos politikai döntés és makrogazdasági faktor befolyásolja (pl. az Unió további bővítése, az agrártámogatási rendszer radikális átalakítása, stb.), melyekkel kapcsolatban ma még csak erős feltételezésekkel lehet véleményt alkotni. Ezért a 2014-2020-as időszakban – a tanulmány makrogazdasági elemzésében egy optimista megközelítést alkalmazva – a Magyarországra irányuló fejlesztési támogatások nagyságát éves szinten változatlannak tekinjük 2007-2013-as időszakhoz képest.

A 2013 utáni időszak bizonytalanságából fakadó kockázatok csökkentése érdekében az uniós támogatásban potenciálisan részesülő projektek megvalósítását a 2007-2015-ös[3] időszakra ütemeztük. Ennek eredményeként a 2016-os változatban szinte minden potenciális projektet, de a 2020-as verzióban is a potenciális projektek jelentős részét a 2007-2013 időszak költségvetésébe tudtuk beilleszteni, és elfogadhatóvá vált az a feltételezés, hogy a kevés számú, 2013 utánra csúszott projektre megkapjuk a tervezett arányú támogatást.

Projekt-szintű becslés a támogatások mértékére

A közlekedési és közműfejesztési projektek várható uniós támogatásának becslésénél a jelenleg rendekezésre álló operatív program tervezetek, valamint az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és a Kohéziós Alap támogatáspolikája, illetve a vonatkozó jogszabálytervezetek jelentették a kiindulási pontot.

A nagy infrastruktúra-fejlesztéseket a vonatkozó operatív programok név szerint említik – bár sem az egyes projektek költségvetésével, sem azok ütemezésével kapcsolatban jelen dokumentum írásáig nem állt rendelkezésre információ. A várhatóan támogatásban részesülő projektek listáját az operatív programok tervezését koordináló Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel is egyeztettük.

A hatályos uniós jogszabályok, valamint a 2007-2013-as időszakra vonatkozó jogszabály-tervezetek az ún. nagyprojektek esetén (környezetvédelem területén legalább 25 millió euró, a közlekedés területén legalább 50 millió euró költségvetésű fejlesztések) maximálisan 85%-os támogatási rátát határoznak meg. A tényleges támogatási rátát projekt-szinten számítják ki, előre meghatározott számítási metódust követve.[4]

A várhatóan uniós támogatásban részesülő fejlesztések esetén nem egyenként, hanem fő költségtípusonként került meghatározásra egy becsült, átlagos támogatási ráta az alábbiak szerint:

[3] Az n+2 év szabály értelmében – azaz a megítélt forrásokat az odaítélést követően két éven belül fel kell használni – a 2007-2013-as időszak forrásaiból egészen 2015-ig lehet kifizetéseket eszközölni a támogatott projektek esetén.

[4] E metódus lényege, hogy az Unió nem a tényleges finanszírozási igényt veszi alapul, hanem figyelembe veszi a projekt által generált jövőbeni jövedelmek diszkontált értékét is, mely csökkenti az előbb említett finanszírozási „gap”-et.

4.12. tábla

Költségkategória	Maximálisan elérhető támogatási ráta (jogszabály szerint)	Az uniós források becsült aránya a projekt elszámolható költségeihez viszonyítva	Lehívási kockázattal korrigált támogatási ráta projekt-szinten
Közlekedés	**85%**	**70%**	**60%**
Környezetvédelem	**85%**	**85%**	**85%**

A táblázatban megadott százalékos arány a projektek „elszámolható"[5] költségvetésének azon százalékára utal, melyet várhatóan az adott operatív program forrásaiból finanszíroznak majd. A hiányzó részt állami, önkormányzati támogatásból és egyéb forrásokból finanszírozzák.

Közlekedési fejlesztések becsült támogatási rátája

- A közlekedés területén a maximálisnál (85%) alacsonyabb, 70%-os támogatási rátát használtunk, mivel e projektek – profittermelési képességük miatt – nagyobb arányú megtérülést tudnak biztosítani, mint a környezetvédelmi projektek.

- Az átlagos támogatási ráta meghatározásánál figyelembe vettük azt a kockázatot is, hogy egyrészt Magyarország várhatóan nem fogja teljes mértékben lehívni a számára meghatározott pénzügyi kereteket, másrészt, hogy a közlekedési fejlesztéseket finanszírozó Közlekedés Operatív Program jelentős részét kötik le az olimpia projektek (lásd később). Ezt a kockázatot (lehívási kockázat) projekt-szinten kezeltük azzal, hogy a 70%-os támogatási rátát 15%-kal csökkentettük (60%-ra), ezzel mérsékelve a bevonható uniós források mértékét.

[5] Az uniós támogatásban részesülő projektek esetén meghatározzák azon költségtípusok körét, melyek elszámolhatóak a támogatás terhére. Emellett általában listát adnak közre azon költségekről, melyek elszámolása egyáltalán nem lehetséges a kapott támogatásból. A támogatási rátát általában a projektek elszámolható költségeire szokták meghatározni. Kohéziós Alap forrásból például nem támogatják a pályázáshoz szükséges tervek, dokumentációk elkészítésének költségeit.

A környezetvédelmi fejlesztések becsült támogatási rátája

- A környezetvédelem területén jellemzően magasabb (többségében maximális) támogatási hányadot határoznak meg a támogatásról szóló döntésekben, melynek egyik oka, hogy ezen projektek jellemzően nem, vagy csak kis mértékben térülnek meg. Másrészt e projektek jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy Magyarország meg tudjon felelni az Unió által alkotott környezetvédelmi dierktíváknak.

- E projektek esetén nem számoltunk a lehívási kockázattal, mert a Környezet, energia Operatív Program forrásainak csekély hányadát kötik le az uniós támogatásból megvalósuló olimpiai fejlesztések.

Az elszámolható költségek nagyságát csak a pontos tervek és költségvetések figyelembevételével lehet meghatározni. Ezek hiányában azt feltételeztük, hogy az egyes projektek beruházási költségére adott érték teljes egészében elszámolható, míg az előkészítés és kisajátítási költségek nem.

ÁLLAMI FINANSZÍROZÁS

Az olimpia megrendezése érdekében szükséges beruházásoknak azt a részét, amelyre nem lehet forrásokat találni a privát szférából, valamint amelyet nem fedeznek a bevonható európai uniós támogatások, állami költségvetési forrásból kell finanszírozni.

A megvalósíthatósági tanulmányban nem kerül megkülönböztetésre, hogy az állami beruházások finanszírozása a központi költségvetésből vagy önkormányzati forrásból származhat. Bár az önkormányzatok önállóan is bocsáthatnak ki kötvényt és vehetnek fel hiteleket, finanszírozási forrásaik lényegében az állami forrásokhoz kötöttek. Ezeket csak abban az esetben lennének képesek növelni, ha folyó bevételeik is növekednének vagy a központi Kormányzattól származó többlettámogatás, vagy a számukra átengedett nagyobb arányú központi adóbevételek révén. Ezek együttes hatása azonban nem változtatja meg az államháztartás általunk számított terheit.

A költségvetési finanszírozás kereteivel és korlátaival a makrogazdasági fejezet foglalkozik.

4.2.2 A FELJESZTÉSEK FINANSZÍROZÁSI OLDALÁNAK BEMUTATÁSA

Nőtt az uniós és magánforrások aránya, csökkent az állami finanszírozási igény

A 2016-os és 2020-as olimpia változatok finanszírozásával kapcsolatban a legfontosabb változás a 2002-es tanulmányhoz viszonyítva, hogy jelentősen nőtt a projektek finanszírozásába bevontható uniós támogatások nagysága és a teljes fejlesztési költségvetésben mért súlya, valamint (2002-höz képest) nőtt a magánfinanszírozás aránya is.

Ezzel párhuzamosan csökkent az állami szerepvállalás súlya.

A költségcsoportok és a finanszírozási források nagyságrendjét, arányait, valamint a 2012-es és 2016/2020-as változat közötti strukturális eltéréseket a következő ábrák mutatják:

Az olimpia megvalósítása lényegében egy feszített ütemű, többségében költségvetési finanszírozású infrastrukturális fejlesztési csomag megvalósítását jelenti

4.1. ábra

A 2012-es változat

(2006. júniusi árakon)

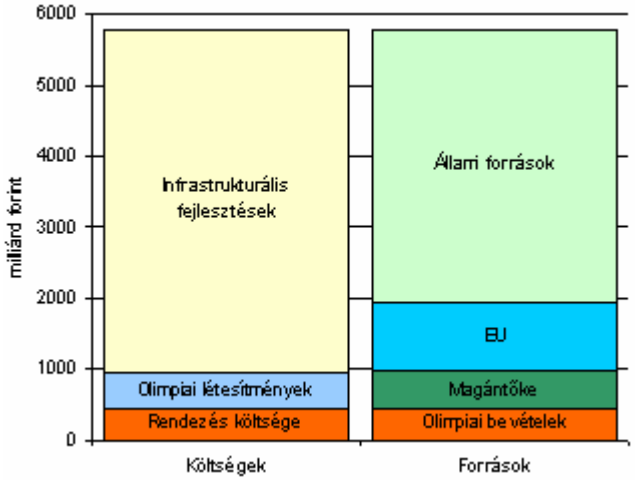

4.2. ábra

A 2016/2020-as változat

(2006. júniusi árakon)

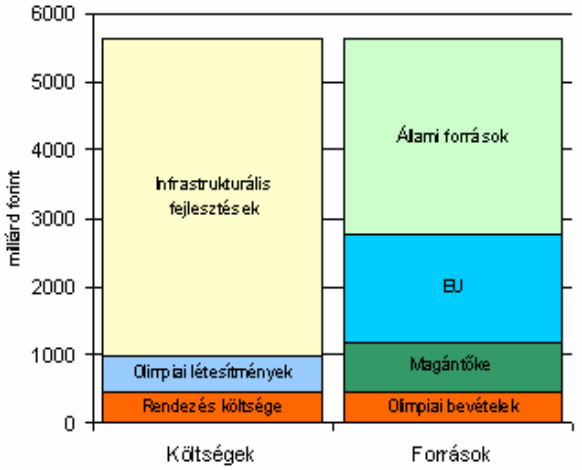

A finanszírozási szerkezetet nézve látható, hogy a közvetlen olimpiai bevételek fedezik a szervezési költségeket, illetve az olimpiai létesítmények egy részét, a többi fejlesztést kisebb részben magántőke és EU-források bevonásával, nagyobb részben pedig állami/önkormányzati keretekből kell finanszírozni.

A következő táblázatok a beruházások főbb típusai szerint, illetve Master Plan Opciónként összesíti a finanszírozási források becsült összegét.

4.13. tábla

2016-os változat a költségkategóriák bontásában*

Mrd forint

Költség kategória	Összktg.	Állami	Magán	EU
Infrastrukturális fejlesztések				
Közlekedés	3 884	2 392	201	1 292
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	98	49	49
Közmű	363	140	0	223
Idegenforgalom	255	0	255	0
Technológia és biztonság	87	52	35	0
Olimpiai létesítmények				
Sportlétesítmények	186	186	0	0
Olimpiai falu	84	0	84	0
Média falu	112	0	112	0
Összesen	5 167	2 868	736	1 564
	100%	55%	14%	30%

* A táblázat kerekítésből adódó eltérést tartalmaz

4.14. tábla

2020-as változat a költségkategóriák bontásában*

Mrd forint

Költség kategória	Összktg.	Állami	Magán	EU
Infrastrukturális fejlesztések				
Közlekedés	3 884	2 392	201	1 292
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	98	49	49
Közmű	363	140	0	223
Idegenforgalom	246	0	246	0
Technológia és biztonság	87	52	35	0
Olimpiai létesítmények				
Sportlétesítmények	186	186	0	0
Olimpiai falu	84	0	84	0
Média falu	112	0	112	0
Összesen	5 159	2 868	727	1 564
	100%	56%	14%	30%

* A táblázat kerekítésből adódó eltérést tartalmaz

Az állami szerepvállalás az olimpiához szükséges fejlesztésekben jelentős, mindhárom Master Plan Opció esetén meghaladja a az összköltség felét. Az állami források mellett jelentős szerepet kapnak az uniós támogatások is, köszönhetően a Magyarország számára 2007-2013 között rendelkezésre álló uniós forrásoknak. A magánforrások mértéke kisebb az előző két finanszírozási formához képest. A három Master Plan Opció esetén az állami/magán/EU-források közötti arány közel azonos.

4.15. tábla

2016-os változat Alapeset/Előrehozott/Olimpiai fejlesztések bontásban*

Mrd forint

Költség kategória	Össz.	Állami	Magán	EU
Alapeset fejlesztések	3 418	1 926	430	1 063
Előrehozott fejlesztések	1 236	749	12	474
Olimpiai fejlesztések	513	192	294	26
Összesen	5 167	2 868	736	1 564

* A táblázat kerekítésből adódó eltérést tartalmaz

4.16. tábla

2020-as változat Alapeset/Előrehozott/Olimpiai fejlesztések bontásban*

Mrd forint

Költség kategória	Össz.	Állami	Magán	EU
Alapeset fejlesztések	4 084	2 309	423	1 352
Előrehozott fejlesztések	562	366	10	185
Olimpiai fejlesztések	513	192	294	26
Összesen	5 159	2 868	727	1 564

* A táblázat kerekítésből adódó eltérést tartalmaz

Az állami és EU-s finanszírozás súlya az Alapeset és Előrehozott fejlesztések esetén közel azonos a teljes finanszírozásban mért súlyukkal. A magánfinanszírozás – arányaiban – jelentős szerepet kap az olimpiai fejlesztések között. Ennek oka, hogy az idegenforgalmi fejlesztések (szállodák építése), valamint az olimpiai és médiafalu teljes mértékben magánfinanszírozásból valósulnak meg, továbbá a városrehabilitáció, környezetvédelem, valamint a biztonság és technológia területén az olimpiához kapcsolódó fejlesztésekben is jelentős a magánforrások aránya (25%-40%).

A következő ábrák a 2016-os és 2020-as olimpiához szükséges fejlesztések finanszírozási igényét mutatják be éves bontásban, megbontva a három finanszírozási forma szerint:

A már megkezdett – az olimpiához is kapcsolódó – infrastrukturális fejlesztések jelentős költségterhet jelentenek az állami költségvetésre a 2007-2009-es időszakban

4.17. tábla

Finanszírozási igény éves bontásban a 2016-os változat esetén

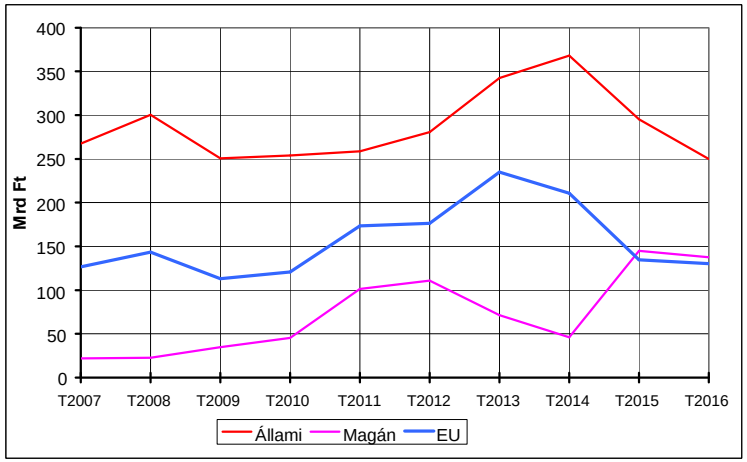

4.18. tábla

Finanszírozási igény éves bontásban a 2020-as változat esetén

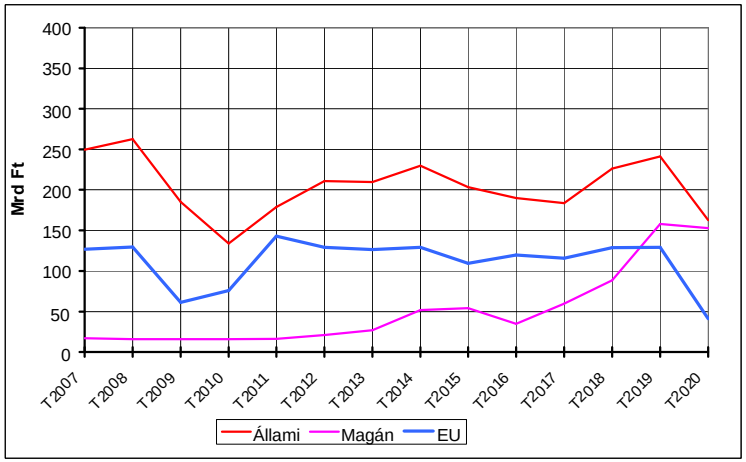

A finanszírozási költségek időbeli eloszlását vizsgálva megállapítható, hogy – mindkét változat esetén – a 2007-2009-es időszak jelentősebb terhet ró az állami költségvetésre, mely elsősorban a már megkezdett fejlesztési projektekkel indokolható (auótpályfejlesztések, 4-es metró, stb.). A 2016-os változatban az állami kiadások szintjének csökkenése tapasztalható a 2010-12-es időszakban, miközben az uniós források felhasználása növekszik. Figyelembe véve a következő uniós költségvetés időkereteit, jelentősebb, uniós forrásból finanszírozott fejlesztésekkel számoltunk a 2013-2015-ös időszakban, melyekhez megfelelő arányban állami finanszírozás is társul.

A 2020-as változatban kiegyensúlyozottabb az állami finanszírozást igénylő beruházások időbeli eloszlása, valamint az éves uniós forrásigény is egyenletesebb.

A 2016-os változatban jelentősebb, magánforrásokból finanszírozott fejlesztések kerülnek megvalósításra a 2010-2012-es időszakban. Ezek a költségek az idegenforgalom területén megvalósuló szállodafejlesztésekhez, valamint a közlekedés területén magánforrásból megvalósuló fejlesztésekhez (légi közlekedési) kapcsolódnak. A 2020-as változatban ezek a költségek egyenletesebben oszlanak el a felkészülés évei alatt.

A 2016-os változatban az olimpia évét megelőző időszakban nagyobb arányban koncentrálódnak az állami forrást (is) felhasználó fejlesztések. Ez a fajta csúcs a 2020-as változatban kisebb mértékű, mely azzal magyarázható, hogy e változatban nagyobb az Alapeset projektek aránya, kevesebb projektet kell „idő előtt" megvalósítani.

Az utolsó években mindkét változatban jelentősen megnő a magánforrások felhasználása, mely az olimpiához közvetlenül kapcsolódó fejlesztéseket tartalmazza (olimpiai és média falu, technikai fejlesztések, idegenforgalmi fejlesztések).

4.2.3 VÁLTOZÁSOK A FEJLESZTÉSEK FINANSZÍROZÁSÁBAN

A 2002-es tanulmány a finanszírozás terén tett megállapításait leginkább az uniós támogatásokkal kapcsolatos változások módosították. A következő táblázat mutatja be a finanszírozási szerkezetben megjelenő változásokat 2002-ről 2006-ra:

4.19. tábla

Mrd Ft		Közlekedés	Egyéb Infra	Sportlét. és falvak	Összesen	%
2 012	Állami	3 209	450	187	3 846	72,0%
	Magán	25	313	195	533	10,0%
	EU	890	75	0	965	18,1%
	Összesen	**4 124**	**838**	**382**	**5 344**	**100,0%**
2 016	Állami	2 392	290	186	2 868	55,5%
	Magán	201	339	196	736	14,2%
	EU	1 292	272	0	1 564	30,3%
	Összesen	**3 885**	**901**	**382**	**5 168**	**100,0%**
2 020	Állami	2 392	290	186	2 868	55,6%
	Magán	201	330	196	727	14,1%
	EU	1 292	272	0	1 564	30,3%
	Összesen	**3 884**	**892**	**382**	**5 159**	**100,0%**

A legnagyobb átrendeződés az uniós és az állami források között tapasztalható, emellett nőtt a magánforrásokból finanszírozandó fejlesztések nagysága is. A változások okait az alábbiakban mutatjuk be.

A MAGÁNFORRÁSBÓL FINANSZÍROZOTT FEJLESZTÉSEK

A magánszektor befektetései: olimpiai falu, szállodák, egyedi célterületek

A magánfinanszírozás részaránya a teljes költségvetésen belül a 2002-es 9,8%-ról 14% fölé emelkedett.

A jelentős növekedés a közlekedési projektek területén volt tapasztalható, ugyanis a Ferihegyi Repülőtér fejlesztésével kapcsolatos költségek – a repülőtér üzemeltetőjében történt változás miatt – állami helyett magánforrásból kerülnek finanszírozásra (ez a magánfinanszírozású közlekedési fejlesztések 75%-a).

A 2016-os és 2020-as változatokban szereplő magánforrások nagyságában a különbséget a szállodafejlesztések eltérő volumene adja. (Az eltérés részlesetes leírását lásd a fejlesztési költségeket bemutató fejezetben.)

A magánforrásból finanszírozott fejlesztések között megjelennek olyan projektek, melyeket csak részben finanszíroz a magánszféra. Ezek a projektek várhatóan ún. PPP (Public Private Partnership) konstrukcióban valósulnak majd meg. Ilyen projekt többek között a Ferihegyi Gyorsvasút vagy a P+R parkolók építése.

AZ UNIÓS TÁMOGATÁSBÓL MEGVALÓSULÓ FEJLESZTÉSEK

A módszertani megközelítés részletesen bemutatta az uniós támogatások felhasználását meghatározó környezetet. Itt elsősorban az uniós források felhasználásának korlátaira szeretnénk részletesebben kitérni.

A 2007-2013-as uniós költségvetésből hazánk számára rendelkezésre álló (2006-os árakon) 22,95 milliárd euró felhasználására (magyar társfinanszírozás nélkül) 2015 végéig nyílik lehetőség.

2007-től 2015 végéig a 2016-os és 2020-as olimpiai változatok projektjei (az eltérő ütemezés miatt) különböző nagyságú uniós finanszírozást igényelnek. Míg a 2016-osnál ez az érték 1 248 milliárd forint, addig a 2020-as változat esetén csak 742 milliárd forint.

Az uniós források abból a szempontból jelenthetnek korlátot, hogy az olimpiai projektek csak bizonyos operatív programokból ingényelhetnek forrásokat.

A korlátok bemutatásához az uniós támogatásokban részesülő fejlesztési projekteket három fő kategóriába soroltuk:

1. Azon projektek, melyek a 2004-2006-os keretből részesülnek támogatásban;

2. Azon projektek, melyek finanszírozása a 2007-2013-as keretből valósul meg;

3. Azon projektek, melyek finanszírozása várhatóan a 2014-2020-as keretből valósul meg.

Az olimpiai fejlesztések közül az első csoportba két projekt tartozik (M0-ás körgyűrű keleti szektora és a Központi Szennyvíztisztító). E projektek megvalósítása a tanulmány készítésekor már folyamatban volt.

A harmadik csoportba azokat a projekteket soroltuk, melyek legkorábban 2014-ben kezdődnek el, és így csak a 2014-2020-as időszak forrásaiból számíthatnak támogatásra.

A finanszírozási korlátokat – ezek után – a 2-es csoport projektjeinél vizsgáltuk. A korlátok számszerűsítése során egyrészt figyelembe vettük az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) által meghatározott forrásokat, másrészt a projektek által támasztott finanszírozási igényt.

Az olimpiai fejlesztések esetén jelentősebb uniós forrásigény csak a Közlekedés Operatív Program esetén jelentkezik. E program keretében (2006-os árakon) 1 791 milliárd Ft teljes forráskeret áll rendelkezésre, melynek 85%-a (1 522 milliárd Ft) a tényleges uniós forrás. A forrásnagyságot és a projektek által generált forrásigényt figyelembe véve (a Duna-menti változatot feltételezve), a 2016-os változat esetén a Közlekedés Operatív Program forrásainak 75%-át kötik le az olimpiához kapcsolható fejlesztések. Ez az arány a 2020-as változat esetén 48%. A 2016-os változat láthatóan jelentősebb forrásigényt támaszt a vizsgált operatív program felé, azonban ismét meg kell jegyezni, hogy az olimpiával kapcsolatban felmerülő fejlesztések 90%-a az olimpia megrendezése nélkül is megvalósításra kerül, azok szerepelnek Magyarország közép és hosszú távú infrastruktúra-fejlesztési terveiben.

A bemutatott 75 és 48%-os arányszámok a 2007-2013-as költségvetési időszak egészére vonatkoznak és egy átlagos lekötési arányt mutatnak. Mivel a beruházások költségei időben nem egyenletesen merülnek fel, ezért a 2016-os változat esetén bizonyos években 75%-nál magasabb arányban igényelnek finanszírozást az adott projektek a vizsgált operatív programból.

AZ ÁLLAMI FINANSZÍROZÁSÚ FEJLESZTÉSEK

A fejlesztési projektek finanszírozásánál az állami források egyfajta pufferként fedezik a magánforrások és az uniós támogatások által nem lefedett projekteket. A megvalósíthatóság kritikus tényezője, hogy a költségvetés milyen mértékben tudja fedezni ezeket a fennmaradó költségeket, különösen most, amikor a Konvergencia Program részben az állami beruházások csökkentésével kívánja helyreállítani a költségvetés egyensúlyát.

A Konvergencia Program hatását projektszinten az alábbi két szempontot követve vettük figyelembe.

- Azon projektek esetén, ahol a vizsgált fejlesztési tervek nem adnak pontosabb iránymutatást az ütemezéssel kapcsolatban, ott a projektek indítását 2009 utánra helyeztük (figyelembe véve a műszaki megvalósíthatóság és az uniós támogatások aspektusait is);

- Megvizsgáltuk annak lehetőségét, hogy azon projekteknél, melyek kivitelezése már megkezdődött, és amelyek jelentősen megterhelik a 2007-2009 időszak állami költségvetését, a megvalósítást/befejezést későbbre időzítsük. Ugyanis nem zárható ki, hogy bizonyos fejlesztések elhalasztásra vagy átütemezésre kerülnek a költségvetés terheinek csökkentése céljából.

Az első szempont alapján kialakított projektütemezés finanszírozási hatásait jól mutatják a korábban bemutatott grafikonok a finanszírozási igények éves bontásában.

A második szempont figyelembevételével készítettünk egy alternatív ütemezési változatot az alábbi megközelítést alkalmazva:

- A következő, megkezdett projekteket tekintettük kritkusnak az állami finanszírozás szempontjából:
  - M7-es autópálya még el nem készült szakaszai;
  - M0-ás körgyűrű északi szektora;
  - M0-ás körgyűrű keleti szektora a gödöllői átkötéssel (M31) (uniós támogatásban részesülő projekt);
  - Közösségi közlekedés járműparkjának fejlesztése;
  - Az M3-as utópálya befejezése Polgár és az Ukrán határ között;
  - M6/M60-as gyorsforgalmi út hiányzó szakaszai;
  - Központi szennyvíztisztító-telep (uniós támogatásban részeslülő projekt).

- Azon két projekt esetén, melyek uniós támogatással valósulnak meg, nem módosítottuk az ütemezést, mivel az állam kötelezettséget vállalat a nemzeti kontribució biztosítására, a többi esetén a projektek folytatását, befejezését későbbi időpontra helyeztük át.

A módosított ütemezés hatását mutatja be a következő két ábra a 2016-os és 2020-as változatra.

4.3. ábra

2016-os változat

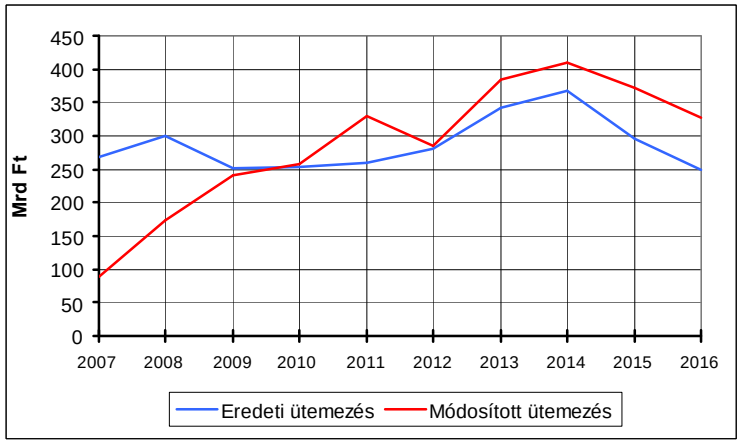

4.4. ábra

2020-as változat

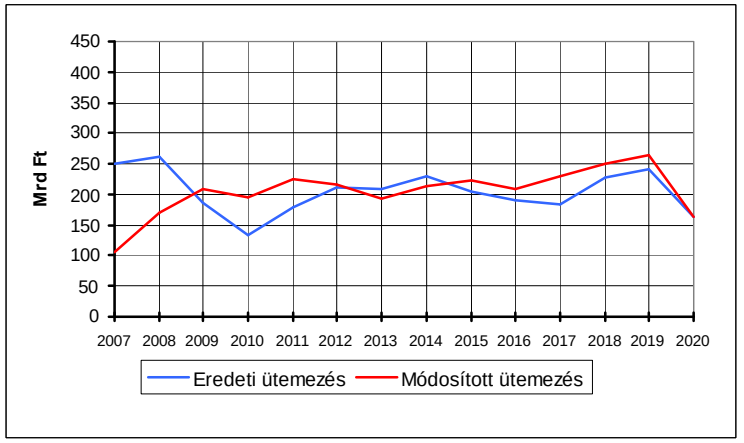

Az ábrák alapján látható, hogy az átütemezéssel jelentősen csökkenthetők a felkészülési időszak első pár évének költségvetési terhei.

A tanulmány készítésekor nem rendelkeztünk információval a vizsgált projektek átütemezésére irányuló kormányzati szándékról, így a fenti ütemezés egy – műszakilag kivitelezhető – lehetséges alternatívaként került meghatározásra.

5 OCOG KÖLTSÉGVETÉS

5.1 BEVEZETÉS

Jelenlegi tanulmányunkban az OCOG költségvetéshez kapcsolódóan a 2002-ben meghatározott bevételi és kiadási tervszámok aktualizálása volt a cél. Nagymértékben támaszkodtunk a 2002-ben elvégzett kutatásaink eredményeire és az akkor alkalmazott számítási módszereket alapvetően nem vizsgáltuk felül, de figyelembe vettük az eltelt időszak inflációs hatásait, illetve azt, hogy immár az athéni olimpia tényszámai, valamint a 2012-es pályázatok tervszámai is rendelkezésre állnak. Ezek felhasználásával végeztük el az OCOG költségvetés aktualizálását.

Az OCOG felelős a Játékok megszervezéséért és lebonyolításáért, amelynek érdekében jelentős összegű költségvetésből gazdálkodik

Az OCOG költségvetés logikai elhelyezése és értelmezése érdekében fontosnak tartjuk megismételni a következő néhány alapgondolatot:

Az olimpiai rendezést elnyert város és a NOB között megkötendő *Rendező Város Szerződés* (Host City Contract) értelmében a rendező városnak fel kell állítania egy Olimpiai Szervező Bizottságot (Organising Committee for the Olympic Games – OCOG). A szervező bizottság feladata az olimpiai előkészületek megszervezése, valamint a játékok lebonyolítása. Az OCOG számára, a feladatai teljesítése érdekében felmerülő költségei finanszírozásához különböző forrásokból jelentős összegek állnak rendelkezésre.

A tervezett bevételek és kiadások struktúráját és összegeit bemutató OCOG költségvetés az olimpiai pályázat fontos részdokumentuma. A *Pályázati Dosszié* (Bid Book) összeállításakor az OCOG költségvetési tételeit a NOB által kiadott *Pályázati Kézikönyv* előírásai szerint kell prezentálni.

A költségvetési tételek kiszámításánál több módszert alkalmaztunk

2002-ben megvizsgáltuk a korábbi rendező városok tényszámokra épülő OCOG költségvetését, valamint Athén és Peking pályázati költségvetésének tervszámait. Ezt kiegészítve a NOB előírások, valamint a Budapest specifikus adottságok figyelembevételével elkészítettünk egy 2012-es budapesti OCOG költségvetési tervet. Jelenlegi munkák, az OCOG költségvetés számainak aktualizálása során már figyelembe tudtuk venni az athéni olimpia tényszámai, valamint a 2012-es pályázatok, azok közül is elsősorban a győztes londoni pályázat tervszámait.

Korábbi előrejelzéseinket háromféle megközelítés alapján becsültük meg:

- részletes számításokat végeztünk olyan tételeknél, ahol mindenképpen fontos figyelembe venni Magyarország specifikus adottságait (pl. jegyárbevétel, étkeztetési költségek, szponzorálás);

- ahol a tételes számítás nem volt lehetséges vagy célszerű, a korábbi olimpiák tényadatai és a közeljövő olimpiáinak tervszámai vizsgálata alapján végeztük el a becslést;

- kisebb és ebben a stádiumban nehezen számszerűsíthető tételek esetében nem számoltunk bevétellel.

Az aktualizálás során az egyes költségvetési tételeknél nem módosítottuk a korábban ott alkalmazott módszereket, de az aktualizálás érdekében a következőkkel egészítettük ki, illetve korrigáltuk:

- a nemzetközi benchmark alapján meghatározott költségvetési tételeknél a budapesti tervszámok elsődlegesen USD-ben kerültek számszerűsítésre, így az elmúlt négy év USD-inflációját vettük figyelembe az aktualizálásnál;

- a korábbi tanulmányban tételesen, forint alapon meghatározott költségvetési tételeknél a négy év forint-inflációjával történt korrekció;

- a Ft/USD árfolyam jelentősen eltér a két tanulmány készítésének időpontjaiban: 2002-ben 247 Ft/USD, 2006-ban 213 Ft/USD árfolyammal számoltunk;

- számos olyan tétel esetében, ahol korábban az athéni tervszámokat tekintettük benchmarknak, most az athéni tényadatokat tudtuk alkalmazni, de voltak olyan tételek, ahol most reálisabbnak tűnt részben vagy teljes egészében a londoni vagy egy másik 2012-es pályázat tervszámaira támaszkodni.

Jelenlegi munkánk célja egy 2016-os vagy egy 2020-as lehetséges budapesti olimpia tervszámainak az összeállítása. Meg kell jegyeznünk, hogy az általunk meghatározott OCOG költségvetés számai függetlenek attól, hogy a két dátum közül melyik olimpia megvalósításának lehet nagyobb esélyt adni. A tervezett OCOG költségvetés 2006-os árakon készült, és a jelenleg rendelkezésre álló információk teljes palettáját veszi figyelembe nem befolyásolva azáltal, hogy az olimpia mely időpontban valósulhatna meg.

Állami támogatás nélkül is egyensúlyban lehet az OCOG költségvetés bevételi és kiadási oldala

A Budapesti Olimpiai Szervező Bizottság költségvetésének összeállítása során – korábbi tanulmányunkkal összhangban – most is minden tételnél óvatos, konzervatív becslést alkalmaztunk. Hasonlóan a 2002-es munkánk következtetéséhez, most is úgy gondoljuk, hogy az OCOG költségvetés önfinanszírozó lehet, vagyis a bevételek és kiadások egyensúlyának fenntartásához nincs szükség állami támogatásokra.

Jelenlegi feltételezéseink és számításaink alapján a Szervező Bizottság bevételei és kiadásai egyaránt 460 milliárd forint (2,16 milliárd USD) körül alakulhatnak. Bár a költségvetés belső összetételében tapasztalható némi súlyeltolódás az egyes tételek között, ugyanakkor a teljes költségvetés főösszege nem tér el nagyságrendileg a 2002-ben meghatározott költségvetés inflációs tényezővel korrigált értékétől, amely 456 milliárd forint lenne.

A Budapesti Szervező Bizottság főbb bevételi és kiadási tételeit mutatja be a következő táblázat:

5.1. tábla

milliárd forint

BEVÉTELEK		MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEK	
NOB	205	Sportesemények, olimpiai falu, MPC&IBC	166
Helyi marketing	76	Egyéb folyó szervezési költségek	294
Jegyárbevétel	106		
Egyéb	72		
Összesen	**460***		**460**

*kerekítésből adódó eltérést tartalmaz

5.2 AZ OCOG KÖLTSÉGVETÉS BEMUTATÁSA

5.2.1 A KÖLTSÉGVETÉS SZERKEZETE

Az OCOG költségvetés tartalmazza a Szervező Bizottság bevételeit, a Játékok közvetlen költségeit, a Játékokhoz szükséges átmeneti létesítmények/építmények felépítési és bontási, felszámolási költségeit, az olimpiai falvak bérleti és berendezési költségeit. Továbbá az OCOG bizonyos átmeneti létesítmények létrehozásának alternatívájaként hozzájárulhat végleges létesítmények (pl. átmenetileg sportcélra használt létesítmények, olimpiai falu) felépítéséhez is.

Az OCOG költségvetés jelenlegi szerkezetét a sydney-i pályázatból örökölte. A Sydney-t megelőző olimpiák számainak összehasonlíthatóságát lényegesen rontja a szabvány struktúra hiánya. Kisebb változtatás volt tapasztalható az athéni tervszámok és a 2012-es pályázatok költségvetésének szerkezetében, amelyeknél bizonyos tételek a működési költségek közül külön soron kerültek kimutatásra.

A NOB elvárása szerint a költségvetési tervet a pályázás évének USD értékén kell benyújtani. Ez azt jelenti, hogy az esetleg jövőbeli értéken előrejelzett költségvetési tételeket a pályázás évének USD értékére kell diszkontálni. Mostani elemzésünkben és előrejelzésünkben 2006-os USD értéken számoltunk.

Az olimpiák pénzügyi adatainak összehasonlítása bizonytalanságokat is hordoz magában

Továbbra is fenn kell tartanunk azt a korábbi megállapításunkat, mely szerint az egyes olimpiák adatainak elemzését és összehasonlíthatóságát számos tényező nehezíti. A NOB elvárásai és előírásai olimpiáról olimpiára jelentősen változnak, a számadatok mögött a kellő definiáltság hiánya miatt lényegesen eltérő tartalom bújhat meg, a rendelkezésre álló információk sok esetben elégtelenek vagy megkérdőjelezhetők, a különböző forrásokból származó információk gyakran ellentmondanak egymásnak.

A következőkben áttekintjük az OCOG bevételeinek, illetve kiadásainak típusait.

5.2.2 BEVÉTELEK

Az OCOG négy bevételi forrása: NOB, magánszektor, jegyárbevétel és egyéb marketing bevételek

Az OCOG bevételei a következő fő forrásokból származnak:

- *NOB:* A NOB szerződést köt a kiválasztott televíziós közvetítőkkel, valamint a nemzetközi szponzor cégekkel (TOP) és a bevétel egy meghatározott százalékát átadja az OCOG-nak az Olimpiai Játékok megszervezésére. Mind a szerződött összegek, mind az átadott százalékok meghatározása a NOB hatásköre, és esetenként változtatható.
- *Magánszektor:* Az OCOG által elsősorban belföldi, de akár nemzetközi vállalatoknak is értékesített marketing, illetve szponzori csomagokért, illetve az olimpiai szimbólumok használatáért jelentős összegeket kap a Szervező Bizottság. Az így szerzett jogosultságok általában a rendező országon belülre korlátozódnak.
- *Jegyárbevétel*
- *Egyéb:* Olimpiai érme- és bélyegprogram, olimpiai lottó, valamint állami/önkormányzati szervektől kapott támogatások, és bármilyen harmadik féltől származó adományok.

5.2.3 KÖLTSÉGEK

A költségek három fő csoportja: működési költségek, rövid távú befektetések és beruházások

Az OCOG költségei három csoportba sorolhatók:

- *Működési költségek:* Az olimpia megszervezésének, lebonyolításának folyó költségei, amelyek a következőket tartalmazzák: sportesemények, olimpiai falu, MPC és IBC üzemeltetésének költségei, ünnepségek, sport és kulturális programok lebonyolításának költségei, egészségügyi költségek, ellátás-étkeztetés költsége, utazási és személyszállítási költségek, biztonsági költségek, a paralimpia támogatására fordított összeg, marketing és promóciós költségek, adminisztrációs költségek.

- *Rövid távú befektetések:* A sportlétesítményekkel, az olimpiai faluval, és az MPC és IBC-vel kapcsolatos bérleti díjak, valamint olyan átmeneti létesítmények és berendezések/felszerelések költségei, amelyek utóhasznosítása nem valószínű.

- *Beruházások*: Tipikusan a sportlétesítményekkel, az olimpiai faluval, az MPC és IBC-vel kapcsolatos végleges, hosszú távra tervezett létesítmények építési költségei. A NOB nem szabályozza egyértelműen az itt feltüntetendő létesítmények kritériumait, ezért e tétel tartalma önmagában nem összehasonlítható. Ki nem mondott irányelv lehet a más forrásból nem finanszírozható fejlesztések idesorolása olyan mértékben, amely a költségvetés egyenlegét nem fordítja negatívba.

5.3 AZ OCOG KÖLTSÉGVETÉS TÉTELES ELEMZÉSE ÉS AZ ELŐREJELZÉSHEZ ALKALMAZOTT FELTÉTELEZÉSEK

5.3.1 A SZERVEZŐ BIZOTTSÁG BEVÉTELEI

TELEVÍZIÓS KÖZVETÍTÉSI JOGOK

Definíció:

A televíziós közvetítési jogok értékesítéséből származó bevétel.

Történet:

A televíziós közvetítési jogok értékesítéséből származó bevételek növekedését mutatja a következő grafikon. Az összehasonlíthatóság érdekében mind Athénig bezárólag a múltbeli tényadatokat, mind Peking és London tervszámait 2006-os értékre korrigáltuk az USD inflációját figyelembe véve.

5.1. ábra

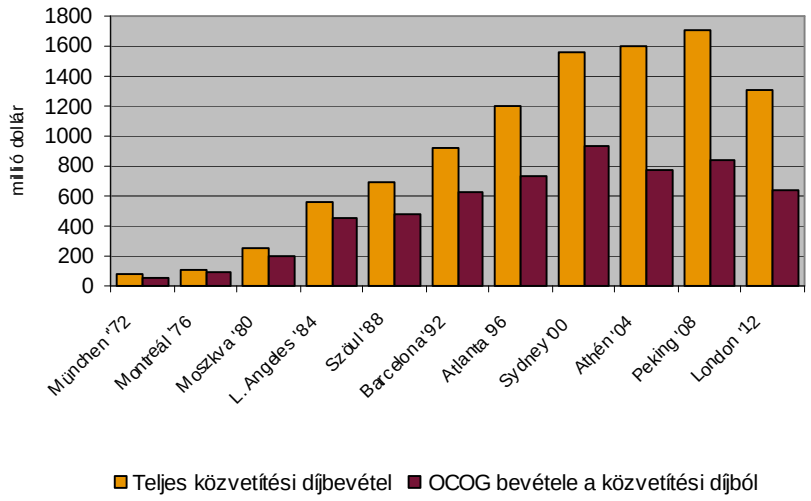

5.2. tábla

millió dollár

Megnevezés	München 1972	Montreal 1976	Moszkva 1980	Los Angeles 1984	Szöul 1988	Barcelona 1992	Atlanta 1996	Sydney 2000	Athén 2004	Peking 2008	London 2012
Összes TV közvetítési díj	80	111	247	558	688	915	1 194	1 562	1 600	1 703	1 310
OCOG rész	53	94	203	453	484	633	731	936	774	834	642

A televíziós jogdíjak nőnek, az OCOG részesedése csökken, de még így is a legjelentősebb bevételi forrás

A 2002-ben elkészített tanulmányunk televíziós jogdíjbevételekre vonatkozó főbb megállapításait alapvetően továbbra is fenntartjuk, de a 2012-es játékokra vonatkozó pályázatok ismeretében az előrejelzett összeg módosítát indokoltnak tartottuk.

Az elmúlt harmincnégy év alatt a televíziós közvetítési jogok értékesítése a Szervező Bizottság egyre jelentősebb bevételi forrásává vált. Ugyanakkor a grafikonból is jól észrevehető, hogy a folyamatosan növekvő tendencia 2012-vel megtörni látszik, mind a győztes London, mind a többi 2012-es pályázó már csak egy csökkentett közvetítési díjbevétellel számolhatott.

1988 óta a közvetítési jogok értékesítését teljes egészében a NOB végzi, a befolyt összeg meghatározott százalékát átadja a Szervező Bizottság az Olimpiai Játékok megrendezésére. Míg az OCOG 1976-ban a jogdíjak 85%-át megtarthatta, addig Sydney 60%-ot kapott, Athén pedig már csak 49%-ból gazdálkodhatott. Ez utóbbi arány képezte az alapját a pekingi és a londoni OCOG bevételi tervszámoknak is, és egyelőre hosszabb távon is ennek fennmaradására lehet számítani.

Feltételezések és előrejelzés

A 2016-ra várható televíziós jogdíjbevétel a 2012-es szinttel megegyezik

Egészen pontos információink nincsenek arra vonatkozóan, hogy miért csökkent a várható közvetítési bevétel arra a szintre, amivel az összes 2012-es pályázó számolt. Ugyanakkor az olimpiai Szervező Bizottsághoz közeli forrásunktól, illetve közvetetten a NOB-tól származó információink szerint a NOB belső berkeiben egyelőre a 600-700 millió USD jelenti az irányszámot a TV jogdíjbevételekből allokált OCOG részesedést illetően. Hosszabb távra nincsenek olyan számszerűsített elképzelések, amelyek az időközben potenciálisan megjelenő új technológiák, mint például az internet alapú közvetítések elterjedésének lehetséges hatásait mérlegelnék, illetve visszatükröznék.

A 2016-os olimpiához a 2012-es szintet vettük alapul, nem számoltunk növekedéssel, **becslésünk 2006-os értéken 642 millió USD, vagyis a meghatározott átváltási devizaárfolyamon 137 milliárd forint,** szemben a 2002-es tanulmányunk jelenlegi időpontra korrigált értékével, ami 171 milliárd forint lenne.

TOP SZPONZOROK

Definíció

A nemzetközi olimpiai marketing programban, a TOP („The Olympic Programme") programban résztvevő nagy nemzetközi cégek szponzori díja, amely egy-egy termék- vagy szolgáltatás kategóriában az egész világra vonatkozó szponzori jogokat biztosít.

Történet

A TOP szponzor cégek jelentős bevételhez juttatják a NOB-ot. Korábban minden szponzori tevékenység a szervező bizottság hatáskörébe tartozott. A TOP program 1984-es meghirdetése óta a nemzetközi érvényű szponzori jogokat a NOB adja el, és a bevétel bizonyos százalékát átadja a szervező bizottságnak.

5.3. tábla

millió dollár

Megnevezés	TOP I 1984 - 1988 Szöul	TOP II 1989 – 1992 Barcelona	TOP III 1993 – 1996 Atlanta	TOP IV 1997 – 2000 Sydney	TOP V 2001 – 2004 Athén	TOP VI 2005 – 2008 Peking	TOP VII 2009 – 2012 London
TOP szponzorok száma	9	12	10	11	11	11	n.a.
TOP bevétel (millió dollár)	141	255	485	679	709	1019	n.a.
OCOG részesedés (millió dollár)	47	85	218	259	302	153	321
OCOG részesedés (%)	34	33	45	38	43	15	n.a.

A TOP szponzoroktól származó bevételből az athéni és a londoni nagyságrendben részesedhet a továbbiakban is az OCOG

Feltételezések és előrejelzés

Az összehasonlító adatokat USD-inflációval egységesen 2006-os értékre korrigáltuk. A rendelkezésre álló adatokból úgy tűnik, hogy Athén az eredetileg tervezettnél nagyobb bevételhez jutott ebből a forrásból, és bár Peking esetében az OCOG részesedése meglepően alacsony a TOP szponzori bevételekből, London már ismét az athéni nagyságrenddel számol.

Ebből következően jogosnak érezzük azt feltételezni, hogy a következő olimpiánál is ezt a szintet lehet reálisan elérhetőnek tekinteni, ami összességében a korábbi tanulmányunk feltételezésének megemeléséhez vezet.

A 2016-os olimpiára előzőleg feltételezett és 2006-os értékre korrigált 57 milliárd forinthoz képest, a London által tervezett **321 millió USD TOP szponzori bevétel elérése 68 milliárd forintra emelné ennek a bevételi forrásnak az értékét.**

HELYI SZPONZOROK ÉS HIVATALOS SZÁLLÍTÓK

A helyi szponzorálás a TOP program által le nem fedett területeken lehetséges

Definíció

A Szervező Bizottság által szervezett, a TOP szponzori program keretében nem lefoglalt termék és szolgáltatás kategóriákban nyújtott különböző marketing csomagokból származó bevétel.

A Nemzeti Partner (National Partners) Program keretében megvásárolható marketing jogosultságok a szervező ország határain belül érvényesíthetők. A kínált marketing csomag tartalmától függően a helyi partner a lehetséges 2016-os vagy 2020-as budapesti olimpia hivatalos partnere, szponzora, támogatója, szállítója, stb. címen hirdetheti magát. Felhasználhatja a szervező város olimpiai logóját termékein és hirdetéseiben, rendezvényeket és kulturális eseményeket szervezhet az olimpia ideje alatt a város különböző pontjain, neve feltüntetésre kerül a hivatalos kiadványokon és promóciós anyagokon, stb. A NOB szigorú rendelkezése értelmében a Nemzeti Partnerek NEM használhatják az ötkarikát a város logója nélkül, valamint nem hirdethetnek az olimpia hivatalos helyszínein.

Történet

A következő táblázatban látható a helyi szponzorok és hivatalos beszállítók száma, valamint az általuk biztosított szponzori bevételek nagysága (2006-os árakra felinflálva).

5.4. tábla

millió dollár

Megnevezés	1984 - 1988 Szöul	1989 – 1992 Barcelona	1993 – 1996 Atlanta	1997 – 2000 Sydney	2001 – 2004 Athén	2005 – 2008 Peking	2009 – 2012 London
Helyi szponzorok száma	13	23	32	37	38	n.a.	n.a.
Hivatalos beszállítók száma	57	71	67	64	n.a.	n.a.	n.a.
Szponzori bevételek és szállítók	238	644	562	577	416	330	1096

Az athéni tényszámok ismeretében úgy ítélhető meg, hogy az ATHOC (az Athéni Olimpia Szervező Bizottsága) óvatosan tervezett, amikor 312 millió USD körüli összeget állított be a bevételek közé ebben a kategóriában. Ezt az összeget sikerült jelentősen túlteljesíteni.

A BOM által már mozgósított és egyéb hazai nagyvállalatok jelentős szponzori tevékenysége szükséges

Feltételezések és előrejelzés

A 2002-es tanulmányunkban a helyi szponzoroktól várható bevételek mértékét részletes, a hazai piaci környezetből és a vállalatok méretbeli nagyságrendjéből kiinduló számításokkal igyekeztünk alátámasztani. Most azzal a feltételezéssel éltünk, hogy a korábban meghatározott összeg 25%-kal megnövelhető, valamint mivel a helyi szponzori bevételek a helyi valutában állnak rendelkezésre, így forint inflációs korrekciót alkalmaztunk az aktualizált tervszámok tekintetében. Feltételezésünket azt tekintetbe véve érezzük megalapozottnak, hogy jól érzékelhető a BOM által indított kezdeményezés hatására a magyar nagyvállalatok aktivizálódása a hazai olimpia ügyének felkarolása ügyében.

Ennek következtében a korábbi 50 milliárd forintos összeggel szemben jelenleg mintegy **76 milliárd forint, 358 millió USD helyi szponzori pénz mozgósítását látjuk lehetségesnek**.

JEGYÁRBEVÉTEL

Definíció

A Játékok sporteseményeire, a nyitó- és záróünnepségre, és más programokra szóló belépőjegyek eladásából származó bevétel.

Történet

A jegyeladások legfontosabb adatait foglalja össze a következő táblázat:

5.5. tábla

		Szöul 1988	Barcelona 1992	Atlanta 1996	Sydney 2000	Athén 2004	Beijing 2008	London 2012
Jegyárbevétel	millió dollár	63	120	601	650	259	172	531
Kibocsátott jegyek száma	millió db	4,7	4,8	11	7,6	5,3	9	n.a.
Eladott jegyek száma	millió db	3,3	3,8	8,6	6,7	3,8	7	n.a.
Átlagos jegyár	dollár	19	32	70	97	68	25	n.a.

Az athéni tényadatokról rendelkezésre álló információk azt mutatják, hogy az átlagos jegyárak végül lényegesen meghaladták az eredetileg tervezett 35 USD-t. Ennek következtében, bár az eladott jegyek száma elmaradt a tervezettől (5 millió db), a jegyárbevétel is lényegesen kedvezőbben alakult a Szervező Bizottság számára.

Feltételezések és előrejelzés

A tervezett mintegy 7,2–7,3 millió darab értékesített jegy átlagára 14 500 forint körül alakulhat

Tanulmányunk aktualizálása során nem kerültek felülvizsgálatra és módosításra a sportlétesítményekkel, az azok kapacitásával kapcsolatos korábbi tervek. 2002-ben létesítményekre és sporteseményekre bontva határoztunk meg a jegyárbevétel összetételét, mind a jegyek száma, mind az adott eseményre szóló jegyárak tekintetében. A kibocsátott és az eladott jegyek számát illetően most is ugyanazokkal a feltételezésekkel éltünk. A hazai átlagos jegyárak meghatározásánál azt feltételeztük, hogy Budapesten is elérhető lenne az athéni átlagárszint. Az olimpiai jegyekkel szembeni fizetőképes kereslet összetételében jelentős szerepe van a külföldi vendégeknek, és feltételezhető, hogy az érdeklődők köre Budapesten is megfizetné az athéni jegyárakat. A hazai fizetőképes kereslet várható alakulása megközelíthető abból a szempontból, hogy az olimpia évéig milyen mértékben zárkózik fel az egy főre eső GDP magyarországi mutatója az athéni olimpiai rendezés évének, 2004-nek a görögországi szintjéhez. A különböző, jelen tanulmányban feltételezett makrogazdasági pályák mentén az egy főre eső GDP Magyarországon 2016-ra mintegy 70-80%-ban közelítheti meg a 2004-es görögországi szintet. Ez feltételezhetően Magyarországon is széles körben elérhetővé, megfizethetővé teszi az olimpiai eseményekre szóló jegyek megvásárlását az athéni árszinten.

A fenti feltételezések alapján a Budapesten tervezett jegyárbevétel a következő:

5.6. tábla

Tervezett jegyárbevétel (millió USD)	**497**
Eladott jegyek száma (db)	7 283 000
Átlagos jegyár	68 USD

A fenti összeg 2006-os értéken mintegy **106 milliárd forintos jegyárbevételt** jelent, szemben a korábbi érték felinflált, 85 milliárd forintos összegével.

LICENCBEVÉTELEK

Definíció

Az olimpiai szimbólumokat felhasználó termékek értékesítése után kapott licencdíjak. E licencbevételek olyan termékek értékesítéséből származnak, mint kozmetikai cikkek, strandcikkek, esernyők, napszemüvegek, táskák és utazási kellékek, poszterek, kártyák, játékok, ruhák, cipők, számítógépes kiegészítők, törülközők, kalapok, sportruházat, pólók, fotóalbumok, stb.

A bevétel származhat harmadik fél által gyártott és értékesített termékekből, illetve a Szervező Bizottság saját bolthálózatában értékesített termékekből is.

Történet

A következő táblázat a licencbevételek alakulását mutatja Barcelonától a londoni tervekig. Az árbevétel mellett feltüntettük a szervező bizottság által deklarált termékkategóriák számát. Ebből következtetni lehet a résztvevő gyártó/forgalmazó cégek számára is, mert kategóriánként általában egy cég kerül kiválasztásra.

5.7. tábla

millió dollár

Megnevezés	1989 – 1992 Barcelona	1993 – 1996 Atlanta	1997 – 2000 Sydney	2001 – 2004 Athén	2005 – 2008 Beijing	2009 – 2012 London
Licenc árbevétel	25	112	61	91	59	96
Termékkategóriák száma	61	125	73	37	n.a.	n.a.

Feltételezések és előrejelzés

Az athéni szint elérését feltételezzük

Budapest esetében korábban az athéni tervszámokkal kalkuláltunk, ami információink szerint minimálisan túlteljesítve megvalósult. Ezt a tényösszeget USD-inflációval korrigálva állítottuk be jelenlegi terveinkbe, vagyis elérhetőnek ítéljük **az athéni 91 millió USD-t Budapest esetében** is, ami mintegy **19 milliárd forint** bevételt jelent ebben a kategóriában. Mint látható, ezzel

a nagyságrenddel számolt London is, és a többi 2012-es pályázat is e körül az érték körül szóródik, a moszkvai 43 millió USD és a New York-i 110 millió USD között.

OLIMPIAI ÉRME PROGRAM

Definíció

A Játékok alkalmából kiadott olimpiai érmék bevételéből kapott részesedés.

Az érméket a kibocsátó ország törvényes fizetőeszközeként bocsátja ki a Nemzeti Bank. A Szervező Bizottság elméletileg háromféle módon részesedhet az érmekibocsátás bevételéből:

- A Nemzeti Bank gyártási költségen átadja az érméket a Szervező Bizottságnak, amely névértéken vagy afölött adja tovább. Ez a megoldás rejtett állami támogatásnak vehető.
- A Nemzeti Bank névértéken adja át az érméket a Szervező Bizottság, amely felárral értékesíti.
- A Szervező Bizottság licencdíjat szed az érmét kibocsátó társaságtól.

Történet

Az utóbbi évtizedekben az érme-programból származó bevétel mértéke a Szervező Bizottság bevételei között jelentősen lecsökkent. A legnagyobb bevételek akkor érhetők el, ha a Szervező Bizottság jelentősen a névérték alatt tud hozzájutni az érmékhez, és névértéken nagy mennyiséget tud forgalomba hozni. A nagyobb értékű névérték feletti áron kínált érmék elsősorban a viszonylag szűk érmegyűjtő társadalom érdeklődésére tarthatnak számot.

A következő táblázat mutatja a Szervező Bizottságnak az érmék kibocsátásából származó bevételét.

5.8. tábla

millió dollár

Megnevezés	1985 - 1988 Szöul	1989 – 1992 Barcelona	1993 – 1996 Atlanta	1997 – 2000 Sydney	2001 – 2004 Athén	2005 – 2008 Beijing	2009 – 2012 London
Érmeprogram bevétele	248	76	34	0	20	9	2

A számok csökkenő tendenciája egyértelműen látszik, és Athénban sem sikerült elérni a Szervező Bizottság által eredetileg tervezett 34 millió USD bevételi szintet. A következő olimpiák ugyan feltételeznek némi bevételt ebből a forrásból, de a 2012-es pályázatok is maximum 10-11 millió USD-vel számoltak.

Feltételezések és előrejelzés

Az athéni tényadatok óvatosabb becslést indokolnak

2002-es tanulmányunk készítése során a magyar viszonyok és lehetőségek felmérése érdekében megbeszéléseket folytattunk a Magyar Nemzeti Bank és a Magyar Pénzverő Zrt. szakembereivel. A tőlük kapott információk alapján úgy ítéltük meg, hogy egy hazai érmeprogram eredménye is megközelítheti az athéni értékeket. Az athéni tényadatokhoz igazodva a lehetséges magyarországi bevételek becsléséhez is óvatosabb megközelítést alkalmaztunk, 20 millió USD, vagyis mintegy 4 milliárd forint bevételt feltételezve.

BÉLYEGKIBOCSÁTÁS

Definíció

Az olimpiai bélyegek értékesítéséből származó bevétel. Az érmékhez hasonlóan a Szervező Bizottság a bélyegek esetében is különböző szerkezetben szerezhet bevételt.

- A bélyeget a névértékénél magasabb áron értékesítik, a különbözet teljesen vagy részben a Szervező Bizottság bevétele.
- A Szervező Bizottság névérték alatt jut hozzá a bélyeghez, és névértéken értékesíti. Ez esetben a bevétele a beszerzési érték és a névérték közötti különbségből származik
- A bélyegkibocsátást végezheti teljes egészében harmadik fél, ez esetben a Szervező Bizottság minden eladott bélyeg után licencdíjat kap.

Történet

A bélyegkibocsátásból származó bevétel az utóbbi évtizedben elhanyagolható, korábban viszont jelentős bevételi forrás volt. Atlantában és Sydney-ben a Szervező Bizottság egyáltalán nem részesedett a bélyegprogram bevételéből. Athén ugyan túlteljesítette terveit és Peking is számol ilyen jellegű bevételekkel, London már nem tervez bélyegkibocsátással.

Feltételezések és előrejelzés

Az OCOG részesedése a bélyegkibocsátás-ból elhanyagolható

Szakértőkkel folytatott korábbi konzultációnk következtetése az volt, hogy az olimpia kapcsán néhány millió bélyeg kibocsátása elképzelhető, az ebből származó bevétel nem a Szervező Bizottság illeti. Továbbra is fenntartjuk véleményünket, hogy **a bélyegértékesítés marginális és bizonytalan jellege miatt előrejelzésünkben ilyen bevétellel nem számolunk.**

OLIMPIAI LOTTÓ

Definíció:

Az olimpiához kapcsolódó nemzeti és más lottójátékból származó bevétel.

E bevételek forrása az olimpia kapcsán indított lottó programból származó bevétel, amelyet a lottót kibocsátó vállalat átenged a Szervező Bizottságnak.

Feltételezések és előrejelzés

Az előző bevételi tételhez hasonlóan itt is fenntartjuk azt a korábbi megállapításunkat, mely szerint a Magyarországon a lottó játékot szervező **Szerencsejáték Zrt. mint a MOB már jelenleg is hivatalos támogatója az olimpia finanszírozásában helyi szponzorként fog részt venni, és ezért az olimpiai lottó kategóriában külön bevétellel nem számolunk.**

ADOMÁNYOK

Definíció

Harmadik felek által ellenszolgáltatás nélkül átadott pénzösszegek.

Történet

Bár Peking 20 millió USD körüli bevételre számít adományokból, az általunk elért információk alapján a hasonló nagyságrendű athéni tervekből csak minimális valósult meg, és London már nem is számít bevételekre ebben a kategóriában.

Feltételezések és előrejelzés

Feltételezhető, hogy az olimpia megrendezése esetén külföldön és belföldön tevékenykedő szervezetek és magánszemélyek nagy számban fogják adományokkal támogatni Budapest erőfeszítéseit, **azonban ez az összes bevételhez képest marginális jelentőségű és bizonytalan. Ezért előrejelzésünkben ilyen bevétellel továbbra sem számolunk.**

ESZKÖZÖK ÉRTÉKESÍTÉSE

Definíció

A csak az olimpiához szükséges eszközök és berendezések Játékok utáni értékesítése jelentős bevételi forrás lehet

A szervező bizottság tulajdonában álló, a Játékok lebonyolítása után értékesítésre kerülő eszközök (sportlétesítmények, olimpiai falu, MPC/IBC építményei és/vagy berendezései, stb.) eladásából származó bevétel.

Feltételezések és előrejelzés

Egy magyarországi olimpia esetére 2002-ben részletesen kiszámoltuk az eszközök értékesítéséből származó lehetséges bevételeket. Jelenlegi aktualizálásunk ebben a tekintetben csak arra korlátozódott, hogy a forint-inflációt figyelembe véve 2006-os értékre korrigáltuk a korábbi, 30 milliárd forintra becsült összeget.

Ennek alapján **az eszközök értékesítéséből származó bevétel mintegy 37 milliárd forint, illetve 172 millió USD**.

KÖLTSÉGVETÉSI TÁMOGATÁSOK

Definíció

A városi, állami, esetleg regionális költségvetésből kapott támogatások.

Feltételezések és előrejelzés

E tétel tervezése a korábbi olimpiák gyakorlata szerint is meglehetősen esetleges, hiszen az állam/önkormányzat szerepvállalásának számos konkrétabb formája is van. Ezt figyelembe véve **e kategóriában, hasonlóan korábbi megközelítésünkhöz, bevétellel nem számoltunk**.

EGYÉB BEVÉTELEK

Definíció

A többi kategóriába nem illeszthető egyéb bevételek.

Történet

A jelentősen különböző tartalom miatt az egyes olimpiák számai nehezen összevethetőek. Ez elsősorban a tény adatokat érinti. A tervekben megállapítható, hogy tipikusan a következőket tartalmazzák: az OCOG által több hónapra bérelt létesítmények további bérbe adása, a Játékokat megelőző programok, sportesemények, főpróbák rendezése, a média felé számlázott szolgáltatások, helybérlet az MPC-ben és az IBC-ben, helybérlet kiskereskedelmi egységeknek az olimpiai faluban és a sportlétesítmények környékén, stb.

Feltételezések és előrejelzés

Az előző olimpiák számai alapján 2002-ben konzervatív becsléssel 50 millió USD-t terveztünk, amit – az USD-inflációt figyelembe véve – **56 millió USD-re, vagyis 12 milliárd forintra** korrigáltunk.

5.3.2 A SZERVEZŐ BIZOTTSÁG KIADÁSAI

A költségek vizsgálatánál a legtöbb tétel esetében elsősorban az athéni tényszámokra és a londoni pályázat számaira támaszkodtunk, bizonyos esetben figyelembe véve a pekingi tervszámokat és az egyéb 2012-es pályázatok adatait is.

BERUHÁZÁSOK

Definíció

Olyan új sportlétesítmények, az olimpiai falu, az MPC és az IBC építési, szerelési és berendezési költségei, amelyek a Játékok után is megmaradnak, amennyiben ezeket – részben vagy egészében - az OCOG finanszírozza. Idetartozik továbbá a már meglévő sportlétesítmények, az olimpiai falu, az MPC és az IBC olimpiai használatra való átalakításának költsége is.

Összességében olyan beruházási költségek kerülnek ide, amelyek a Játékokat követően is további használatra kerülnek, alapvetően megőrizve aktuális állapotukat. Az elmúlt olimpiák OCOG beruházási költségei, illetve a pekingi és a londoni tervszámok a következő táblázatban láthatók:

5.9. tábla

millió dollár

Megnevezés	Barcelona 1992	Atlanta 1996	Sydney 2000	Athén 2004	Peking 2008	London 2012
Beruházások	394	777	256	981	224	0

Athénra általában jellemző volt az eredeti beruházási tervekhez képest történt túlköltekezés, ugyanez a tendencia érvényesült az OCOG költségvetés keretei között is, ahol a tervszámok még csak 162 millió USD beruházást mutattak. London nem tervezett beruházással az OCOG keretein belül, és a többi 2012-es pályázat közül is egyedül New York állított be ilyen tételt a költségvetésbe, mintegy 300 millió USD nagyságrendben.

A tervezett OCOG költségvetésben nem számoltunk beruházási költséggel

Feltételezések és előrejelzés

Budapest esetében 2002-es feltételezésünkhöz hasonlóan most sem számoltunk azzal, hogy az OCOG részt vállal állandó céllal épülő olimpiai létesítmények beruházásaiban.

MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEK

Definíció

A NOB által kiadott 2008-as *Pályázati Kézikönyv* két részre osztja a sportlétesítmények, az olimpiai falu, az MPC és az IBC működési költségeit:

- Ideiglenes célú beruházások:
  - A nem az OCOG tulajdonában álló létesítmények és eszközök bérleti díja;
  - Átmeneti létesítmények építési és bontási költségei, amennyiben a Játékok utáni hosszú távú hasznosítás nem lehetséges;
  - A sporteseményekhez, az olimpiai faluhoz, illetve az MPC-hez és IBC-hez tartozó, a Játékok után szükségtelenné váló felszerelések költsége.
- Folyó szervezési költségek: bérköltség, technológiai és telekommunikációs költségek, energiaköltségek, egyéb.

Történet

Az előző és következő olimpiák esetében a Játékok költségvetésének a kiadási oldalának legtöbb tétele nehezen azonosítható, illetve összehasonlítható. Ez abból adódik, hogy különböző formában készítették a költségvetést és sokszor nem egyértelmű, hogy egyes tételek mit takarnak. A másik nehézséget az okozta, hogy a különböző, akár hivatalos forrásokban is, a számok nem mindig egyeznek. Ez különösen igaz a beruházások és a működési költségek meghatározásánál.

A működési költségek bontását az alábbi táblázat tartalmazza. A mi értelmezésünk szerint ezek a költségek alapvetően magukban foglalják az egyes olimpiai helyszínek Játékok ideje alatti üzemeltetési/működtetési költségét, az ideiglenes célú beruházások költségeit, illetve a szükséges technológiai költségeket, de London esetében úgy tűnik, hogy az itt bemutatott összeg nem tartalmaz folyó szervezési költségeket, mivel azok külön sorokon kerültek bemutatásra a pályázati költségvetésben.

5.10. tábla

millió dollár

Megnevezés	Barcelona 1992	Atlanta 1996	Sydney 2000	Athén 2004	Peking 2008	London 2012
Működési költségek						
Sportesemények	99	61	115	30	324	446
Olimpiai falu	204	68	99	45	77	233
MPC és IBC	217	184	182	n.a.	424	49
Technológia	319	290	381	n.a.	n.a.	479
Összesen	**839**	**602**	**777**	**75**	**824**	**1208**

Feltételezések és előrejelzés

A működési költségek egyes tételei külön soron kerülnek bemutatásra

A működési költségeket 2002-ben egy budapesti olimpia esetére tételesen kiszámoltuk, és az ott alkalmazott feltételezéseket továbbra is fenntartjuk. Ebből következően a mostani aktualizálás során elsősorban az elmúlt időszak forint inflációjával történő korrekció szükséges. Ugyanakkor azonban az athéni tényszámok, valamint a 2012-es pályázatok tervszámai olyan struktúrában kerültek már bemutatásra, ahol a működési költségek közül egyes költségtípusok (elsősorban folyó szervezési költség típusúak) kiemelésre kerültek, és külön soron lettek bemutatva. Ilyen költségtípusok: a bérköltségek, az információs rendszerek költségei, a telekommunikáció és egyéb technológiák költségei, valamint az internet költségei. Ezeket a költségtételeket a budapesti olimpia esetére Athén és London átlaga alapján becsültük, kiemeltük az előző tanulmányunkban meghatározott működési költségből, és külön soron szerepeltettük őket. Ennek eredményeként a következőképpen alakultak a működési költségtételekre vonatkozó becsléseink:

Működési költségek	**166 milliárd forint**
Bérköltségek	**29 milliárd forint**
Információs rendszerek	**72 milliárd forint**
Telekommunikáció és egyéb technológiák	**19 milliárd forint**
Internet	**4 milliárd forint**

CEREMÓNIÁK ÉS PROGRAMOK

Definíció

A nyitó- és záróünnepség, az éremosztó ceremóniák, a kulturális programok, az olimpiai lánghoz kapcsolódó ceremónia és más egyéb programok költsége (pl. önkéntesek részére rendezett programok).

Történet

Az alábbi táblázat szemlélteti e költségek alakulását az elmúlt és jövőbeni olimpiákon.

5.11. tábla

millió dollár

	Szöul 1988	Barcelona 1992	Atlanta 1996	Sydney 2000	Athén 2004	Peking 2008	London 2012
Ünnepségek költsége	44	37	35	55	112	118	56
Kulturális események költsége	67	85	70	47	67	0	43

Kiemelkedő athéni ráfordítások után szerényebb tervek

Athén a 138 millió USD tervezett költségnél összességében lényegesen többet költött az ünnepségekre és egyéb programokra. London látszólag az Athén előtti nagyságrendhez kíván visszatérni, és a 2012-es pályázatok közül egyedül Madrid ígért athéni nagyságrendű kiadásokat az ünnepségekre.

Feltételezések és előrejelzés

Az ünnepségek és egyéb programok összes költségének becsléséhez a londoni szintet vettük alapul. Az ily módon meghatározott **98 millió USD, illetve 21 milliárd forint** gyakorlatilag megegyezik a 2002-es feltételezéssel.

EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK

Definíció

Az egészségügyi szolgáltatások költségein belül a következőket kell ide venni:

- A sportolók egészségügyi ellátása a sport- és edzéshelyszíneken;
- Az olimpiai falu egészségügyi szolgáltatása (poliklinika);
- Az olimpiai családnak és hivatalos résztvevőknek nyújtott egészségügyi szolgáltatások és egészségügyi biztosítás;
- Az MPC és az IBC területén nyújtott egészségügyi szolgáltatások;
- Dopping vizsgálatok;

- Kórházi létesítmények;
- Egészségügyi szállítási költségek.

Történet

Az egészségügyi költségeknek csak bizonyos része terheli az OCOG-ot

Az olimpiák egészségügyi szolgáltatása esetében különbséget kell tenni a szervező bizottság által vállalt kötelezettségek költsége és a kormány egészségügyi szervei által vállalt szolgáltatások költsége között. A szervező bizottság felelős általában a sportolók és a látogatók egészségügyi ellátásáért a verseny-, nem verseny- és edzés helyszíneken, valamint a dopping ellenőrzésért. A kórházakban vagy más egészségügyi központokban az olimpiai résztvevők számára nyújtandó kórházi ellátás már a kormány felelőssége. A költségek tekintetében ez azonban már nem feltétlenül ugyanilyen megoszlásban jelentkezik.

Korábbi és elkövetkező olimpiákon az OCOG által vállalt egészségügyi költségeket az alábbi táblázat szemlélteti:

5.12. tábla

millió dollár

Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Egészségügyi költségek	7	18	5	1	13	35	20

Athén az eredetileg tervezett 23 millió USD-hez képest végül lényegesen alacsonyabb értéket mutatott ki egészségügyi költségként az OCOG költségvetésen belül.

Feltételezések és előrejelzés

Korábbi tanulmányunkban a tervezett athéni költségek közül csak a poliklinikára allokált 6 millió USD-t tekintettük olyan költségnek, amely Budapest esetében is az OCOG része lehet. Jelenleg azzal a feltételezéssel éltünk, hogy a teljes **13 millió USD athéni tényköltség megjelenhet egy hazai rendezésű olimpia OCOG által lefedett egészségügyi költségeként, ami közel 3 milliárd forint kiadást jelent.**

ÉTKEZTETÉS KÖLTSÉGEI

Definíció

Az olimpiai család részére biztosított étkeztetés költsége, amely magában foglalja a következő tételeket:

- Éttermek és egyéb étkezési helyiségek bérleti költsége, illetve ezek berendezésének, felszerelésének és személyzetének költségei;
- Sportolók, hivatalos kísérők és a műszaki személyzet étkeztetése;
- Az olimpia helyszínein a VIP vendégek számára biztosított vendéglátás;
- Az OCOG munkatársainak nyújtott étkeztetés, beleértve az önkénteseket is.

Történet

Az olimpiai család étkeztetésének legnagyobb költségtételét az olimpiai faluban elszállásolt sportolók és kísérőik, valamint az önkéntesek és a kiszolgáló személyzet ellátása jelenti beleértve az ehhez szükséges éttermek és más étkezési helyiségek létrehozásának és berendezésének költségét is. Sydney-ben például a világ legnagyobb éttermét hozták létre, amely mintegy 4 900 embert tudott egy időben kiszolgálni.

Az alábbi táblázat mutatja a múlt és jövőbeni rendező városok által, az étkezésre fordított/fordítandó költségeket:

5.13. tábla

millió dollár

Megnevezés	Barcelona	Atlanta	Athén	Peking	London
Étkeztetés költségei	62	28	75	60	22

Athén a tervezett 85 millió USD-nél valamivel kevesebbet költött az étkeztetésre, ugyanakkor a ténylegesen ráfordított összeg így is kiemelkedik mind a korábbi olimpiákhoz, mind a következő olimpiák terveihez képest.

Moszkva számolt a legmagasabb költséggel 2012-re, ez megegyezik korábbi részletes számításunk eredményével

Feltételezések és előrejelzés

2002-ben az athéni létszámokra alapozva és a Magyarországra jellemző árakat figyelembe véve részletesen kiszámoltuk az étkezési költségeket, és ehhez az összeghez hozzáadtuk az olimpiai faluban létrehozandó éttermek berendezési és felszerelési költségeit. Ez összességében mai értékre korrigálva 14 milliárd forint volt. Ugyanehhez a nagyságrendhez jutunk, ha a 2012-es pályázatok közül a legmagasabb költséggel számoló moszkvai pályázatot vesszük figyelembe. Ebből a megközelítésből következően a **Budapestre vonatkozó előrejelzésünk 12 milliárd forint, vagyis 56 millió USD.**

SZÁLLÍTÁSI KÖLTSÉGEK

Az OCOG fizeti a sportolók és kísérőik rendező városba történő eljutását

Definíció

A szállítási költségek két kategóriába sorolhatók:

- Az olimpiai családnak nyújtott megbízható, biztonságos és hatékony utaztatás költsége az egyes olimpiai helyszínek között;
- A sportolók és hivatalos kísérőik utazási költsége a rendező városba.

Történet

A szállítási költségeket három fontos tényező befolyásolja: (1) az olimpiai család nagysága, (2) tartózkodásuk időtartama és (3) az olimpiai falu és olimpiai hotelek elhelyezkedése/távolsága a sporthelyszínekhez képest. Az összes közlekedési költségnek nem feltétlenül az egésze jelenik meg az OCOG költségvetésében, a közvetlen állami támogatások is kiegészítő finanszírozási forrást nyújthatnak. A sportolók és kísérőik útiköltségének kifizetését először Sydney esetében ajánlotta fel a Szervező Bizottság.

5.14. tábla

millió dollár

Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Szállítási költségek	10	80	111	98	135	82	212

Athén az eredeti 57 millió USD tervhez képest lényegesen több szállítási költséget fedezett az OCOG költségvetésből. A 2012-es pályázatok közül London és New York számolt ennél is magasabb költségekkel, míg a többi három pályázó tervezett ráfordításai elmaradtak az athéni szinttől.

Feltételezések és előrejelzés

Előző tanulmányunkban összehasonlító adatok és hazai árszintek figyelembe vételével részletes számítást végeztünk a szállítási költségek becslésére. Ennek alapján a kategória összes költségét 18 milliárd forintra tettük. Miután az athéni költségek lényegesen meghaladták a tervezettet, óvatos megközelítést alkalmazva Budapestre vonatkozóan is inkább az athéni értéket alkalmaztuk, aminek eredményeként a **közlekedési költségeket 29 milliárd forinton állítottuk be az OCOG költségvetésbe.**

BIZTONSÁG

Definíció

Az olimpiai család, a látogatók és a rendező város lakói részére nyújtott biztonsági szolgáltatások a sporthelyszíneken, az olimpiai és média falvakban, szállodákban, valamint az egyes helyszínek közötti utazás során. A költségek közé tartoznak a következők:

- Személyi költségek;
- Felszerelések, berendezések;
- Magán biztonsági cégek alkalmazása;
- Tervezés, koordináció és felkészítés.

Történet

A biztonsági ráfordításoknak csak egy része kerül feltüntetésre az OCOG költségvetésben. Ezen felül jelentős mértékű további állami forrásokra is szükség van a felkészülési időszakban és a játékok megrendezése alatt egyaránt. A következő táblázat a biztonsági költségeknek csak az OCOG által fedezett részét mutatja be:

5.15. tábla

millió dollár

Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Biztonsági költségek	110	60	65	33	13	59	40

A 2001. szeptember 11-i eseményeket követően már az athéni tervszámok alapján is következtetni lehetett arra, hogy az olimpiai biztonsági költségek jelentősen megnövekednek. Ezt a később megtapasztalt valós tényszámok még inkább alátámasztották. Athén eredetileg azzal tervezett, hogy a teljes biztonsági költség 600 millió USD lesz, amiből 75 millió USD fogja az OCOG-ot terhelni. Végül a biztonsági összköltségek elérték az 1,2 milliárd USD-t, és az csak forrásmegosztási döntés függvénye lehetett, hogy az OCOG-nak ebből a hatalmas összegből csak 13 millió USD-t kellett fedeznie.

Feltételezések és előrejelzés

Athén feltehetőleg túlköltekezett, de a biztonsági költségek mindenképpen magasabbak a korábbi olimpiákénál

Választ keresve arra a kérdésre, hogy vajon a jövőbeni olimpiák biztonsági költségigénye kapcsán is ilyen mértékekben kell-e gondolkozni, azzal a szakértői véleménnyel találkoztunk, mely szerint az athéni költségek jelentősen és aránytalanul túlzottak voltak, a reális összeg kb. 400 millió USD lehetett volna. (Ez az információ Vajda Lászlótól, a Pekingi Olimpiai Szervező Bizottság tagjától, az Athéni és a Sydney-i Olimpiai Szervező Bizottságok volt tagjától származik.) Említésre érdemes, hogy London 2012-es győztes pályázata is 400 millió USD biztonsági költségvetéssel számolt. Ezekre az információkra alapoztuk feltevésünket, mely szerint **egy budapesti olimpia kapcsán is a 400 millió USD, vagyis mintegy 85 milliárd forint nagyságrendjével lehet számolni az összes biztonsági költségre vonatkozóan**. Ennek az összegnek egy jelentős – nem számszerűsíthető – része az olimpia évében merülne fel, mint a magyarországi védelmi erők (rendőrség, katonaság) folyó kiadása, melyet részben fedezne a szervezetek normál éves költségvetési tételeinek átcsoportosítása.

2002-ben tételes számításokat végeztünk a biztonsági költségek OCOG által fedezendő részére vonatkozóan. Akkori feltételezéseinket továbbra is fenntartva, a forintban felmerülő költségek miatt a forint inflációt figyelembe véve aktualizáltuk ezt a tételt. Ennek eredményeként **a biztonsági költségeket 28 milliárd forinttal (132 millió USD) állítottuk be az OCOG költségvetésbe**. Az állam által finanszírozandó biztonsági infrastrukturális beruházásokra mintegy további 30 milliárd forint értékben lenne szükség (szintén 2002-es feltételezéseinkre és számításainkra alapozva), és ezen felül merülnének még fel a már említett, az olimpia évét terhelő folyó védelmi kiadások.

PARALIMPIAI JÁTÉKOK KÖLTSÉGE

Definíció

A Paralimpiai Játékoknak külön költségvetése van, itt az OCOG hozzájárulása szerepel

Az Olimpiai Játékok Szervező Bizottsága által a Paralimpiai Szervező Bizottság részére adott előleg/hozzájárulás.

Feltételezések és előrejelzés

Előző tanulmányunkban külön fejezetben foglalkoztunk a paralimpiával, és részletesen kidolgoztuk költségvetését. A jelenlegi aktualizálás érdekében a forint inflációt figyelembe véve módosítottuk 2006-os értékre **az OCOG paralimpiai hozzájárulásának** korábban meghatározott összegét, melynek eredménye **7 milliárd forint, vagyis 34 millió USD**.

HIRDETÉS ÉS PROMÓCIÓ

Definíció

A Játékok hirdetési és promóciós költsége, amely a következőket foglalja magában:

- Hirdetés és promóció a nemzetközi és belföldi médiákban;
- Brosúrák kiadása sporteseményekre;
- A város dekorációs programja.

Történet

A rendező városok által reklámra/promócióra költött összeg függ a város azon szándékától, hogy mennyire akarja intenzíven hirdetni a Játékokat a nemzetközi és hazai médiában. Tradicionálisan megfigyelhető, hogy a szervező bizottság kiadásainak kb. 6-8%-át teszi ki ez a költség. Ez alól kivételt képez Athén, ahol pl. Sydney-hez képest kétszer annyit költöttek reklámozásra. Ennek oka pedig az – amit Athén ki is nyilatkoztatott –, hogy az olimpia hazaér a szülőföldjére és ezt méltón kell megünnepelni.

5.16. tábla

millió dollár

Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Hirdetési és promóciós költségek	47	194	132	94	201	71	98

Feltételezések és előrejelzés

Budapest esetében – mivel Athén kivételes esetnek látszik – a londoni tervszámot vettük alapul, ami nagyságrendileg megegyezik a Sydney-ben elköltött összeggel. (Ez utóbbi város volt az alapja 2002-es tervszámunknak.) Megállapítható, hogy a 2012-es többi pályázat által beállított költségtervek is ezen érték körül szóródtak. Ezekből a feltételekből kiindulva, a hirdetés és promóció terén kb. **21 milliárd forint, mintegy 98 millió USD költséggel számolunk.**

ADMINISZTRÁCIÓS KÖLTSÉGEK

Definíció

Minden működési terület hatékony menedzseléséhez és koordinációjához kapcsolódó költség, amely magában foglalja a személyi költségeket, az önkéntesek költségeit, a tanácsadók költségeit, a bérleti díjakat, irodai bútorokat és felszereléseket, telefon-, fax- és postai költségeket, vezetői információs rendszerek költségét, biztosítási költségeket, fordítási és tolmácsolási kiadásokat, jogi és audit szolgáltatások díját és egyéb költségeket.

Történet

Az alábbi táblázat szemlélteti az egyes olimpiák adminisztrációs költségeit:

5.17. tábla

millió dollár

Megnevezés	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Adminisztrációs költségek	398	315	134	136	147	273

Feltételezések és előrejelzés

Eredeti tanulmányunkban az athéni tervszámból indultunk ki a költségtétel becslésénél. Jelenlegi anyagunkban továbbra is Athént vesszük alapul, bár a tényköltségekben látszólag sikerült megtakarítást elérni a 162 millió USD tervhez képest. Az athéni költségekkel azonos nagyságrendet fordított adminisztrációra Sydney, illetve hasonló számokkal tervezett Peking, illetve a 2012-es pályázók közül Moszkva. Budapest esetében **előrejelzésünk 136 millió USD, vagyis 29 milliárd forint.**

OLIMPIA ELŐTTI ESEMÉNYEK SZERVEZÉSI ÉS KOORDINÁCIÓS KÖLTSÉGE

Definíció

Ebbe a költség-kategóriába tartoznak az olimpiát megelőző események szervezésének költségei, amelyeknek célja a sportlétesítmények tesztelése. Szintén itt kell szerepeltetni az OCOG, a NOB, a Nemzeti Olimpiai Bizottságok és a Nemzetközi Sportszövetség közötti koordinációs költségeket a rendező város megválasztását követően.

Feltételezések és előrejelzés

Az elkövetkező olimpiák – Peking és London – pályázatában szereplő értékek átlagát véve **34 millió USD, mintegy 7 milliárd forint költséget reálisnak tartunk Budapest esetében is feltételezni**. A költségek bontása nem ismert.

EGYÉB

Definíció

Minden egyéb működési költség, amelyet a többi tétel nem tartalmaz.

Történet

Az egyéb költségek részletezésére nem áll rendelkezésre értékelhető tényadat, az ilyen tételek tartalmát nem tudtuk rekonstruálni. A tervszámok nagy ingadozást mutatnak, tartalmuk általában a következő tételekből tevődik össze:

- A NOB-nak, illetve a helyi olimpiai bizottságoknak kifizetett összegek/jutalékok (a NOB-nak a helyi marketing bevételek és az érme/bélyeg/lottó programok bevételeinek 7,5%-át kell általában befizetni).

- Kamatköltségek: vizsgálatunk szerint az OCOG működésének éveiben kiemelkedő hiteligény általános érvénnyel nem tapasztalható, ami érthető, mivel a NOB a közvetítési díjakat és a TOP szponzori díjakat igyekszik olyan ütemezésben beszedni és átutalni, ahogy az OCOG költségek tipikusan felmerülnek. Ettől függetlenül egyedi eltérések előfordulhatnak.

- A váratlan eseményekre félretett költségkeret.

Feltételezések és előrejelzés

Előző tanulmányunk során Budapest esetében abból indultunk ki, hogy a NOB felé fizetendő 7,5%-os jogdíj alapja 595 millió USD. Ebből a NOB felé fizetendő díj 45 millió USD. Ezen felül további 8 millió USD-vel számoltunk, amely a játékvezetők valamint a bírók szállásköltségét fedezi, és a NOB kézikönyv szerint az OCOG-ot terheli.

Jelenlegi aktualizálásunk során a korábban ilyen módon kapott összeget a USD- inflációval korrigáltuk, és ennek eredményeként **a várható egyéb költségeket 60 millió USD, vagyis közel 13 milliárd forint értékben határoztuk meg**.

5.4 AZ OCOG BEVÉTELEINEK ÉS KIADÁSAINAK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATA

BEVÉTELEK

5.18. tábla

Megnevezés	Előrejelzés alapja	Millió dollár	Milliárd forint
Közvetítési díjak	A 2012-es pályázatok alapján, amelyek alacsonyabb bevétellel számolnak az utolsó három olimpiához képest	**642**	**137**
TOP szponzori bevételek	A 2012-es pályázatok alapján	**321**	**68**
Helyi szponzorálás és hivatalos szállítók	A 2002-es tanulmány adata inflálva (Ft infláció) és 25%-kal megnövelve	**358**	**76**
Jegyárbevétel	Athéni átlag jegyár alapján, hazai kapacitások figyelembevételével	**497**	**106**
Licenszdíjak	Athéni adat alapján	**91**	**19**
Olimpiai érmeprogram	Athéni adat alapján	**20**	**4**
Olimpiai bélyegprogram	Nem terveztünk bevételt	**0**	**0**
Olimpiai lottó	Nem terveztünk bevételt	**0**	**0**
Adományok	Nem terveztünk bevételt	**0**	**0**
Eszközök értékesítése	A 2002-es tanulmány adata inflálva (Ft infláció)	**172**	**37**
Állami támogatások	Nem terveztünk bevételt	**0**	**0**
Egyéb	Előző olimpiák alapján becsült	**56**	**12**
Összes bevétel		**2 157**	**460**

KIADÁSOK

5.19. tábla

Megnevezés	Előrejelzés alapja	Millió dollár	Milliárd forint
Beruházások	Nem számoltunk költséggel	**0**	**0**
Működési költségek – sportesemények, olimpiai falu, MPC&IBC	A 2002-es tanulmány adata inflálva és korrigálva a külön soron kimutatásra kerülő tételekkel (következő négy tétel)	**778**	**166**
Bérköltségek	Athén és London átlaga	**137**	**29**
Információs rendszerek	Athén és London átlaga	**337**	**72**
Telekommunikáció & egyéb technológiák	Athén és London átlaga	**91**	**19**
Internet	Athén és London átlaga	**19**	**4**
Ceremóniák és programok	London alapján	**98**	**21**
Egészségügyi szolgáltatások	Athén alapján	**13**	**3**
Étkeztetés	Moszkva alapján (legmagasabb 2012-es pályázat)	**56**	**12**
Közlekedés	Athén alapján	**135**	**29**
Biztonság	A 2002-es tanulmány adata inflálva (Ft infláció)	**132**	**28**
Paralimpiai Játékok	A 2002-es tanulmány adata inflálva (Ft infláció)	**34**	**7**
Hirdetés és promóció	London alapján	**98**	**21**
Adminisztráció	Athén alapján	**136**	**29**
Olimpia előtti események	Peking és London átlaga	**34**	**7**
Egyéb	A 2002-es tanulmány adata inflálva (USD infláció)	**60**	**13**
Összes kiadás		**2 157**	**460**

6 AZ OLIMPIA MEGRENDEZÉSÉNEK MAKROGAZDASÁGI ELEMZÉSE

6.1 BEVEZETÉS

A 2012-es XXX. Olimpiai Játékokra vonatkozó megvalósíthatósági tanulmány elkészülte (2002) óta négy év telt el, és ez alatt a négy év alatt számottevő változások következtek be, ezért indokolt - most már természetesen a következő XXXI. és a XXXII. Olimpia megrendezhetőségének perspektívájával - a korábbi megvalósíthatósági tanulmány felülvizsgálata.

A 2012-es megvalósíthatósági tanulmány még bizonytalannak tekintette Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozásának dátumát, pozitív hatásokat tulajdonítva a mihamarabbi csatlakozásnak. Mára a csatlakozás megvalósult, és a fő probléma az Európai Unió gazdaságába való beilleszkedés és az Unió által támasztott követelményeknek való megfelelés, melyek jelentős részét az euró övezethez való csatlakozás makroökonómiai feltételei teszik ki.

Megváltoztak a világgazdasági feltételek is. A globalizáció még erőteljesebben érezteti hatását, és valószínűleg azzal is számolnunk kell, hogy az elmúlt években kialakult energiaproblémák és hangsúlyosabban jelentkező környezeti problémák hosszú távon is éreztetni fogják hatásukat.

Magyarországon szembe kellett néznünk azzal a ténnyel, hogy az elmúlt években a gazdaságban kialakult egyensúlytalanság kiigazító lépéseket igényel, amelyek meghatározhatják az előttünk álló 3-4 év fejlődését, de az alkalmazkodás sikerességétől függően hosszú távú hatásokkal is számolnunk kell.

Alkalmazott módszertan

A makrogazdasági elemzés módszerei: nemzetközi és nemzetgazdasági statisztikai elemzések, integrált nemzetgazdasági mérlegmodell,

Az olimpia megrendezésének makrogazdasági vonatkozású megvalósíthatóságát és hatáselemzését, gazdasági modellek – hosszú távú nemzetközi és nemzetgazdasági statisztikák, integrált nemzetgazdasági mérlegmodell, illetve ÁKM (ágazati kapcsolatok mérlege) alapú modell – segítségével vizsgáltuk. Vázoltuk Magyarország lehetséges 2020-ig befutó gazdasági pályájának főbb paramétereit, majd a tanulmányban vázolt beruházási szükségletet viszonyítottuk a fejlődési pályához. Vizsgáltuk, hogy az olimpia által generált beruházási projektek várhatóan hogyan illeszthetők a fejlődési pályába, milyen hatással lesznek a növekedés ütemére, valamint hogyan érintheti a gazdaságot és az államot (költségvetést) a többletfinanszírozási feladatok megjelenése.

A PricewaterhouseCoopers 2012-es olimpiai megvalósíthatósági tanulmányát kivéve korábban nem vizsgálták, hogy a meglévő fejlesztési tervekre és elképzelésekre alapozott projektek (műszaki Alapeset) mennyibe kerülnének és hogy azok összessége milyen forrásokat igényelne az államtól – a 2006. decemberi Új Magyarország Fejlesztési Terv ismertté váló tervezete tartalmaz bizonyos információkat egy meghatározott projektcsoportra –, illetve hogy a szükséges források összhangban vannak-e a

ágazati kapcsolatok mérlege

gazdaság teljesítőképességével. Hosszú távú gazdasági előrejelzésünk alapján becsülhető, hogy a gazdaság várt teljesítménye mellett az olimpiához köthető beruházások megvalósítására várhatóan milyen erőforrások állnak majd rendelkezésre. Ezt a gazdasági Alapesetet lehet egybevetni és viszonyítani az azonosított műszaki Alapesetek költségeihez, vagyis azon projektek összességéhez, amelyek közvetve vagy közvetlenül szükségesek az olimpia megrendezéséhez, de megvalósításuk a rendezés tényétől nem feltétlenül függ.

A benutatott makrogazdasági elemzések rámutatnak a legfőbb tendenciákra és nagyságrendekre, aggregáltságának megfelelően szükséges kezelni

A makrogazdasági elemzés során nem foglalkoztunk a folyó jellegű kiadásokkal és bevételekkel, úgymint a rendezvény közvetlen szervezésének (OCOG) hatásával, elemzésünk tárgyát kizárólag az infrastrukturális jellegű beruházásokkal kapcsolatos tételek képezték.

Fontos hangsúlyozni, hogy a makrogazdasági számítások elsősorban arra szolgálnak, hogy az eredményekből kvalitatív jellegű következtetéseket vonjunk le. A számítások – a metodikából következő konzisztens rendszerben – a főbb tendenciákra és nagyságrendekre világítanak rá. Ennek megfelelően a számítási eredményeket a vizsgált időszak hossza és a makrogazdasági szint aggregáltságának megfelelően érdemes kezelni.

A makrogazdasági alappályával kapcsolatos elemzésünket két jól elkülöníthető időszakra osztottuk, a stabilizációs időszakot magában foglaló közép (2007-2010) és az ezt követő hosszabb távú (2010-2020) periódust eltérő módszerekkel vizsgáltuk.

6.2 *VILÁGGAZDASÁGI VÁLTOZÁSOK*

A világgazdaságban az elmúlt négy évben hangsúlyozottabbá váltak a korábban is ismert folyamatok, elsősorban a globalizáció, vagyis a világgazdaság egyes térségeinek intenzív kereskedelmi összefonódása, és ezen belül a multinacionális, illetve ma már inkább globális vállalatok szerepének erősödése, valamint a fejlett, magas munkabérű országok e rendszerhez való alkalmazkodása.

A globális világgazdaság jövőjével kapcsolatban több nemzetközi kutató szervezet előrejelzéseit megvizsgáltuk, többek között:

- Economist Intelligence Unit (EIU) „Foresight 2020” című tanulmányát;
- Niall Ferguson, a Harvard egyetem történelemprofesszora a „Foreign Affairs”-ben, a nemzetközileg talán legtekintélyesebb külpolitikai folyóiratban, az amerikai külkapcsolatok tanácsának (Council of Foreign Relation) lapjában publikált elemzését;
- az American Council for the United Nation University által publikált (2005) „State of the Future” tanulmányt.

A tanulmányokat részletesebben a mellékletben ismertetetjük. A világgazdaság fejlődésére vonatkozóan számos forgatókönyv létezik. Az elemzések közös jellemzője, hogy a fejlődést a globalizáció előrehaladásának minőségéhez kötik.

Az EIU előrejelzése szerint a világgazdasági növekedés 3,5%-os, az EU-ban 2,1% 2006 és 2020 között

Az EIU megítélése szerint a világgazdaság a 2006-2020 közötti időszakban évi 3,5%-os ütemben fog növekedni, hasonlóan az elmúlt 25 évben elért növekedéshez. Sőt a vizsgált országok zöme között lesznek olyanok, amelyek az 5-6%-os növekedési sávot is elérik (6.1. ábra). A fejlett ipari országok közül az Egyesült Államok fog a leggyorsabban növekedni, mintegy évi 3%-kal, szemben az Európai Unió 2,1%-os növekedésével. Az Egyesült Államok gyors gazdasági növekedését mindenekelőtt kedvező demográfiai helyzete teszi lehetővé.

Az EIU tanulmánya szerint azok, akik az Unió keleti felének lényegesen gyorsabb fejlődését várják, csalódni fognak. A 2004-ben csatlakozott országok átlagos növekedése a világátlagnak megfelelő 3,5% lehet, főleg a kedvezőtlen demográfiai helyzet, a munkaképes korú népesség csökkenése és az idős eltartottak arányának növekedése miatt. Az EU-15 növekedése mintegy fél százalékponttal, évi 2,5%-ra gyorsulhat, ha tervezett munkaerő-piaci reformokat végrehajtják, és 2010-ig elérik az információs és komputertechnika egyesült államokbeli szintjét.

6.1. ábra

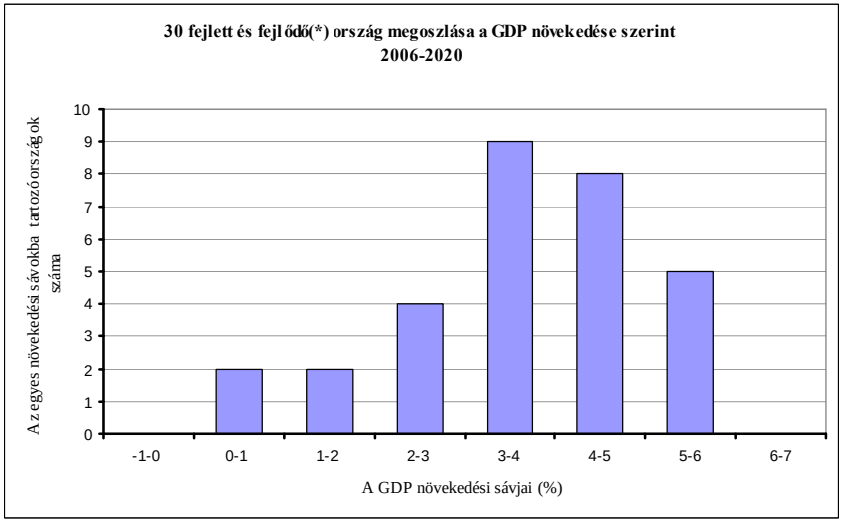

Forrás: Economist Intelligence Unite: Foresight 2020

(*) A következő országok: Argentína, Brazília, Chile, Cseh Köztársaság, Dél-Korea, Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Franciaország, Fülöp szigetek, India, Indonézia, Japán, Kína, Kolumbia, Lengyelország, Magyarország, Malajzia, Mexikó, Németország, Olaszország, Oroszország, Pakisztán, Románia, Szingapur, Szlovákia, Taiwan, Thaiföld, Törökország, Ukrajna, Vietnam

A világgazdaság 3-4%-os növekedése várható 2020-ig, miközben a globalizációs problémák felerősödhetnek

A világ várható fejlődésére vonatkozó különböző előrejelzéseket összefoglalóan értékelve számszerűség tekintetében az EIU előrejelzései, amelyek – némileg óvatosabb kitekintéssel az új problémákra (például az európai demográfiai helyzetre) – a múlt tendenciáit viszik tovább, valószínűnek tűnnek. Ennek alapján az várható, hogy az előttünk lévő egy-másfél évtizedben a világgazdaság egésze mintegy évi 3-4%-kal növekszik, ezen belül Kína és India további dinamikus növekedése és gazdasági térnyerése egyértelmű. Ugyanakkor Európa világgazdasági térvesztése lassú, 2% körüli növekedése miatt tovább folytatódik. A globalizációhoz fűzött pozitív elvárások megkérdőjeleződhetnek, hiszen számos fejlődő, vagy feltörekvő ország pont az ország versenyképességével összhangban nem lévő gazdasági nyitás miatt adósodott el és kénytelen ismételt, a gazdasági növekedést jelentősen mérséklő megszorító csomagokat alkalmazni. A globalizáció a legfejlettebb országokban is kiélezheti a társadalmi problémákat, így a Niall Ferguson által felvetett protekcionista tendenciák felerősödhetnek, bár korántsem biztos, hogy az további növekedési veszteségeket kell, hogy okozzon, mert kérdéses, hatása erősebb lenne-e, mint a fejlett országokban jelenleg tapasztalható relokáció növekedésmérséklő hatása.

6.3 *EURÓPA FEJLŐDÉSE*

Az Európai Uniónak – beleértve a Parlamentet, a Bizottságot, és a Tanácsot – nincsenek kifejezett hosszú távú (pl. 2020-ig tartó) koncepciói, vannak viszont általánosan megfogalmazott követelmények, és 2008-as horizontra vonatkozó irányelvek. Így az Európai Unió gazdasági fejlődésének lehetséges forgatókönyveit többek között az alábbi tanulmányok figyelembevételével alakítottuk ki:

- Economist Intelligence Unit (EIU) „Foresight 2020” című tanulmánya;
- Európai Unió a 2007-2013-as költségvetése.
- National Intelligence Council

Az EU fejlődésével kapcsolatos elemzések részletesebb bemutatása a mellékletben található.

EU-15 növekedése 2,2%, 2011-től 1,8%

EU-10 növekedése 4,3%, 2011-től 3%

Az Unió a 2007-2013-as hétéves költségvetés kapcsán elfogadott egy 2,4%-os GNI növekedési pályát (a költségvetés konkrét számaira vonatkozó számítások e növekedést tételezik fel)[6], ami magasabb, mint az Economist Intelligence Unit előrejelzése, tehát az Unió vezetői a szakértőknél optimistábbak a térség növekedési kilátásainak megítélésében. Ennek némiképp ellentmond az a 2006. január 23-án kiadott közlemény[7], amely főleg az európai demográfiai helyzetet elemezve mérsékelt növekedési kilátásokat vetít előre: az EU-15-re vonatkoztatott potenciális GDP növekedés a 2004-2010 közötti 2,2%-ról 1,8%-ra esik vissza a 2011-2030-as időszakban, majd 1,3%-ra a 2031-2050-es időszakban. Még erőteljesebb csökkenés várható az EU-10 esetében ahol a jelenlegi (2004-2010) 4,3%-ról, a potenciális növekedés 3%-ra (2011-2030) majd 0,9%-ra (2031-2050) csökken.

Bizonytalanabb kilátások, EU-10 növekedése 3-4%

Az Európai Unió esetében is elmondható, hogy a négy évvel ezelőttihez képest a helyzet bizonytalanabbá vált, a korábban is ismert problémák még élesebben jelentkeznek, a megoldási javaslatokat pedig többnyire nem követik hathatós gyakorlati lépések – mint ahogy arra a lisszaboni stratégia megvalósításának félidős jelentése is részletesen rámutat. A szakértők a világgazdaságban legvalószínűbbnek a dinamikus növekedés folytatódását várják. Európa esetében mérsékeltek az elvárások és nem csak az EU-15 számára jósolnak viszonylag lassú növekedést, de az új uniós tagállamok felzárkózását is időigényesnek tartják, a 3-4%-os sávba, annak is inkább az aljára téve ezen országok hosszú távú növekedését. Mindennek következtében – bár Magyarország Európai Uniós csatlakozása megvalósult – azokat az előnyöket, amelyeket korábban a csatlakozásnak tulajdonítottuk, a vártnál nehezebb lesz elérni.

[6] Note from the Presidency to the European Council on Financial Perspective 2007-2013. Council of the European Union, Brussels 19 December 2005 15915/05 CADREFIN 268 (87677.pdf)

[7] Growth and Jobs - Commission track record for year 1 (MEMO/06/22 Brussels, 23 January 2006)

6.4 BELSŐ FELTÉTELEK

Az elmúlt négy év leglényegesebb változása, hogy Magyarország 2004-ben az Európai Unió tagja lett, mindazokkal a potenciális előnyökkel, amelyeket egy nagy piac jelent, de mindazokkal a hátrányokkal is, amelyek a magyar gazdaság gyenge versenyképességéből fakadnak.

Már a 2002-es hatástanulmányunk is felhívta a figyelmet arra, hogy még az Unióba való belépés esetén is előfordulhat, hogy nem lesz érdemi forrásbeáramlás az országba, hogy a magyar gazdaságban továbbra is jellemzőek maradhatnak az ún. „stop-go" ciklusok és hogy ez a ciklikusság az infláció területén is megmutatkozhat.

Az elmúlt évek fejleményei alapján úgy látszik, hogy ez az aggodalom nem alaptalan. Az Unió forrásait meglehetősen szűkre szabták, a valamikori a GDP 1,27%-át kitevő közös költségvetési plafon időközben közel 1%-ra süllyedt, lényegesen elmaradva attól, amit az Unió megalkotói az integráció jelenlegi fokára előirányoztak (2,0-2,5% az 1977. évi MacDougall jelentés szerint). Ez azt jelenti, hogy az Unió százmilliós új tagállamai messze nem kaphatják meg azt a támogatást, amelyet például Spanyolország, Portugália, vagy Görögország a csatlakozást követően megkapott.

Bizonytalanabb kilátások a magyar gazdaságra vonatkozóan

További problémát jelent, hogy a magyar gazdaság igen nagymértékben függ az idetelepült multinacionális vállalatok tevékenységétől (például a fizetési mérleghiány mintegy a felét már a vállalatok által realizált jövedelem teszi ki). A magyar tulajdonú vállalatok uniós piacon való versenyképessége gyenge, technológiai színvonaluk és tőkeellátottságuk messze elmarad nyugat-európai versenytársaikétól. Emiatt, továbbá az elmúlt éveket jellemző költségvetési túlköltekezés miatt, mind a költségvetési, mind a fizetési mérlegbeli hiány növekedése nagymértékben felgyorsult, ami korrekciós intézkedések megtételét tette szükségessé.

A belső feltételek tehát a 2002-es megvalósíthatósági tanulmány óta romlottak, a korrekciós intézkedések miatt a magyar gazdaság növekedése a következő néhány évben törvényszerűen lelassul és későbbi felgyorsulása is csak akkor lehetséges, ha a stabilizációs intézkedések meghozzák az elvárt eredményeket.

6.5 A GAZDASÁGI FEJLŐDÉS ALAPPÁLYÁJA

A Konvergencia Program a 2010-ig tartó időszak gazdasági előrejelzésének alapja

A magyar gazdasági fejlődés alappályájának meghatározására 2010-ig a Magyarország Konvergencia Programjában (KP) megadott adatok, illetve az ugyanerre az időszakra vonatkozó saját becslések alapján került sor, ezt követően pedig elsősorban nemzetközi analógiák és a hazai múltbeli fejlődés alapján. A GDP növekedését az előrejelzés független változójának tekintettük, a GDP felhasználási oldalának összetevőit (fogyasztás felhalmozás) pedig a megoszlásukra vonatkozó hosszú idősorok előrejelzése alapján számítottuk ki (lásd a 6.6 fejezetet, valamint a módszertani leírást a mellékletben)

A gyors fejlődés a kevésbé fejlett országokban természetesen nem automatikusan valósul meg, hanem csak megfelelő feltételek esetén. Feltétlenül szükséges hozzá a politikai stabilitás, a megfelelő felhalmozóképesség, a saját iparágak megfelelő védelme és bizonyos ágazatok exportorientált fejlesztése annak érdekében, hogy a technológiai tudás megszerzésére elegendő deviza álljon rendelkezésre. Fontos a külső egyensúly biztosítása is, a latin-amerikai tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a súlyosan eladósodott országok nem képesek tartós gyors növekedésre, mert fejlődésüket az időről-időre kiéleződő fizetési-mérleg problémák megakasztják, „stop-go" ciklusokba kényszerítve a fejlődést.

Magyarország (és a többi újonnan az Unióhoz csatlakozott ország) gazdasági fejlettsége csak mintegy a fele az uniós átlagnak, emiatt, a fejlettebb technológiák átvételével, potenciális lehetőség nyílna a gazdasági fejlődés jelentős felgyorsulására az uniós csatlakozást követően. Ugyanakkor Magyarország esetében az előttünk álló évek feladata az ország gazdasági egyensúlyának helyreállítása, és csak ezt követően várhatjuk el, hogy az ország fejlődése felgyorsuljon.

6.5.1 A KONVERGENCIA PROGRAM ÁLTAL LEÍRT FEJLŐDÉSI PÁLYA

Rövid távú gazdasági pálya vázolása a kiigazítási kísérlet függvényében

A Konvergencia Program 2011-ig határozza meg a gazdaság stabilizációs pályáját. Feltételezi, hogy a 2007-2008-ban átmenetileg 2-3%-ra mérséklődő gazdasági növekedés 2009-ben visszatér a korábban jellemző 4,0-4,5%-os ütemhez. Feltételezi továbbá, hogy a későbbi időszakban a magánszektor fejlesztési kezdeményezéseit, a működő tőke beáramlását lényegesen előmozdítják a megkezdett és dinamikusan folytatódó infrastrukturális fejlesztések, közöttük kiemelten az útfejlesztési program. A program szerint az államháztartási egyensúly javulása csökkenti az állam hiteligényét, ami várhatóan a kamatfelárak csökkenésével jár, és így kedvezőbbé teszi a magánszektor számára a fejlesztések finanszírozásának költségeit. Ezt a hatást erősíti az uniós fejlesztési források növekedése, valamint a beáramló működő tőke, így a beruházások továbbra is a GDP-nél gyorsabban fognak növekedni. A beruházások (belföldi felhasználásban vett) hányada az elmúlt öt évben elért átlagos 23%-ról 2011-re több mint 2 százalékponttal emelkedik, és meghaladja az új uniós tagállamokra jellemező 25%-os szintet.

6.1. táblázat

A Konvergencia Program fő paraméterei

Gazdasági mutatók	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
GDP elemek éves %-os változása							
GDP		4,1	2,2	2,6	4,1	4,3	4,6
Háztartási Fogyasztás		2,4	-0,9	0,0	1,5	2,8	3,0
Közzösségi Fogyasztás		4,4	-1,7	-4,6	1,1	1,8	1,8
Álló eszköz Felhalmozás		6,6	2,1	3,7	7,0	5,5	5,5
Költségvetés a GDP %-ában							
Költségv. bevételek (transzferek nélkül)	42,2	40,9	42,6	42,7	42,2	41,5	41,0
Költségv. kiadások (transzferek nélkül)	49,7	51,0	49,4	47,0	45,4	44,5	43,5
Költségvetési deficit	-7,5	-10,1	-6,8	-4,3	-3,2	-3,0	-2,5

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2005-2009 (2006. szeptember)

A GDP növekedés 2007-2008-ban 2-3%, 2009-től 4-4,5% a KP szerint

A Konvergencia Program a költségvetési deficit csökkentését két jól körülhatárolt szakaszban kívánja megvalósítani: 2006-2009 között a hiány nagyarányú csökkentését tűzi ki célul, amelyet elsősorban bevétel-növelő intézkedésekkel ér el, ezt követően azonban, hosszú távon a kiadási oldal strukturális átalakítása lesz az egyensúlyjavítás, illetve egyensúly-tartás fő eszköze. 2006-ról 2009-re a kormányzatai kiadások (uniós transzferek nélkül) GDP-ben vett aránya közel 6 százalékponttal csökkennek, míg a bevételek csak egy százalékponttal növekednek, tehát az egyenlegjavulás túlnyomó többsége a kiadási szint csökkenéséből fog származni (lásd 6.1.táblázat).

A Konvergencia Program jelentős súlyt kíván helyezni az infrastruktúra, ezen belül a közlekedés fejlesztésére, ezért várható, hogy e területen, részben uniós források felhasználásával, az állami beruházások növekedni fognak, igaz csak az utolsó évtől.

1 600 Mrd Ft-tal kevesebb államháztartási hiány 2010-re, amely kumulatívan 4 300 Mrd Ft-tal kevesebb kiadást jelent a stabilizációs időszakban (2007-

A stabilizáció időszakában - 2010-ig számolva, az államháztartási hiányt kb. 1 600 milliárd Ft-os összeggel szükséges csökkenteni. Figyelembe véve, hogy 2006-ban a kiadási oldalon olyan tételek is szerepelnek, amelyek korábbi kötelezettségvállalás következményei és hatásuk egyszeri (pl. Nemzeti Autópálya adósságának átvállalása, amely a GDP 1,5%-át teszi ki) az effektív költségvetési hiány „csak” 8,6%-osnak tekinthető, amelyet 3%-ra szükséges csökkenteni. Ez azt jelenti hogy a hiány szintjét kb. 1 275 milliárd Ft-tal szükséges csökkenteni, vagyis a négy évben összesen kb. 4 300 milliárd forinttal kevesebb költséggel gazdálkodhat az államháztartás összesen egy olyan pályához képest, amelyben nincs szükség az említett hiánycsökkentésre, vagyis elég a hiány GDP-ben vett arányát a 2006-os évi szinten tartani (a részletes számítási módszertani leírást lásd a 7.3.2. számú mellékletben). A tervezett államháztartási bevételnövekedés jelentős bizonytalansági tényezőket takar (7.3. számú melléklet), amely a stabilizációs periódus elhúzódásának kockázatát támasztja alá.

2010) a deficit csökkentése miatt

Az olimpia megvalósíthatósága szempontjából a Konvergencia Program által 2011-ig felvázolt fejlődési pályát úgy tekinthetjük, mint egy, a kormány szándékait kifejező makrogazdasági forgatókönyvet, amelyet azonban az olimpia megvalósíthatóságának többoldalú megközelítése szempontjából célszerűen, más, főleg óvatossági meggondolásokkal is kiegészítettünk.

6.5.2 ALTERNATÍV FEJLŐDÉSI PÁLYÁK A 2007-2011-ES IDŐSZAKBAN

A költségvetési hiány és a választási ciklusok összefüggése

A Konvergencia Program optimistán ítéli meg a stabil és egyensúlytartó növekedési pálya elérhetőségét, viszonylag rövid időt szánva a jelenlegi helyzet és az egyensúlytartó növekedés közötti átmenetre. Az olimpia megvalósíthatóságának megítélése szempontjából azonban kedvezőtlenebb helyzetre is fel kell készülnünk, hiszen a stabilizációs folyamat elhúzódása esetén az egyszer már elkezdett beruházások leállítása, vagy lelassítása jelentős veszteséggel járna. A 6.2. ábrán hosszabb múltbeli időszakra és a 2007-2011-es stabilizációs periódusra bemutatjuk a GDP és a költségvetési egyenleg alakulását. Az ábrából látható, hogy a költségvetési egyenleg erőteljesen ingadozva javuló tendenciát mutatott az 1995-2000-es időszakban, és romlót az azt követőben. A görbéből az is látszik, hogy a költségvetési hiány egy igen szabályos négyéves ciklust ír le, negatív csúcsokkal a választási években. Szinte egy olyan szabályt lehetne megfogalmazni, hogy a kormányzati ciklus első két évében javul, ezt követően romlik az államháztartási egyensúly, mely könnyen összefüggésbe hozható a választásokkal kapcsolatos költségvetési túlköltekezések visszafogásával, illetve az újabb választásokra való „felkészüléssel". A Konvergenica Program ezt a rendszerváltástól tartó ciklust tervezi most megtörni, tartósan alacsonyan tartva a költségvetés hiányát. Több érv hozható fel arra, hogy ha ez a ciklus meg is törhető, az egyensúlytartó növekedési pálya elérése a tervezettnél hosszabb időt vehet igénybe.

Mindenekelőtt rá kell mutatnunk arra, hogy a gazdaságstabilizációs csomag intézkedései megváltoztatják a gazdasági szereplők jövedelmeit. E jövedelem-változások befolyásolják a keresletet és ezáltal a gazdasági kibocsátás szintjét, amely a költségvetési kiadások lefaragásánál csökkenni fog, így a tényleges költségvetési egyenlegjavulás kisebb lehet, mint az eredetileg számított. Az is előfordulhat, hogy az intézkedések által keltett inflációs hullám a tervezettnél nagyobb lesz, ezzel párhuzamosan a forint leértékelődhet. E hatások egy lehetséges becslését az 7.3. számú mellékletben számszerűsítettük. Az említett problémák a stabilizáció folyamatát elhúzhatják, és ezt óvatosságból a megvalósíthatóság vizsgálatánál figyelembe vettük.

6.2. ábra

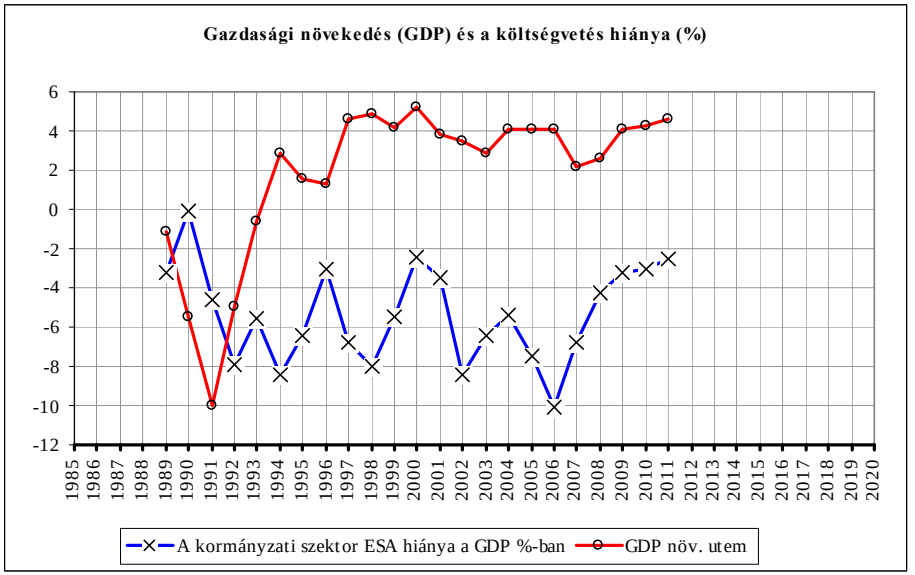

Forrás: KSH évkönyvek és Magyarország Konvergenica Programja 2005-2009 (2006. szeptember)

Az elhúzódó stabilizációs időszak is reális forgatókönyv

Amennyiben egy optimista-realista feltételezéssel élve azt feltételezzük, hogy a stabilizáció megvalósul, de – negatív gazdasági és főleg társadalmi hatásai miatt – csak lassúbb ütemben, akkor nagyjából két esetet vázolhatunk fel. Az elsőben azt tételezzük fel, hogy egy lassúbb gazdasági növekedés mellett is megvalósulnak az eredetileg tervezett beruházások és a lassúbb növekedés hatása elsősorban a lakossági fogyasztásban csapódik le, amely több éven át lényegesen lassúbb ütemben nő, mint azt a Konvergencia Program feltételezte. A második esetben tartjuk a KP életszínvonal céljait (a lakossági és közösségi fogyasztás ütemét) és a beruházásokat fogjuk vissza. A két változat fontosabb paramétereit a 6.2. és 6.3. táblázat mutatja be.

6.2. táblázat

Elhúzódó stabilizáció életszínvonal-áldozattal

Gazdasági mutatók	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
GDP elemek éves %-os változása							
GDP		4,1	2,2	2,0	2,0	2,5	3,0
Házt. Fogy.		2,4	-0,9	-1,0	-2,0	-0,4	0,1
Köz. Fogy.		4,4	-1,7	-4,6	1,1	1,8	1,8
Áll.eszk. Felhalm.		6,6	2,1	3,7	7,0	5,5	5,5
Költségvetés a GDP %-ában							
Költségv. bevételek (transzferek nélkül)	42,2	40,9	41,5	42,0	42,0	42,0	42,0
Költségv. kiadások (transzferek nélkül)	49,7	51,0	50,0	49,0	48,0	46,5	45,0
Költségvetési deficit	-7,5	-10,1	-8,5	-7,0	-6,0	-4,5	-3,0

6.3. táblázat

Elhúzódó stabilizáció beruházás-áldozattal

Gazdasági mutatók	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
GDP elemek éves %-os változása							
GDP		4,1	2,2	2,0	2,0	2,5	3,0
Házt. Fogy.		2,4	-0,9	0,0	1,5	2,0	2,5
Köz. Fogy.		4,4	-1,7	-4,6	1,1	1,8	1,8
Áll.eszk. Felhalm.		6,6	2,1	1,5	-0,6	0,6	0,7
Költségvetés a GDP %-ában							
Költségv. bevételek (transzferek nélkül)	42,2	40,9	41,5	42,0	42,0	42,0	42,0
Költségv. kiadások (transzferek nélkül)	49,7	51,0	50,0	49,0	48,0	46,5	45,0
Költségvetési deficit	-7,5	-10,1	-8,5	-7,0	-6,0	-4,5	-3,0

A három lehetséges forgatókönyv a 2007-2011-es időszakra minden bizonnyal lefedi a realista-optimista feltételezések lehetséges körét. Realista-optimista feltételezésen azt értjük, hogy a gazdaságstabilizáció sikerrel megvalósítható, legfeljebb lassúbb ütemben, mint ahogy azt a Konvergenica Program tartalmazza. Nem számolunk olyan alternatívákkal, amelyekben a gazdasági stabilizáció nem valósul meg, ugyanis az azt jelentené, hogy egy átmeneti egyensúly-javulás után újabb stabilizációs csomag következik.

Alapfeltételezés: 2007-2010-ben létrejön a gazdasági stabilizáció

Összefoglalóan a 2007-2010-es periódusra azt feltételezzük, hogy a gazdasági stabilizáció létrejön, és a gazdaság egy tartós, viszonylag magas egyensúlytartó növekedési pályára áll.

Amennyiben a Konvergencia Programban előirányzott pálya valósul meg, akkor a 2007-2011-es időszakban átlagosan 3,5%-os lesz a GDP növekedése, de a beruházások ennél gyorsabban, évi közel öt százalékkal növekedhetnek, miközben a lakossági fogyasztás kismértékben, kb. évi 1,3%-kal nő, és a közösségi fogyasztás kismértékben (évi 0,3%-kal) csökken.

Ha a gazdaságstabilizáció elhúzódik, mert a költségvetési egyensúly a KP-ban feltételezettnél lassabban javul, a folyamatosan fenntartott restrikció a gazdasági növekedést mintegy évi 2,0-2,5%-ra fogja vissza. Amennyiben a beruházások KP-ban elképzelt ütemét (és az Új Magyarország Fejlesztési Tervben megfogalmazott fejlesztési terveket) tartani kívánjuk, úgy a fogyasztás üteme a 2007-2011-es időszak átlagában csökkenni fog, megközelítőleg évi 1%-kal. Ha a fogyasztásnak ez a tartós csökkenése társadalmilag elfogadhatatlannak bizonyul, és a megszorítások elsősorban a beruházásokat érintik, akkor azok üteme a közel 5%-ról 1% körülire esne vissza, míg a fogyasztás szerény mértékben (évi 1%-os ütemben) növekedhetne (lásd 6.1-6.3. táblázatok).

6.5.3 HOSSZÚ TÁVÚ FEJLŐDÉSI PÁLYÁK 2012-2020

Hosszú távú fejlődési pálya nemzetközi elemzések és analógiák alapján

A hosszú távú előrejelzések egyik gyakran alkalmazott módszere a nemzetközi analógiák felhasználása, ami azt jelenti, hogy a hazai gazdasági növekedésre adott becslés a többé-kevésbé hasonló körülményekkel rendelkező országok már elért eredményeivel való összehasonlítás és a hazai helyzet mérlegelése alapján történik. A 2011 után következő időszak lehetséges gazdaságfejlődési pályáját nemzetközi összehasonlítások, analógiák alapján becsültük meg, és figyelembe vettük más előrejelző intézetek, mindenekelőtt az EIU már említett prognózisát is.

A gazdaságtörténetből jól ismert, hogy a gazdasági növekedés elérhető üteme erősen függ egy ország fejlettségi szintjétől. A kevésbé fejlett országok magasabb gazdasági növekedést érhetnek el, mert a máshol már meglévő technológiai ismeretek átvételével termelékenységük gyorsan növelhető. Amikor azonban ezek az országok a gyorsabb fejlődés révén megközelítik a fejletteket, növekedésük lelassul. A tipikus példa Japán fejlődése a második világháború után (6.3. ábra). Természetesen az alacsony fejlettségi szint nem garancia a gyorsabb növekedésre, mert a fejlődés üteme a helyi társadalmi és gazdasági tényezőktől is erősen függ (lásd Brazília az eladósodás után), de ha a növekedés egyéb feltételei rendelkezésre állnak (főleg a társadalmi, politikai stabilitás és a megfelelő felhalmozási képesség), akkor az országok egy elég jól körülhatárolható fejlődési pályán haladhatnak, mint ahogy azt a 6.3. ábra mutatja.

6.3. ábra

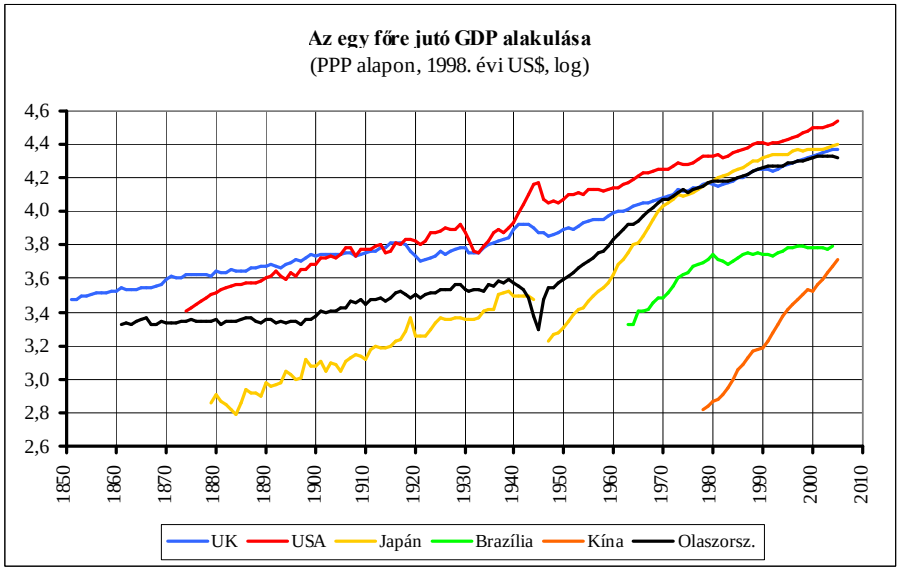

Források: 1) B.R. Mitchell: European Historical Statistics /The Macmillan Press LTD London 1975 2) Long Term Economic Growth 1860-1970 /U.S.Department of Commerce 1973 3) OECD 4) Vilaggazdasagi idösorok 1860-1960 5) International Financial Statistics Yearbook 1983. IMF. Washington, 1983. p. 84. - Ibid. 1984. pp. 120-121. - 2000. pp. 164-165. 6) ECE Economic Survey of Europe, 2000/1

Magyarország jelenleg PPS (vásárlóerő) alapján számítva az USA színvonalának 40%-án áll, tehát gazdaságtörténeti tapasztalatok szerint (6.4. ábra) e fejlettségi szinten a 3-5%-os gazdasági fejlődési ütem tartósan elérhető, bár egyes országok sajátos feltételek mellett ennél lényegesen magasabb, vagy alacsonyabb ütemet érhetnek el.

6.4. ábra

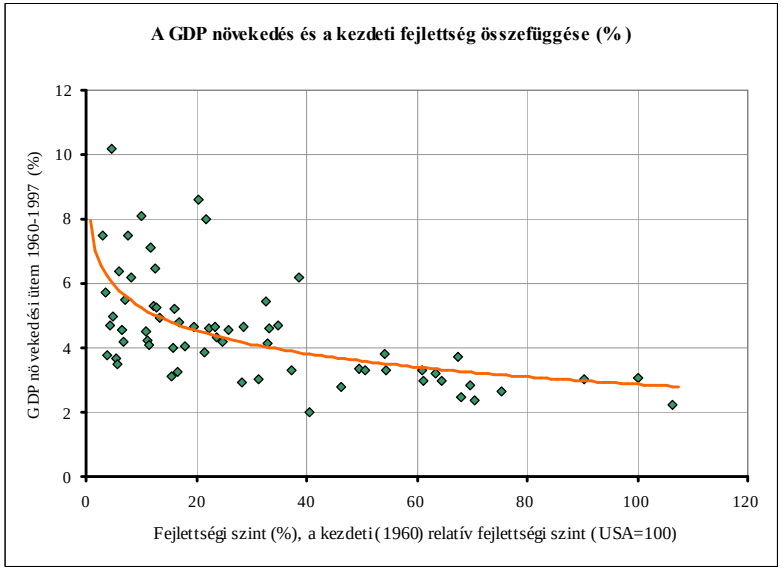

Forrás: World Bank World Development Indicators

6.5. ábra

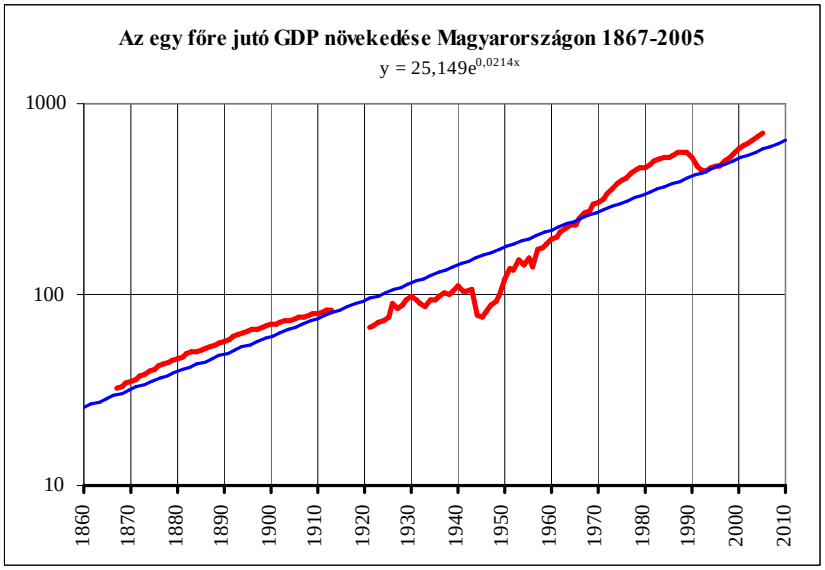

Forrás (1967-1900) Berend T. Iván-Ránki György: A magyar gazdaság száz éve Kossuth-KJK, 1972, (1900-1949) különböző gazdasági kiadványok köztük Brody András kézirata, (1950-2000) Statisztikai évkönyvek KSH ; Népesség: Világgazdasági idősorok 1860-1960 KSH

A gazdaság fejlettségi szintjéből 3-5% növekedés következhet

Magyarország hosszú távú növekedését a 6.5. ábrán mutatjuk be, amelyen jól látszanak az egyes fejlődési korszakok eltérő ütemei. Miközben a szekuláris trend évi 2,1%, a második világháború után hasonlóan más európai országokhoz hazánk is évi 5% körüli sávban növekedett, majd a kőolajár-robbanást követő eladósodás után az átlagos növekedés lecsökkent 2% körüli értékre. A rendszerváltás visszaesése után, újra 4-5%-os növekedést értünk el, de ez nagyrészt a visszaesés utáni (egyszeri) fellendülés "helyreállítási periódus" és a jelentős tőkebeáramlás következménye, amely folytatódása az 1997-2002 közötti ütemben nem valószínűsíthető. A növekedési ütem az utóbbi években már le is csökkent a 3,5-4,0%-os sávba.

A hasonlítható EU országok alapján 3-4%-os növekedés vélelmezhető

Hazánk potenciális növekedési lehetőségeire vonatkozó, analógiákon alapuló becslés egy másik megközelítése a Magarországhoz hasonló fejlettségű, de az Európai Unióhoz korábban csatlakozott országok gazdasági növekedésének elemzése, amelyet az 6.6. ábra mutat. Mint látható az országok fejlődése eléggé ciklikus volt, az 1985-2005 közötti húszéves időszakban azonban Görögország, Portugália és Spanyolország évi átlagban 3%-ot, míg Írország az 1994-2002 közötti (külföldi tőkebeáramláson alapuló) fejlődési szakaszban ezt lényegesen meghaladó ütemben fejlődött, emiatt hosszabb távon is magas 6% körüli ütemet tudott elérni. E statisztikai adatokból az a tapasztalat vonható le, hogy az Európai Unióban lévő tagság nem garancia a gyors növekedésre, inkább lehetőség, amely kedvező körülmények között megvalósulhat. Hazánk hosszú távú növekedésre a korábban csatlakozott közepes-fejlettségű országok tapasztalatai alapján az a következtetés vonható le, hogy a 3-4%-os növekedési sáv elérhető, bár az eddigi tapasztalatok inkább e sáv alsó határát valószínűsítik.

6.6. ábra

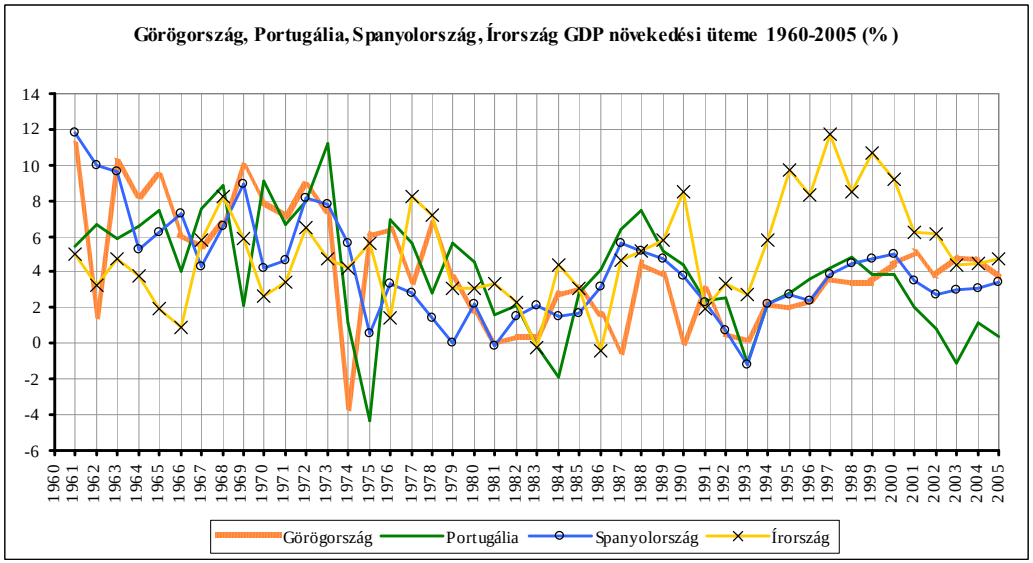

Forrás: World Bank World Development Indicators és Eurostat

A nemzetközi trendek, EU országok és Magyarország növekedési mintája alapján 3-4%-os növekedés vélelmezhető

A nemzetközi kitekintés és a hazai gazdasági fejlődés hosszú távú tendenciái alapján, figyelembe véve az Európai Unió viszonylag lassú fejlődését, továbbá a hazai gazdasági problémákat (mindenekelőtt az ország nagyfokú eladósodottsága és egyensúlyi problémái). Magyarország esetében a 2010-2020-as évtizedben a 3-4%-os növekedést lehet valószínűsíteni. Ennek felső határa 4%, amely a gazdasági fejlettség és növekedés közötti összefüggésben a nemzetközi tendenciák trendvonalán fekszik és reálisan optimista feltételezésnek tekinthető. A 3%-os alsó határnál alacsonyabb növekedés a magyarországihoz hasonló fejlettségű országok esetében csak kivételesen kedvezőtlen körülmények között fordult elő. Hazánk esetében a 3% alatti növekedés csak akkor lenne valószínűsíthető, ha azt feltételeznénk, hogy a stabilizációs program nem sikerül, és a 2010-es évtizedben is további hasonló megszorító csomagokkal kellene számolnunk.

6.7. ábra

A megvalósít-hatósági tanulmányban feltételezett 3 növekedési pálya 2007-2020 között

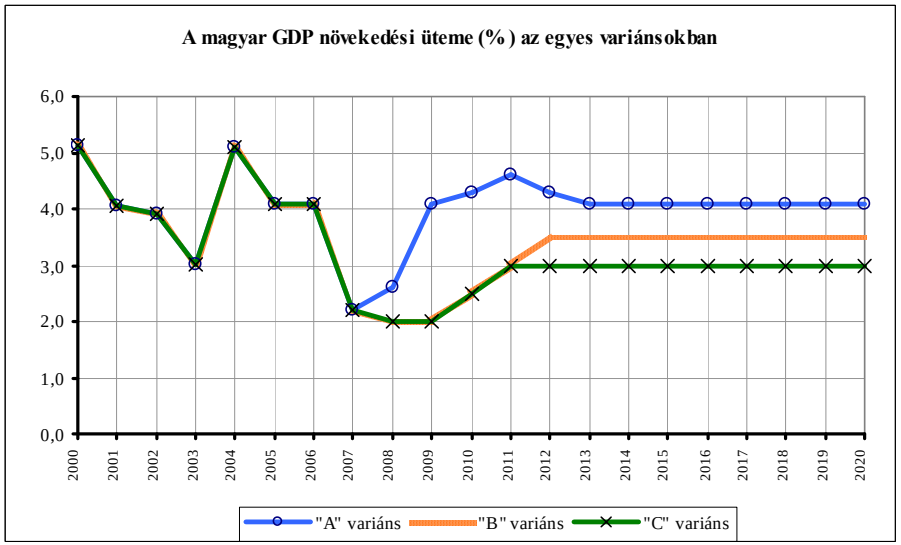

2011-2020-ban 3-4%-os GDP növekedés, három forgatókönyv feltételezése

A bemutatott tényezőket megfontolva végül is hosszú távon, a 2011-2020-as időszakra három változatot veszünk figyelembe. Egy 4%-os és egy 3%-os ütemet, valamint „kompromisszumként" a kettő átlagát, vagyis 3,5%-ot. Megítélésünk szerint egy meglepetés-mentes fejlődési változat lehetséges kereteit e sávok jól leírják.

Annak érdekében, hogy a növekedési pályák és a lehetséges hazai beruházások alakulásának lehetséges spektrumát be tudjuk határolni, a dinamikusabb hosszú távú növekedést (4%) az átmeneti időszak (2007-2010) optimistább, a Kormány Konvergenica Programjának megfelelő növekedéssel párosítottuk össze. A hosszú távú növekedés alsó határát pedig a stabilizációs időszak pesszimistább (bár általunk reálisabbnak tartott) megítélésével kapcsoltuk össze („C" variáns). Végül a két „szélső" pálya átlagát egy harmadik („B") variánsban elemeztük. E variánsok által megvalósított növekedési ütemeket a 6.7. ábra mutatja.

6.8. ábra

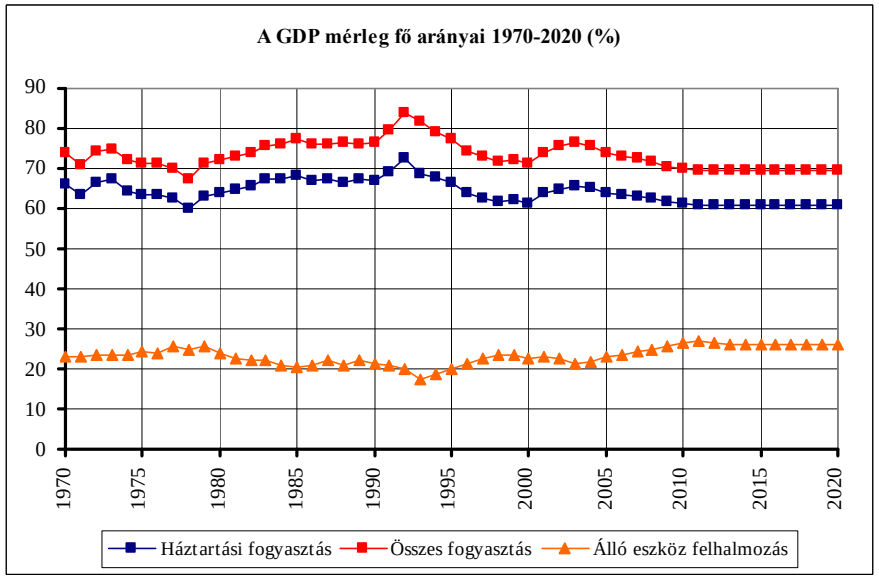

A GDP általános növekedésre adott becslésből a nemzetgazdasági felhalmozás kereteinek becslése a GDP mérleg elemeinek előrejelzése alapján készült. Az előrejelzés bázisa egy 2005. évi, 2006. évi áron elkészített GDP mérleg volt, az előrejelzés a GDP mérleg elemek részarányainak becslése alapján történt 25 éves (1970-2005) idősorok alapján. A GDP mérleg elemeinek előrejelzésénél feltételeztük, hogy a stabilizáció sikeres megvalósítása érdekében a felhalmozási hányad a 2007-2010-es időszakban a háztartások fogyasztásának rovására kissé növekedni fog, majd szinten marad (6.8. ábra). Továbbá, hogy a külső felhasználás (a GDP mérlegben szereplő export-import egyenlege) ugyanolyan mértékben fog javulni, mint ahogy azt a költségvetés esetében a stabilizációs program megköveteli. Szükség volt még a készletfelhalmozás előrejelzésére is, itt a 25 éves trend értékét vittük tovább. Az államháztartás kiadásainak és bevételeinek becslését is a GDP mérleg idősorai alapján végeztük el. A stabilizációs időszakban (a Konvergencia Program előirányzatainak megfelelően) növeltük a bevételi oldal és csökkentettük a kiadási oldal GDP-ben vett részarányát (2, illetve 3 százalékponttal), majd a következő évtizedben az arányokat változatlannak tételeztük fel, mert a további csökkentést részben nemzetközi összehasonlítások tapasztalatai alapján, részben a hazai társadalmi elfogadhatóságot mérlegelve nem tartottunk reális alternatívának. Az ily módon kiszámított GDP mérleg idősor elemeit a "B" változatban (3,5%-os GDP növekedés) az 6.4. táblázaton mutatjuk be.

6.4. táblázat

A „B" forgatókönyv GDP alakulásának egyes tényezői az előrejelzésben (2006. évi áron)

GDP mérleg / Mrd Ft	GDP (7) + (10)	Háztartási fogyasztás (1)	Közösségi fogyasztás (2)	Összes fogyasztás (3) = (1) +(2)	Állóeszköz felhalmozás (4)	Készlet felhalmozás (5)	Belföldi felhalmozás (6) = (4) +(5)	Belföldi felhasználás (7) = (3) +(6)	Export (8)	Import (9)	Külföldi felhasználás (10) = (8) + (9)
2005	**22 565**	**14 935**	**2 287**	**17 222**	**5 351**	**730**	**6 081**	**23 303**	**14 728**	**15 466**	**-738**
2006	23 490	15 293	2 388	17 681	5 704	776	6 480	24 161	16 495	16 935	-671
2007	24 007	15 156	2 347	17 503	5 824	792	6 616	24 119	18 293	18 375	-112
2008	24 487	15 012	2 239	17 251	6 039	821	6 861	24 112	20 104	19 845	375
2009	24 977	14 719	2 264	16 983	6 462	879	7 341	24 324	21 994	21 591	653
2010	25 601	14 664	2 304	16 968	6 818	927	7 745	24 712	23 974	23 318	889
2011	26 369	14 676	2 344	17 020	7 193	978	8 171	25 191	26 131	25 184	1 179
2012	27 292	15 866	2 284	18 151	6 905	901	7 806	25 957	28 745	27 566	1 179
2013	28 248	16 447	2 368	18 815	7 049	880	7 929	26 744	31 619	30 440	1 179
2014	29 236	17 047	2 454	19 502	7 307	884	8 191	27 693	34 781	33 602	1 179
2015	30 259	17 669	2 544	20 213	7 573	887	8 461	28 674	38 259	37 080	1 179
2016	31 319	18 313	2 637	20 949	7 849	889	8 739	29 688	42 085	40 906	1 179
2017	32 415	18 979	2 732	21 711	8 135	922	9 056	30 767	46 293	45 115	1 179
2018	33 549	19 668	2 832	22 500	8 430	955	9 385	31 885	50 923	49 744	1 179
2019	34 723	20 381	2 934	23 316	8 736	990	9 726	33 041	56 015	54 836	1 179
2020	35 939	21 120	3 041	24 161	9 052	1 026	10 078	34 239	61 616	60 438	1 179

6.5.4 AZ EMU CSATLAKOZÁSSAL KAPCSOLATOS FELTÉTELEZÉSEK, A CSATLAKOZÁS HATÁSA AZ ALAPPÁLYÁRA

A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) leglényegesebb általános előnyének a makrogazdasági stabilitás és a mikroökonómiai hatékonyság erősödését tartják. Az euró bevezetése megszünteti az árfolyam-bizonytalanságot és az árfolyamkockázatot. Az árfolyam-bizonytalanság és -kockázat kiküszöbölése kedvezően érinti az üzleti környezetet általában, azon belül pedig mindenekelőtt a beruházásokat.

A Gazdasági és Monetáris Unió hozzájárul az árstabilitáshoz, az árszínvonal kiegyenlítődéséhez és az árak áttekinthetőségéhez. Az árstabilitás erősödése és a tagállamok inflációs rátái közötti különbségek mérséklődése nyomán javul az erőforrások allokációja. A Gazdasági és Monetáris Unió megvalósításától a kamatlábak csökkenését is várják. A kamatlábak csökkenése nyomán olcsóbbá válik az állami adósságállomány finanszírozása.

A Gazdasági és Monetáris Unió hátrányai elsősorban a nemzeti árfolyam- és monetáris politikai autonómia elvesztéséből fakadnak. A Gazdasági és Monetáris Unióba tartozó országok számára nem lehetséges a külgazdasági versenyképességet legalább is átmenetileg javító kompetitív leértékelés. Beszűkül mozgásterük az infláció és a munkanélküliség közötti átváltás kezelése terén is, hiszen az inflációt felvállaló gazdaságélénkítés nem lehetséges. Nem marad elég eszközük az egyes tagországokat eltérően érintő (aszimmetrikus) külső hatások (sokkok) kezelésére sem.

Magyarország szempontjából a Gazdasági és Monetáris Unióhoz való csatlakozás előnyei és hátrányai egyrészt ugyanazok, mint a jelenlegi uniós országok esetében jelentkező előnyök és hátrányok általában. Ugyanakkor jelentkeznek további olyan hátrányok, amelyek az ország eladósodottságából, alacsonyabb szintű fejlettségéből és versenyképességéből következnek.

Az átlagos hazai árszínvonal, vagyis a nemzetközi forgalomba is kerülő áruk (tradeable goods), de különösen a szolgáltatások azonbelül a közületi szolgáltatások (non-tradeable goods) belföldi ára nagymértékben elmarad a közös piaci áraktól. A csatlakozást követően elkerülhetetlen, hogy az egységesülő piacon a külkereskedelmi forgalomba kerülő termékek esetében ne induljon be egy árigazodás. A csatlakozó országok árszínvonala így emelkedik, vagyis beindul egy csatlakozási, vagy felzárkózási infláció.

A csatlakozókra vonatkozó maastricht-i kritériumok által megengedett 1,5 százalékpontos különbség lényegében nem tesz lehetővé felzárkózást az árszínvonal tekintetében. A gazdaságpolitika szempontjából ez azt jelenti, hogy az egyesített piacon jelentkező árfelhajtó erővel szemben erőteljes restrikciót (vagyis a helyi vásárlóerő szűkítését) kell alkalmazni annak érdekében, hogy tartható legyen az előírt maximum 1,5 százalékpontos különbség.

Amikor Magyarország a többi közép-európai országgal együtt belépett az Európai Unióba, egyben kötelezettséget vállalt az Unió közös valutájának bevezetésére, az Európai Monetáris Unióhoz (EMU) való csatlakozás tehát Magyarország számára nem alternatívaképző lehetőség, hanem egy teljesítendő vállalás. Ezért az euró bevezetésének makrogazdasági hatása azonos annak a Konvergenica Programnak a hatásával, amely megteremti az euróövezethez való csatlakozás feltételeit.

Az előző tanulmány készítése idején még csak három év tapasztalat állt rendelkezésre az euró európai bevezetésével kapcsolatban (az euró bankszámlapénz formájában 1999. január 1-jén, készpénz formájában 2002. január 1.-jén került bevezetésre) ez nem volt elegendő a bevezetés gazdaságpolitikai hatásainak megítélésére. Az elmúlt hét év tapasztalatai alapján már világosabb kép bontakozik ki a közös valuta gazdaságpolitikai hatásairól. Az euró legnagyobb előnyének stabilitása bizonyult, valamint az, hogy segítségével könnyebben lehet áttekintést kapni a piacokról, az árfolyambizonytalanság megszűnése miatt. Ugyanakkor kiderült, hogy az euró stabilan tartásának ára meghaladja az euró bevezetésével járó előnyöket, mert a gazdasági növekedés az eurózóna országaiban az elmúlt hét évben csökkenő tendenciájú volt és mintegy fél százalékponttal maradt el az unió eurozónán kívüli országok átlagos gazdasági növekedésétől. E mellett még a legstabilabb gazdaságú országoknak is problémát jelent a stabilitási paktum kritériumainak betartása (Németország), a külső egyensúlyi problémákkal küzdő országok esetében pedig komoly hátrányt jelent, hogy versenyképességük erősítésére a valutaleértékelés eszköze nem áll rendelkezésre (Olaszország).

Az EMU csatlakozásnak nem feltételezünk érdemi hatást az olimpia rendezésére

A maastricht-i követelmények folyamatos betartása Magyarország számára az eddiginél lényegesen szigorúbb, restriktív költségvetési politikát igényel, amely viszont a gazdasági növekedés mérséklése irányába hathat. A gazdasági növekedésre gyakorolt ellentétes hatások miatt, továbbá az eurót már alkalmazó országok tapasztalatai alapján ma nehéz lenne amellett érvelni, hogy az euró bevezetése felgyorsítja a gazdasági növekedést. Ugyanakkor, ha a jelenlegi stabilizációs program sikerrel jár, nem lesz szükség a maastricht-i kritériumok biztosítása érdekében pótlólagos stabilizációs csomagokra, így joggal számíthatunk arra, hogy a stabilizációt követően kialakuló gazdasági növekedés már egyensúlyi növekedési pályát jelent, amit az euró bevezetése, ami reálisan a 2010-es évek közepén várható, nem fog lényegesen befolyásolni.

6.6 *FELHALMOZÁSI LEHETŐSÉGEK A 2007-2020 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN*

2007-2016-ban 62-72 ezer Mrd Ft nemzetgazdasági beruházás várható forgatókönyvtől függően

A nemzetgazdasági beruházások a GDP mérleg előrejelzéséből származnak, azzal a feltételezéssel, hogy a nemzetgazdasági beruházások belföldi felhasználásban vett aránya a múltbeli erőteljes hullámzást követően a stabilizációs időszakban növekszik, majd kissé a jelenlegi közép-európai átlag (25%) felett marad, vagyis 26% körül fog mozogni (6.9. ábra). Ennek megfelelően a beruházások a GDP növekedését követő módon változnak a most következő stabilizációs időszakban és a stabilizáció befejeztével is.

Vagyis az előttünk álló években mintegy 5 000-7 000 milliárd forintos éves beruházással számolhatunk (2006. évi áron) a 2007-2016 közötti időszakban összesen 62-72, a 2007-2020-es időszakban pedig, 92-110 ezer milliárd forintnyi beruházás valósulhat meg a nemzetgazdaság egészében az egyes forgatókönyvek függvényében.

6.9. ábra

2007-2020-ban 92-110 ezer Mrd Ft nemzetgazdasági beruházás várható

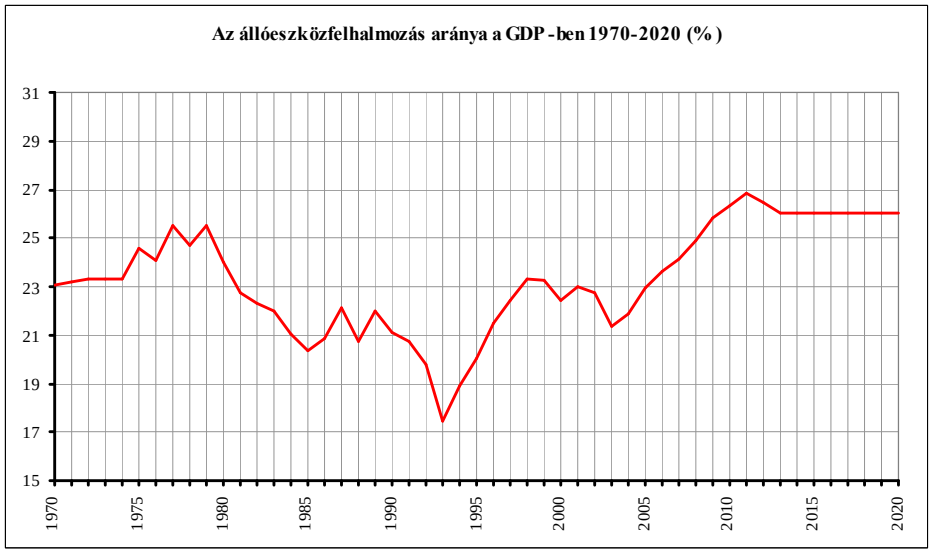

Forrás: KSH statisztikai évkönyvek

Az említett feltételek mellett a 2020-ig tartó időszakban, az egyes variánsokban a 6.5 táblázatban bemutatott beruházásokra számíthatunk:

6.5. táblázat

Nemzetgazdasági beruházások 2006. évi áron

GDP pálya	"A" variáns	"B" variáns	"C" variáns
2005	5 351	5 351	5 351
2006	5 704	5 704	5 702
2007	5 824	5 824	5 822
2008	6 039	6 039	5 911
2009	6 462	6 462	5 876
2010	6 818	6 818	5 912
2011	7 193	7 193	5 952
2012	7 403	6 905	6 139
2013	7 603	7 049	6 331
2014	7 927	7 307	6 530
2015	8 265	7 573	6 734
2016	8 616	7 849	6 944
2017	8 982	8 135	7 161
2018	9 363	8 430	7 384
2019	9 759	8 736	7 614
2020	10 172	9 052	7 851
2007-2016	72 150	69 020	62 150
2007-2020	110 427	103 373	92 159

Közlekedési és hírközlési beruházások 14-15%-ot tesznek ki a nemzet-gazdasági beru-házásokon belül

Az olimpiai projekt megvalósítása szempontjából azonban az összberuházások alakulása mellett elsősorban a beruházások két szektora tarthat számot érdeklődésre: a szállítás, raktározás, posta, távközlés szektor beruházása, és a kormányzat által finanszírozott beruházások alakulása. Mindkét beruházási adatot, illetve adatsort az adott szektor összberuházásban vett arányának hosszú távú alakulásából vezettük le. A szállítás, raktározás, posta, távközlés szektor beruházásainak aránya az idő függvényében igen változatos képet mutat és az utóbbi időben csökkent is, de az összberuházásban vett arányának 14-15%-ra való becslése reálisnak látszik (6.10. ábra).

6.10. ábra

Közlekedési és hírközlési beruházások 9-10,5 ezer Mrd Ft-ot (2007–2016), illetve 13,5-16 Mrd Ft-ot jelentenek (2007–2020)

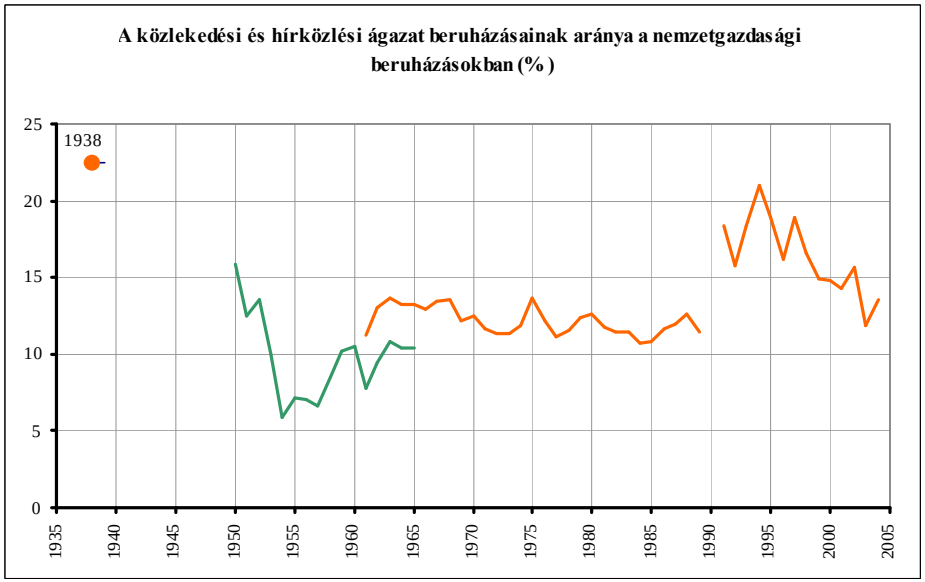

Ha ezt az arányt elfogadjuk, akkor egy 2007-1016-ös időszakban e szektorban mintegy évi 850-1250 milliárd forintos beruházás várható (2006. évi változatlan árakon), ami összességében – variánsoktól függően – mintegy 9 000-10 500 milliárd forint közlekedési beruházást eredményezhet. Ha tovább tekintünk előre és a hosszabb 2007-2020-es periódust vizsgáljuk, akkor már 13,5-16 ezer milliárd forint e szektorban megvalósuló beruházásokkal számolhatunk.

A költségvetési kiadások (2016) 3,3-3,6%-a, illetve (2020) 2,2-2,4%-a az állami finanszírozási rész

Az olimpia megvalósíthatósági vizsgálatának szempontjából azonban kiemelt jelentőségű az állami teherviselő képesség elemzése. Megvizsgáltuk múltbeli adatok alapján, hogy milyen összefüggés áll fenn az ország GDP és a központi költségvetés kiadási számai között. A központi költségvetés kiadásainak lehetséges nagyságrendjét ezen nagyvonalú becslés alapján határoztuk meg. E szerint a 2007-2016-os időszakban a három növekedési pályától függően a kiadások 80-86 ezer milliárd Ft-ra tehetők, míg a 2007-2020 időszakban 120-130 ezer milliárd Ft-ra. A becslés alapján a 2016-os olimpia esetében kb. 3,3-3,6%, míg a 2020-as esetében 2,2-2,4% arányt jelentenek az olimpiával kapcsolatos állami kiadások a költségvetési kiadások teljes összegéhez képest.

6.11. ábra

Kormányzati beruházások 15%-ra tehetők a nemzetgazdasági beruházásokon belül

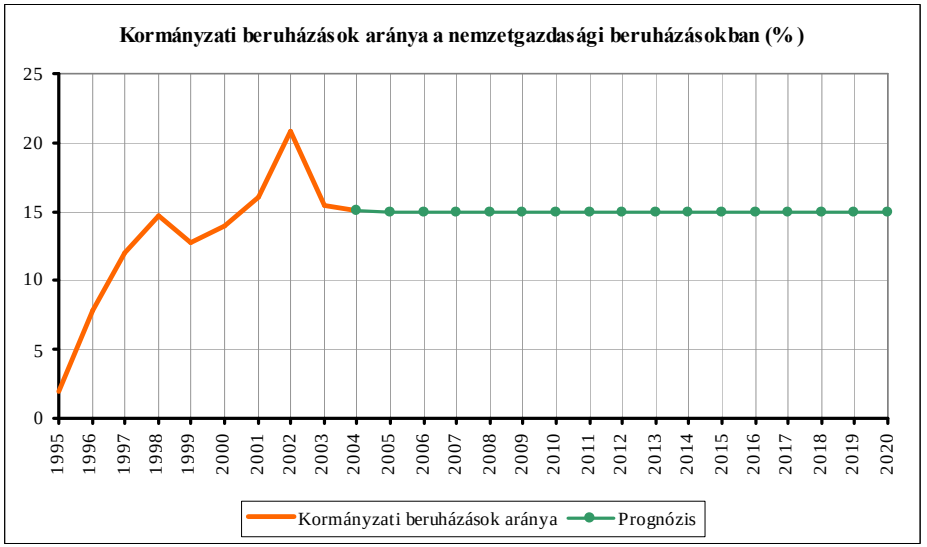

Forrás: Bruttó állóeszköz felhalmozás 1995-2003 KSH 2005, Nem pénzügyi eszközök felhalmozása és állománya (2000-2004) KSH 2006

Kormányzati beruházások nagysága 9,3-10,8 ezer Mrd Ft 2016-ig,

A fentiek mellett az adott időszakban megvalósuló állami beruházások nagyságrendje fontos, mivel az olimpiai felkészülés közlekedési beruházásai e forrásokból kerülnek finanszírozásra. Az állami beruházások nagyságrendjére annak az összberuházásokban elfoglalt aránya alapján próbáltunk következtetni (ugyanis az államháztartás beruházásokra fordított kiadásai nem állnak rendelkezésre, amelyek a becsléshez talán jobb kiindulópontot jelenthettek volna). Az állami beruházások

14-16,5 ezer Mrd Ft 2020-ig

összberuházásokban elfoglalt arányát a 6.11. ábra mutatja. Mint az ábrából látható a kilencvenes évek közepének stabilizációs csomagját követően a kormányzati beruházások aránya az összberuházásokon belül gyorsan növekedett, és az utóbbi években 15% körül mozgott, amely megegyezik a rendelkezésre álló, az elmúlt nyolc év átlagos értékével. Ha ezt az arányt hosszú távra is kivetítjük, akkor a 2007-2016-ös időszakban 9 300-10 800 milliárd Ft-os, a 2007-2020-es időszakban pedig, 14 000-16 500 milliárdos kormányzati beruházásokkal számolhatunk (lásd 6.6. táblázat).

6.6. táblázat

A közlekedés-távközlési szektor valamint a kormányzati szektor beruházásai 2006. évi áron

	Nemzetgazdasági beruházások			Szállítás, raktározás, posta, távközlés (14,5%)			Kormányzati beruházások (15%)		
GDP pálya	"A" variáns	"B" variáns	"C" variáns	"A" variáns	"B" variáns	"C" variáns	"A" variáns	"B" variáns	"C" variáns
2005	5 351	5 351	5 351	776	776	776	803	803	803
2006	5 704	5 704	5 702	827	827	827	856	856	855
2007	5 824	5 824	5 822	844	844	844	874	874	873
2008	6 039	6 039	5 911	876	876	857	906	906	887
2009	6 462	6 462	5 876	937	937	852	969	969	881
2010	6 818	6 818	5 912	989	989	857	1023	1023	887
2011	7 193	7 193	5 952	1043	1043	863	1079	1079	893
2012	7 403	6 905	6 139	1073	1001	890	1111	1036	921
2013	7 603	7 049	6 331	1102	1022	918	1140	1057	950
2014	7 927	7 307	6 530	1149	1060	947	1189	1096	979
2015	8 265	7 573	6 734	1198	1098	976	1240	1136	1010
2016	8 616	7 849	6 944	1249	1138	1007	1292	1177	1042
2017	8 982	8 135	7 161	1302	1180	1038	1347	1220	1074
2018	9 363	8 430	7 384	1358	1222	1071	1404	1265	1108
2019	9 759	8 736	7 614	1415	1267	1104	1464	1310	1142
2020	10 172	9 052	7 851	1475	1313	1138	1526	1358	1178
2007-2016	72 150	69 020	62 150	10 462	10 008	9 012	10 823	10 353	9 322
2007-2020	110 427	103 373	92 159	16 012	14 989	13 363	16 564	15 506	13 824

6.7 A FELHALMOZÁSI LEHETŐSÉGEK ÉS AZ OLIMPIAI FELKÉSZÜLÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

6.7.1 AZ OLIMPIAI FELKÉSZÜLÉS BERUHÁZÁSAI

Az olimpiai felkészülés beruházásait és azok különböző kategóriák szerinti megoszlását a 2016-os és 2020-as Duna-menti variánson mint preferált és jellemző változaton mutatjuk be, a többi esetben jelezzük az ettől való – általában kismértékű – eltérést. A Duna-menti változat legfontosabb jellemzőit az alábbi 6.7. és 6.8. táblázaton mutatjuk be. A táblázat az olimpiai felkészülés kapcsán megfogalmazott összes beruházást tartalmazza, vagyis olyanokat is, amelyek megvalósulása Alapesetben, vagyis olimpiától függetlenül is megvalósulnak. A 2016-os és 2020-as olimpiai felkészülés fejlesztései között nincs érdemi eltérés.

6.7. táblázat

A 2016-os Duna-menti olimpia beruházási igényei milliárd Ft 2006. évi árakon

5 167 Mrd Ft a felkészülés fejlesztési kiadása, melyből csupán 7,4% az olimpiai létesítmények aránya

2016-os Duna menti*	Összesen		Állami		Magán		EU	
	Mrd Ft	%	Mrd Ft	%	Mrd Ft	%	Mrd Ft	%
Infrastrukturális fejlesztések	**4 785**	**92,6%**	**2 682**	**51,9%**	**540**	**10,4%**	**1 564**	**30,3%**
Közlekedés	3 884	75,2%	2 392	46,3%	201	3,9%	1 292	25,0%
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	3,8%	98	1,9%	49	0,9%	49	0,9%
Közmű	363	7,0%	140	2,7%	0	0,0%	223	4,3%
Idegenforgalom	255	4,9%	0	0,0%	255	4,9%	0	0,0%
Technológia és biztonság	87	1,7%	52	1,0%	35	0,7%	0	0,0%
Olimpiai Létesítmények	**382**	**7,4%**	**186**	**3,6%**	**196**	**3,8%**	**0**	**0,0%**
Sportlétesítmények	186	3,6%	186	3,6%	0	0,0%	0	0,0%
Olimpiai falu	84	1,6%	0	0,0%	84	1,6%	0	0,0%
Média falu	112	2,2%	0	0,0%	112	2,2%	0	0,0%
Összesen	**5 167**	**100,0%**	**2 868**	**55,5%**	**736**	**14,2%**	**1 564**	**30,3%**
Beruházási arányok a "B" GDP változatban (2007-16)								
A GDP %-ban		1,90%		1,06%		0,27%		0,58%
Az összes beruházás %-ban		7,49%		4,16%		1,07%		2,27%
Az állami beruházások %-ban		49,91%		27,70%				
Az uniós közlekedési támogatások %-ban**								64,46%

* Kerekítésből adód eltérések adódhatnak

** A Közlekedés és Technológia és biztonság projektekre

Az összes felkészülési fejlesztés 55%-a a állami finanszírozású

Amint látható, az 5 167 milliárd forintos felkészülési beruházások alapvetően infrastrukturális fejlesztéseket tartalmaznak. Az olimpiához közvetlenül kapcsolódó fejlesztések – olimpiai beruházások – a teljes összeg mindössze 10%-át teszik ki. Az infrastrukturális fejlesztések alapvetően közlekedési fejlesztéseket jelentenek, amelyhez az Unió támogatási alapjai felhasználhatók és ezért a projekt arra számít, hogy az összes költség közel egyharmadát uniós forrásokból lehet biztosítani. Az olimpiai felkészülés mintegy felét tennék ki az állami beruházások és 14 százaléka lenne magánberuházás, mely utóbbi részben reptér- és szállodafejlesztésekre, részben az olimpiai falu és a médiafalu létrehozására koncentrálódna.

6.8. táblázat

A 2020-as Duna-menti olimpia beruházási igényei milliárd Ft 2006. évi árakon

2020-as Duna menti*	Összesen	Állami forrás	Magán	EU
Infrastrukturális fejlesztések	**4 776**	**2 682**	**531**	**1 564**
Közlekedés	3 884	2 392	201	1 292
Városrehabilitáció és környezetvédelem	196	98	49	49
Közmű	363	140	0	223
Idegenforgalom	246	0	246	0
Technológia és biztonság	87	52	35	0
Olimpiai Létesítmények	**382**	**186**	**196**	**0**
Sportlétesítmények	186	186	0	0
Olimpiai falu	84	0	84	0
Média falu	112	0	112	0
Összesen	**5 159**	**2 868**	**727**	**1 564**
Beruházási arányok a "B" GDP változatban (2007-20)				
A GDP %-ban	1,26%	0,70%	0,18%	0,38%
Az összes beruházás %-ban	4,99%	2,77%	0,70%	1,51%
Az állami beruházások %-ban		18,49%		
Az uniós közlekedési támogatások %-ban**				44,89%

* Kerekítésből adód eltérések adódhatnak

** A Közlekedés és Technológia és biztonság projektekre

A közlekedési projektek összesen évi 300-500 Mrd Ft beruházást jelentenek 2016-ig

Az olimpiai felkészülés fejlesztéseinek (az ábrákon „összes beruházás") beruházások időbeli lefutását a 6.12. ábra szemlélteti a 2016-os Duna-menti változatban. Látható, hogy a közlekedési infrastruktúrához kapcsolódó beruházások erős ingadozással a 300-500 milliárd forintos sávban jelentkeznek. A beruházások 2013-ben egy 530 milliárd Ft körüli csúcsot érnek el, majd a 2010-es évtized közepe felé gyorsan csökkennek. A többi infrastrukturális fejlesztés (közmű, idegenforgalom, város-rehabilitáció) esetében egyenletes a terhelés, de a beruházási igény csak évi 100 milliárd forint körül van. Végül maguk az olimpiához közvetlenül kapcsolódó beruházások csak az időszak végén, az olimpiát közvetlenül megelőző időszakban jelentkeznének és mintegy évi 130 milliárd forintos nagyságrendet tennének ki.

6.12. ábra

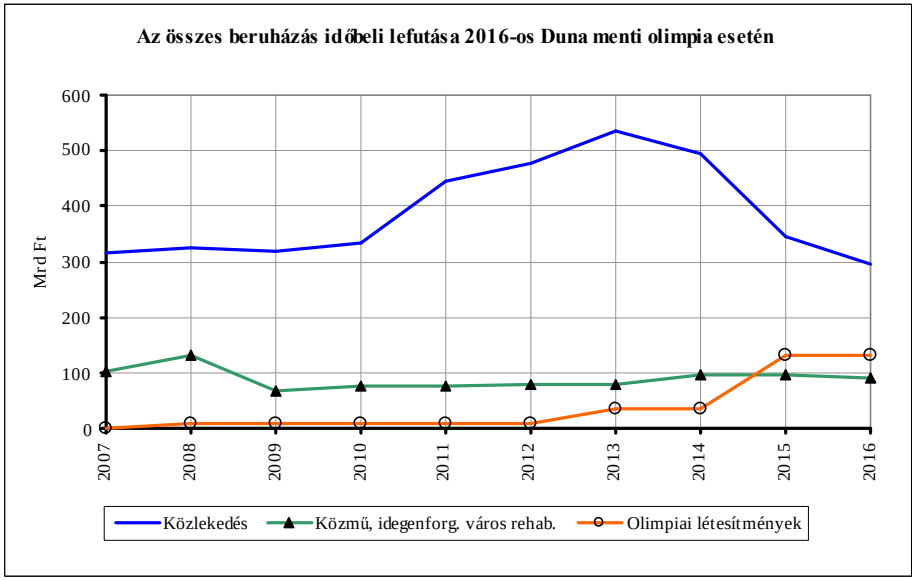

6.13. ábra

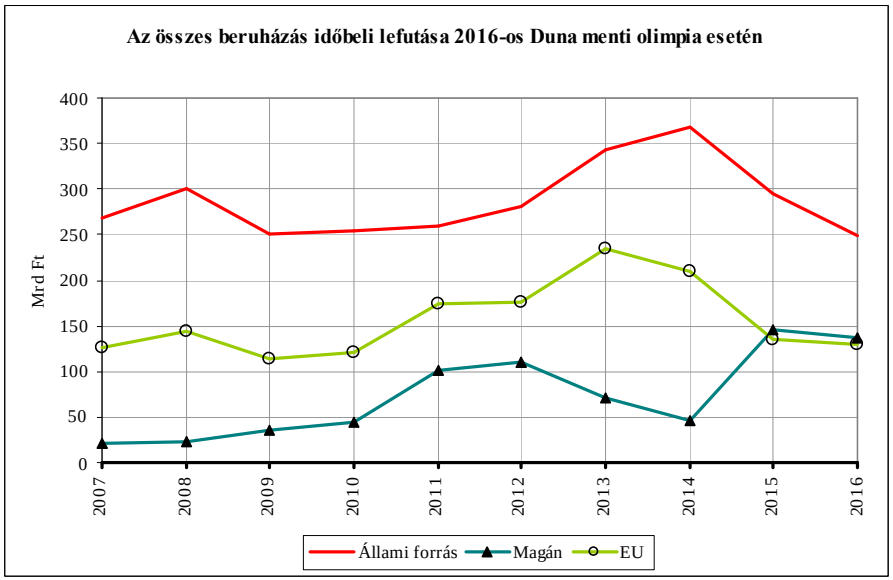

2016-ig évente 250-350 Mrd Ft

A 6.13. ábrán a felkészülés beruházásai finanszírozás forrásai szerint mutatjuk be. Látható, hogy a 2016-os olimpia 2007-től kezdődően 2016-ig évente mintegy 250-350 milliárd forintnyi állami beruházást igényelne (erős hullámzással) és ugyanebben az

állami beruházási igény a teljes kiadást tekintve

időszakban az uniós forrásokból évi 100-200 milliárd forintra lenne szükség. A magánberuházások intenzíven az időszak közepén és a végén jelentkeznének. Az időszak közepén elsősorban a közlekedéshez kapcsolódó magánberuházásokról van szó, míg az időszak végén az olimpiai és a médiafalu finanszírozása történne magánforrásból.

Az állami finanszírozási igény mérsékeltebb a 2020-as olimpia esetében a stabilizációs időszakban

A 6.14. ábrán azt mutatjuk be, hogy hogyan változik a kormányzati beruházási források iránti igény attól függően, hogy az olimpiát 2016-ban, vagy 2020-ban kívánnánk-e megrendezni. Látható, hogy az olimpia 2020-ban való rendezése esetén mintegy évi 100 milliárd forinttal alacsonyabb lenne a központi források iránti igény, de a 2020-as rendezés az első időszakban nem jelentene lényegesen kisebb terhelést. Összesen kb. 240 milliárd Ft-tal kevesebb állami forrást igényelnek az olimpiai felkészülés fejlesztései 2007-2010-ben, amely a teljes kiadást tekintve 410 milliárd Ft-os különbséget jelent. Ezzel kapcsolatban azt is megnéztük, hogy az Alapeset állami beruházások esetében mekkora a különbség 2016-os és 2020-as rendezésű olimpia között. Az állami forrásból finanszírozott Alapeset beruházások lefutását a két esetben a 6.15. ábra mutatja be. Látható, hogy a 2007-2010-es időszakban az állami forrás igényében az eltérés – kb. 20-50 milliárd Ft évente –, amely nem mondható lényeges eltérésnek.

6.14. ábra

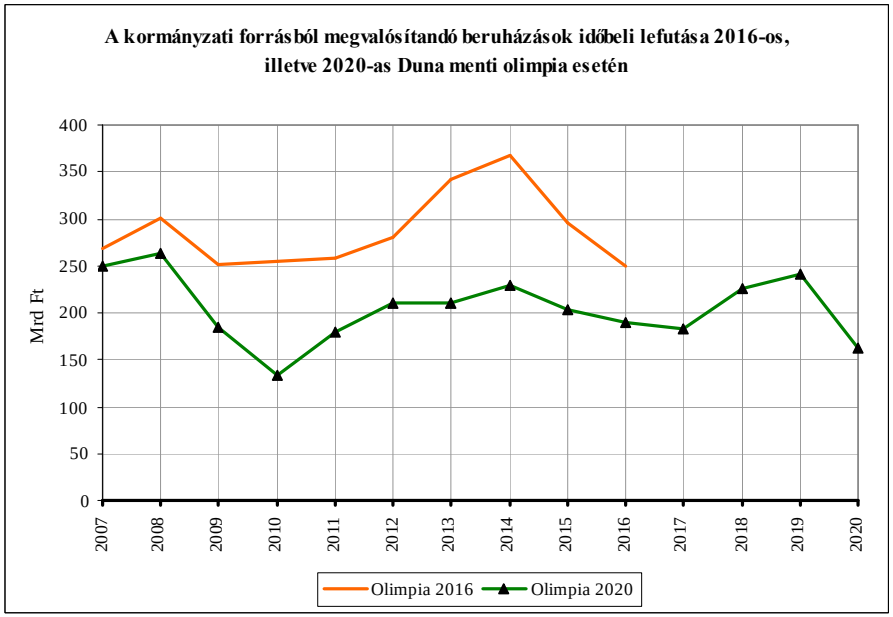

6.15. ábra

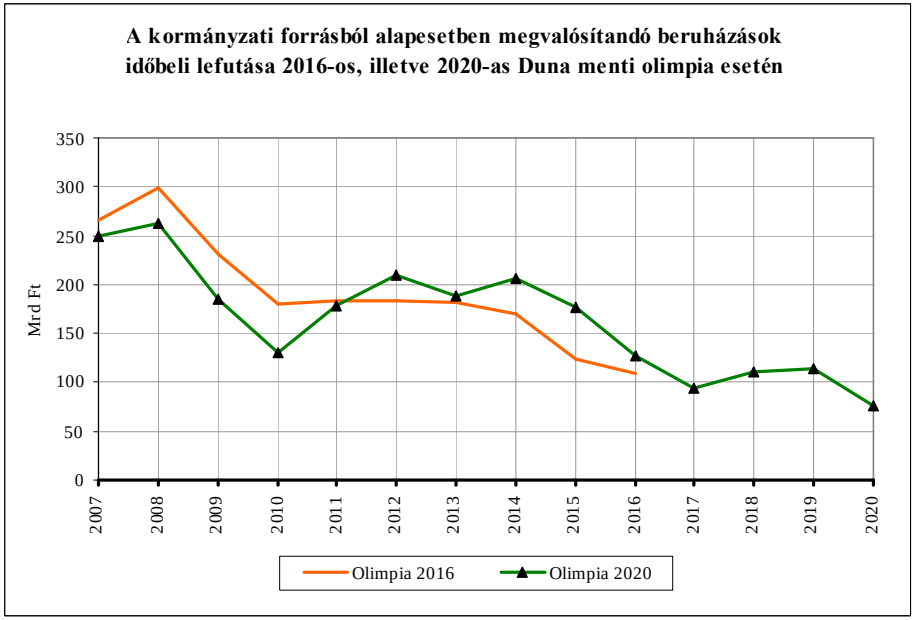

6.7.2 AZ OLIMPIAI FELKÉSZÜLÉS BERUHÁZÁSIGÉNYE ÉS ANNAK FINANSZÍROZÁSA

Az olimpia megvalósíthatósága szempontjából az egyik leglényegesebb tényező, hogy finanszírozási igénye milyen terhet jelent az állami beruházási források, illetve az Unió Magyarországnak szánt alapjai felé. Ennek érdekében mind a 2016-ban, mind a 2020-ban rendezendő olimpia esetére meghatároztuk a különböző gazdaságfejlesztési variánsok során valószínűsíthető állami beruházások és az olimpiai projekt által igényelt források viszonyát.

2007-2016-ban a kormányzati beruházások mintegy 30%-át köti le az olimpiai felkészülés beruházásainak állami része

Ezt mutatja be a 6.16-6.19., illetve a 6.20-6.23. ábra. Mint a 6.16. ábrából látható, a 2016-ban megrendezendő Duna-menti olimpia a várhatóan rendelkezésre álló kormányzati beruházási források mintegy 30%-át venné igénybe a 2007-2016-os időszak átlagában. E magas arányt azonban az olimpiai beruházások nélküli "Alapeset" beruházásai idézik elő, ha csak az előrehozott és az olimpiát közvetlenül szolgáló beruházásokkal számolunk, akkor az időszak elején gyakorlatilag nem jelentkezik (az Alapesethez képesti többletterhelés (6.18. ábra). Az alapvető kérdés tehát mindkét időpontú olimpia megrendezése esetén, hogy a stabilizációs időszakban az alapvariánsban szereplő beruházások valóban megvalósíthatók-e.

Az EU-támogatások esetében az olimpiai beruházások az uniós alapok közlekedésfejlesztésre fordítható részének 40-90%-át igényelnék (6.17. ábra). Az uniós forrásoknak a közlekedés fejlesztésére fordítható része az összes forrás átlagosan mintegy 25% (részletesen lásd később).

A beruházások jelentős részét az Alapeset projektek teszik ki

Az ábrákból (6.16. és 6.18. ábra) az is látszik, hogy különösen az időszak elején nincs lényeges különbség az egyes növekedési forgatókönyvek között és az időszak végén is csak legfeljebb néhány százalékpontos különbség van a legkedvezőbb és legkedvezőtlenebb növekedési pálya között. Ez arra utal, hogy az olimpia megrendezése szempontjából – ha a gazdasági stabilizáció sikeresen befejeződik és a gazdaság egy stabil egyensúlyi növekedési pályára áll – a gazdaság reálisan elképzelhető növekedési pályái nem jelentenek érdemi eltérést.

Az uniós támogatások terhelésének elemzésekor a kiindulópont természetesen a Magyarország számára potenciálisan rendelkezésre álló európai uniós források becslése volt. Erre vonatkozóan az Európa Tanács 2005. december 15-17-i ülésén a pénzügyi perspektíváról létrejött megállapodás nyújt eligazítást, amely szerint a 2007-2013-as időszakban Magyarország 2004-es árakon 22,4 milliárd euró támogatásra tarthat igényt.[8]

[8] Forrás: Az európai tanács 2005. december 15-17-i ülésén a pénzügyi perspektíváról létrejött megállapodás. http://www.euhivatal.hu/eit-ppersp.htm

6.16. ábra

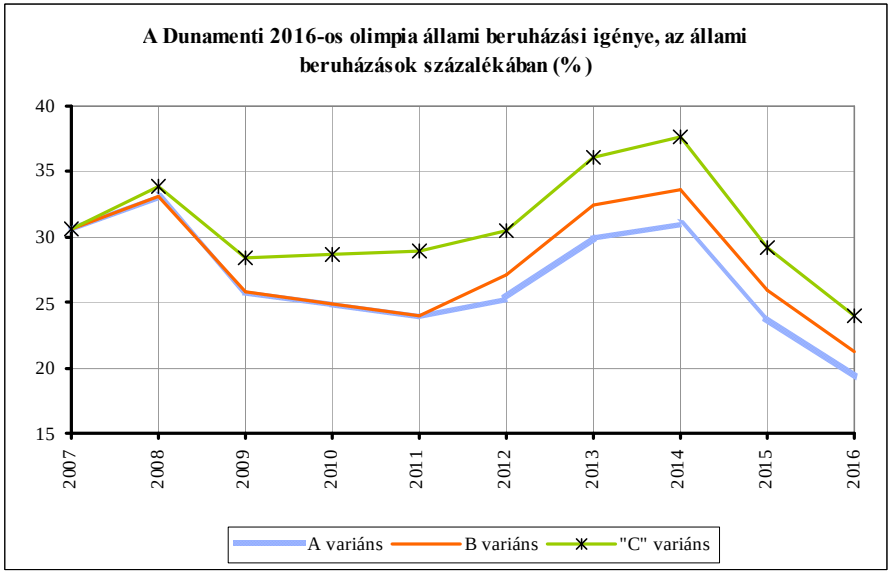

6.17. ábra

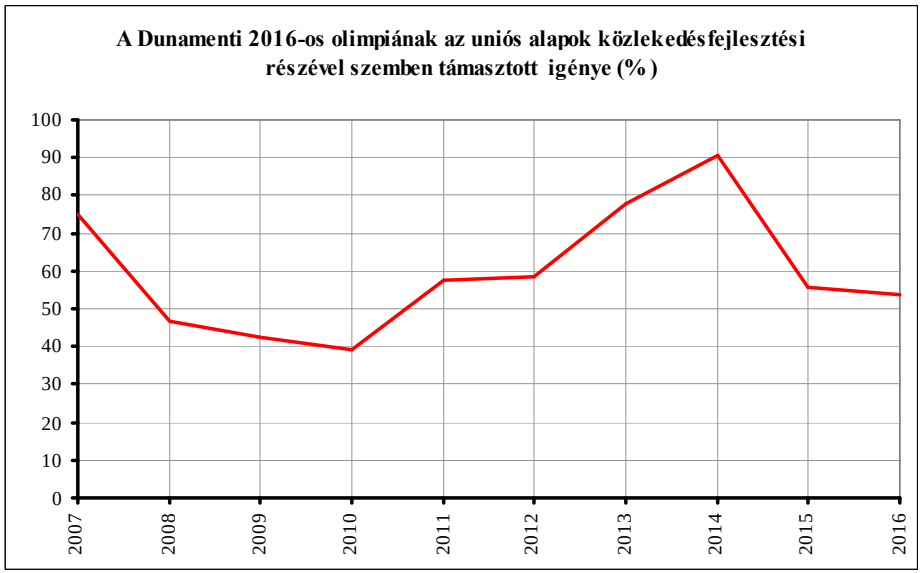

A 2016-os felkészülés összességében az uniós források 50-80%-át merítik ki a közlekedési projektek, néhány évben ez az arány magasabb

A tanulmány készítésekor a támogatások lehívásának végleges ütemezése még nem állt rendelkezésre, ugyanakkor a kormányzat által az Európai Unió felé elküldött tervezet már elkészült. E tervezet volt az alapja az EU-támogatások számításainak. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT), Foglalkoztatás és Növekedés 2007-2013 (2006. október 25. változat) szerint az uniós alapokból mintegy 1 721 milliárd Ft-ot (2004-es áron) fog Magyarország a közlekedés fejlesztésére fordítani, vagyis ezt az összeget lehet szembeállítani az olimpiai felkészülési beruházásaival. Az ÚMFT éves ütemezést is tartalmaz a rendelkezésre álló Uniós forrásokra vonatkozóan euróban. A tervben 265 Ft/euró árfolyammal számolnak.

Nehézséget jelent az eurós támogatási összeg forintban történő kifejezése. Ebből az összegből forint adatokat a forint euró árfolyamának segítségével kaphatunk, a jelen pillanatban azonban kérdéses, hogyan alakul a forint tényleges euró árfolyama a későbbi években. E tekintetben elég nagyot lehet tévedni, mert a forint helyzete bizonytalan. Az ÚMFT terv által alkalmazott 265 Ft/euró árfolyammal számoltunk az uniós források tekintetében. Egy 5-Ft-os eltérés kb. 40 milliárd Ft-os különbséget jelent a 2007-2016-os időszakban a forintban kifejezett uniós támogatások értékében..Ugyanakkor megjegyezzük, hogy amennyiben az Európai Monetáris Unióhoz csatlakozunk és az euró bevezetésre kerül, az árfolyamkockázat megszűnik.

Ha 2020-ban rendeznénk olimpiát, az eltolódás természetesen időben szétterítené a beruházásokat és így az állami és uniós források kisebb arányát kellene az olimpiai felkészülés beruházásaira fordítani, ezt mutatjuk be a 6.20-6.23. ábrán. A központi beruházási források esetében az olimpiai felkészülés beruházási igénye a korábbi 30%-ról 15-20%-ra csökkenne, tehát mintegy nyolc százalékponttal lenne alacsonyabb, de csak az időszak második felében, az időszak első felében nem jelentkezne érdemi változás (6.16. és 6.20. ábra).

A 2020-as olimpia állami finanszírozású része 15-20%-a teljes kormányzati beruházásnak

Gyakorlatilag ugyanez mondható el az uniós támogatások esetében is, érdemi eltérés itt is csak az időszak második felében mutatható ki (6.17. és 6.21. ábra).

2 175 milliárd Ft közlekedési célú uniós forrással számolhatunk

Meg kell jegyezni, hogy mind a 2016-os, mind a 2020-as olimpia esetében azt tételeztük fel, hogy az olmpiai felkészülés projektjeinek finanszírozására a uniós források 2013 után továbbra is a korábbihoz hasonló mértékben rendelkezésre állnak. E feltételezés azon alapszik, hogy 2013-ra még nem szűnnek meg azok a problémák, amelyek a kohéziós alapok létét indokolják és az Unió érdekelt lesz a fejletlenebb régiók felzárkóztatásában. Ez egy optimistának mondható feltételezés, mert már a 2004-ben csatlakozott tíz tagállam esetében is az volt a tapasztalat, hogy a megszerezhető források mérséklődtek a nyolcvanas években belépett dél-európai országok (Görögország, Portugália, Spanyolország) által kapott támogatásokhoz mérten. Ez a helyzet az Unió bővülésével romolhat, hacsak nem születik egy olyan döntés, amely a közös költségvetéshez való tagállami hozzájárulásokat megemeli, vagy a mezőgazdasági támogatások mérséklésével nagyobb támogatást nyújt az új tagállamoknak. Számításainkban ez utóbbival számoltunk, vagyis azzal, hogy az Unió elmaradottabb területeinek fejlesztési célja és ezzel az Unió stabilitásának növelése lesz annyira fontos cél, hogy a felzárkóztatást szolgáló támogatások folytatódjanak. 2014-től az európai uniós 2007-2013-as, vagyis az ÚMFT átlagos éves támogatási szintjének tartásával számoltunk az időszak hátralévő részében. Az ismertetett feltételezésekkel a 2007-2016-os időszakban mintegy 2 175 milliárd Ft uniós forrással számolhatunk (2006. évi változatlan árakon) a közlekedési területen, míg 2007-2020 között összesen 3 045 milliárd Ft-tal.

Bizonytalanság a 2013 utáni támogatások tekintetében

6.18. ábra

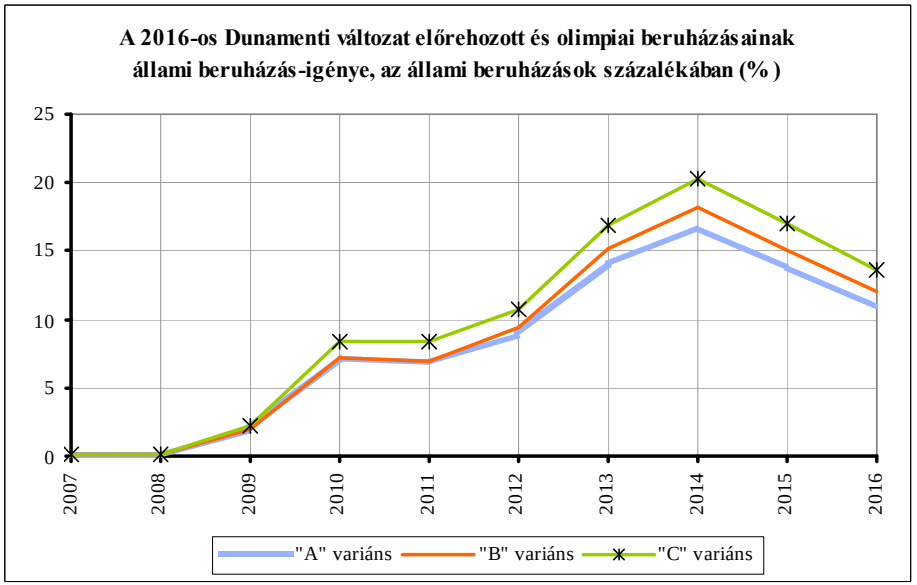

6.19. ábra

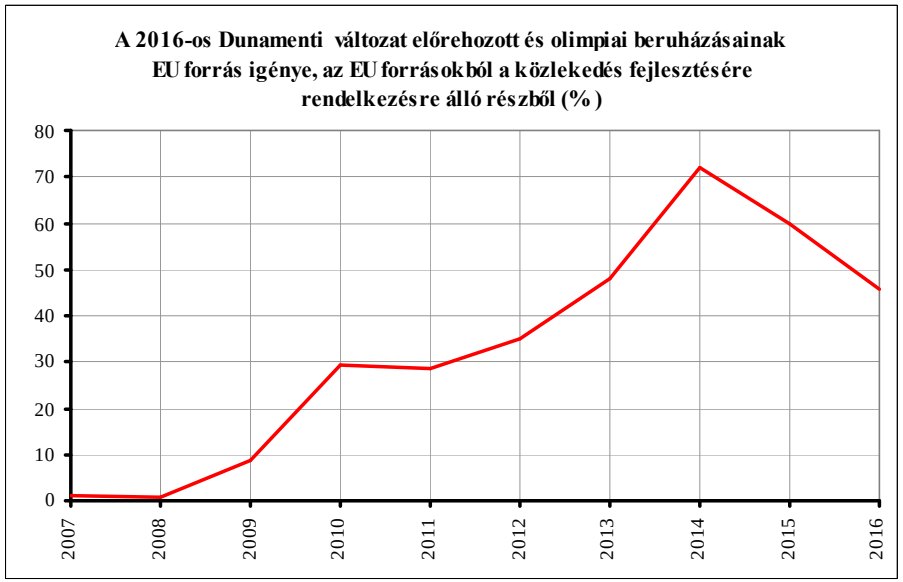

6.20. ábra

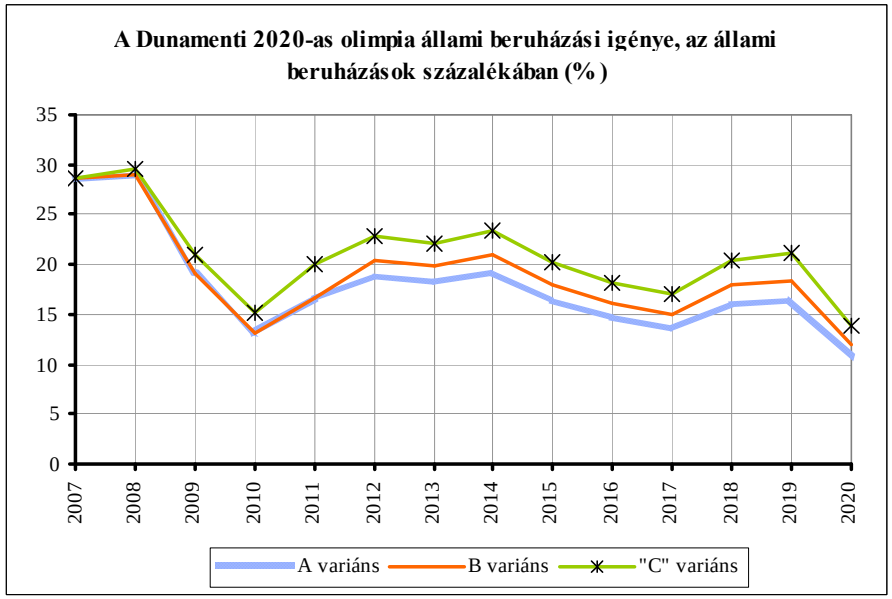

6.21. ábra

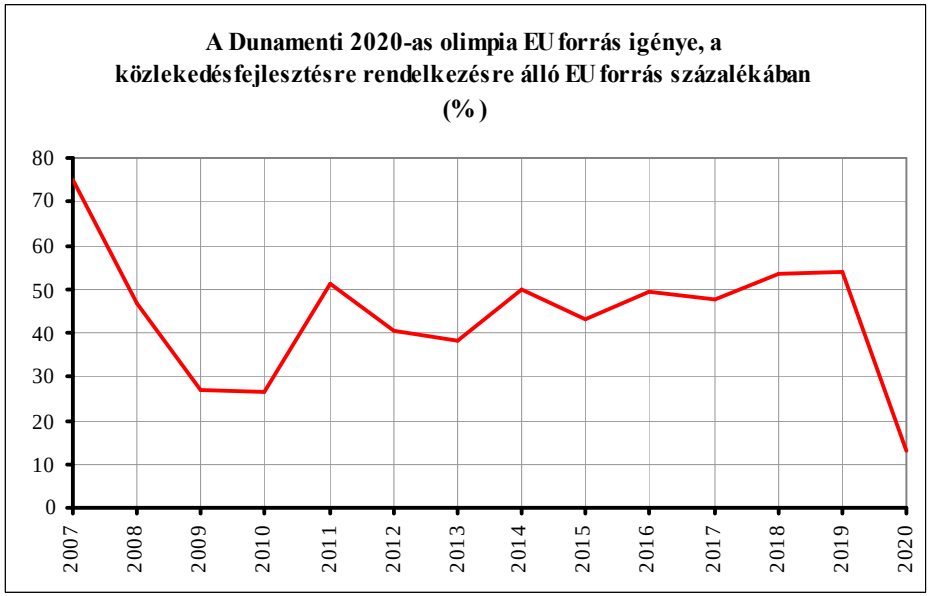

6.22. ábra

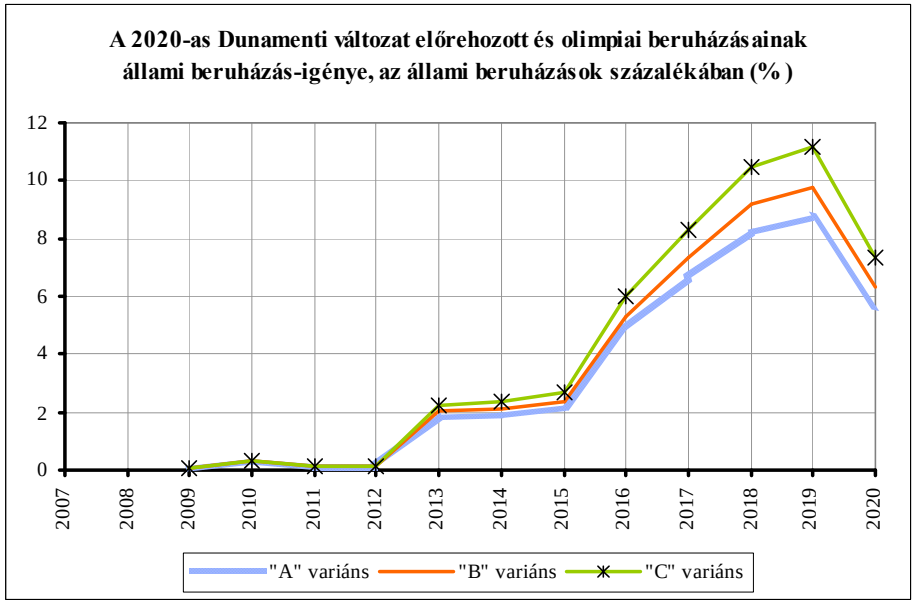

6.23. ábra

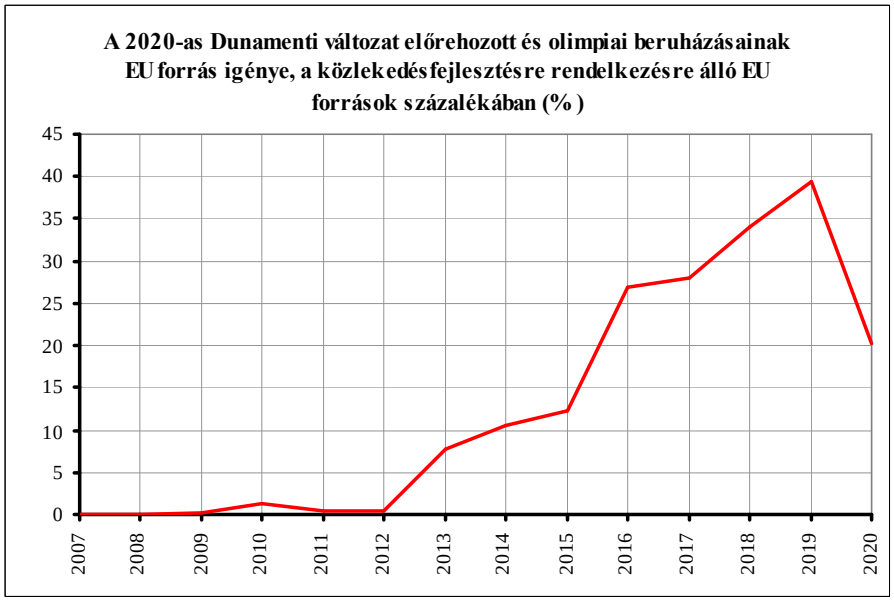

6.7.3 AZ OLIMPIAI BERUHÁZÁSOK TOVAGYŰRŰZŐ HATÁSA

Az „Előrehozott" és „Olimpiai" beruházási projektek hatását vizsgáltuk

Az olimpiai felkészülés, amennyiben egy alapállapothoz képest többletberuházást valósít meg, az Alapesethez képest növeli a jövedelmeket, a GDP-t és a foglalkoztatást – legalábbis addig, amíg a gazdaságban kihasználatlan erőforrások vannak. Ez utóbbit feltételezve megvizsgáltuk, hogy az a többletberuházás, amely részben az olimpia miatt (az Alapesethez képest) előrehozott beruházásokból, továbbá a közvetlenül az olimpiára fordított beruházásokból tevődik össze, milyen hatást gyakorolhat a gazdaság egészére. A számításokat részben a stabilizációs csomag értékelésénél említett integrált nemzetgazdasági mérlegmodell, a jövedelmi és volumenfolyamatokat körkörösen összekapcsoló modell (részletes leírás a 7.3. számú mellékletben), részben a 2000. évre rendelkezésre álló ágazati kapcsolatok mérlegén (ÁKM) alapuló modell segítségével végeztük el.

2012-2016-ban az 1 500 Mrd többletberuházással évente kb. 0,4 százalékponttal emlekedhet a GDP növekedési üteme, amely 2 700 Mrd Ft-ot jelenthet

Az olimpia megrendezéséhez kapcsolódó többletberuházásokat, amelyek egyrészt az olimpiához közvetlenül kapcsolódó, másrészt az olimpia miatt előrehozott beruházásokból állnak a 6.9. táblázat mutatja be. A táblázatból látható, hogy e többletberuházások mind a 2016-ban, mind a 2020-ban megrendezendő olimpia esetében az olimpiát megelőző néhány évre koncentrálódnak és természetesen a 2016-os rendezés esetében jelentkeznek nagyobb súllyal. Ez esetben a 2012-2016-os időszakban évi mintegy 300 milliárd forinttal lennének nagyobbak a beruházások, mint olimpia nélkül, amelyből mintegy 150 milliárd forint terhelné a központi beruházási forrásokat, a többit az uniós finanszírozás és a magánberuházások tennék ki. A többletberuházások azonban megemelnék a GDP szintjét, illetve felgyorsítanák a gazdasági növekedést. A többletberuházások hatását az alappálya GDP-jére egy integrált nemzetgazdasági mérlegmodell alkalmazásával becsültük meg. A modell GDP mérlegadatokból indul ki és a jövedelemtulajdonosok közötti kapcsolatokat is tartalmazza (részletes leírást lásd 7.3. számú mellékletben). A modell eredményei elsősorban irányokat és nagyságrendet mutatnak. A számítás szerint a 2016-os esetben megjelenő évi 300 milliárd Ft többletberuházás eredményeképpen a GDP megnövekedett értéke 540 milliárd Ft-ra tehető. Ez azt jelenti, hogy ha multiplikátorban gondolkodunk, a multiplikátor tényező 1,8-szoros értéket mutat. A GDP-gyorsulás mértéke 2012-2016 között mintegy évi 0,4 százalékpontra becsülhető, amely az időszakban összesen kb. 2 700 milliárd Ft többletet jelenthet, beleértve a többletberuházás értékét is.

2020-as olimpia esetében 2016-2020-ban az 1 000 Mrd Ft többletberuházással évente kb. 0,2 százalékponttal emeljedhet a GDP növekedési üteme, amely 1 800 Mrd Ft-ot jelenthet

A 2020-as rendezésű olimpia esetén a többletberuházás a 2016-2020-as időszak átlagában évente mintegy 200 milliárd Ft lenne, amelyből mintegy 100 milliárd Ft terhelné a központi költségvetést. A 2016-os olimpiához képest a beruházási többletértéke kisebb, amelnyek így a gazdaságra gyakorolt hatása is kisebb lenne. A többletberuházás az 1,8-szoros multiplikátor értékkel számolva a GDP összegét – a „B" forgatókönyvet alapul véve – évente átlagosan 360 millárd Ft-al növeli, amely összesen 1 800 milliárd Ft GDP többletet jelent a 2016-2020-as időszakban. A GDP növekedési ütemét a vázolt pályán kb. 0,2 százalékponttal növelheti.

Megjegyezzük, hogy ez a becslés azt feltételezi, hogy a tovagyűrűző hatások úgy tudnak érvényesülni, hogy a gazdaságban kihasználatlan erőforrások vannak, a megjelenő többletkereslet nem az árszínvonal emelkedésében realizálódik, valamint hogy a többlethatás belföldön érvényesül, vagyis az export-import egyenleg nem változik. Ennek megfelelően az így számított nagyságrend inkább maximumnak tekinthető.

2016-os olimpia esetében a 150 Mrd Ft állami beruházás-többlet valóban csak 95 Mrd Ft kiadást jelent a többletbevételek miatt

A növekedésből fakadóan a költségvetés helyzete csak kisebb mértékben romlana, mint a kezdeti kiadás. A fenti mérlegmodellt alkalmazva megbecsültük a nettó hatást a költségvetés szempontjából. A 2016-os olimpia esetében az évi 150 milliárdos állami kiadás-többlet például, a megnövekedett GDP és adóbevételek miatt, csak kb. 95 milliárd Ft-tal rontaná a költségvetés helyzetét.

A 2020-as olimpia esetében a beruházás szempontjából legintezívebb években, 2016-2020-ban az állami kiadás-többlet kb. 100 milliárd Ft. A megnövekedett bevételek hatására – a hasonló számítást elvégezve – a költségvetés nettó kiadási többlete csak kb. 65 milliárd Ft-ra tehető évente.

Ezek a számok természetesen elsősorban arra jók, hogy érzékeltessék, hogy a költségvetés többletkiadásai, illetve többletbevételei a gazdasági körfolyamatok miatt az eredetileg szándékolthoz képest megváltoznak. Az olimpiai többlet-beruházások adott esetben csak jóval kisebb mértékben érintenék a költségvetést, mint ahogy azt az eredeti kiadási tételek tükrözik.

2020-as olimpia esetében a 100 Mrd Ft állami beruházás-többlet valóban csak 65 Mrd Ft kiadást jelent a többletbevételek miatt

Az ágazati tovagyűrűző hatás megítélése érdekében egy a 2000. évre vonatkozó (legújabbnak tekinthető) ágazati kapcsolatok mérlegével megvizsgáltuk az olimpiai beruházások tovagyűrűző hatását (módszertani leírást lásd 7.3.4 mellékletben), amelyet a 6.10. táblázat mutat. A táblázatban bemutatott eredmény szerint az építőipar irányában megnyilvánuló 300 milliárdos többlet-igény a gazdaság egészében – a nemzetgazdasági szintű termelékenység hosszú távú évi 3% körüli növekedését is beszámítva – mintegy 70 ezer többletmunkahelyet hoz létre. Az alkalmazott 3%-os termelékenységi növekedés kiindulópontja a már korábban említett évszázados hosszú távú idősorban tapasztalt 2-3%-os GDP/fő hatékonysági mutató volt.

Kb. 73 ezer, 43 ezer többletmunkahely

A 2020-as olimpiára vonatkoztatva is hasonlóan megbecsültük a lehetséges keletkező többletmunkahelyek számát. A 2016-2020 között megjelenő 200 milliárd Ft többletberuházás kb. 43 ezer munkahely létrehozását eredményezheti (6.10. táblázat).

6.9. táblázat

Előrehozott és Olimpiai beruházások Duna-menti olimpia (Mrd Ft, 2006-os ár) esetén

Többlet beruházási igények	2016-os olimpia		2020-as olimpia	
	Összesen	Állami forrás	Összesen	Állami forrás
2007	1,1	1,1	0,0	0,0
2008	1,3	1,3	0,0	0,0
2009	21,0	19,2	0,6	0,6
2010	121,0	74,2	3,1	3,1
2011	125,1	74,8	1,1	1,1
2012	**157,1**	**98,2**	1,3	1,3
2013	**288,4**	**161,0**	23,1	21,3
2014	**332,2**	**198,8**	31,6	23,1
2015	**368,2**	**171,7**	35,8	26,8
2016	**333,4**	**141,5**	**123,9**	**62,5**
2017			**154,9**	**89,2**
2018			**192,4**	**115,9**
2019			**299,3**	**127,6**
2020			**207,4**	**86,2**
Összesen	**1748,9**	**941,7**	**1074,5**	**558,8**
Átlag: 2012-2016	295,9	154,2		
Átlag: 2016-2020			195,6	96,3

6.10. táblázat

A 2016-os és a 2020-as olimpiai felkészülés építési többletberuházásának ágazatok közötti tovagyűrűző hatása

	Ágazatok	2016-os Olimpia (300 Mrd Ft)	2020-as Olimpia (200 Mrd Ft)
		Létszám ezer fő	
1	Mezőgazd.vadg.,halászat	**0,6**	**0,4**
2	Erdőgazdálkodás	**0,5**	**0,3**
3	Bányászat	**6,0**	**4,0**
4	Élelmiszeripar	**0,3**	**0,2**
5	Könnyűipar	**5,1**	**3,4**
6	Vegyipar	**2,7**	**1,8**
7	Építőanyagipar	**4,4**	**3,0**
8	Kohászat és fémfeldolg.	**5,9**	**3,9**
9	Gépipar	**3,5**	**2,3**
10	Egyéb feldolgozóipar	**0,8**	**0,5**
11	Villamose.i.gáz-hő, vízt.	**1,3**	**0,9**
12	Építőipar	**58,7**	**39,1**
13	Kereskedelem, javítás, karbantartás	**8,7**	**5,8**
14	Szálláshely	**0,7**	**0,5**
15	Szállítás, raktározás	**4,1**	**2,8**
16	Posta, távközlés	**0,8**	**0,5**
17	Pénzügyi tev. és kieg.szolg.	**0,7**	**0,5**
18	Ingatlanügyletek és gazdasági szolgáltatá	**2,9**	**2,0**
19	Közigazgatás és egyéb közösségi sz.	**1,6**	**1,1**
20	Oktatás	**0,5**	**0,4**
21	Egészségügyi és szoc.ell.	**0,3**	**0,2**
	Összesen	**110,1**	**73,4**
	Becsült termelékenység növekedés*	151%	170%
	Munkahely növekedés (ezer fő)	**72,8**	**43,1**

*2000-es bázis évhez képest 14 illetve 18 éven keresztül

A 2016-os olimpia 300 Mrd Ft beruházás-többlete évente 70 ezer többlet-munkahelyet teremthet 2012-2016 között

A 2020-as olimpia 200 Mrd Ft beruházás-többlete évente 40 ezer többlet-munkahelyet teremthet 2016-2020 között

Megvizsgáltuk azt a kérdést is, hogy milyen mértékben hatna a fogyasztási ütem növekedésére, ha a többlet- és olimpiai beruházásokat az összes fogyasztás terhére kellene megvalósítani. Ez esetben az Alapesetnél nagyobb felhalmozási és kisebb fogyasztási hányaddal kellene számolni. Mint a 6.24. ábra mutatja, alig van eltérés a fogyasztás növekedésében, vagyis az olimpiai projekt megvalósítása nem befolyásolná érdemben a fogyasztás növekedését.

6.24. ábra

Nincs lényeges különbség a fogyasztásban, amennyiben az összes beruházást a fogyasztás terhére valósítanák meg

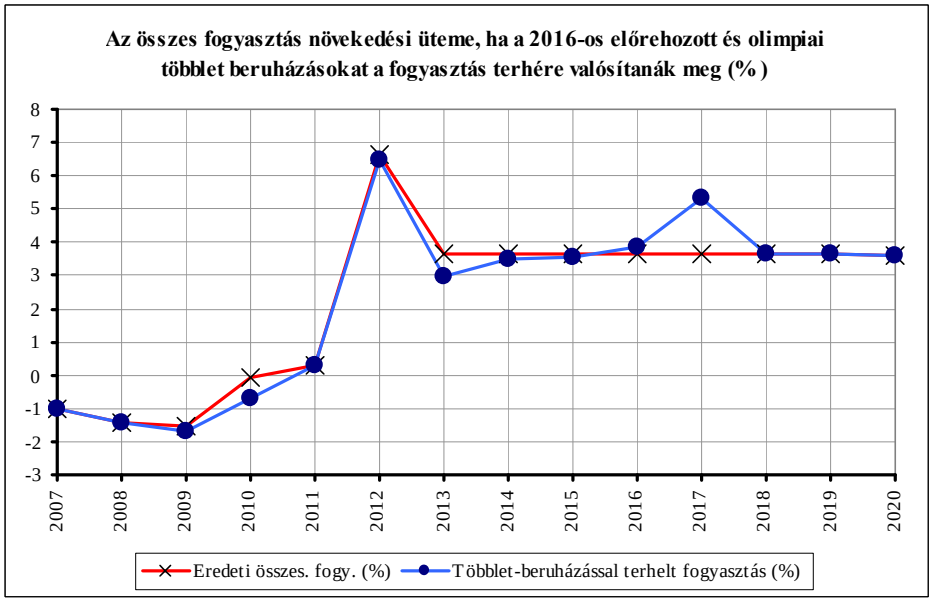

6.8 ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉS

Gazdasági fejlődés a stabilizációs időszakban

A magyar gazdaság közép távú előrejelzése szerint átlagban 2-3%-os növekedés várható 2010-ig

A magyar gazdaság rövid- és közép távú fejlődési pályáját alapvetően befolyásolja az államháztartásban és a gazdaságban kialakult jelenlegi egyensúlyvesztő állapot. A közép távú alappálya vázolása során a Magyar Köztársaság Kormánya által az Európai Uniónak 2006. szeptemberében benyújtott Konvergencia Programja (2005-2009) szolgáltatta a kiindulási alapot. A Program feltételezi a GMU-hoz való csatlakozási kritériumok fokozatos teljesítését és ezzel párhuzamosan a gazdasági stabilizáció lehetőségének megteremtését. Az első két évben a gazdasági növekedés jelentős visszaesésével lehet számolni, majd 2009-től a gazdaság fellendül és a 2007-2010 időszakban átlagosan 3,3%-os növekedést ér el. A Konvergencia Program optimistának mondható változata mellett két alternatív forgatókönyvet is megvizsgáltunk. Ezekben az egyensúlyi növekedési pályára történő ráállás valamivel később, és nagyobb növekedési veszteséggel fog megtörténni. 2007-2010 évek átlagos növekedése csupán 2,2%, és a fellendülés csak 2010 után kezdődik. A változatok között a 2009-2010 években a jelentősebb az eltérés.

A stabilizáció időszakában 2010-ig számolva az államháztartási hiányt 3%-ra szükséges csökkenteni. Ez azt jelenti, hogy a négy évben összesen kb. 4 300 milliárd forinttal kevesebb összeggel gazdálkodhat az államháztartás egy olyan pályához képest, amelyben nincs szükség az említett hiánycsökkentésre, vagyis elég a hiány GDP-ben vett arányát a 2006-os évi szinten tartani.

Gazdasági fejlődés 2010-2020 között

A hosszú távú előrejelzés szerint átlagban 3-4%-os növekedés várható 2011-2020-ig

A 2011 után következő időszak lehetséges gazdaságfejlődési pályáját nemzetközi összehasonlítások, analógiák alapján becsültük meg. Mint ismeretes, az országok potenciálisan elérhető gazdasági fejlődése a fejlettségi szint növekedésével csökken. Számos ország példája alapján abban a fejlettségi sávban, amely hazánkat jelenleg jellemzi 3-5%-os évi GDP-növekedés érhető el. Az Európai Unió viszonylag lassú fejlődése, továbbá a hazai gazdasági problémák (mindenek előtt az ország nagyfokú eladósodottsága és egyensúlyi problémái) miatt azonban e sáv felső határa hazánk esetében nem valószínűsíthető, 4%-os ütem azonban felső határként reálisan elérhető. A lehetséges növekedési sáv alsó határát, a stabilizációs program sikerét feltételezve 3%-ra becsüljük, ami megfelel Görögország, Portugália és Spanyolország uniós csatlakozás utáni fejlődési ütemének. A makrogazdasági számításokat a felső ("A" változat) és alsó növekedési határra ("C" változat), valamint egy köztes ("B") változatra végeztük el.

Az olimpia nemzetgazdasági szinten

Az olimpiával kapcsolatosan azonosított projektekre (Alapeset, Előrehozott és Olimpiai) vonatkozóan azt vizsgáltuk, hogy a gazdaság, a kormányzati beruházások, illetve a költségvetés egészéhez viszonyítva, milyen nagyságrendet képviselhetnek az elkövetkező években. Az Alapeset és olimpiát feltételező fejlesztéseket, valamint azok makrogazdasági szempontú nagyságrendjét összefoglalóan a 6.11. táblázat szemlélteti (a Duna-menti változat adatait használva), amelynek részleteit a következő oldalakon ismertetjük.

6.11. táblázat

Duna menti olimpia (2006-os áron Mrd Ft)	Alapeset	Előrehozott és olimpiai	Összesen	Alapeset	Előrehozott és olimpiai	Összesen
	2016-os olimpiai felkészülés			2020-as olimpiai felkészülés		
Olimpiai felkészülés beruházásai	3 418	1749	5 167	4 084	1075	5 159
GDP %-a	1,3%	0,6%	1,9%	1,0%	0,3%	1,3%
Nemzetgazdasági beruházások %-a	5,0%	2,5%	7,5%	4,0%	1,0%	5,0%
Ebből állami finanszírozású	1 926	942	2 868	2 309	559	2 868
GDP %-a	0,7%	0,3%	1,1%	0,6%	0,1%	0,7%
Kormányzati beruházások %-a	18,6%	9,1%	27,7%	14,9%	3,6%	18,5%
Állami költségvetés %-a	2,4%	1,2%	3,5%	1,9%	0,5%	2,4%

* A "B" gazdasági növekedési pályát feltételezve

Az olimpia nemzetgazdasági szinten

Az olimpiai felkészülés fejlesztései a nemzet-gazdasági beruhá-zások 7,5%-át, a GDP 2%-át teszik ki

A vázolt hosszú távú fejlődési pályából becsülhető, hogy nemzetgazdasági szinten (ország egészére vonatkozó állami és magán szférában együttesen) a 2007-2016 közötti időszakban összesen mintegy 62-72 ezer milliárd forintnyi (2006-os áron) beruházásra fog sor kerülni az olimpia megrendezésétől függetlenül, Alapesetben. Az olimpiai felkészülés fejlesztési projektjeinek (Alapeset, Előrehozott és Olimpiai) 5 167 milliárdos összege (Duna-menti olimpia) mintegy 7,5%-ot tesz ki, amely a vizsgált időszak GDP-jének (bruttó hazai termék) csupán 2%-át jelentheti. A 2020-as Duna-menti olimpia felkészülés beruházásainak végösszege és annak struktúrája azonos, a négy évvel hosszabb megvalósítási időszak azonban alacsonyabb terhelést jelent, és több, a 2016-os olimpia esetében előrehozott fejlesztés már Alapesetben megvalósul.

Az olimpiai projektek a közlekedési és hírközlési beruházások mintegy 40%-át tehetik ki 2007–2016 között

Megvizsgáltuk az olimpia projektekkel hasonló tartalmú közlekedési és hírközlési beruházások szerepét nemzetgazdasági szinten a múltban, valamint, hogy az ilyen jellegű beruházások várhatóan hogyan alakulnak a jövőben, illetve az olimpia megrendezése esetén. A nemzetgazdasági beruházásokon belül az infrastrukturális jellegű (közlekedési és hírközlési beruházások) területek átlagos súlya változatos képet mutat, de a csökkenő tendenciát is figyelembe véve 14-15%-os hányaddal lehet számolni a jövőben. Ezzel az átlaggal számolva a következő két évtizedre az összes közlekedési és hírközlési beruházás 9-10,5 ezer milliárd Ft-ot, illetve 13,5-16 ezer milliárd Ft-ot jelent 2007-től 2016-ig és 2020-ig. Az olimpiához közvetve és közvetlenül szükséges hasonló tartalmú projektek a teljes 2007-2016 időszakra vonatkoztatva 40%-ot, a 2020-as olimpia esetében kb. 27%-ot jelentenek az összes nemzetgazdasági közlekedési és hírközlési beruházáson belül (lásd 6.12 táblázat).

6.12. táblázat

Megnevezés (Duna menti, Mrd Ft 2006-os áron, %)	2016-os olimpia (2007-2016)		2020-as olimpia (2007-2020)	
	Összes beruházás	Összesből: Közlekedési és hírközlési beruházások*	Összes beruházás	Összesből: Közlekedési és hírközlési beruházások*
Nemzetgazdasági beruházások *	69 020	10 008	103 373	14 989
Olimpia felkészülés beruházásai**	5 167	3 971	5 159	3 971
Olimpia felkészülés beruházásainak aránya	7,5%	39,7%	5,0%	26,5%
Többlet beruházások (előrehozott és olimpiai)**	1 749	1 354	1 075	681
Többlet beruházások aránya (előrehozott és olimpiai)	2,5%	13,5%	1,0%	4,5%

* A "B" gazdasági növekedési pályát feltételezve, lásd a fő anyag későbbi részében

** Nemzetgazdasági beruházások esetében az összes, Közlekedési és Hírközlési beruházások esetében az az összes hasonló besorolású olimpiai projekt (közlekedés, technológia) teljes költsége (Állami, EU, Magán)

Az olimpiával kapcsolatos beruházások az állami szektor szintjén

Az összes kiadás állami finanszírozású része a teljes költségvetés 3,5%-át teheti ki, Alapeset nélkül csupán 1,2%-át

Megvizsgáltuk, hogy az állami beruházások tekintetében milyen megterhelést jelenthet a teljes kiadás és az olimpiához köthető új projektek összessége. Az adott növekedési forgatókönyvben az állam hasonló célú feltételezett beruházási lehetőségeit viszonyítottuk az olimpiához kapcsolható fejlesztések költségéhez. Elemzésünkben kiemelt szerep jutott az olimpiával kapcsolatos szükséges állami szerepvállalás mértékének és realitásának vizsgálatára.

A magyar költségvetési kiadások a vázolt növekedési pályák mentén kerültek megbecslésre. Az államot, vagyis a központi költségvetést közvetlenül érintő állami beruházási rész a felkészülés összes beruházását tekintve, amely mintegy 2 868 milliárd Ft-ot jelent (a teljes 5 167 milliárd Ft-ot csökkentve a magántőke és az európai uniós támogatások becsült finanszírozási forrásaival) az országos teljes költségvetési kiadások egészéhez képest várhatóan nem lesz jelentős. Az olimpiai felkészüléssel kapcsolatos összes infrastrukturális beruházás mintegy 3,5%-át, a csak az olimpiával összefüggő beruházások (Előrehozott és

közvetlen Olimpiai) pedig 1,2%-át teszik ki az összes központi költségvetési kiadásoknak. A 2020-as olimpia esetében ugyanezek az arányok még kedvezőbbek, mindössze 2,4% és 0,5%-ot mutatnak a költségvetési kiadásokhoz képest (6.13 táblázat).

6.13. táblázat

Megnevezés (Duna menti, 2006-os árakon)	2016-os olimpia állami finanszírozású része			2020-as olimpia állami finanszírozású része		
	Mrd Ft	a Költségvetési Kiadások arányában*	az Összes kormányzati beruházás arányában*	Mrd Ft	a Költségvetési Kiadások arányában*	az Összes kormányzati beruházás arányában*
Vetítési alap (Mrd Ft)		81 233	10 353		120 675	15 506
Felkészülés beruházásainak állami finanszírozású része és aránya	2 868	3,5%	27,7%	2 868	2,4%	18,5%
Többlet beruházások állami része (előrehozott és olimpiai)	942	1,2%	9,1%	559	0,5%	3,6%

* A "B" gazdasági növekedési pályát feltételezve; 2016-os olimpia esetében 2007-2016, 2020-as olimpia esetében 2007-2020 időszakban

Az összes kiadás állami finanszírozású része várhatóan az állami beruházások közel 30%-át teheti ki, Alapeset nélkül csupán 9%-át

Elemeztük a statisztikai idősorok alapján, hogy a kormányzat milyen beruházási potenciállal rendelkezik, és hogy ilyen szempontból a beruházások mennyire érintenék a várható lehetőségeket. A rendelkezésre álló adatok utolsó nyolc éve 15% körüli állami beruházási arányt mutatnak a nemzetgazdasági beruházásokon belül. Amennyiben az elkövetkező időszakra hasonló arányt feltételezünk, akkor a vizsgált időszakban kb. 10,3 ezer milliárd Ft kormányzati beruházásra lehet számítani. A 2016-os olimpiai felkészüléssel kapcsolatos összes állami kiadás 2,9 ezer milliárd Ft, amely érzékelhető arányt, 28%-ot jelent az egész időszakra vonatkoztatva, míg 19%-ot a 2020-as olimpia esetében. A valóban csak az olimpiához köthető beruházások (Előrehozott és Olimpiai), azonban 9%-ot tesznek ki az összes állami beruházáson belül a 2016-os olimpia esetében és kevesebb mint 3,6%-ot a 2020-as esetében. Vagyis ez azt jelenti, hogy az állam beruházásainak jelentős részét olyan Alapeset projektek megvalósítására kell hogy fordítsa, amelyek az olimpia megrendezéséhez is szükségesek.

Mindez azt jelenti, hogy a 2007-2016-os teljes időszakban a nemzetgazdasági beruházásokhoz viszonyítva és a költségvetési kiadások egészét tekintve az olimpiához kapcsolható beruházások kezelhető nagyságrendet képviselnek, különösen, ha azt tekintjük, hogy az olimpiához közvetlenül köthető kiadások aránya lényegesen alacsonyabb. A 2020-as olimpiai rendezést feltételezve még kedvezőbb az összkép, hiszen a vélelmezett gazdasági pálya mellett a 2016 utáni, magasabb növekedési időszak bevételei is rendelkezésre fognak állni ugyanakkora beruházási szükséglethez.

Az olimpiával kapcsolatos felkészülés jellemzői, az elemzés alapja

Az összes költség 10%-a köthető a közvetlen olimpiai beruházásokhoz, 90%-a általános infrastrukturális beruházás

A teljes 2016-os olimpiával kapcsolatos projekt megítélésénél abból szükséges kiindulni, hogy annak 90%-a olyan beruházásokból áll, amelyekre az olimpia megrendezése nélkül is szükség van, és megépítésük jelentősen hozzájárulna az ország gazdasági potenciáljának növeléséhez. A költségek kevesebb, mint egy tizedét teszik ki a közvetlenül olimpiával összefüggő beruházások (sportlétesítmények, olimpiai és média falvak), tehát, ha makrogazdasági szempontból vizsgáljuk az olimpia egészének megvalósíthatóságát, akkor lényegében az infrastrukturális projektek megvalósíthatóságát is elemezzük.

513 Mrd Ft a olimpiai beruházás, amelyből 192 Mrd Ft állami forrás

Elemzésünkben a 2016-os olimpia kapcsán 513 milliárd Ft „Olimpiai beruházást" azonosítottunk. Ez az összeg nem a rendezendő olimpián használandó új sportlétesítmények beruházási kiadásait tartalmazza, hanem a teljes kiadásból azon tételeket, amelyek csak azért merülnek fel, mert olimpiát fogunk rendezni. Vagyis olyan tételek nem szerepelnek benne, amelyek az olimpiához is szükségesek, de az olimpia évéig a rendezéstől függetlenül, vélelmezhetően Alapesetben megvalósulnak (pl. sportaréna). Az 513 milliárd Ft összegből 292 milliárd Ft-ot (57%) tesznek ki az olimpiai létesítmények, és csupán 192 milliárd Ft finanszírozását szükséges állami forrásból fedezni.

Az olimpia rendezésével kapcsolatos makrogazdasági elemzés alapját azonban még tágabb körben határoztuk meg. A fenti olimpiai beruházásokon felül az Előrehozott beruházások is a felkészülési időszakban az olimpia miatt pótlólagosan felmerült kiadásokat jelentenek, és ezért a két beruházás kategóriát (Előrehozott és Olimpiai) a makrogazdasági megvalósíthatósági vizsgálat során egyben kezeltük.

942 milliárd Ft többlet állami finanszírozási igény az Alapeseten felül

Az olimpiával kapcsolatos beruházási többletigénynek lényegében az előrehozott és a kizárólag olimpiához köthető beruházások összessége tekinthető, amely nemzetgazdasági szinten 1 749 milliárd Ft. Ebből az állami költségvetést terhelő összeg a 2016-os Duna-menti olimpia változatot alapul véve 942 milliárd Ft-ra tehető a 2007-2016 időszakban. Elsősorban a 942 milliárd Ft állami többletberuházás finanszírozási igényének előteremtését, valamint a költségvetésre gyakorolt potenciális hatását vizsgáltuk meg a hosszú távú modellezés eszközeivel. A 2020-as olimpia esetében nemzetgazdasági szinten ugyanez 1 075 milliárd Ft, míg az államot terhelő rész 559 milliárd Ft. A csökkenés fő oka, hogy a 2016-2020-as években több, a 2016-os olimpia esetében Előrehozott beruházásnak minősített projektek egy része már az Alapesetben is meg fognak valósulni.

A többletforrásigény a teljes időszakban (2007-2016) évente átlagosan kb. 94 milliárd Ft, amely makrogazdasági szempontból – és figyelembe véve az előrejelzések bizonytalansági fokát – nem tűnik jelentős nagyságrendnek, azonban az állami költségvetés szempontjából folyó működést tekintve mégsem elhanyagolható. A beruházási igénytöbblet várhatóan elsősorban a 2012-2015 közötti időszakban jelentkezik, amikor is a többlet összesen 850 milliárd Ft, amely átlagosan 155 milliárd Ft-ot jelent, s a GDP 0,5-0,6%-át teheti ki.

Az EU-támogatás közel 60%-át a projektek felhasználják, csúcsévekben már 80-90%-át is

A teljes kiadásból az elképzelések szerint 1 564 milliárd Ft, vagy 30% finanszírozása az európai uniós támogatásokból lenne finanszírozva - 55% állami forrásból, a maradék pedig magánberuházásokból. A 2007-2013 időszakban Magyarország 22,4 milliárd EUR támogatásra lehet jogosult (2004-es áron), amelyből – a tanulmány készítésekor ismert Új Magyarország Fejlesztési terv szerint – 1 722 milliárd Ft fordítható közlekedési beruházásokra. Mint már utaltunk rá, az olimpiai felkészülési projektek elsősorban közlekedési beruházásokat tartalmaznak, ezért az ilyen célra biztosított EU-forrás kihasználtságát is vizsgáltuk. Azt feltételeztük, hogy a 2013 utáni időszakban a fennmaradó projektek hasonló nagyságrendű európai uniós támogatásban részesülhetnek. A teljes kiadást tekintve a 2007-2016-os időszakban rendelkezésre álló 2 175 milliárd Ft közlekedési célú európai uniós források (265 EUR/Ft mellett) 59%-át köti le. Ez az arány a 2020-as olimpia tekintetében 42%-os.

Az ütemezést tekintve a 2016-os Duna-menti olimpia 2007-ben 75%-os, míg 2013-2014-ben lényegében 80, illetve 90%-os kihasználtságot jelent. Megjegyezzük, hogy a közlekedési kategóriába sorolható projektek esetében az EU-támogatásokra vonatkozóan átlagosan 51%-os lehívási arányt feltételeztünk, mivel az előkészítés és a kisajátítás költségeit nem támogatja az EU. Összességében tehát látható, hogy az EU-támogatások biztosítása komoly kihívást jelent, ugyanakkor a támogatások teljes keretösszegében és ütemezésében is vannak még bizonytalansági tényezők.

Várható tovagyűrűző hatások

A 2016-os és 2020-as olimpiai felkészülés beruházásai kapcsán a várható növekedési hatásokat is megbecsültük. A többletberuházásból (Előrehozott és Olimpiai) adódóan nemcsak a többletterhek jelennek meg, hanem a gazdasági növekedés is felgyorsul, több adóbevételre számíthat a költségvetés, valamint a foglalkoztatás is megnövekedhet. A nemzetgazdasági integrált mérlegmodell alapján becsültük a növekedési és adóbevétel többletet, míg a foglalkoztatás hatását egy ÁKM modell segítségével. A csúcsévekben megjelenő többletberuházások – összesen évente 300 milliárd és 200 milliárd Ft 2016 és 2020-as olimpia kapcsán – lehetséges hatását az alábbi tábblázatban foglaltuk össze.

2016-os olimpia esetén évente 540 Mrd Ft GDP-többlet, 65 Mrd Ft adóbevétel többlet és 73 ezer munkahelytöbblet 2012-2016 között

2020-as olimpia esetén évente 360 Mrd Ft GDP-többlet, 35 Mrd Ft adóbevétel többlet és 43 ezer munkahelytöbblet 2016-2020 között

6.14. táblázat

Tovagyűrűző hatások a többlet-beruházások eredményeképpen	2016-os olimpia 2012-2016 években	2020-as olimpia 2016-2020 években
Beruházástöbblet		
Beruházástöbblet 5 évben	1 500 Mrd Ft	1 000 Mrd Ft
Beruházástöbblet egy évben átlagosan	300 Mrd Ft	200 Mrd Ft
Állami beruházástöbblet 5 évben	770 Mrd Ft	500 Mrd Ft
Állami beruházástöbblet egy évben átlagosan	kb. 150 Mrd Ft	kb. 100 Mrd Ft
Hatás		
GDP-többlet 5 évben	2 700 Mrd Ft	1 800 Mrd Ft
GDP-többlet egy évben átlagosan	540 Mrd Ft	360 Mrd Ft
GDP növekedési ütemtöbblet	+ 0,4% évente	+ 0,2% évente
Többlet-adóbevétel egy évben átlagosan	kb. 65 Mrd Ft/év	kb. 35 Mrd Ft/év
Munkahelyteremtés egy évben átlagosan	73 ezer fő/év	43 ezer fő/év

A többletberuházások 1,8-szoros növekedési multiplikátor értéke, és a további kiegészítő számítások – azontúl hogy nagyvonalú becslések – az alkalmazott feltételrendszer miatt maximumnak tekinthetők. Mindenesetre a becslés rávilágít arra, hogy kedvező körülmények esetében a Központi költségvetés nettó poziciója lényegesen kedvezőbb lehet, mint ahogyan az csak a kiadási összegeket tekintve sejthető.

A fogyasztás növekedési ütemének mérséklése 0,15 százalékponttal

Megbecsültük hogy milyen mértékben módosulhat a fogyasztás, amennyiben az összes többlet- és olimpiai beruházást a fogyasztás terhére kellene megvalósítani. Érdemi eltérés a fogyasztás növekedési ütemében nem következne be, átlagosan évente kb. 0,15 százalékponttal lenne alacsonyabb az új fogyasztás az alap gazdasági pályában vélelmezetthez képest a teljes 2007-2016-os időszakban.

Próbaszámításokat is végeztünk a várható inflációs hatások tekintetében és azt találtuk, hogy országos szinten a legpesszimistább esetet is tekintve – árkorrekció a kínálat-kereslet viszonyok korrigálása helyett – nem hozna érzékelhető nagyságrendű inflációs nyomást. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy regionálisan (pl. Budapest), illetve bizonyos időszakokban (a rendezvény ideje alatt) vagy területeken (pl. szolgáltatások, ingatlan) nem számíthatunk áremelkedésre.

A korábbi olimpiák tapasztalatai azt mutatják, hogy jelentős makrogazdasági hatás olyan olimpiákon volt tapasztalható, ahol az olimpia rendezését a szervező város fejlődésével, elsősorban infrastrukturális beruházások felgyorsításával kötötték össze. Az olimpiához köthető növekvő gazdasági aktivitás (fogyasztás, beruházás) Barcelonában a spanyol GDP 0,5%-át jelentette és Sydney esetében is az olimpia hatásaként az új-dél-walesi GDP évente átlagosan 0,5%-kal volt magasabb. A becslések szerint tartósan kb. 60 ezer új munkahely jött létre Sydney és Barcelona esetében 5-10 éves periódusban. Csak Barcelona esetében lehetett az olimpia után megállapítani a megélhetési költségek, a lakás árak és az infláció növekedését (részleteket lásd a 2012-es olimpiai megvalósíthatósági tanulmányunkat).

A 2016-os olimpia megvalósíthatósága – ütemezési problémák

A fent bemutatott elemzésből kiderül, hogy összességében, a teljes időszakot tekintve az olimpia ugyan komoly kihívást jelenthet – EU-támogatások lehívása, kormányzati beruházások –, de nem tűnik kizártnak a megvalósíthatóság. Különösen amennyiben csak az olimpiához közvetlenül köthető projektek csoportját vizsgálnánk egy növekvő gazdasági pályával és kormányzati beruházási lehetőségekkel párosulva. Azonban az Alapeset beruházások megvalósulását és a gazdasági pálya által biztosított lehetőségeket is figyelembe kell venni. Természetesen a rendezés elemi feltétele a politika, a gazdasági és társadalmi szereplők egységes akarata, a rendezés teljeskörű támogatottsága.

Azonban az ún. Alapeset beruházások megvalósulása a gazdasági restrikció időszakában megkérdőjelezhető. A legkritikusabb időszak az előttünk álló stabilizációs periódus. A kormány szándéka szerint a stabilizáció 2009-re befejeződhet, és megkezdődhet a gazdasági fellendülés. Ugyanakkor annak is megvan a valószínűsége, hogy a stabilizációs időszak elhúzódik, és legfeljebb 2010 után állhat rá az ország az egyensúlytartó növekedési pályára, és még ez a feltételezés is bizonyos fokig optimista, hiszen eleve feltételezi a stabilizáció sikerét. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy a stabilizáció biztosítása érdekében esetleg az Alapeset (tehát az olimpiától független, de az olimpia megrendezéséhez szükséges) egyes nagyberuházásokat is fel kell függeszteni, vagy el kell halasztani. Vagyis megkérdőjeleződhet, hogy kormányzati forrásokból a 2007-2009-es években évi mintegy 250-300 milliárd forint közlekedésfejlesztési beruházás megvalósítható-e, mint ahogy azt a 2016-os és a 2020-as olimpiai felkészülés beruházásai tartalmazzák (lásd 6.25. ábra).

6.25. ábra

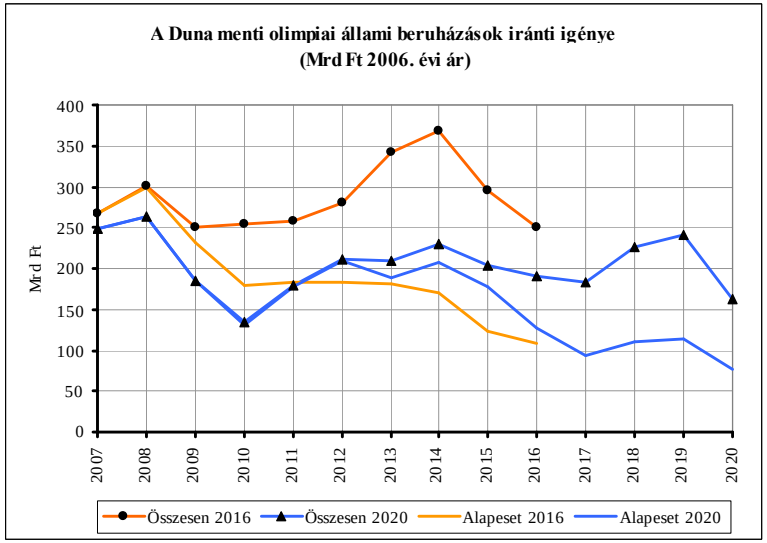

Sikeres stabilizáció esetén azonban, vagyis ha az ország ráált egy évi 3-4%-os növekedést biztosító egyensúlyi pályára, a 2020-as megrendezésnek állami forrásoldalról nem lehet akadálya akkor, ha a terhelések időben átrendeződnek (vagyis a stabilizációs időszak tehermentesítésre kerül) és az állami beruházások magas arányát szánják a közlekedés fejlesztésére.

A terhelések időbeli átalakításának egy lehetséges esetét a 6.26., illetve a 6.27. ábrán mutatjuk be. Az eredeti és a halasztott változatok közötti eltérések az 4.2.3. fejezetben már részletesen bemutatásra kerültek. Összefoglalóan a halasztott változatban azt feltételeztük, hogy néhány jelentősebb már elkezdett beruházási projekt, (elsősorban autópálya-építések úgymint M7, M0 körgyűrű, M3, M6/M60) felfüggesztésre, illetve halasztásra kerülnek a stabilizációs időszak éveinek tehermentesítése érdekében.

6.26. ábra

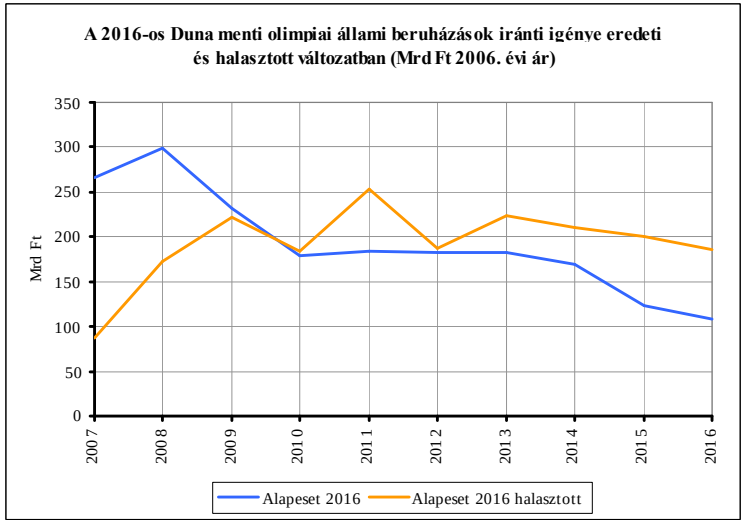

6.27. ábra

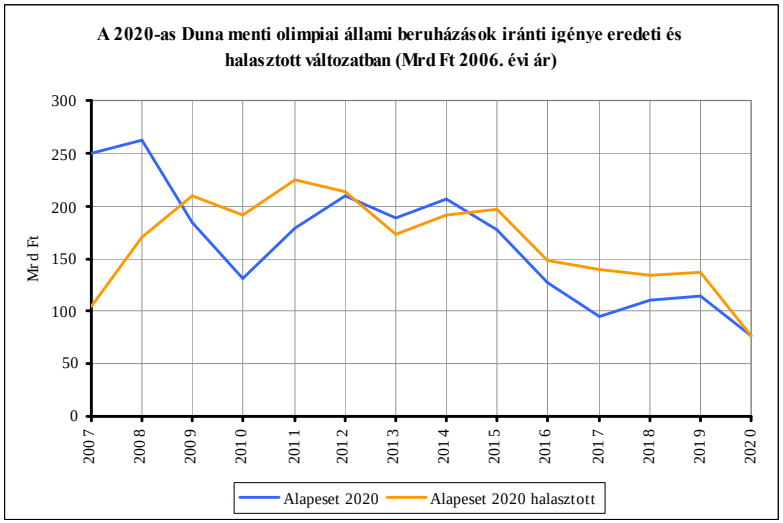

Az Északi olimpia park összesen 360 Mrd Ft-tal több állami forrást igényel

Végül a 6.10. táblázatban bemutatjuk, mi az eltérés az egyes műszaki variánsokban a Duna-menti változathoz képest. Látható, hogy a fő különbség a közlekedés tekintetében van. A városmegújítási változatban a közlekedés 97, a város rehabilitáció 37 milliárd forinttal több fejlesztési forrást igényel és 23 milliárd forinttal az olimpiai falu is többe kerülne. Az Északi olimpiai park változatban a közlekedés fejlesztése lényegesen, 434 milliárd forinttal több forrást kíván meg. A jelzett eltérések egyébként mind a 2016-os, mind a 2020-ban rendezendő olimpia esetében azonosak. A Duna-menti változatnál mondottak értelmében, természetesen a 2016-os olimpia megrendezése a másik két változat, de különösen az Északi olimpiai park esetében még inkább irreálisnak tűnik. A 2020-as olimpia esetében azonban a városmegújítás olimpiája nem jelentene lényegesen nagyobb terhet, mint a Duna-menti változat, tehát ugyanazon feltételek mellett ez a változat is megvalósítható. Ugyanez nem mondható el az Északi olimpiai park változatra, mert 462 milliárd Ft-os többletköltsége – különösen az olimpia előtti éveket – a költségvetést már lényegesen jobban leterhelné. Megvalósíthatósága nem kizárt, de csak a gyorsabb gazdasági fejlődési pálya bekövetkezte esetén van realitása.

6.15. táblázat

A 2020-as A Városmegújítás és az Északi olimpiai park változatok eltérése a Duna-menti változattól

Eltérések a 2020-as Duna menti változathoz képest (Mrd Ft)	A városmegújítás olimpiája				Északi olimpia park			
	Összes	Állami	Magán	EU	Összes	Állami	Magán	EU
Infrastrukturális fejlesztések	**134**	**131**	**10**	**-6**	**434**	**334**	**0**	**99**
Közlekedés	97	112	0	-16	434	334	0	99
Városrehabilitáció és környezetvédelem	37	18	9	9	0	0	0	0
Közmű	0	0	0	0	0	0	0	0
Idegenforgalom	0	0	0	0	0	0	0	0
Technológia és biztonság	0	0	0	0	0	0	0	0
Olimpiai létesítmények	**17**	**-1**	**18**	**0**	**28**	**22**	**6**	**0**
Sportlétesítmények	-1	-1	0	0	22	22	0	0
Olimpiai falu	23	0	23	0	17	0	17	0
Média falu	-5	0	-5	0	-11	0	-11	0
Összesen	**152**	**130**	**28**	**-6**	**462**	**356**	**7**	**99**

Eltérések a 2020-as Duna menti változathoz képest (Mrd Ft)	A városmegújítás olimpiája				Északi olimpia park			
	Összes	Alapeset	Előrehozott	Olimpiai	Összes	Alapeset	Előrehozott	Olimpiai
Infrastrukturális fejlesztések	**134**	**32**	**88**	**15**	**434**	**93**	**256**	**84**
Közlekedés	97	32	88	-22	434	93	256	84
Városrehabilitáció és környezetvédelem	37	0	0	37	0	0	0	0
Közmű	0	0	0	0	0	0	0	0
Idegenforgalom	0	0	0	0	0	0	0	0
Technológia és biztonság	0	0	0	0	0	0	0	0
Olimpiai létesítmények	**17**	**-4**	**0**	**21**	**28**	**4**	**0**	**25**
Sportlétesítmények	-1	-4	0	2	22	4	0	18
Olimpiai falu	23	0	0	23	17	0	0	17
Média falu	-5	0	0	-5	-11	0	0	-11
Összesen	**152**	**28**	**88**	**36**	**462**	**97**	**256**	**109**

Eltérések a 2020-as Duna menti változathoz képest (Mrd Ft)	A városmegújítás olimpiája				Északi olimpia park			
	Összes	Állami	Magán	EU	Összes	Állami	Magán	EU
Alapeseti fejlesztések	28	28	0	0	97	70	0	26
Előrehozott fejlesztések	88	88	0	0	256	172	0	84
Olimpiai fejlesztések	36	14	28	-6	109	114	6	-11
Összesen	**152**	**130**	**28**	**-6**	**462**	**356**	**7**	**99**

KÖVETKEZTETÉSEK

Következtetés a 2016-os olimpiára vonatkozóan

Ahogy már említettük, a 2016-os olimpia megrendezését a várható előnyök ellenére - makrogazdasági szempontból - nem tartjuk reális alternatívának. Bár pusztán az olimpiai többletköltségek oldaláról a 2016-os olimpia megvalósítható lenne, ha az Alapeset, tehát az olimpiától független fejlesztések megvalósulnának és ha a 2010-ig terjedő időszak forrásait nem a gazdasági stabilizáció megvalósítása kötné le. Sajnos azonban a következő hátráltató tényezőkkel kell számolnunk:

A 2016-os olimpiai rendezés makrogazdasági szempontból nem tűnik reálisan megvalósíthatónak

(1) Az úgynevezett Alapeset beruházások megvalósulása a gazdasági restrikció időszakában megkérdőjelezhető. A kormányzat szerinti 2007-2009-es kritikus, restrikciós időszakban az Alapesetben 800 milliárd Ft állami forrásra lenne szükség. Az általunk vélt kritikus 2007-2010 években ez az összeg 975 milliárd Ft. Ezen Alapeset fejlesztésekhez adódna hozzá az Előrehozott és Olimpiai projektek 22 és 96 milliárd Ft-os terhelése, amely összesen 820, illetve 1 075 milliárd Ft állami finanszírozási igényt jelentene a 2007-2009 és 2007-2010-es időszakban. Ugyanakkor ebben az időszakban a költségvetési hiány 2006-os szintjét körülbelül 1 600 milliárd Ft-os összeggel szükséges csökkenteni, ami azt jelenti, hogy a négy évben összesen mintegy 4 300 milliárd Ft-tal kevesebb kiadással gazdálkodhat az állam ahhoz képest, mintha nem lenne szükség stabilizációs csomagra (e számításnál azt feltételeztük, hogy az egyensúlyteremtés alapvetően a kiadások csökkentése révén megy végbe). Ez igen nagymértékű restrikciónak számít és nem hozható összhangba az időszakra tervezett szükséges Alapeset és Olimpiai beruházásokkal, amelyek hasonló nagyságrendű kiadást jelentenek.

(2) Jelenleg egyértelműen nem látható, hogy a restrikció éveiben az Alapeset beruházások a valóságban miként kerülnek megvalósításra, melyek azok a beruházások amelyek megvalósítását esetleg felfüggesztik. A restrikciós időszakban a fejlesztések finanszírozási igénye az államháztartás kiadásainak szükséges mérséklésével teremthető elő. Legkedvezőtlenebb esetben az azt jelentheti, hogy a jelenlegi restrikciós elképzeléseken túlmenően évi 300 milliárd Ft-ot is el kellene vonni más területekről és átcsoportosítani az Alapeset beruházások megvalósítására. Egyenletes elosztást („fűnyíró elvet") feltételezve ez azt jelenti, hogy kb. 2-4%-kal kellene minden más területen csökkenteni a kiadásokat, attól függően, hogy a restrikciós csomag milyen mértékben engedi az Alapeset projektek megvalósulását. A hiány megfelelő alakítását szem előtt tartva, az Alapeset beruházások megvalósítása a bevételek pótlólagos (a jelenlegi restrikciós csomagban foglaltakhoz képesti) növelésével is lehetséges. Az évi 300 milliárdos Alapeset beruházások biztosítása a költségvetési bevételek 2,5-5%-os növelését tenné indokolttá az adók további fokozása révén, attól függően, hogy milyen mértékben tudnak teljesülni az Alapeset projektek a restrikciós időszakban. A restrikciós csomag jelenlegi formájában is jelentős társadalmi feszültségeket okoz, az Alapeset beruházások politikai prioritása esetén ezek további növekedését kellene felvállalni a pótlólagos restrikciók és adóbevételek miatt.

(3) A fenti problémákat növeli továbbá az EU-s támogatások lehívásának ütemezési kérdése, főleg hogy a stabilizációs időszak első évében 75%-os, valamint hogy későbbi időszakban 80-90%-os lehívási arányt kellene megvalósítania az országnak.

(4) Az olimpia megrendezése az organikus fejlődéshez képest keresleti sokkot jelenthet a nemzetgazdaság számára, amely a magyar gazdaság és államháztartás előtt álló gazdasági restrikciós időszakban nehezen engedhető meg.

(5) A makrogazdasági kérdéseken túl továbbá az esetleges 2016-os olimpiai rendezés felveti a hitelesség kérdését is, nevezetesen miközben Magyarország túlzott deficit eljárás alá esik az Unióban, nehezen elképzelhető hogy egy ilyen nagyszabásúnak mondható vállalkozásba kezdjen az ország.

Végső következtetésként megismételjük, hogy a 2016-os olimpia megrendezése esetén várható olyan pozitív hatásokat, mint a gazdaság élénkülése, a költségvetési bevételek relatív növekedése, a foglalkoztatottság emelkedését is beszámítva, a magyar gazdaság és államháztartás előtt álló stabilizációs feladatok – az azzal járó problémák és jelentős kockázatok – a 2016-os olimpia megrendezését nem teszik reálisan választható alternatívává.

A vázolt számszerűsíthető tényezők mellett a 6.16-os táblázatban foglaltuk össze a nem minden esetben számszerűsíthető szempontokat, amelyek fontosak lehetnek a megvalósítás, hatások és kockázatok tekintetében.

6.16. táblázat

A 2016-os olimpiai felkészülés makrogazdasági előnyei és hátrányai

Előnyök – lehetőségek (2016)	Hátrányok – veszélyek (2016)
Az olimpiához kapcsolódó fejlesztések növelhetik a működőtőke beáramlását az országba.	Az olimpia megrendezése az organikus fejlődéshez képest egy keresleti sokkot jelenthet, ami az államháztartási kiadások szerkezetét eltérítheti. Jelentős átcsoportosításra van szükség a gazdaságpolitikai prioritásokban, és a historikus trendek fényében.
A felgyorsított infrastrukturális fejlesztés jelentősen felgyorsíthatja az ország felzárkózását az Európai Unió átlagához. Az olimpia rendezése bebiztosíthatja az alapesetben megfogalmazott infrastrukturális beruházások megvalósítását.	A keresleti sokk tovább ronthatja az egyensúlyi pozíciókat, fokozottabb egyensúlyi feszültségeket okozhat. A stabilizációs program nem harmonizál a komoly beruházási igényekkel. A stablizációs program elhúzódása (főleg sikere) jelentősen befolyásolja az előttünk álló évek lehetőségeit.
A gyorsabban kiépülő autópálya-rendszer segítheti az ország elmaradott területeinek felzárkóztatását.	Felmerülnek ütemezési problémák és kockázatok mind az állami finanszírozás megteremtése, mind az EU-s források lehívása szempontjából, különösen 2007-ben és a 2013-2014-es időszakban.
Az olimpiai projekt többletberuházásai évente mintegy 73 ezer fővel növelhetik a foglalkoztatást a 2012–2016 közötti időszakban.	Alacsonyabb európai és világgazdasági növekedés esetleg recesszió esetén, a feszített ütemű beruházások relatíve nagyobb terhet róhatnak a költségvetésre, amely más területekről vonhat el további forrásokat.
Az olimpiai projekt beruházásai – kedvező esetben – javíthatják az ország erőforrásainak kihasználását és ennek révén a gazdasági növekedés 0,4 százalékponttal felgyorsulhat 2012-2016 között. Az évi 300 Mrd Ft többletberuházás kb. 65 Mrd Ft többletbevételt generálhat.	A megkezdett beruházások már nem állíthatók le, a költségek alultervezettsége esetén is az olimpia egyfajta kényszerpályát jelent, amely további erőforrásokat vonhat el az államháztartástól.
Az ország ismertsége nő, aminek jelentős pozitív hatása lehet a turizmusra.	Az építkezések megvalósulásának elhúzódása és az ezt kompenzáló gyorsítás jelentősen növelheti a beruházások költségeit. Az alapanyagárak kedvezőtlen változása növelheti a kiadásokat.
EU-források igénybevétele az alapeset megvalósulásával biztosítható, mintegy 500 Mrd Ft értékű támogatás köthető az előrehozott projektekhez.	Európai Uniós támogatások lehívásának sikere valamint az uniós források alacsonyabb szintje az Alapeset projektek megvalósulását veszélyeztethetik.

Következtetés a 2020-as olimpiára vonatkozóan

A 2020-as olimpiai rendezéssel kapcsolatban is elvégeztük ugyanazokat a vizsgálatokat, amelyeket a 2016-os olimpiára vonatkozóan megtettünk. Mint korábban is hangsúlyoztuk a 2016-os olimpia megrendezését nem azért tartjuk a realitás határán kívül esőnek, mert az olimpiai felkészülés beruházásai összességében túl nagy terhet jelentenek az országnak, hanem azért, mert a stabilizációs időszak egyensúlyteremtési erőfeszítései még az Alapeset fejlesztések végrehajtását is megkérdőjelezik. A probléma tehát nem az összterhelésben, hanem annak időbeli ütemezésében rejlik. A legfőbb különbségek a 2006-os és 2020-as olimpia között a következőkben foglalhatók össze:

(1) Alapesetben jelentős mintegy 670 milliárd Ft-tal több beruházás valósul meg a 2020-as olimpia esetében, amely egyben azt is jelenti, hogy 383 milliárd Ft-tal több állami forrású fejlesztés fog megvalósulni az olimpiai rendezéstől függetlenül.

(2) Az Előrehozott és Olimpiai beruházások, vagyis a többletberuházások, állami finanszírozási része mintegy 380 milliárd Ft-tal kevesebb, csak 560 milliárd Ft.

(3) 2020-ig mintegy 50%-kal több a bruttó hazai termék, több költségvetési forrás, kormányzati beruházás és állami finanszírozású közlekedési és hírközlési beruházás, és mintegy 40%-kal több uniós támogatás állhat rendelkezésre.

(4) A kritikus években (2007-2010) mintegy 240 milliárd Ft-tal kevesebb állami forrást igényel a teljes projekt, az összes kiadást tekintve (állami, magán, EU) 410 milliárd Ft-tal kevesebb beruházást igényel a 2020-as olimpia.

(5) A 2020-as rendezés lehetőséget ad arra, hogy a beruházások megfelelő időbeli eltolásával a 2007-2008-as időszak állami beruházásai jelentősen, évi 120 milliárd forinttal tehermentesíthetők legyenek.

(6) Az uniós támogatások lehívásakor a közlekedési projektekre rendelkezésre álló kereteket a 2020-as rendezés esetében összeségében 40%-ban kötnék le az olimpiai felkészülés beruházásai a 2016-os 60%-os aránnyal szemben. Lényegesen kedvezőbb a tervezett lehívások ütemezése képe is, a csúcsévekben (2007-től eltekintve) a támogatások kihasználtsági aránya jóval mérsékeltebb csak 50-53%-os, a 2016-os 80-90%-os aránnyal szemben.

(7) A 2020-as olimpia megrendezésére vonatkozó döntést egy olyan időpontban kell meghozni, amikorra a gazdasági stabilizáció eredményei már ismertek lesznek.

(8) Az olimpiai felkészülési évekből – 4 évvel több mint a 2016-os olimpia esetében – kb. 10 év állhat rendelkezésre az olimpiai felkészülési beruházások végrehajtásához, amelyek során nem kell számolni a stabilizációs programból adódó korlátokra és szűkös lehetőségekre, így az esetleges korrekciók elvégzésének lehetőségére is lényegesen nagyobb mozgástere van az országnak.

(9) Az előttünk álló hosszabb felkészülési időszak lehetőséget teremt az olimpiai felkészüléssel járó beruházások gondos megtervezésére, előkészítésére és kivitelezésére, amely jelentősen hozzájárulhat a beruházási projektek költséghatékony megvalósíthatóságához.

A fenti lehetőségek mellett azonban további feltételek teljesülésére is szükség van

A 2020-as olimpiai rendezés makrogazdasági szempontból megvalósítható, bizonyos feltételek teljesülése esetén

(1) Alapvető feltétel, hogy a most folyó stabilizációs program sikeresen befejeződjön és a gazdaság egy évi 3-4%-os stabil, egyensúlytartó növekedési pályára álljon. Ha ugyanis ez nem történik meg, akkor a 2010-es évek első felében is a gazdasági fellendülést megakasztó stabilizációs csomagokkal kellene számolnunk.

(2) Nagy valószínűséggel még a 2020-as megrendezés 2007-2010 közötti időszakra vonatkozó Alapeset beruházásaiból is át kell csoportosítani a későbbi évekre és az állami beruházások jelentős arányát kell a közlekedés fejlesztésére fordítani.

(3) A mindenkori kormányzat gazdaságpolitikai prioritásai között kiemelt helyen kell állnia a gyorsított ütemű infrastrukturális fejlesztésnek. A stabilizációs programot olyan módon kell végrehajtani, hogy a program során visszafogott infrastrukturális fejlesztési kiadások a sikeres stabilizáció után rövid időn belül ráállhassanak a szükséges gyorsított ütemre.

(4) A 2007-2013 közötti EU költségvetési időszak után is fontos, hogy a hátralévő évek során a korábbival megegyező arányú EU-támogatás legyen elérhető – vagy az lényegesen ne csökkenjen –, az infrastrukturális projektek finanszírozására.

(5) Meg kell teremteni az infrastrukturális fejlesztések hatékony végrehajtásához szükséges közigazgatási, jogi hátteret, valamint az olimpia kérdésében nemzeti konszenzust kell elérni.

(6) Elengedhetetlen az olimpiai felkészülés széleskörű, politikai és gazdasági szereplők általi támogatása, hogy a projektet a jelentős befolyással bíró pártok egyértelműen támogassák és, hogy a közvéleményt meggyőzzék az olimpia megrendezésének azokról a nemzet elismertségét erősítő hatásairól, amelyek miatt az egyes országok mindig is versenyeztek az olimpia megrendezésének jogáért.

(7) A felkészülést 2020-ra haladéktalanul el kell kezdeni – olimpiai törvény elfogadásával, az olimpia tervezett helyszínének meghatározásával és olimpiai célú felhasználhatóságának biztosításával, az olimpia megrendezhetőségét elősegítő országos és fővárosi infrastruktúrális fejlesztési irányok meghatározásával, stb.

Végül is, elemzésünk szerint, ha a fenti feltételek teljesülnek (és ezek reálisan teljesíthetők is), akkor a korábban említett makrogazdasági jellemzők reális lehetőséget adnak a 2020-as olimpia megrendezésére.

További mérlegelendő szempontokat a a 2020-as olimpiai megvalósíthatóság kapcsán a 6.17 táblázatban mutatjuk be.

6.17. táblázat

A 2020-as olimpiai felkészülés makrogazdasági előnyei és hátrányai

Előnyök – lehetőségek (2020)	Hátrányok – veszélyek (2020)
Az ország ismertsége nő, aminek jelentős pozitív hatása lehet a turizmusra, ezen felül mind sportkultúra, mind általános ország-image terén globális szereplővé válik.	Az olimpia megrendezése az organikus fejlődéshez képest egy keresleti sokkot jelenthet, ami az államháztartási kiadások szerkezetét eltérítheti. Érzékelhető átcsoportosításra lehet szükség a gazdaságpolitikai prioritásokban, és a historikus trendek fényében.
Magyarország régióközpont-szerepe megerősödik, véglegesen eldől, hogy melyik város válik Közép-kelet európai régió súlypontjává.	
Az olimpiához kapcsolódó fejlesztések növelhetik a működőtőke beáramlását az országba.	A keresleti sokk ronthatja az egyensúlyi pozíciókat, fokozottabb egyensúlyi feszültségeket okozhat. A stabilizációs program nem harmonizál a komoly beruházási igényekkel. A stablizációs program sikere jelentősen befolyásolja az előttünk álló évek lehetőségeit.
A gyorsabban kiépülő autópálya-rendszer segítheti az ország elmaradott területeinek felzárkóztatását.	
A felgyorsított infrastrukturális fejlesztés jelentősen felgyorsíthatja az ország felzárkózását az Európai Unió átlagához. Az olimpia rendezése bebiztosíthatja az Alapesetben megfogalmazott infrastrukturális beruházások megvalósítását.	Felmerülnek ütemezési problémák és kockázatok mind az állami finanszírozás megteremtése, mind az EU-s források lehívása szempontjából 2007-ben és a 2018-2019-es időszakban, de a nagyságrendek kezelhetőnek tűnnek.
Az olimpiai projekt többletberuházásai évente mintegy 43 ezer fővel növelhetik a foglalkoztatást a 2016-2020 közötti időszakban.	Alacsonyabb európai és világgazdasági növekedés, esetleg recesszió esetén a feszített ütemű beruházások relatíve nagyobb terhet róhatnak a költségvetésre, amely más területekről vonhat el további forrásokat.
Az olimpiai projekt beruházásai – kedvező esetben – javíthatják az ország erőforrásainak kihasználását és ennek révén a gazdasági növekedés 0,2 százalékponttal felgyorsulhat 2016-2020 között. Az évi 200 Mrd Ft többletberuházás kb. 35 Mrd Ft többletbevételt generálhat évente.	A megkezdett beruházások már nem állíthatók le, a költségek alultervezettsége esetén is az olimpia egyfajta kényszerpályát jelent, amely további erőforrásokat vonhat el az államháztartástól.
A 2020-as rendezés gondos tervezés és előkészítés mellett megteremti a lehetőségét egy viszonylag kiegyensúlyozott állami szerepvállalás mértékére (2016-hoz képest különösen).	Az építkezések megvalósulásának elhúzódása és az ezt kompenzáló gyorsítás jelentősen növelheti a beruházások költségeit. Az alapanyagárak kedvezőtlen változása növelheti a kiadásokat.

A 2020-as Budapesti Olimpia megrendezéséhez a pályázásra vonatkozó döntést 2011-ben kell meghozni. A sikerhez ugyanakkor alapvető fontosságú, hogy a célirányos felkészülés még 2007-ben megkezdődjön. Ahhoz, hogy 2011-ig a pozitív döntéshez szükséges szabályozási, gazdasági, technikai háttér előálljon, haladéktalanul fel kell állítani a felkészüléshez szükséges szervezetet, és meg kell kezdeni a felkészülési munkát. Gondoskodni kell az olimpiai felkészüléshez szükséges fejlesztések és az országos/Fővárosi fejlesztési tervek összhangjának megteremtéséről és folyamatos fenntartásáról, a technikai/helyszínelrendezési tervek véglegesítéséről, a végső költségvetési és finanszírozási terv elkészítéséről, és az összes többi, a döntéshozáshoz és pályázáshoz szülkséges előkészítő munka elvégzéséről.

7 MELLÉKLETEK

7.1 A JELENTŐS KÖLTSÉGVÁLTOZÁST MUTATÓ PROJEKTEK TÉTELES BEMUTATÁSA

Az alábbiakban azon projektek kerülnek bemutatásra, melyek esetén az inflációs hatáson túl jelentősebb változás következett be a projekt beruházási költségében. Az összehasonlítást segítendő az aktualizált költségek mellett bemutatásra kerülnek a 2002-ben kalkulált beruházási költségek is, melyeket 2006. júniusi árakon mutatunk be. A projekteket két csoportra osztottuk: (1) azon projektekre, amelyek esetén tartalomcsökkenésről vagy a projekt részbeni megvalósításáról beszélhetünk, (2) és azon projektekre, ahol a műszaki tartalom növekedése történik.

A bemutatásra kerülő projekteknél röviden indokoljuk a változások okait. A projektek bemutatásánál nem vettük figyelembe, hogy azok mely Master Plan Opcióhoz tartoznak, így a projektek között olyan fejlesztések is megjelennek, melyek nem részei a tanulmányban kiemelt szerepet kapott Duna-menti változatnak (pl. M0-ás Nyugati szektora).

7.1.1 MEGVALÓSULÁS, TARTALOMCSÖKKENÉS

Mrd Ft

Legjelentősebb projektek (az öt milliárd forintnál nagyobb eltérést mutató projektek)	2002-es műszaki tartalommal	2006-os műszaki tartalommal	Különbség	A változás okai
FŐVÁROSI FEJLESZTÉSEK				
Közösségi közlekedés járműparkjának fejlesztése	349	258	-91	40 milliárd forint értékű kocsibeszerzés átkerült az É-D regionális gyorsvasút sorra, valamint a különbség tartalmazza a beszerzett Combino villamosokat (36 milliárd Ft) és más egyéb járműbeszerzéseket.
MÁV budapesti vonalain rekonstrukció (1-2-3)	149	108	-41	A költségcsökkenés egy része annak tudható be, hogy bizonyos fejlesztések átkerültek az országos fővonalak tételeire (ugyanis számos elővárosi vonal egybeesik az országos fővonalakkal). Ezen fejlesztések közül közel 10 milliárd forint megvalósult.
Dél-Buda Rákospalota (4.) metróvonal (Virágpiac-Bosnyák tér)	456	447	-9	A költségvetés pontosabbá vált, valamint elkezdődött bizonyos projektrészek megvalósítása.

Mrd Ft

Legjelentősebb projektek (az öt milliárd forintnál nagyobb eltérést mutató projektek)	2002-es műszaki tartalommal	2006-os műszaki tartalommal	Különbség	A változás okai
ORSZÁGOS KÖZÚT				
M0 Déli szektor	96	90	-6	A költségvetés pontosabb lett.
M0 Keleti szektor + M31 (gödöllői átkötés)	247	70	-177	A 2002-es projekttartalom egy része már megvalósult, valamint további szakasz kivitelezése valósul meg 2006 végéig.
M0 Nyugati szektor	196	76	-120	A költségvetés a tervek módosulásával változott – csökkent a műszaki tartalom.
M3 autópálya Polgár és az ukrán határ közötti szakasz	162	109	-53	A tervek pontosabbá váltak, valamint 2006 végéig elkészül Nyíregyházáig az autópálya.
M5 autópálya	140	0	-140	Elkészül az autópálya a határig.
M7 autópálya	393	195	-198	A költségcsökkenés az elkészült fejlesztésekből fakad.
M30 autópálya	54	0	-54	Elkészült az autópálya.
M70 autóút	31	0	-31	Ekészült az autóút.
ORSZÁGOS VASÚT				
Budapest Keleti – Hegyeshalom vonal	48	42	-6	A tervek pontosabbak lettek az elmúlt négy év során.
Cegléd – Szeged vonal	29	9	-20	Részben megvalósultak a pályafejlesztések.

7.1.2 TARTALOMNÖVEKEDÉS

Mrd Ft

A projekt neve	2002-es műszaki tartalommal	2006-os műszaki tartalommal	Különbség	A változás okai
FŐVÁROSI FEJLESZTÉSEK				
Észak-déli regionális gyorsvasút	510	574	**64**	40 milliárd forintos növekedés a szerelvények költségeiből fakad, mely a „Közösségi közlekedés járműparkjának fejlesztése" sorról került átemelésre.
ORSZÁGOS KÖZÚT				
Új 10. számú főút kiépítése	23	29	**6**	A tervek pontosabbá váltak az elmúlt négy évben.
ORSZÁGOS VASÚT				
Budapest-Esztergom vonal	10	31	**21**	A vasúthálózat költségeinél az Alapeset az ország számára fontos, az olimpia szempontjából hasznos fejlesztéseket tartalmazta. A vasúti főhálózat rekonstrukciója időközben kohéziós finanszírozásúvá vált, ez érinti a 100-as, 120-as, 30-as, 70-es, 2-es vonalakat. Az új finanszírozás új minőségi szempontrendszert vetett fel (160 km/óra, illetve 200 km/óra nagyságú sebesség; ETCSII. és GSMR biztonsági és kommunikációs rendszer). A MÁV budapesti vonalain végzett rekonstrukciók költségeit tartalmazó sorokról költségátcsoportosítás történt az adott fővonalak soraira.
V. korridor keleti ága (biztosító berendezéssel)	110	322	**212**	
Budapest-Székesfehérvár vonal – Nagykanizsa-Murakeresztúr	38	134	**62**	
Budapest-Szob vonal	27	43	**16**	
Budapest-Kelebia vonal	15	58	**43**	
KÖZMŰFEJLESZTÉSEK				
Csatorna-főhálózat fejlesztés	71	78	**7**	A kivitelezési tervek elkészítésével pontosabb költségvetést lehetett meghatározni.
Központi szennyvíztisztító	105	144	**39**	

7.2 A 2002-ES TANULMÁNY SZERKEZETE

A 2002-es tanulmány a következő szerkezetben vizsgálta az olimpia megvalósíthatóságát:

GAZDASÁGI MEGVALÓSÍTHATÓSÁG

- Infrastrukturális fejlesztések és finanszírozás — Az infrastrukturális fejlesztések költség-igénye, ütemezése, valamint a lehetséges finanszírozási források (állami, EU, magántőke) vizsgálata
- Makrogazdasági megvalósíthatóság és hatások — Az olimpiához szükséges fejlesztések makrogazdasági forrásoldalának, valamint a megvalósítás várható makrogazdasági hatásainak elemzése
- A szervezés közvetlen költségvetése (OCOG) — Az Olimpiai Szervező Bizottság előre jelzett költségvetésének részletes kidolgozása (2005–2012), amely lényegében az olimpia bevételeit és közvetlen szervezési kiadásait foglalja össze
- A pályázati költségvetés és szervezet — Az olimpiai pályázat két fázisának becsült költségvetése (2003–2005)

TECHNIKAI MEGVALÓSÍTHATÓSÁG

- A Város és az olimpia kapcsolata — Budapest városfejlesztési, illetve az országos fejlesztési célok és az olimpia egymásra gyakorolt hatásának elemzése
- Az Alapeset bemutatása — Az olimpiai Alapeset, azaz azon infrastrukturális fejlesztések azonosítása, amelyek szükségesek az olimpia megrendezéséhez, ugyanakkor már szerepelnek olimpiától független fejlesztési tervekben
- Sportlétesítményi vizsgálatok — A meglévő, illetve 2012-ig megépülő olimpiai versenyekre hasznosítható budapesti és vidéki sportlétesítményi háttérvizsgálata és összehasonlítása a NOB követelményeivel, és ennek alapján a szükséges infrastrukturális fejlesztések azonosítása
- Master Plan Opciók — A budapesti olimpia három lehetséges helyszín-elrendezési változatának kialakítása és értékelése
- Turizmus és szálláshely elvárások — A NOB elvárásainak, valamint az olimpia idejére prognosztizálható turistaforgalom és a 2012-ben rendelkezésre álló szálláshely-kapacitás összehasonlító elemzése
- Környezetvédelem, közmű és hulladékgazdálkodás — Budapest környezetvédelmi céljainak és az olimpia környezetvédelemmel kapcsolatos elvárásainak összehasonlítása, valamint a szükséges fejlesztések azonosítása

- Technológia — Az olimpia speciális technológiai elvárásainak és Budapest technológiai felkészültségének összehasonlítása, valamint a szükséges fejlesztések azonosítása
- Biztonság — Az olimpia biztonsági követelményrendszerének és Budapest felkészültségének összehasonlítása, és a szükséges lépések azonosítása
- Egészségügy — Budapest felkészültségének elemzése az Olimpiai Játékok megrendezéséhez szükséges egészségügyi infrastruktúra vonatkozásában
- Paralimpia — A Paralimpiai Játékok megrendezésével kapcsolatos kérdések

EGYÉB ELEMZÉSEK

- A tanulmányban ezen felül vizsgáltuk a jogi megvalósíthatóságot, valamint az olimpia társadalmi/szociális hatásait is.

7.3 MAKROGAZDASÁGI MELLÉKLETEK

7.3.1 A VILÁGGAZDASÁGI ÉS EURÓPAI ELŐREJELZÉSEK ALAPJA

A VILÁGGAZDASÁG NÖVEKEDÉSI PÁLYÁJA

A világgazdaságban az elmúlt négy évben hangsúlyozottabbakká váltak a korábban is ismert folyamatok, részben az, amit globalizációnak neveznek, vagyis a világgazdaság egyes térségeinek intenzív kereskedelmi összefonódása és ezen belül a multinacionális, vagy ma már inkább globális vállalatok szerepe és a fejlett, magas munkabérű országok e rendszerhez való alkalmazkodási képessége.

A globális világgazdaság jövőjét megítélő „agytrösztök" általában hasonló prognózisokat alakítottak ki a következő másfél évtized várható fejlődési tendenciáiról.

Számszerűen az egyik legkidolgozottabb az Economist Intelligence Unit (EIU) „Foresight 2020" című prognózisa[9], amely a várható jövőt a globalizáció előrehaladásának függvényében írja le, nagyobb növekedési lehetőséget tulajdonítva azon forgatókönyveknek, amikor a globalizáció a világban jobban kiteljesedik.

Az EIU előrejelzése szerint a világgazdasági növekedés 3,5%, az EU-ban 2,1%

Megítélése szerint a világgazdaság a 2006-2020 közötti időszakban évi 3,5%-os ütemben fog növekedni, hasonlóan az elmúlt 25 évben elért növekedéshez. A fejlett ipari országok közül az Egyesült Államok fog a leggyorsabban növekedni, mintegy évi 3%-kal, szemben az Európai Unió 2,1%-os és Japán 1% alatti növekedésével. Az Egyesült Államok gyors gazdasági növekedését mindenek előtt kedvező demográfiai helyzete teszi lehetővé. Igazán dinamikus növekedés elsősorban Kínában és Indiában várható, amelynek hatására Ázsia súlya a világ GDP termelésében a jelenlegi 35%-ról 43%-ra fog növekedni, míg az Egyesült Államok és Európa súlya kismértékben csökken.

Ázsia gyors növekedése ellenére azonban még korai volna Ázsia évszázadáról beszélni, hiszen Kína és India még várhatóan szegényebb marad, mint a nyugati piacgazdaságok, de a különbség számottevően csökkenni fog. Az Egyesült Államok változatlanul a világ elsőszámú hatalma marad részben megtermelt GDP-je, részben katonai ereje, technológiai fejlettsége és belső kohéziója miatt.

[9] Foresight 2020. Economic, industry and corporate trends. Report from the Economist Intelligence Unit 2006

Európa belső kohéziója nem lesz elég ahhoz, hogy szuperhatalmi státust érjen el, noha a tagországok száma tovább fog növekedni, magába olvasztva a balkáni országokat és Törökországot. A 33 országra bővülő Európai Unió átlagos fejlettsége 2020-ban alig több mint a fele lesz az Egyesült Államokénak.

Az Economist Intelligence Unit tanulmánya szerint azok, akik az Unió keleti felének lényegesen gyorsabb fejlődését várják, csalódni fognak. A 2004-ben csatlakozott országok átlagos növekedése, a világátlagnak megfelelő 3,5% lehet, főleg a kedvezőtlen demográfiai helyzet, a munkaképes korú népesség csökkenése és az idős eltartottak arányának növekedése miatt. Az EU-15 növekedése mintegy fél százalékponttal, évi 2,5%-ra gyorsulhat, ha a tervezett munkaerő-piaci reformokat végrehajtják, és 2010-ig elérik az információs és kommunikációs technológia egyesült államokbeli szintjét.

A világgazdaság növekedésének legfontosabb meghatározó tényezője a globalizáció előrehaladásának sebessége lesz.

Az EIU hosszú távú világgazdasági növekedési forgatókönyvei markánsan eltérnek egymástól

Az EIU tanulmánya a globalizáció függvényében négy forgatókönyvet különböztet meg. Az (Egyesült Államok által) szabályozott globalizációt tekinti Alapesetnek, amelyben a kereskedelem és tőkeliberalizálás tovább folytatódik, bár nem abban az ütemben, mint amit a kilencvenes években az ún. „dotcom buborék kipukkadása" előtt feltételeztek. A protekcionista tendenciák megerősödnek, különösen Európában és az Egyesült Államokban, de nem olyan mértékben, hogy a további liberalizációs folyamatot megakadályozzák. E változatban, amelynek a tanulmány 65%-os valószínűséget ad, a világgazdaság 3,3%-os, az USA 2,8%-os, az EU-15 és EU-25 2%-os, míg Ázsia 4,5%-os növekedést érne el (M.1. ábra).

Ennél kedvezőtlenebb az a 20%-os valószínűséggel előforduló forgatókönyv, amelyben – különösen Európában – a magas munkanélküliség, az alacsony növekedés és a mindezek miatti bizonytalanság-érzés miatt a protekcionista tendenciák felerősödnek. Egy ilyen fordulat a gazdasági növekedés közel egy százalékpontos mérséklődésével járna a világ minden térségében, így Európában is 1%-ra csökkenne a GDP éves átlagos növekedése. Ugyanakkor nem ez a legrosszabb változat, hanem az, ha valami olyan fordulat következne be, mint az 1870-1914 közötti globalizációs időszakot követő nagyhatalmi konfliktus és gazdasági elzárkózás. Ez esetben Európa a 2010-es években gyakorlatilag stagnálna és az Egyesült Államokban is egy százalék alatt lenne a növekedés. E forgatókönyvnek azonban a tanulmány csak 5%-os esélyt ad.

A világgazdaság fejlődésére a tanulmány szerint a legkedvezőbb a korlátozás nélküli globalizáció lenne, ebből azonban főleg Kína és India profitálna, így Európának és az Egyesült Államoknak igen kevés érdeke fűződik hozzá. E változat mintegy 10%-os valószínűséggel fordulhat elő. Mindenesetre azt, hogy melyik forgatókönyv valósul meg, elsősorban az Egyesült Államok politikája fogja meghatározni.

M.1. ábra

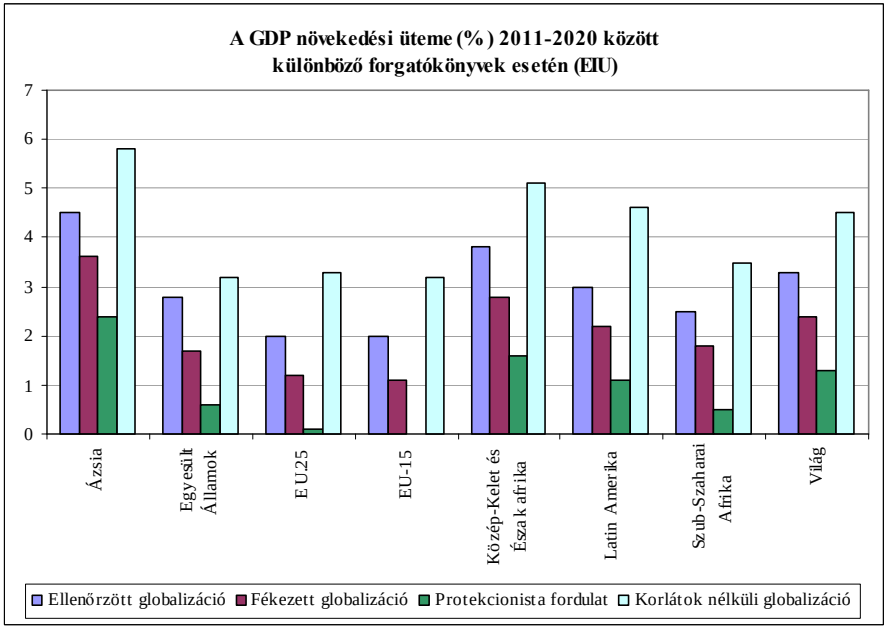

Forrás: Foresight 2020. Economic, industry and corporate trends. Report from the Economist Intelligence Unit 2006

A tanulmány mintegy harminc országra külön-külön is elvégez növekedési becsléseket, amelyekkel kapcsolatban azok növekedés szerinti megoszlása érdekes számunkra. Ez azt jelzi, hogy nagyjából milyen valószínűséggel lehet egy-egy növekedési sávba bekerülni, természetesen az adott ország gazdasági fejlettségének függvényében, hiszen, mint közismert, a növekedési ütemek az országok fejlettsége függvényében csökkenő tendenciát mutatnak. Az M.2. ábrán a historikus növekedési ütemek megoszlását tüntettük fel. Az ábrából látható, hogy az országok többsége igazán dinamikusan a hatvanas években növekedett, a hetvenes években már az alacsonyabb növekedési ütemek felé tolódott el az átlag és különösen kedvezőtlen volt az adósságválságokkal terhelt nyolcvanas évtized, míg a kilencvenes évtizedben a növekedés felgyorsult és számos ország ért el 3-5 százalék közötti gazdasági növekedést.

Az EIU tanulmánya szerint ez a jövőben is lehetséges lesz, az országok zöme elérheti 3-5% közötti gazdasági növekedést másfél évtizeden keresztül, sőt lesznek olyan országok, amelyek az 5-6%-os növekedési sávot is elérik (M.3. ábra). Az adott növekedési kereteken belül azonban Európa nyugati felét az 1,5-2%-os, az új tagországokat a 3-4%-os sávba helyezve.

M.2. ábra

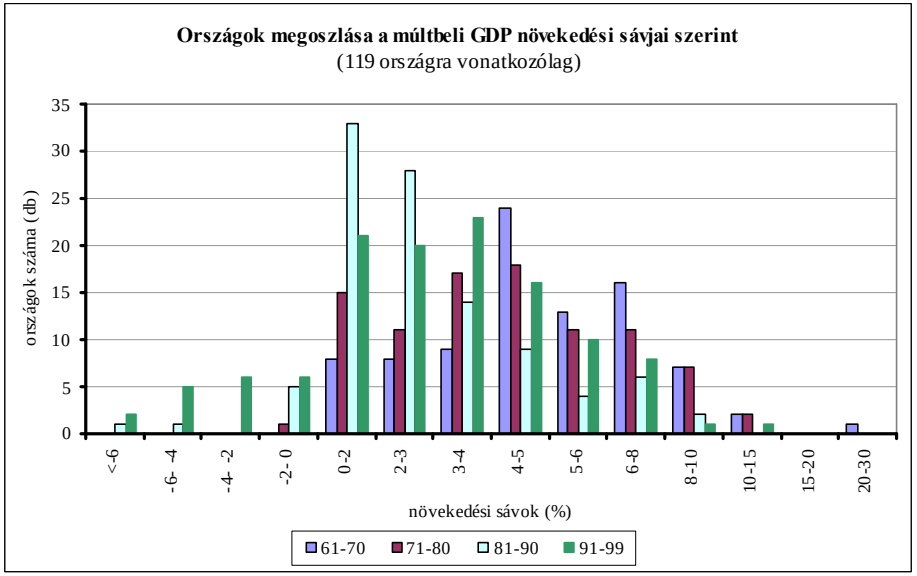

Forrás: World Bank: World Development Indicators

M.3. ábra

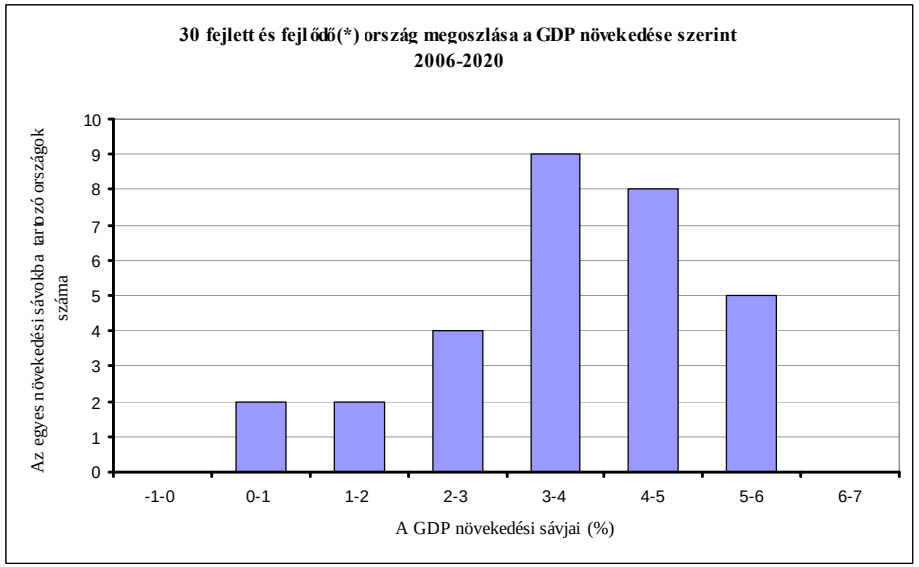

Forrás:Economist Intelligence Unite: Foresight 2020

(*) A vizsgált országok: Argentína, Brazília, Chile, Cseh Köztársaság, Dél-Korea, Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Franciaország, Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Japán, Kína, Kolumbia, Lengyelország, Magyarország, Malajzia, Mexikó, Németország, Olaszország, Oroszország, Pakisztán, Románia, Szingapur, Szlovákia, Taiwan, Thaiföld, Törökország, Ukrajna, Vietnam

Niall Ferguson: a globalizáció visszafordulási forgatókönyve

A fenti EIU tanulmányon kívül vázolunk más elemzéseket is, amelyek elsősorban arra világítanak rá, hogy megnövekdett a környezet bizonytalansági foka, és új, jelentős problémakkal szükséges szembenéznünk közép, és hosszú távon. Míg a legtöbb jövővel foglalkozó elemzés – az EIU tanulmányához hasonlóan – alapvetően a globalizáció továbbfolytatódásával számol, addig az amerikai Niall Ferguson, a Harvard egyetem történelemprofesszora, a nemzetközileg talán legtekintélyesebb külpolitikai folyóiratban, a „Foreign Affairs"-ben az amerikai külkapcsolatok tanácsának (Council of Foreign Relation) lapjában felveti a globalizáció visszafordulásának lehetőségét. Ferguson párhuzamot von az első világháború előtti időszak és a jelenlegi időszak között, és több fontos területen talál párhuzamot:

(1) A nemzetközi kapcsolatokat akkor is a szabad kereskedelem jellemezte, és a tőkemozgást sem korlátozták jelentősebben;

(2) A technológiai fejlődés – különösen a telekommunikációban és a közlekedésben – a korábbihoz képest lényegesen közelebb hozta az embereket, lerövidítette a távolságokat;

(3) Kína éppen nyitott a világra és Oroszország is gyorsan fejlődött;

(4) Az USA gazdasága világelső volt, a technológiai innováció jelentős részét szolgáltatva;

(5) Akkor is voltak szélsőséges mozgalmak és „terroristák", ami később az első világháború kitöréséhez és a bolsevik forradalmakhoz vezetett;

(6) Mindehhez nem hiányzott a szélsőséges jövedelemelosztás és nyomor, ami tömeges kivándorlásokhoz vezetett akkor Európából Amerikába.

Niall Ferguson szerint azt állítani, hogy a történelem meg fogja ismételni önmagát, elég pesszimistának tűnhet, de figyelembe kell venni, hiszen a huszadik század elején a nagyhatalmak közötti háború katasztrofális következményeire figyelmeztető számos intelem ellenére az első világháború kitörése az európai elitet teljes meglepetésként érte. Nem árt tehát óvatosan megítélni a jövő perspektíváit.

Kína és India kiemelt szerepe, egyre súlyosbodó környezetvédelmi problémák

Egy további, a világ jövőjével foglalkozó tanulmány az American Council for the United Nation University által publikált (2005) „State of the Future" (A várható jövő)[10] a jövő erkölcsi és szociális problémáira hívja fel a figyelmet. Többek között arra, hogy 1980-tól napjainkig a felső és alsó 5 százalék átlagjövedelemének aránya 1:6-ról 1:200-ra növekedett, ami hosszú távon nem fenntartható.

Hosszú távon Kína és India lesznek a világkereskedelem óriásai, Kína egyedül a világ feldolgozóipari termékeinek egynegyedét adhatja, ezért a fejlődő országoknak át kell gondolniuk export-vezérelt növekedési stratégiájukat. 2050-ig a világ népessége a jelenlegi 6,5 milliárdról 9,1 milliárdra nő, ami az ökoszisztéma összeomlásához vezethet.

A világ vezetőinek a fenntartható fejlődéssel kapcsolatban tett nyilatkozatai eddig még nem vezettek megfelelő cselekvési programokhoz. Például az üvegházhatást kiváltó gázok, ezen belül elsősorban a széndioxid kibocsátására vonatkozó egyezmények, nem hoztak eredményt. Jelenleg az óceánok és az erdők széndioxid-elnyelő képessége mintegy 3-3,5 milliárd tonna évenként, míg a tényleges széndioxid kibocsátás 7 milliárd tonna, amely a jelenlegi tendenciák mellett néhány évtized alatt 14 tonnára emelkedhet.

A tanulmány továbbá főleg a mikrobiológia fejlődéséhez köthető erkölcsi kérdéseket vet fel (pl. jogunk van-e genetikailag megváltoztatni magunkat), és globális partnerséget javasol elsősorban a szegény országok megsegítésére.

A világgazdaság 3-4%-os növekedése és a globalizációs problémák hosszú távon

A világ várható fejlődésére vonatkozó különböző előrejelzéseket összefoglalóan értékelve számszerűség tekintetében az EIU előrejelzései, amelyek a múlt tendenciáit viszik tovább, valószínűnek tűnnek. Ennek alapján az várható, hogy az előttünk lévő egy-másfél évtizedben a világgazdaság egésze mintegy évi 3-4%-kal növekszik, ezen belül Kína és India további dinamikus növekedése és gazdasági térnyerése egyértelmű. Ugyanakkor Európa világgazdasági térvesztése, lassú, 2% körüli növekedése miatt tovább folytatódik. A globalizációhoz fűzött pozitív elvárások megkérdőjeleződhetnek, a legfejlettebb országokban is kiélezheti a társadalmi problémákat, így a Niall Ferguson által felvetett protekcionista tendenciák felerősödhetnek.

[10] Jerome C. Glenn and Theodore J. Gordon: State of the Future 2005. American Council for the United Nation University

AZ EURÓPAI GAZDASÁG NÖVEKEDÉSI PÁLYÁJA

NIC négy globalizációs folyamatoktól függő forgatókönyve Európára

Az Európai Uniónak – ezalatt értve a Parlamentet, a Bizottságot és a Tanácsot – nincsenek kifejezett hosszú távú tervei (mondjuk 2020-ig tartó) koncepciói, vannak viszont általánosan megfogalmazott követelmények és 2008-as horizonttal irányelvei. Így az Európai Unió esetében is amerikai szerzőkhöz szükséges fordulni, ha a térség hosszú távú fejlődéséről alkotott nézeteket kívánjuk felmérni. Az Egyesült Államok egyik kormányhivatala, a hosszú távú stratégiai koncepciók kidolgozásával foglalkozó National Intelligence Council (NIC) viszont épp Európa jövőbeli lehetséges fejlődési alternatíváival foglalkozik[11]. Az NIC Európa 2020-ig történő fejlődésére négy forgatókönyvet vázol fel, miközben a globális fejlődésre is felállít ugyanennyit.

Az első forgatókönyv egy stagnáláshoz közelálló állapotot ír le, amikor az anyagi források hiánya a gazdasági és szociális reformokat lehetetlenné teszik. A stagnálás növekvő frusztrációhoz, az Európai Unió intézményeivel való növekvő elégedetlenséghez és etnikai feszültségekhez vezethet különösen Németországban és a Balkánon.

Az új tagállamok elvárásai és az Unió mérsékelt teljesítőképessége elégedetlenséget kelthet, amelyet energiaproblémák, ivóvízellátási problémák és általában környezetvédelmi problémák erősíthetnek. Az alternatíva azonban az összes probléma ellenére kizárja egy forradalom lehetőségét, mert ahhoz fiatal társadalmak kellenek, az Unió pedig éppen elöregszik. E forgatókönyvben néhány ország, például az Egyesült Királyság, hátat fordíthat az Uniónak, egy Közép-európai Föderáció lehetőségét azonban kizárja a forgatókönyv.

A második forgatókönyv a több sebességű Európa, amelyet ez esetben úgy kell érteni, hogy az új tagállamok lényegesen gyorsabban növekednek a régieknél, és ezzel megkezdik felzárkózásukat. A forgatókönyv megvalósulásához thatcherista reformokat, a jóléti állam fokozatos lebontását tételezi fel a tanulmány.

A harmadik forgatókönyv nagyobb reformokat tételez fel, amely mindenekelőtt a „társadalmi szerződés újraértelmezésén” alapul, amely alatt valószínűleg az európai jóléti állam radikális lebontását kell érteni. E változathoz a tanulmány dinamikus gazdasági növekedést társít.

[11] National Intelligence Council. Project 2020. Budapest workshop April 28-29, 2004 és Mapping the Global Future. Report of the National Intelligence Council's 2020 Project December 2004. NIC 2004-13.

Végül a negyedik alternatívában a tanulmány Európa és az Egyesült Államok közötti ellentétek növekedésének hatását elemzi, amely például a közel-keleti helyzet és a terrorizmus eltérő megítélése, a Kínához és Oroszországhoz való eltérő viszonyulás miatt következhet be. Egy ilyen erősödő nézeteltérés, ha a közeljövőben történik, Európát is megosztaná. Ha azonban az ellentétek később alakulnak ki, akkor a már az új tagállamokat beillesztő Unió meg is erősödhet azáltal, hogy az Egyesült Államokkal folytatott viták erősítik az Unió belső kohézióját.

A tanulmány négy globalizációs forgatókönyve közül az első a globális bizonytalanság, a második a növekvő regionalizmus, a harmadik a sikeres globalizáció körülményeit tárgyalja, míg a negyedik azt a lehetőséget, amikor egy kínai-amerikai rivalizálásban Európa a közvetítő szerepet játssza.

A tanulmány szerint a legkedvezőbb eset akkor következne be, ha a sikeres globalizáció egy erőteljes reformokat bevezető Európával kombinálódna, míg a legkedvezőtlenebb akkor, ha a globális bizonytalanság európai stagnálással párosulna.

2004. évi Wim Kok jelentés: kiábrándító EU-15 gazdasági eredmények

Mint említettük, maga az Európai Unió, illetve irányító szervei, mindenek előtt az Európai Bizottság, nem dolgozott ki alternatív forgatókönyveket Európa számára. E helyett általános irányelveket fogalmaz meg, amelyeket, ha a tagállamok követnek, akkor az Unió dinamikus fejlődést fog elérni. Ezek közül a legismertebb az úgynevezett lisszaboni stratégia, amely a 2000. évi lisszaboni Európai Tanács felhívása (Presidency Conclusion of the Lisbon European Council). Ez a felhívás azt az elhíresült célt tűzte ki, hogy 2010-re az Európai Unió „a világ legdinamikusabb és legversenyképesebb tudás alapú gazdasága legyen, amely több és jobb munkahellyel, nagyobb szociális kohézióval és a környezetvédelemre való nagyobb odafigyeléssel fenntartható gazdasági növekedést képes megvalósítani”. A felhívás a kitűzött célt többek között a kutatásra fordított erőforrások növelésével, a belső piac további integrálásával (elsősorban a szolgáltatások terén), az oktatás fejlesztésével kívánta elérni. A felhívásban megfogalmazottak szerint „az Unió generációk óta a legkedvezőbb makroökonómiai kilátások elé néz”. Mivel azóta az EU-15 gazdasága gyakorlatilag stagnál, 2004-ben egy Wim Kok (volt holland miniszterelnök) által vezetett magas szintű bizottság áttekintette a Lisszabonban kitűzött célok teljesítését. A bizottság megállapította, hogy az eredmények kiábrándítóak, és újból megerősítette a lisszaboni célok fontosságát, amelyek elérésének a tudás-alapú gazdaság megteremtése, a belső piac teljessé tétele, a szolgáltatások terén a versenyfeltételek megteremtése, az üzleti szféra felé egy vállalkozásbarát klíma létrehozása, továbbá egy rugalmas munkaerőpiac megvalósítása az eszközrendszere.

A legfrissebb középtávra (2008-ig) megfogalmazott irányelvek[12] nem tartalmaznak növekedési célokat, hanem három (makroökonómiai, mikroökonómiai és munkaerőpiaci) csoportba sorolt irányelveket, amelyek a gazdasági stabilitásra (Maastrich-i és stabilitási egyezmény kritériumainak betartása), a belső piac továbbfejlesztésére (mindenekelőtt a közérdekű szolgáltatások terén) és a munkaerőpiaci reformokra (a munkaerőpiac rugalmasabbá tételére) hívják fel a tagállamokat, kiemelve az Unió elöregedéséből származó (finanszírozási) problémákat.

[12] Integrated guidelines for growth and jobs (2005-2008). Commission of the European Communities, Brussels 12.4.2005. COM(2005) 141 final

EU-15 növekedése 2,2%, 2011-től 1,8%

Ugyanakkor az Unió a 2007-2013-as hétéves költségvetés kapcsán elfogadott egy 2,4%-os GNI növekedési pályát (a költségvetés konkrét számaira vonatkozó számítások e növekedést tételezik fel)[13], ami magasabb, mint az Economist Intelligence Unite előrejelzése, tehát az Unió vezetői a szakértőknél optimistábbak a térség növekedési kilátásainak megítélésében. Ennek némiképp ellentmond az a 2006. január 23-án kiadott közlemény[14], amely főleg az európai demográfiai helyzetet elemezve mérsékelt növekedési kilátásokat vetít előre. Arra a következtetésre jut, hogy az EU-15-re vonatkoztatott potenciális GDP növekedés a 2004-2010 közötti 2,2%-ról 1,8%-ra esik vissza a 2011-2030-as időszakban, majd 1,3%-ra a 2031-2050-es időszakban. Még erőteljesebb csökkenés várható az EU-10 esetében, ahol a jelenlegi (2004-2010) közötti 4,3%-ról, a potenciális növekedés 3%-ra (2011-2030), majd 0,9%-ra (2031-2050) csökken.

EU-10 növekedése 4,3%, 2011-től 3%

A globalizációval kapcsolatban az Európai Bizottság meggyőződése, hogy az előnyösen befolyásolja a gazdasági növekedést, ugyanakkor megállapítja, hogy növelheti a különbségeket a gazdag és szegény országok között, ezért „tisztességes" (fair) globalizációra hív fel, amely mindenki számára előnyös. Az Unió kereskedelmi biztosa, Peter Mandelson szerint „a sokoldalú kereskedelmi liberalizáció elősegítheti a hosszú távú gazdasági növekedést, a szegénység visszaszorítását, növeli az életszínvonalat és javítja a munkafeltételeket"[15].

Az is kétségtelen azonban, hogy a számtalan egymást ismétlő irányelve ellenére az Európai Unió gazdasági fejlődése az utóbbi időben lelassult. Erre az eltérő politikai, vagy inkább gazdaságpolitikai meggyőződésű szakértők eltérő magyarázatokat adnak. Az Unió vezetése a lisszaboni stratégia keretében az egységes piac továbbfejlesztését szorgalmazza (mindenekelőtt a szolgáltatások terén), és elsősorban a munkaerőpiac rugalmasabbá tételével, az oktatás és átképzés fejlesztésével, a technológiai fejlődés felgyorsításával kívánja az Unió gazdaságát magasabb növekedési pályára terelni. Mások az úgynevezett növekedési és stabilitási egyezmény (amely szigorú követelményeket állít elsősorban a költségvetési deficittel szemben) merevségét okolják a lassú gazdasági növekedés és magas munkanélküliség miatt, és annak fellazítását szeretnék elérni. Vannak, akik magának az eurózónának a fenntarthatóságát is megkérdőjelezik, hacsak az eurózóna át nem alakul egy valódi politikai unióvá, amelyre jelenleg nem sok esély van.

Kedvezőtlen, hogy a 2000-ben Lisszabonban megállapodott célok (a lisszaboni stratégia) tekintetében – a 2010-re ütemezett program félidős jelentés szerint – nincs lényeges előrehaladás.

[13] Note from the Presidency to the European Council on Financial Perspective 2007-2013. Council of the European Union, Brussels 19 December 2005 15915/05 CADREFIN 268 (87677.pdf)

[14] Growth and Jobs - Commission track record for year 1 (MEMO/06/22 Brussels, 23 January 2006)

[15] Peter Mandelson beszéde egy a globalizációról és a foglalkoztatásról tartott ILO-Európai Unió konferencián 2005. május 26-án.

Bizonytalanabb kilátások, EU-10 növekedése 3-4%

További, a gazdasági fejlődésre kiható, de már inkább politikai problémát jelent az európai lakosság bizalomvesztése az unió vezetői iránt, amelyet mindenekelőtt, az alkotmány két alapító országban való elutasítása jelez, de minden más felmérés (az Eurobarométer jelentései) is azt igazolja, hogy mélyül az árok az Unió vezetése és lakossága között.

Az Uniónak a tíz közép-európai országgal (majd újabb két országgal) való „big bang" bővítésének hatását a nyugat-európai lakosság még csak most kezdi érzékelni, és ha nem is következett be az a roham, amelyet egyesek elképzeltek, az olcsó kelet-európai munkaerő jelenléte a nyugat-európai munkabérek lenyomása irányába hat.

Az Európai Unióban egyre nagyobb gondot jelent a lakosság elöregedése és ennek hatása az egészségügyi és nyugdíjrendszerre, vagy másképpen megfogalmazva a második világháború után kialakult nyugat-európai szociális modellre (ami nem egy, hanem legalább négy karakterisztikusan különböző modellt jelent, de mindenképpen különbözőt mondjuk az Egyesült Államok szociális rendszeréhez képest).

A munkaképes korú és az idős lakosság arányának gyors romlása miatt sokan felvetik a szociális rendszerek reformjának szükségességét.

Egy további sajátos problémát jelent a bevándorlás, ezen belül is egyes nyugat-európai országokat (például Olaszországot, Spanyolországot) különösen érintő illegális bevándorlás.

Az utóbbi időben elsősorban az energiaellátás megoldása és ennek kapcsán az Oroszországgal való viszony került az érdeklődés középpontjába, mert a távol-keleti nagyfogyasztók megjelenésével a Közel-Keletről származó olajellátás korlátjai nyilvánvalóvá váltak, mely helyzetet a Közel-Keleten folytatott, tartósnak ígérkező háborúk még bizonytalanabbá tesznek.

7.3.2 A KONVERGENCIA PROGRAM ÉS AZ ÚJ EGYENSÚLY PROGRAM HATÁSA

Az Új Egyensúly Program bevételi és fizetési mérleg hatásai

A gazdaságstabilizációs csomag intézkedései megváltoztatják az egyes jövedelem-elemek nagyságát és arányait, és ezzel együtt a jövedelemtulajdonosok helyzetét, és mindez kihat a gazdasági növekedésre. Nem az a célunk, hogy a programot értékeljük, de a közeljövő gazdasági növekedése kilátásainak megítéléséhez a hatások nagyvonalú becslésére szükség van.

A program nem határozza meg pontosan a szándékolt változtatások hatását, és ezért a különböző elemző intézetek eltérő mértéket adnak meg a kiadáscsökkentő és bevételnövelő intézkedések szándékolt (ex-ante) nagyságára és a várható tényleges (ex-post) hatásra. Mindezek miatt csak egy elég durva becslés készíthető a szándékolt intézkedések nagyságrendjére. Ez azonban elég is (M1. táblázat), mert az intézkedések várható hatása ez alapján is elég jól megítélhető, vélhetően, ha egészen pontosan ismernénk az adatokat, akkor sem juthatnánk más kvalitatív következtetésekre.

A fentieket előrebocsátva magunk a következőképpen becsüljük meg az intézkedések bevételnövelő hatásának ex-ante nagyságrendjét:

M.1. táblázat

Az Új Egyensúly Program 2006-2008 számszerűsíthető adatai

Adónem	Hatás (Mrd Ft)
ÁFA-hatás	173
SZJA-hatás	252
A nyereségadóra gyakorolt hatás	275
TB-hatás	300
Öszesen	**1 000**

Forrás: "Új Egyensúly Program 2006-2008" c. dokumentum alapján

A szándékolt (ex-ante) hatás azonban nem lesz azonos a végső (ex-post) hatással, mert az intézkedések következtében a gazdaság maga is változik. Adott esetben csökkenni fog a lakossági és gazdasági szféra jövedelme, ami visszahat a gazdasági növekedésre. Egy nemzetgazdasági mérlegmodell (modell leírása a 7.3.4. számú mellékletben található) segítségével nagyvonalú becsléseket végeztünk erre a visszahatásra vonatkozólag, amit az alábbi M.2. táblázatban mutatunk be.

M.2. táblázat

1 000 milliárd Ft bevételnövelő intézkedések hatása

Intézkedések bevételi hatása (Mrd Ft)

Jövedelem-elem	Közvetett hatásokat is figyelembevevő bevétel
ÁFA	21
SZJA	183
Társasági nyereségadó	204
TB-hatás	198
Áll. házt. bevétel	606

Intézkedések gazdasági hatása

Mutató	% vált	Eltérés
GDP	-4,3	
Háztartások fogyasztása	-5,8	
Közösségi fogyasztás	0,0	
Bruttó felhalmozás	-13,2	
Export	0,0	
Import	-4,3	
Fizetési mérleg (Mrd Ft)		599

Látható, hogy az intézkedések hatására (ceteris paribus – vagyis egyébként változatlan feltételek mellett) a GDP jelentősen, mintegy négy százalékkal esne vissza, mert visszaesik mind a háztartások, mind a vállalatok jövedelme. Ez utóbbi a felhalmozás jelentősebb csökkenésében mutatkozik meg. A GDP visszaesése azután csökkenti az államháztartás tényleges (ex-post) bevételeit is, az adott esetben az ex-post egyenleg-javulás csak mintegy 60%-a lenne az ex-ante szándékolt egyenleg-javulásnak. Ez azonban így is közel három százalékponttal tudná javítani az államháztartási és fizetési mérleg egyenlegét.

Megvizsgáltuk azt is, hogy mi lenne egy 300 milliárdos kiadáscsökkentő intézkedés hatása, ha a kiadáscsökkentés nagyjából egyenletesen oszlik meg a természetbeni társadalmi juttatások, a pénzbeni társadalmi juttatások és az államháztartás fogyasztása között. A számítások szerint ez esetben a költségvetés helyzete mintegy 190 milliárd Ft-tal javulna, 1,4%-os növekedés-visszaesés, továbbá a háztartások kettő, a közösségi fogyasztás közel öt százalékos visszaesése mellett.

A két hatás természetesen összeadódna, így ha pusztán az említett intézkedések hatnának, akkor jelentős növekedés-visszaesésre kellene számítanunk. Ha azonban feltételezzük még, hogy az export mondjuk 10%-kal növekszik (feltételezve, hogy az exportnövekedés mind a hazai, mind az itt megtelepedett külföldi vállalatoknál azonos mértékben következik be), akkor a tervezett bevétel-növekedés megvalósulna, a GDP kis mértékben (mintegy 1,5%-kal növekedhetne) és a lakossági jövedelmek

is lényegesen kisebb mértékben csökkennének. Ugyanakkor jelentősen csökkenő felhalmozás mellett nehéz elképzelni dinamikus export-növekedést. Mindenesetre egy ilyen számítás arra megfelelő, hogy nagyságrendileg bemutassa a hatásokat és felhívja néhány fontos körülményre a figyelmet. Így valószínűnek látszik, hogy az egyensúlyjavító intézkedéseket – makrogazdasági szempontból – a jelenleg tervezettnél időben jobban elnyújtva célszerű végrehajtani, éspedig úgy, hogy közben a gazdasági növekedés alapvetően exportvezérelt pályán haladjon.

A számításaink következtetéseit figyelembe vettük a Konvergencia Program által vázolt növekedési pálya megítélésénél, valamint az alternatív növekedési forgatókönyvek kialakításánál

Az Új Egyensúly Program és a, Konvergencia Program kiadáscsökkentő hatása

1 600 Mrd Ft-tal kevesebb államháztartási hiány 2010-re

A stabilizációs program államháztartási kiadáscsökkentő sarokszámait alapul véve megbecsültük, hogy milyen mértékű kiadáscsökkentéssel lehet számolni. A Konvergencia Programban szereplő, 2006-ra becsült 10,1%-os államháztartási hiány 3%-ra fog mérséklődni 2010-re. Ugyanakkor figyelembe vettük, hogy 2006-ban a kiadási oldalon olyan tételek is szerepelnek, amelyek korábbi kötelezettségvállalás következményei és hatásuk egyszeri (nemzeti autópálya adósságának átvállalása, amely a GDP 1,5%-át teszi ki) amely a következő években már nem fog megjelenni, így az effektív költségvetési hiány amelyről a megcélzott szintet el kell érni „csak” 8,6%-os.

A deficit csökkentése miatt kumulatívan 4 300 Mrd Ft-tal kevesebb kiadást jelent a stabilizációs időszakban (2007-2010)

A számításoknál kiindulópont az államháztartási kiadások és bevételek GDP-ben vett arányának hosszú távú múltbeli alakulása, majd a bevételek arányának előrejelzése. Az államháztartási bevételek GDP-ben vett arány 1998 és 2004 között (mely évekre létezik az államháztartásra adat) 43,6%-ról 41,0%-ra csökkent. Mivel a stabilizációs csomag a bevételek növelését hangsúlyozza, feltételeztük, hogy ez az arány 2008-ig ismét 43%-ra növekszik, majd szinten marad.

A következő lépésben az államháztartási bevételek GDP-ben vett arányának előrejelzéséhez hozzáadtuk a megkívánt államháztartási egyenleget, amelyet 2006-ban 8,6%-ról indítottunk, majd csökkentettük (6,8; 4,3; 3,2; 3,0%), és 2011-től 2,5%-os szinten tartottuk. Ilyen módon megkaptuk az államháztartási kiadások GDP-ben vett arányát. Az arányok és a vázolt GDP növekedési pályából (a "B" közepes variánst használva) becsülhető, hogy stabilizáció esetén hogyan alakulnak az államháztartási kiadások és bevételek (2006-os változatlan áron).

A következő lépésben hasonló módszerrel kiszámoltunk egy olyan "Alapesetet", amikor nem jelentkezik a stabilizációból következő hiánycsökkentés, vagyis az államháztartási hiány mindvégig 8,6% marad. Ily módon a 2006. évi változatlan áras költségvetési kiadásokra és bevételekre két adatsort kaptunk. A költségvetési bevételekben nem volt eltérés, mert a hiány csökkentését a kiadások mérséklésével oldottuk meg.

Az államháztartási hiány szintje 2010-re 1 600 milliárd Ft-tal alacsonyabb (az egyszeri tételeket nem számítva 1 275 milliárd Ft), míg a kiadások a 2007-2010 zárt intervallumban összesen 4 268 milliárd forinttal csökkentek (2006.-os áron).

Az Új Egyensúly Program árhatásai

Az említettek mellett célszerű még figyelmet fordítani az intézkedések árakra és a forint árfolyamára gyakorolt hatására is.

Figyelembe véve, hogy az elektromos energia lakossági ára 10-14%-kal, a gáz fogyasztói ára 30%-kal emelkedik, továbbá hogy a gyógyszerkassza 40 milliárd Ft-tal javul, ami mintegy 15%-os áremelkedésnek felel meg, az említett termékek fogyasztói kosárban lévő súlya alapján az intézkedések közvetlen hatásukban mintegy 1,5 százalékpontos áremelkedést okozhatnak. Az áremelések inflációs várakozásokra gyakorolt hatása miatt azonban az árnövekedés ennél nagyobb is lehet (M.3. táblázat).

M.3. táblázat

Fogyasztói árhatás számítása

Sorszám	Áru-, szolgáltatáscsoportok	Súly, % (2006)	Ár-index	Új ár
10-504	Hús, hal, készítmények - Távfűtés*	48,463	100	48,463
505	Elektromos energia	3,301	114	3,763
506	Vezetékes gáz	2,358	130	3,065
507-530	Palackos gáz - Testápolási cikkek*	6,33	100	6,330
531	Gyógyszer, gyógyáru	2,374	115	2,730
54-69	Járműalkatrész, -üzemanyag - Egyéb szolgáltatások*	37,174	100	37,174
	Mindösszesen	100		**101,526**

* összevont fő- és alkategóriák

Forrás: KSH

Árfolyam-hatások

A forint reálárfolyama a fogyasztói árak alapján a rendszerváltástól kezdve felértékelődött, és munkabér alapján számítva 2000-2005 között ugyancsak jelentősen, mintegy 20-25%-kal értékelődött fel (M4. ábra). A felértékelődő valuta ugyan segít az infláció visszafogásában, ugyanakkor folyamatosan rosszabb helyzetbe hozza az exportőröket és ösztönzi az importot, ami a fizetési mérleg jelenlegi helyzetében aligha tartható fenn. A 2006-os év elejétől tapasztalhattuk is a forint nominál árfolyamának gyors gyengülését, aminek hatására a forint az erős sávoldaltól a sávközépig mozdult el. Ezért valószínűsíteni lehet, hogy a forint még az intervenció-sávon belül továbbra is leértékelődik, és 2007-ben 2006-hoz képest mintegy 15-20%-kal lehet alacsonyabb, ami körülbelül megegyezik a Bokros-csomag idején bekövetkezett nominális leértékeléssel. Igaz, a magas infláció miatt akkor ez nem jelentett lényeges reálleértékelést, most viszont lényegesen nagyobb a fizetési mérleg hiánya, mint akkor volt, tehát nagyobb szükség van egy erőteljes reálleértékelődésre.

Az említett leértékelődés a fogyasztói árak importtartalma miatt a fogyasztói árakat, közvetlenül mintegy 1,5 százalékponttal emelheti. Az ÁFA tervezett 173 miliárd Ft-os emelésének mintegy 1 százalékpontos fogyasztói árhatása lehet, így összesen a fogyasztói áraknál mintegy 4 százalékpontnyi emelkedés várható.

Vagyis a stabilizációs csomag hatására, ha a forint is leértékelődik, összességében az infláció mintegy 4 százalékpontos emelkedésével számolhatunk, ami a jelenlegi 3% körüli inflációt figyelembe véve 7%-os inflációnak felel meg. Ez az inflációs ráta nyilván csak hosszabb távon mérséklődhet az Unió által elvárt 3% alatti értékre. Ha a forint leértékelődése nem következik be, akkor elképzelhető, hogy a 2007-től kialakuló infláció alacsonyabb, mondjuk 6%-os lesz, viszont kérdéses, hogy sikerül-e exportvezérelt pályára állítani a gazdaságot. Itt talán célszerű arra emlékezni, hogy a Bokros-csomag nem hozott igazi reálleértékelődést, sőt csakhamar a forint újbóli felértékelődése következett be, de nem is alakult ki tartós javuló tendencia a fizetési mérleg egyensúlyát tekintve. Mindez annyit jelent, hogy a sikeres stabilizáció, a belső és külső egyensúly megteremtésének meghatározó tényezője lehet a valutaárfolyam alakulása.

M.4. ábra

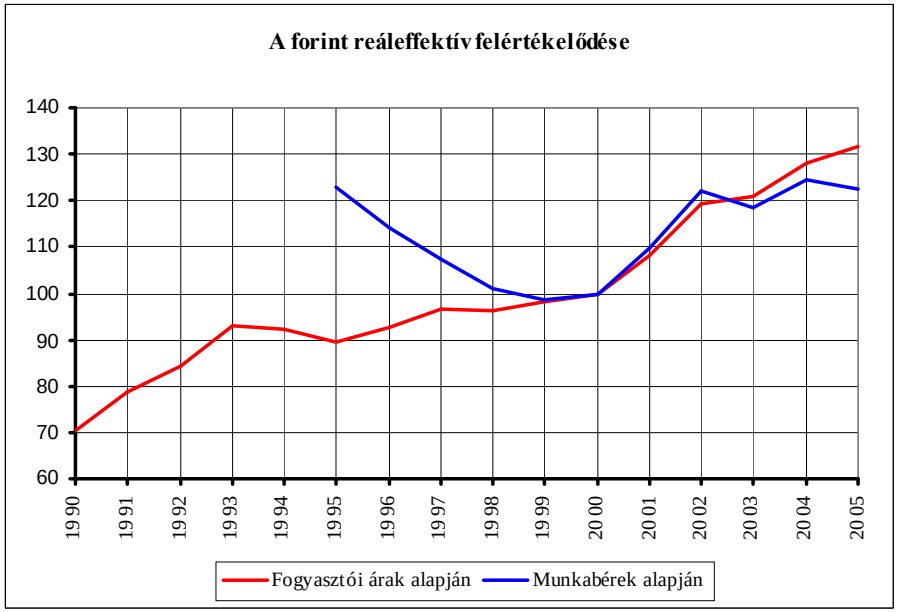

Forrás: Magyar Nemzeti Bank

7.3.3 A 2016/2020-AS ÉS A KORÁBBI, 2012-ES OLIMPIAI MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNY ÖSSZEVETÉSE

A két megvalósíthatósági tanulmány elsősorban abban különbözik, hogy különösen a 2010-ig terjedő időszakban a gazdasági növekedés lényegesen alacsonyabb lesz, mint azt 2002-ben a 2012-es olimpiai megvalósíthatósági tanulmányban feltételeztük. Bár akkor is felvetettük annak lehetőségét, hogy a gazdaságban erős ciklusok alakulhatnak ki, és hogy az egyensúlyi helyzet kiéleződését restrikciós intézkedések követhetik, az olimpia megrendezésének megítélésekor ettől eltekintettünk és csak mint veszélyforrást említettük meg. Most, hogy ebből a veszélyforrásból valóság lett, szükségképp számolnunk kell következményeivel, vagyis az alacsonyabb növekedéssel és azzal, hogy emiatt az olimpiához kapcsolódó beruházások

szükségképpen jobban terhelik a rendelkezésre álló központi (állami) forrásokat. A továbbiakban több fontosabb tényezőre is bemutatjuk a korábbi és a jelenlegi megvalósíthatósági tanulmány közötti legfontosabb különbségeket.

VILÁGGAZDASÁGI HÁTTÉR

A 2012-es megvalósíthatósági tanulmányban 2002-ben azzal számoltunk, hogy a világgazdaságban hosszabb távon a kilencvenes évtizedben kibontakozott globalizációs folyamat folytatódása várható, amelyben egyszerre lesz jelen a termelő és pénztőke világméretű koncentrációja és a regionális együttműködések erősödése. Tehát a globalizáció egyre inkább kiegészül a regionalizációnak nevezett helyi együttműködésekkel, amire példa az Európai Unió továbbfejlődése is.

A világgazdaságban a korábbi tanulmány óta eltelt négy évben az alapvető tendenciák nem változtak, de bizonyos folyamatok, így Kína és India világkereskedelmi és világpolitikai térnyerése még hangsúlyosabbá váltak. Ugyanakkor a szakirodalomban a globalizáció okozta társadalmi feszültségek miatt megjelent a globalizáció negatív forgatókönyvének lehetősége is, amelyben az első világháború után történtekhez hasonlóan egy nemzeti elzárkózási folyamat indul be. A környezetvédelem terén is megerősödtek a pesszimistább nézetek. Az elmúlt négy év tapasztalatai még inkább nyilvánvalóvá tették a klímaváltozás lehetséges negatív hatásait, ugyanakkor kiderült, hogy e téren még a meglévő (bár elégtelen) egyezményeket sem tartják be az aláíró országok (Kiotói egyezmény). Mindez nem változtatott a világkereskedelem várható alakulásának globális képén, de bizonyos fokig elbizonytalanította azt.

AZ EU JÖVŐJE

Lassabb EU gazdasági növekedési kilátások a 2016-os projekt esetében

A 2012-es megvalósíthatósági tanulmány az elmúlt évtizedek sikeres fejlődése nyomán azt feltételezte, hogy az Unió a kibővüléssel és elmélyüléssel kapcsolatos problémákat sikeresen megoldja, és egy nyugodt, viszonylag dinamikus fejlődési pályát tud megvalósítani tagországai számára. Az elmúlt négy év tapasztalatai azonban több problémát is a felszínre hoztak. Az Unió gazdasági növekedése határozottan lassult az utóbbi években, így a korábban a 2-3%-ra becsült növekedési sávot gazdasági szakértők ma már inkább az alsó határértéken, tehát 2% körül tartják reálisnak. Az úgynevezett lisszaboni célok elérésében sem történt érdemi előrelépés az elmúlt öt évben, és az alkotmány két országban történt elutasítása is kérdőjeleket támaszt az Unió jövőbeli kiegyensúlyozott fejlődésével szemben. Vagyis összességében az Unió fejlődésében a korábban vártnál nagyobb nehézségek mutatkoznak.

AZ EU-CSATLAKOZÁS HATÁSA

A 2012-es előrejelzésben az uniós csatlakozáshoz pozitív várakozásokat társítottunk (például a tőkebeáramlás, a gazdasági növekedés felgyorsulása). Azóta e téren a megítélés árnyaltabb, mert kiderült, hogy a tőke könnyen talál kedvezőbb feltételeket a környező országokban vagy a Távol-Keleten, tehát az uniós tagság önmagában sem a tőkebeáramlás, sem a gazdasági növekedés felgyorsulására nem ad garanciát.

A MAGYAR GAZDASÁG HELYZETE, NÖVEKEDÉSI KILÁTÁSOK

A 10 évre vonatkozó gazdasági növekedés kilátásai jelenleg kevésbé optimisták

A 2012-es elemzésben felhívtuk a figyelmet mind a külső, mind a belső egyensúly kiéleződésének lehetőségére, úgynevezett „stop-go" ciklus kialakulásának veszélyére, sőt a makrogazdasági variánsok közül kettő épp a maastricht-i kritériumoknak megfelelő belső egyensúly megteremtésének eltérő pályáira épült. Az akkor megfogalmazott veszélyhelyzet a külső és belső egyensúly jelentős romlása nyomán azóta valósággá vált, ami az Új Egyensúly, illetve a Konvergencia Programnak nevezett stabilizációs csomag bevezetését tette szükségessé.

A 2002-ben készített megvalósíthatósági tanulmány a gazdasági növekedés lehetőségeit 2010-ig optimistábban ítélte meg, mint ami most lehetségesnek látszik. A gazdasági növekedés ütemét 4,5-4,7%-os sávba helyezte, míg jelenleg az aktualizált Konvergenica Program szerint a 2007-2010 közötti időszak gazdasági növekedése átlagosan 3,3%-os lehet. Ez az érték is inkább felső határnak tekinthető, mert könnyen elképzelhető, hogy a stabilizáció a most előirányzottaknál lényegesen nagyobb erőfeszítéseket igényel, így a növekedés is alacsonyabb lesz. Jelenlegi becslésünk szerint a stabilizáció legfeljebb 2,0-2,5%-os növekedési ütemet tesz lehetővé a 2010-ig terjedő időszakban. A következő évtizedre vonatkozólag a két becslés nem tér el lényegesen, de amíg 2002-es megvalósíthatósági tanulmány 4%-os átlagos növekedést tartott reálisnak, jelenlegi becslésünk (összhangban nemzetközi kutatóintézetek hasonló előrejelzéseivel) a 4%-os ütemet felső határnak tekinti és a 3-4%-os sávot tartja megvalósíthatónak.

OLIMPIÁHOZ SZÜKSÉGES FEJLESZTÉSEK A MAKROGAZDASÁGI LEHETŐSÉGEK TÜKRÉBEN

A 2012-es és a jelenlegi projektet összehasonlítva az látszik, hogy különösen az Alapesetben nincs lényeges különbség az olimpiai projekt GDP-hez, nemzetgazdasági beruházásokhoz vagy az állami finanszírozású rész központi költségvetés kiadásaihoz viszonyított arányai között. Az Alapeset a GDP 1,3-1,4%-át, az összes beruházás a GDP 1,9-2,0%-át teszi ki. A nemzetgazdasági beruházásokban elfoglalt arány Alapesetben alig különbözik, a teljes (Alapeset+Előrehozott és Olimpiai) beruházások esetében pedig 0,3 százalékponttal nagyobb a jelenlegi arány.

M.4. táblázat

A 2012-es és 2016-os olimpiai projekt összehasonlítása

	Alapeset	Előrehozott és olimpiai	Összesen
2012-es projekt (Duna menti változat)			
Beruházások a GDP %-ban	1,4%	0,6%	2,0%
Beruházások a nemzetgazdasági beruházások %-ban	5,3%	2,3%	7,6%
Állami finanszírozású beruházások a GDP %-ban	1,1%	0,4%	1,4%
Állami finanszírozású beruházások a központi költségvetés %-ban	2,1%	0,7%	2,8%
2016-os projekt (2016-as Duna menti változat)			
Beruházások a GDP %-ban	1,3%	0,6%	1,9%
Beruházások a nemzetgazdasági beruházások %-ban	5,0%	2,5%	7,5%
Állami finanszírozású beruházások a GDP %-ban	0,7%	0,3%	1,1%
Állami finanszírozású beruházások a központi költségvetés %-ban	2,4%	1,2%	3,5%

A 2016-os olimpiai rendezéssel kapcsolatos kiadások állami finanszírozású része érzékelhetően nagyobb arányt képvisel a központi költségvetésben

A legjelentősebb különbség az állami finanszírozású beruházások központi költségvetésben elfoglalt arányainál tapasztalható, amely 2,8%-ról 3,5%-ra növekedett. A növekedés mögött elsősorban az húzódik, hogy a 2016-os projektben, a Konvergencia Programnak megfelelően hosszú távon az államháztartás GDP-ben játszott szerepének csökkenésével számolunk. Ettől eltekintve azonban a két projekt nemzetgazdasági jövedelmeket terhelő hatása lényegében azonos, vagy legalábbis nem lényeges mértékben tér el egymástól (M.4. táblázat).

MAKROGAZDASÁGI ALTERNATÍVÁK

A makrogazdasági alternatívák a 2012-es projektnél a gazdasági egyensúly gyorsabb vagy lassúbb megteremtésének lehetőségére és az olimpiai beruházások növekedés-generáló hatásának figyelembe vételére épültek. Négy év elteltével megállapítható, hogy a feltételezett egyensúlyi feltételeket nem sikerült elérni, sőt azok még sokkal jobban kiéleződtek, és a gazdasági növekedés is lényegesen lassúbb volt, mint azt a 2012-es projekt Alapesetben lehetségesnek tartotta. A 2016-os projekt egy optimistább és egy pesszimistább makrogazdasági (növekedési) változattal számol, de mindkét esetben feltételezi a gazdasági stabilizáció megvalósulását (amit természetesen nem lehet biztosra venni). Úgy véljük ugyanis, hogy ha a gazdasági stabilizáció nem sikeres, akkor, függetlenül attól, hogy az olimpiai projekt beruházásai a GDP-nek csak 2%-át teszik ki és a közvetlenül az olimpiát szolgáló (Előrehozott+Olimpiai) többletberuházások még ennél is lényegesen kevesebbet (0,7%), az olimpiát részben prezentációs okokból, részben az elkerülhetetlen költségvetési restrikciókból adódó gazdasági pálya miatt nem tűnik reálisan megrendezhetőnek. Prezentációs ok alatt azt értjük, hogy ha Magyarország éppen túlzott deficit eljárás alá esik az Unióban, a világsajtó a Magyarország gazdasági összeomlásának lehetőségét tárgyaló cikkekkel tűzdelt, akkor a Nemzetközi

Olimpiai Bizottság kérdéses hogy hogyan vehet komolyan egy olimpia megrendezésére vonatkozó magyar ajánlatot. E mellett a stabilizáció sikertelensége azt jelentené, hogy a 2010-es évek is erőteljes költségvetési restrikciókkal volnának terheltek, ami még az olimpiai Alapesetben szereplő fejlesztések állami finanszírozását is megkérdőjelezné, nemhogy újabb beruházások (értve ezalatt az Előrehozott és Olimpiai beruházásokat) indítását tenné lehetővé.

Az általunk felvázolt két alternatíva tehát a stabilizáció egy optimistább (rövidebb ideig tartó, magasabb növekedési ütem mellett megvalósuló) és egy pesszimistább (elhúzódó, alacsonyabb növekedési ütemet eredményező) változatával számol. Az optimista változat lényegében a kormány új Konvergencia Programjában feltételezetteknek felel meg, míg a pesszimista változat az általunk valószínűbbnek tartott elhúzódó stabilizációt testesíti meg. Ugyanakkor mindegyik változat a sikeres stabilizációt feltételez. Hosszabb távon a két változat közötti különbség is a növekedési lehetőségek optimistább és reálisabb megítélésében van. Az olimpiai beruházások gazdaságélénkítő hatásával most is számolunk, de nem alternatívaként, hanem az olimpiai projekt alappályát módosító hatásaként.

NEM SZÁMSZERŰSÍTHETŐ TÁRSADALMI-GAZDASÁGI ELŐNYÖK ÉS HÁTRÁNYOK

Hasonló nem számszerűsíthető tényezők

A nem számszerűsíthető társadalmi-gazdasági hatások tekintetében ma ugyanazokkal a tényezőkkel számolhatunk mint a 2012-es olimpia esetében. Az olimpia (sikeres) megrendezésének mindenekelőtt az ország-imázs javításában lenne jelentős szerepe, ami az ország ismertségének növekedése miatt a nemzetközi gazdasági kapcsolatok javulásában is éreztetné hatását. Az olimpia közvetlen pozitív hatása a gazdaság élénkülésében, a foglalkoztatottsági szint emelkedésében lenne érzékelhető. Az olimpiai projekt veszélyhelyzetet akkor válthat ki, ha a gazdasági stabilizáció nem sikerül, és egy ismételt stabilizációs csomag részeként már megkezdett állami forrásból finanszírozott beruházásokat el kell halasztani vagy le kell állítani, ami jelentős anyagi, de egyben presztízs veszteséget is okozna. Ebből is az következik, hogy az olimpiai felkészülési projekt beindításának alapfeltétele az, hogy a gazdaság egy fenntartható növekedési pályára álljon át.

AZ OLIMPIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK ÁLTALÁNOS ÉRTÉKELÉSE

A 2012-es olimpiát megvalósíthatónak ítéltük; a 2016-os nem reális vagy nehezen, a 2020-as bizonyos feltételekkel megvalósítható

A 2012-es tanulmány végső következtetése az volt, hogy kedvező világgazdasági konjunkturális viszonyok mellett az olimpiai projekt, ami túlnyomórészt gyorsított infrastruktúra-fejlesztést jelent, makrogazdasági szempontból megvalósítható. A jelenlegi tanulmány az olimpia 2016-os megrendezhetőségét megkérdőjelezi. A 2020-as megrendezést pedig több feltétel egyidejű teljesüléséhez köti: ezek közül a legfontosabbak a sikeres gazdaságstabilizáció, az Alapeset beruházások átrendezése és összhangba hozása a stabilizációs programmal és prioritás az állami finanszírozású közlekedés-fejlesztésre. E feltételek teljesülését legkorábban 2010 körül lehet megítélni, tehát a 2020-as olimpia megrendezhetőségére szakmailag megalapozott végső választ csak abban az időpontban lehet adni.

7.3.4 MÓDSZERTANI LEÍRÁS

A számítási modell bázisát a 2006. évre vonatkozó GDP mérleg elemei alkotják, tehát a számítások 2006. évi áron készültek.

1. A GDP mérleg elemeinek előrejelzése

a) A bázisévi GDP mérleg előállítása

- 2004-re rendelkezésre állt a GDP mérleg a KSH "Magyarország Nemzeti Számlái 2003-2004" c. dokumentuma;
- 2005-re rendelkezésre állt a GDP előzetes adata;
- a GDP főbb összetevőire rendelkezésre álltak a 2005/2004-ös indexek.

A rendelkezésre álló adatok alapján először egy 2004. évi árú 2005. évi mérleg készült (a volumennövekedéssel felszorozva a 2004. évi GDP mérleg elemeinek értékét), majd az így kapott GDP mérleg arányok alapján került felbontásra a 2005. évi előzetes tény GDP. Ekkor rendelkezésünkre állt a 2005. évi GDP mérleg 2005. évi áron. Az olimpiai projekt beruházásai azonban 2006. évi áron készültek, ezért 2006. évi áron lévő GDP mérlegre volt szükség. Ezt a 2005. évi áron 2005-re készült GDP mérlegből állítottuk elő 3,5%-os általános inflációt tételezve fel 2006-ra. Ez az inflációs előrejelzés már figyelembe veszi az Új Egyensúly Programjának várható hatását is. Ezzel tehát kaptunk egy 2006. évi árszinten lévő, de a 2005. évre vonatkozó GDP mérleget. Ez lett minden további számítás alapja.

b) A GDP mérlegre vonatkozó hosszú idősorok használata

Második lépésben 2006. évi áron előállítottuk az 1970-ig visszamenő GDP mérleg idősorokat. Ez szintén a "Magyarország Nemzeti Számlái 2003-2004" c. dokumentum alapján történt, mégpedig úgy, hogy 1991-ig visszamenően a GDP volumenindexek alapján kiszámítottuk a GDP-t, majd az ugyanezen időszakra vonatkozó folyóáras GDP mérleg arányaival felbontottuk a GDP összetevőire. Visszamenőleg 1970-ig a GDP mérleg fő elemeire megadott volumenindexeket használtuk. A most már 1970-2005 közötti 35 évre rendelkezésre álló idősor egyes összetevőinek arányváltozását elemezve és előre jelezve eljutottunk a GDP mérleg összetevőinek 2020-ig tartó arányváltozáshoz.

c) A GDP növekedési ütemének előrejelzése

A GDP növekedési ütemének előrejelzésénél figyelembe vettük az Új Egyensúly Programjának a következő évekre gyakorolt várható hatását, továbbá a korábban csatlakozott országok tapasztalatait és a jelenleg a különböző kutató intézetek által publikált hosszú távú előrejelzéseket. A tényleges stabilizációhoz – számításaink szerint – a GDP-nek jobban kell mérséklődnie, mint azt a jelenlegi előrejelzések feltételezik, és csak a mintegy évi 2%-ra lelassított, majd exportorientált szerkezetben gyorsuló növekedés hozhatja meg a tartós stabilitást. Mivel a GDP-növekedés felét jelenleg a feldolgozó ipar adja, melynek növekedése a megszorító intézkedések hatására jelentősen csökkenhet, míg a költségvetésből finanszírozott intézmények esetében csökkenés várható, az együttes hatás minden bizonnyal erőteljesebb lesz, mint az általában feltételezett 1,5 százalékpontos mérséklődés. A Bokros-csomag esetében az 1994-es 3%-ról két éven keresztül átlagosan 1,5%-ra mérséklődött a növekedés, és ez nem volt elég a stabilizációhoz, mert a növekedés újbóli felgyorsulásával a fizetési mérleg újból jelentős mértékben romlani kezdett. Megítélésünk szerint legalább három év kell a stabilizáció eléréséhez, és csak azt követően, exportorientált szerkezetben, gyorsulhat fel a gazdaság és érheti el tartósan az évi 3-4%-ot. A 3-4%-os sáv becslése nemzetközi analógiák és a a hosszútávú magyarországi fejlődési pálya alapján történt. Számos ország hosszú távú gazdasági fejlődésének elemzése alapján a Magyarországhoz hasonló fejlettségű országok számára e növekedési sáv elérése valószínűsíthető. Ezt igazolja az unióhoz korábban csatlakozott Görögország, Spanyolország és Portugália fejlődése is. Hasonló előrejelzést ad az Economist Intelligence Unit is, amely átlag 3,5%-os hosszú távú fejlődési ütemet jósol Magyarországnak.

d) A nemzetgazdasági és kormányzati beruházások előrejelzése

A GDP felhasználás összetevőinek (fogyasztás, felhalmozás, ezen belül állóeszközök felhasználása) számítása a GDP előrejelzés és a GDP felhasználás megoszlásának hosszú távú változásai, illetve annak előrejelzése alapján történt.

A költségvetés kiadásainak, illetve bevételeinek jövőbeli alakulását a költségvetés GDP-ben elfoglalt aránya alapján, az ezen arány mérséklésére irányuló szándék figyelembe vételével határoztuk meg.

A kormányzati beruházások meghatározása a kormányzati beruházások nemzetgazdasági beruházásokban elfoglalt arányának hosszú távú trendje előrejelzésén alapult.

2. Integrált nemzetgazdasági mérlegmodell

A hagyományos ágazati mérlegszámítás kiegészítése a jövedelemáramlások mérlegével mint elemzési módszer nem új gondolat. Hazánkban az ÁKM-mel foglalkozó közgazdászok már a 60-as években javaslatokat tettek az ÁKM jövedelemáramlás-mátrix-szal való kiegészítésére, és így a teljes termelés-jövedelemelosztás-fogyasztás-termelés körforgás modellezésére és e modellek gazdaságpolitikai hasznosítására.

A modell alapvető feladata, hogy a jövedelemváltozások reálgazdasági hatását becsülje. Egy alaphelyzetet képező GDP-mérlegből indul ki, és azt vizsgálja, hogy a megváltozott jövedelmek hogyan hatnak vissza a reálgazdasági mutatókra, tehát a fogyasztásra, felhalmozásra, importra, a végső felhasználásra és végül magára a GDP-re.

A modell független változói az egyes jövedelem-elemek GDP-re vagy más releváns mutatóra vonatkozó koefficiensei (adókulcsok) a következők szerint:

1) Termékadók (ÁFA, jövedéki adók, EVA) koefficiense a GDP-re vetítve;
2) Társadalombiztosítási hozzájárulások koefficiense a bérek és keresetekre vetítve;
3) Társasági adó (TÁSA) koefficiense a bruttó működési eredményre vetítve;
4) Személyi jövedelemadó kulcs bérekre és keresetekre vetítve;
5) Természetbeni társadalmi juttatás, abszolút számban (Mrd Ft) megadva;
6) Kormányzati beruházások, abszolút számban (Mrd Ft) megadva;
7) Pénzbeni társadalmi juttatások, abszolút számban (Mrd Ft) megadva;
8) Államháztartás fogyasztása, abszolút számban (Mrd Ft) megadva;
9) Export növekedés (%);
10) Import igényesség, bruttó termelésre vonatkoztatva.

A modell működésének alapelve, hogy a fenti független paraméterek változása alapján egy alaphelyzethez képest kiszámítja a lakosság, az államháztartás és a vállalatok megváltozott jövedelmét, majd a jövedelemváltozás hatására megváltozott GDP-t. De a megváltozott GDP újból megváltoztatja az eloszthatő jövedelmeket és a reálgazdasági mutatókat. Egy végtelen ciklus alakul ki, amelyben az adatok egyre inkább közelednek egy határértékhez.

A fentebb leírt gazdasági körforgás több ponton felmetszhető és vizsgálható, hogy hogyan hat a rendszerre valamely paraméter megváltozása.

A modell természetesen lineáris és elsősorban annak vizsgálatára szolgál, hogy egyéb tényezők változatlansága mellett egy jövedelemelem milyen reálgazdasági hatásokat idézhet elő. Mivel a valóságban egyszerre több tényező is hat, a modell eredményeit elsősorban a tendenciák nagyvonalú becslésére, például a GDP jövedelemváltozások hatására történő megváltozásának irányaira és azok nagyságrendjére lehet felhasználni.

A modell blokkdiagramja

Az M5. ábra bemutatja a modell fontosabb blokkjait. Az ábra bal felső sarkában a hagyományos ágazati kapcsolatok mérlege található, ahol a $\mathbf{V}_f$ a végső felhasználás (fogyasztás, felhalmozás kibocsátó ágazatok szerint felbontott) mátrixa (v_f ennek sorösszege), az **A** pedig az ágazatközi áru- és szolgáltatásmozgásokat tartalmazó, úgynevezett belső négyzet. A végső felhasználás (vf) és a belső négyzet bruttó termelésre vonatkoztatott koefficienseinek (ez az úgynevezett technológiai mátrix) ismeretében az adott végső felhasználáshoz tartozó termelés az ÁKM szakemberek számára ismert $x=(\mathbf{E}-\mathbf{A})^{-1}*v_f$ mátrixszorzat alapján számítható. A **H** mátrix az ÁKM alsó szárnya, amely a jelen esetben sokkal részletesebb, mint amit a hagyományosan publikált ÁKM-ek esetében megszoktunk. A modell új eleme a $\mathbf{J}_{sz}$ mátrix, amely a **H** mátrixban termelő ágazatonként szereplő jövedelemelemeket jövedelemtulajdonosok szerint összegzi. Ezt az átalakítást **H** és a $\mathbf{J}_{sz}$ mátrixok közötti $\mathbf{T}_{HJ}$ (transzfer) mátrix végzi el. A $\mathbf{J}_{sz}$ mátrix azonban csak a termelő szektoroktól származó jövedelmeket tartalmazza, a valóságban az egyes jövedelemtulajdonosok között végbemegy egy tulajdonalapú jövedelem-újraelosztás is (például tőke kölcsönzése és visszafizetése, kamatfizetések, stb.), ezt egy újabb transzformációs mátrix-szal ($\mathbf{T}_{JJ}$) vesszük figyelembe. A ténylegesen felhasználható jövedelmet a $\mathbf{J}_v$ mátrix adja meg. E mátrixból azután egy újabb transzformációs mátrix ($\mathbf{T}_{JV}$) segítségével kapjuk meg ismét a végső felhasználást kibocsátó ágazatok szerint ($\mathbf{V'}_f$), amelynek – egyensúlyi helyzetben – meg kell egyeznie azzal a végső felhasználással, amelyből a számítás elején kiindultunk.

M.5. ábra

A modell elméleti vázlata

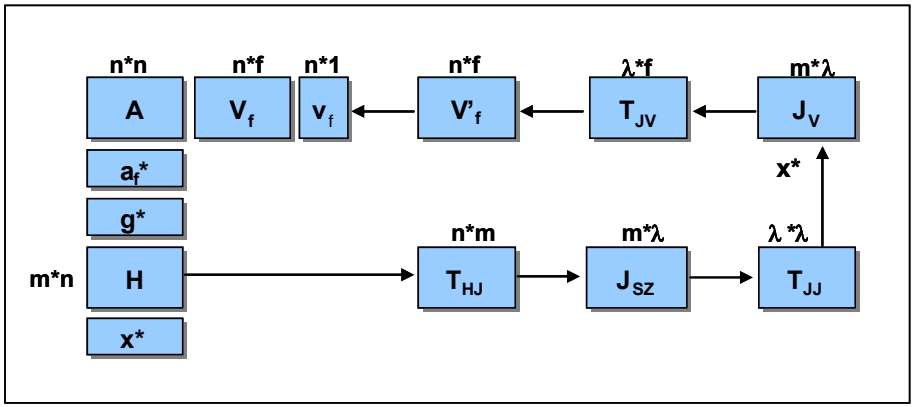

Megjegyzés: a mátrixokat vastagított nagybetű, az oszlopvektorokat kisbetű, a sorvektorokat * jelöli. Az egyes blokkok feletti betűk a mátrix sor, illetve oszlopszámát jelentik, ahol:

A az ÁKM ágazatközi termékáramlásokat leíró belső négyzet. n*n-es mátrix, ahol n a gazdasági szektorok száma. A mátrix elemeinek dimenziója Mrd Ft.

$\mathbf{V}_f$ a végső felhasználás n*f-es mátrixa, ahol n a gazdasági szektorok száma f pedig a végső felhasználás elemei (háztartások fogyasztása, államháztartás fogyasztása, beruházások, készletfelhalmozás, export, import). A mátrix egyes elemeinek dimenziója Mrd Ft. Ez a mátrix képezi az ÁKM jobb szárnyát.

H a GDP felosztása jövedelem-elemek szerint (pl. bérköltségek, adók, stb.). A mátrix sorai a jövedelemelemek (m), oszlopai pedig a gazdasági szektorok (n). A mátrix egyes elemeinek dimenziója Mrd Ft. Ez a mátrix az ÁKM alsó szárnya.

x* a termelés sorvektora (1*n, Mrd Ft)

a_f* az anyagfelhasználás sorvektora (1*n, Mrd Ft)

g* a GDP sorvektora (1*n, Mrd Ft)

v_f a végső felhasználás oszlopvektora (n*1, Mrd Ft)

m jövedelemelemek száma

A hagyományos ÁKM számítások szerint a végső felhasználás elemeinek ismeretében az egyes szektorok termelése meghatározható

$$x = (\mathbf{E}-\mathbf{A}_k)^{-1} * v_f$$

ahol

x a termelés oszlopvektora (n*1, Mrd Ft)

$\mathbf{A}_k$ az ún. technológiai mátrix (n*n, koefficiens)

E egységmátrix (n*n)

v_f végső felhasználás oszlopvektora (n*1, Mrd Ft)

$(\mathbf{E}-\mathbf{A}_k)^{-1}$ az ún. inverzmátrix (n*n)

A termelési vektor ismeretében meghatározható az összes anyagfelhasználás és a GDP.

$$a_f^* = 1^* A_k \langle x \rangle$$

$$g^* = x^* - a_f^*$$

ahol:

a_f^* az összes anyagfelhasználás sorvektora (1*n, Mrd Ft)

1^* a sor egységvektor (1*n)

$\mathbf{A}_k$ az ún. technológiai, vagy koefficiens mátrix

<x> a termelés oszlopvektora (n*1, Mrd Ft, diagonális szorzatban)

< > a diagonális szorzás jele

g^* a GDP sorvektora (1*n, Mrd Ft)

A számítás következő lépése a GDP felosztása jövedelem-elemek szerint:

$$\mathbf{H} = \mathbf{H}_k \langle g \rangle$$

ahol

H a GDP felosztása m számú jövedelem-elem szerint. A mátrix elemszáma (m*n, Mrd Ft)

$\mathbf{H}_k$ a jövedelem-felosztás koefficiens-mátrixa (m*n, koefficiens)

g a GDP oszlopszektorai (n*1, Mrd Ft)

A jövedelem felosztása jövedelem-tulajdonosok szerint (az ÁKM jobb alsó szárnya)

A jövedelem-elemek szerint felbontott GDP-t jövedelem-tulajdonosok szerint összegezzük.

$$\mathbf{J}_{sz} = \mathbf{H} * \mathbf{T}_{HJ}$$

ahol:

$\mathbf{T}_{HJ}$ transzformációs koefficiens mátrix, amelynek egyes elemei azt mutatják meg, hogy az i-edik gazdasági szektor j-edik jövedelemeléből mekkora rész kerül át a k-adik jövedelemtulajdonoshoz. A mátrix mérete n*m. (A $\mathbf{T}_{HJ}$ koefficiens mátrix tulajdonképpen a tényadatként rendelkezésre álló **H** és $\mathbf{J}_{SZ}$ mátrix alapján határozható meg mátrixszorzás egyes elemeiből létrehozott egyenletrendszer megoldása révén.)

$\mathbf{J}_{sz}$ az egyes jövedelemtulajdonosoknál keletkező jövedelem jövedelem-elemek szerint (m*λ, MrdFt). Az $_{sz}$ index arra utal, hogy a jövedelmek a gazdasági szektoroktól származnak.

λ jövedelemtulajdonosok száma

A tulajdonosi jövedelmek újraelosztása

A fenti jövedelemelosztás ($\mathbf{J}_{sz}$) azonban csak a termelő szektoroktól származó jövedelmeket tartalmazza azon túlmenően azonban végbemegy egy jövedelemtulajdonosok közötti jövedelem újraelosztás, amelynek fő elemei a háztartások és az államháztartás közötti transzferek, de jelentős szerepe van a tulajdonosi jövedelmek átáramlásának is (kamat, osztalék, kölcsönfelvétel, kölcsön visszafizetés). Ezért az $\mathbf{J}_{sz}$ mátrix tovább alakul

$$\mathbf{J}_{v} = \mathbf{J}_{sz} * \mathbf{T}_{JJ}$$

ahol:

$\mathbf{J}_{v}$ a jövedelemtulajdonosok rendelkezésére álló, most már véglegesnek tekinthető jövedelem jövedelem-elemek és tulajdonosok szerint (m*λ, Mrd Ft)

$\mathbf{T}_{JJ}$ a megfelelő transzformációt végrehajtó koefficiens-mátrix. Meghatározása e $\mathbf{T}_{HJ}$-hoz hasonlóan történik. A koefficiens-mátrix mérete λ*λ.

A végső felhasználás számítása a tulajdonosi jövedelmekből

Utolsó lépésként a jövedelemtulajdonosok jövedelmeiből meghatározható a végső felhasználás vektora. Ez is egy koefficiens mátrix (transzfer-mátrix) segítségével történik.

$$\mathbf{V'}_f = \mathbf{J}_v * \mathbf{T}_{JV}$$

ahol:

$\mathbf{T}_{JV}$ a transzformációt végrehajtó koefficiens mátrix, melynek λ sora (jövedelemtulajdonosok) és f oszlopa (a végső felhasználás elemei) van. Meghatározása a korábbi transzformációs mátrixokéhoz hasonlóan történik.

A fenti művelet befejezi a gazdasági körforgást, a számítás során viszonyítottuk oda ahonnan elindultunk, vagyis a jövedelmek végső felhasználásához.

A modell egy számítási lépésének és a végeredménynek a képe

M.6. ábra

ALAPMÓDOSÍTÁS, ITERÁCIÓK			GDP	Anyag-felhasz-nálás	Bruttó Terme-lés	Háztar-tási fo-gyasztás	Közös-ségi fo-gyasztás	Bruttó felhalmo-zás	Export	Import	Végső Felhasz-nálás	Inverz mátrix	Belföldi felhasz-nálás	Külföldi felhasz-nálás
	BÁZIS	MOD	"C" oszlop felhasználásának térképe							Változás				
Termékadók (ÁFA+jövedéki+eva)														
GDP ágazatok														
Bérek és keresetek														
Társadalombiztosítás (TB)														
Bruttó működési eredmény														
Háztartási Szektor Keletkező Jövedelme														
Társasági adó és Áll házt saját jövedelme														
Vállalatok jövedelme														
Személyi Jövedelem Adó														
Természetbeni társadalmi juttatás														
Kormányzati beruházások														
Pénzbeli társadalmi juttatás														
Lakossági beruházások														
Az államháztartás fogyasztása														
Lakossági fogyasztásra összejött jöved.														
Felhalmozásra összejött jövedelem														
Államháztartási bevétel														
Államháztartási kiadások														
Áll házt egyenleg (=exp-imp)														
Egyéb paraméterek														
Export növekedés, %														
Importigényesség, %														
Indukált import														
Állítandó import / makro futtatás														

VÉGEREDMÉNY tábla

1-5. iteráció	GDP	Anyfel	BT	H fogy	K fogy	B felh	Exp	Imp	VF	Inverz	Belf felh	Külfel
Eredeti pálya												
Módosított pálya												
Eltérés												
%-os változás												

Színkód jelentése:

	Input bázis
	Input módosított pálya
	Kalkulációk, hivatkozás
	fehér cellák üresek

3. Tovagyűrűző hatások becslése az ágazati kapcsolatok mérlege (ÁKM) segítségével: munkahelyteremtés

Az olimpiai projekt többletberuházásainak gazdaságra gyakorolt hatásának becslése (egyik módszerként) nyílt, statikus ÁKM modell segítségével történt. Az úgynevezett inverz mátrix segítségével a végső felhasználás egyes elemei változásából számítani lehet a bruttó termelés változását és ezen keresztül a felhasznált munkaerőre, illetve megtermelt GDP-re és adóbefizetésre gyakorolt hatást. A számítás a következő logika mentén történt:

Az ágazati kapcsolatok mérlegének alapvető mérlegösszefüggése a következő:

(1) **A**x+**F**+**F**e+**B**e+**K**é+**E**x = x+**I**m

Ahol:

A = az úgynevezett technológiai mátrix (elemei az egységnyi termelésre jutó valamely más ágazattól való felhasználást mutatják meg)

F = fogyasztás oszlopvektora

Fe = felhalmozás oszlopvektora

Be = a nemzetgazdasági beruházások oszlopvektora

Ké = a készletfelhalmozás oszlopvektora

Ex = export

Im = import

Az egyenlet átrendezésével a következő összefüggés kapható:

(2) F+Fe+Be+Ké+Ex-Im = x- Ax = (1-A) x

Ahol E= egységmátrix

Ha az egyenletet balról megszorozzuk az $(E-A)^{-1}$ -vel, vagyis az úgynevezett inverz mátrix-szal, akkor a következő összefüggést kapjuk:

(3) $(E-A)^{-1}\ (F+Fe+Be+Ké+Ex-Im) = (E-A)^{-1}\ (E-A) = x$

vagy a jobban megszokott felírásban:

(4) $x = (E-A)^{-1}\ (F+Fe+Be+Ké+Ex-Im)$

Az $(E-A)^{-1}$ inverz mátrix a_{mn} eleme az m-edik végső felhasználási cél egységnyi értékéhez n-edik ágazattól szükséges termelést adja meg.

(F+Fe+Be+Ké+Ex-Im) az importtal kisebbített végső felhasználás, amellyel az inverz mátrixot megszorozva, megkapjuk a bruttó termelést.

Az olimpiai projekt tovagyűrűző hatását ezek után úgy lehet meghatározni, hogy a többletberuházásokkal, amelyek részben az építőipari szektornál, részben a gépiparnál lépnek fel, balról megszorozzuk az inverz matrixot, így megkapjuk a megnövekedett végső felhasználáshoz tartozó termeléskülönbséget az egyes ágazatok esetében, majd ezt ismét megszorozzuk az egyes ágazatok fajlagos létszámigényével, az ehhez tartozó bérkifizetésekkel és adókkal, illetve a termelés fajlagos társasági adóbefizetésével, stb. Egyenletekkel leírva ez a következőképpen néz ki:

$$\mathbf{H}_{mn} = \mathbf{F}_{ajl} * (E-A)^{-1} * \langle \mathbf{O}_{m} \rangle$$

Ahol:

H_{mn} = az olimpiai projekt hatását bemutató mátrix, az m számú sorban a hatások szerepelnek (létszám, adó stb), az n számú oszlopban pedig az ágazatok. A H mátrix hmn eleme tehát azt mutatja meg, hogy az n-edik ágazat mekkora többletlétszámot használ fel, vagy mennyivel több adót fizet a megnövekedett végső felhasználás keltette többlettermelés hatására, ahol az m index ezeket a felhasználásokat (létszám, adó, stb.) jelöli.

F_{mn} = az n-edik ágazat fajlagos (egységnyi termelésre jutó) létszámfelhasználása, vagy adófizetése (ezekből m számú különböző kategória van)

$<O_m>$ az olimpiai projekt többletberuházásainak diagonális mátrixa, ahol a beruházási többlet építés-gép szektorra megosztva az építőipari, illetve a gépipari ágazatnál szerepel (a diagonális mátrix azért szükséges, hogy a többlet végső felhasználás által indukált többletlétszámot, adót, stb. ágazatonként kapjuk meg).

A tényleges számítás a 2000. évre rendelkezésre álló 21 szektoros ÁKM alapján készült, ahol is az ágazatok a következők voltak:

1. Mezőgazd., vadg., halászat
2. Erdőgazdálkodás
3. Bányászat
4. Élelmiszeripar
5. Könnyűipar
6. Vegyipar
7. Építőanyagipar
8. Kohászat és fémfeldolg.
9. Gépipar
10. Egyéb feldolgozóipar
11. Villamose.i., gáz-hő, vízt.
12. Építőipar
13. Kereskedelem, javítás, karbantartás
14. Szálláshely
15. Szállítás, raktározás

16. Posta, távközlés
17. Pénzügyi tev. és kieg. szolg.
18. Ingatlanügyletek és gazdasági szolgáltatás
19. Közigazgatás és egyéb közösségi sz.
20. Oktatás
21. Egészségügyi és szoc. ell.

Az olimpiai projekt hatásának számítása ténylegesen a következő tényezőkre került elvégzésre:

- létszám;
- jövedelemadó;
- munkaadói TB befizetés;
- munkavállalói TB befizetés;
- személyi jövedelemadó befizetés;
- bérkifizetés.

7.4 KÖZLEKEDÉSI ÉS KÖZMŰBERUHÁZÁSOK LISTÁJA

E melléklet az olimpia műszaki megvalósíthatóságának vizsgálatakor meghatározott közlekedési és közműprojektek listáját tartalmazza, feltüntetve a projekt nevét és a beruházás összes költségét 2006. júniusi árakon. A projektek mindegyike szerepelt a 2002-es tanulmányban, azonban egyes projektek között történtek átcsoportosítások a műszaki tartalom terén.

Azon projektek, melyek mellett nem szerepel beruházási költség, részben megvalósultak, részben – a tervek szerint – 2006 végéig megvalósulnak.

M.5. tábla

Sorsz.	Projektnév	Beruházás költsége (Mrd Ft)
1	1-es villamos szárnyvonal (Csepel felé)	1,7
2	1-es villamos meghosszabbítása 2. szakasz	6,9
3	1-es villamos meghosszabbítása 1. szakasz	8,5
4	2-es villamos meghosszabbítása Csepelre	1,9
5	3-as villamos meghosszabbítása (Pesterzsébet - Csepel)	5,7
6	3-as villamos összekötése (Pesterzsébet felsőig)	0,6
7	6. sz. út bevezetése	-
8	10-es főút új bevezetése	8,3
9	51101 j. bek. út (Csepel)	3,7
10	Budai alsórakpart meghosszabbítása (Jégtörő utca)	-
11	Andor u. - Galván u. átépítése	2,9
12	Békásmegyeri HÉV külön szintű átjáró	2,1
13	BKSZ	3,1
14	Bosnyák tér, Orczy tér átépítése	3,7
15	Budai Alsórakparti alagút	24,9
16	Budai hegyvidéki villamos (Szilágyi fasor - Döbrentei tér)	47,7
17	Budai rakparti villamos (Köles utcáig)	14,3
18	Csepeli gerincút III (Mag utca – 8655. j. út)	2,6
19	Csepeli gerincút (Szabadkikötő út - Mag utca)	11,0
20	4. számú metróvonal meghosszabbítása (Újpalotától kifelé)	18,2
21	Dél-Buda Rákospalota (4.) metróvonal meghosszabbítása (Bosnyák tér - Újpalota)	125,6
22	Dél-Buda Rákospalota (4.) metróvonal (Virágpiac - Bosnyák tér)	446,8
23	Észak-déli regionális gyorsvasút 1 (Békásmegyer - Szentendre előmunkálatok)	54,4
24	Észak-déli regionális gyorsvasút 2 (Astoria - Csepel/Pestszenterzsébet felső)	176,9
25	Észak-déli regionális gyorsvasút 3 (Szentendre - Csepel új vá.)	342,6
26	Észak-déli regionális gyorsvasút 4 (Budakalászi szárnyvonal)	9,4

Sorsz.	Projektnév	Beruházás költsége (Mrd Ft)
27	Észak-déli regionális gyorsvasút 5 (Piliscsabai szárnyvonal)	39,1
28	Ferihegyi gyorsvasút	59,0
29	Ferihegyi repülőtérre vezető út	3,0
30	Hamzsabégi út kiépítése	9,7
31	Intermodális csomópontok és állomáskorszerűsítések (MÁV, BKV, Volán)	31,3
32	Közösségi közlekedés járműparkjának fejlesztése	258,8
33	Káposztásmegyeri gyűjtőutak	22,1
34	Kiscelli út és Váradi út összekötése	0,4
35	Kiskörúti villamos	10,3
36	Körvasút menti krt. déli szakasz	49,3
37	Körvasút menti krt. északi szakasz	73,7
38	Körvasút menti krt. keleti szakasz	84,2
39	Kvassay út és Könyves K. krt összekötése (Kvassay áttörés)	4,2
40	M0 Déli szektor	89,6
41	M0 Északi szektor	103,8
42	M0 Keleti szektor + M31	70,2
43	M0 Nyugati szektor	76,0
44	2-es metró új megállóhely (Kerepesi úton)	7,1
45	3-as metró meghosszabbítása 2. (Káposztásmegyertől kifelé)	68,0
46	3-as metró meghosszabbítása 1. (Káposztásmegyerig)	58,9
47	MÁV Budapesti vonalain rekonstrukció 1	22,7
48	MÁV Budapesti vonalain rekonstrukció 3	30,6
49	MÁV Budapesti vonalain rekonstrukció 2	54,4
50	MÁV vonalain új megállók létesítése (2 db)	6,2
51	Megyeri út - régi Fóti út összekötése	2,8
52	Moszkva tér átépítése	21,0
53	Műegyetem rakparti villamos	7,2
54	Nagy Lajos király út bővítése	7,2
55	Nyírpalotai út és M3 autópálya kapcsolata	2,6
56	Örs vezér téri külön szintű csomópont	3,8

Sorsz.	Projektnév	Beruházás költsége (Mrd Ft)
57	P+R parkolók fejlesztése	2,9
58	Pesti külső kerületeket összekötő főút (Külső Keleti körút - Óceánárok u.)	25,2
59	Pesti rkp. északi meghosszabbítása	2,5
60	Rákospalotai határút	5,1
61	Szentmihályi úti villamos	18,3
62	Thököli úti villamos kiépítése (Bosnyák tér - Újpalota)	9,9
63	Váci út (Árpád út - Fóti út)	3,5
64	Váci út szélesítése (Fóti út - 2. sz. főút)	2,8
65	1. Budapest Keleti - Hegyeshalom vonal	42,1
66	2. Budapest - Esztergom vonal	30,6
67	V. korridor keleti ága biztosító berendezéssel	322,4
68	Új 10. sz. főút kiépítése	28,6
69	30a. Budapest - Székesfehérvár	100,2
70	30. Székesfehérvár - Nagykanizsa - Murakeresztúr vonal	72,2
71	70. Budapest - Szob vonal	43,0
72	120. Budapest - Újszász - Szolnok - Lökösháza	32,8
73	140. Cegléd - Szeged vonal	9,4
74	150. Budapest - Kelebia vonal	57,8
75	Vidéki helyszínek: Balatonfüred, infrastrukturális beruházás	0,8
76	Cargo bázis	13,1
77	Csatorna mellékhálózat fejlesztés	80,0
78	Vidéki helyszínek: Debrecen, infrastrukturális beruházás	3,3
79	Dél-budai szennyvíztisztító telep	18,3
80	Dunai hajózás fejlesztése	20,1
81	Egyéb beruházások	49,8
82	Forgalmi terek bővítése (repülőtér)	3,9
83	Csatorna főhálózat fejlesztés	78,1
84	Vidéki helyszínek: Győr, infrastrukturális beruházás	2,7
85	HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	42,2
86	Központi szennyvíztisztító telep	144,0

Sorsz.	Projektnév	Beruházás költsége (Mrd Ft)
87	M2-es kiépítése	87,4
88	M3 autópálya Polgár és az ukrán határ között	109,5
89	M5 autópálya	-
90	M6/M60 autóút	279,8
91	M7 autópálya	194,8
92	M8 autóút	240,4
93	M30 autópálya	-
94	M70 autóút	-
95	Parkolóház	10,5
96	Vidéki helyszínek: Szeged, infrastrukturális beruházás	8,6
97	Vidéki helyszínek: Székesfehérvár, infrastrukturális beruházás	4,9
98	Ferihegyi 1 terminál	5,2
99	Ferihegyi 2 terminál	72,0
100	Új gyorsforgalmi út kiépítése 2 (Zsámbék térsége)	13,0

8 FELHASZNÁLT IRODALOM

a) Makrogazdasági elemzés - Világgazdasági helyzet

1) Foresight 2020. Economist Intelligence Unit 2006

2) Jerome C. Glenn and Theodore J. Gordon: State of the Future 2005. American Council for the United Nation University

3) Cikkek a Foreign Affairs-ból (Published by the Council of Foreign Relation)

1.1) Mallaby Niall Ferguson: Sinking Globalization March/April 2005

1.2) Jeffrey E. Garten: The Global Economic Challenge January/February 2005

b) Makrogazdasági elemzés - Az Európai Unió fejlődése

1) Responses to the Challenges of Globalisation. A Study on the International Monetary and Financial System and on Financing for development Working Document of the Commission Services. Brussels 14 February 2002 SEC(2002) 185 final

2) A Fair Globalisation: Creating Opportunities for All. World Commission on the Social Dimension of Globalisation February 2004 (ILO) ISBN 92-2-115426-2

3) Making globalisation work for everyone. The European Union and the World Trade. European Commission Directorate General Press and Communication Publications 2003

4) Integrated Guidelines for growth and jobs (2005-2008). Commission of the European Communities Brussels 12.4.2005 COM(2005) 141 final

5) Globalisation and the European Social and economic model Parliamentary meeting 8-9 My 2006 Brussels. Position of the European Parliament

6) Extracts from presidency conclusion on the Lisbon Strategy by them. European Councils: Lisbon to Thessaloniki (June 2003)

7) Facing the Challenge. The Lisbon strategy for growth and employment. Report from the High Level Group chaired by Wim Kok November 2004.

8) National Intelligence Council. Project 2020. Budapest workshop April 28-29, 2004

9) Mapping the Global Future. Report of the National Intelligence Council's 2020 Project December 2004. NIC 2004-13.

c) Makrogazdasági elemzés - A Magyar Kormány tervei

1) Magyarország Konvergencia Programja 2005–2009 (Magyar Köztársaság Kormánya, 2006. szeptember)

2) Az Új Egyensúly Program

3) A magyar gazdaság 2005-ben (Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, 2006. március)

4) ICEG Európai Központ: Negyedéves előrejelzés a magyar gazdaságról 2006. 1. szám

5) Áttekintés a magyar gazdaság helyzetéről (2006. májusi 15-i adatok alapján) Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Közgazdasági Főosztály.

6) Áttekintés a fontosabb makrogazdasági mutatók alakulásáról (2006. májusi 15-i adatok alapján) Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Közgazdasági Főosztály.

7) Miből mennyi? – a Gyurcsány csomag számokban Portfólio.hu-Net Médiai Rt June 12, 2006

8) Report from the Commission: Hungary. Brussels, 12/02/04 (ECFIN/125/04-EN)

9) Commission re-assesses budgetary situation of Hungary IP/05/1311 Brussels 20 October 2005

10) Eurostat statisztikai adatbázisa

11) National Accounts of the OECD countries. Main aggregates 1992-2003. OECD 2005

d) Makrogazdasági elemzés - Magyar statisztika

1) KSH statisztikai évkönyvek (legutolsó: 2004)

2) Bruttó állóeszköz felhalmozás 1995-2003 KSH Budapest, 2005

3) A nem pénzügyi eszközök felhalmozása és állománya 2000-2004 KSH Budapest, 2006

4) Pénzügyminisztérium online kiadványai

5) MNB online kiadványai

6) Ágazati kapcsolatok mérlege 2000 (KSH)

e) Az infrastrukturális fejlesztésekhez felhasznált dokumentumok

1) Új Magyarország Fejlesztési Terv 2007–2013 (Magyar Köztársaság Kormánya, 2006. október 25.)

2) Közelekdés Operatív Program tervezetei (2006. június 9. valamint 2006. szeptember 22.)

3) Környezet és Energia Operatív Program tervezetei (0.06-os változat [2006. április 7.], 1.1-es változat [2006. szeptember 22.])

4) Regionális fejlesztési programok tervezetei (júniusi változatok)

5) Budapest középtávú városfejlesztési programja – Podmaniczky Program 2006-os, felülvizsgált változata (2006. szeptember 18.)

f) Egyeztetések az infrastrukturális fejlesztésekkel kapcsolatban

1) BFFH Főpolgármesteri Iroda, Forró Zoltán kabinetfőnök

2) UKIG Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság, Kerékgyártó Attila m. igazgató

3) MÁV Zrt. Vezérigazgatóság, Köller László fejlesztési oszt. vez.,

Molnár Richárd projekt iroda vezető

4) BKSZ Budapesti Közlekedés-Szervező Kht., Kétheyli József igazgató

g) OCOG ‚olimpiai szervező bizottság költségvetésével kapcsolatban

1) London 2012 Bid Book – Theme 6 Finance

2) Paris 2012 Bid Book – Theme 6 Finance

3) Madrid 2012 Bid Book – Theme 6 Finance

4) New York 2012 Bid Book – Theme 6 Finance

5) Moscow 2012 Bid Book – Theme 6 Finance

6) Host City Election Procedure

7) Report of the IOC Evaluation Commission for the Games of the XXIX Olympiad in 2008

8) Report of the IOC Evaluation Commission for the Games of the XXX Olympiad in 2012

9) Marketing – Athen 2004 Marketing report

10) Athen 2004 - Ticketing

11) Marketing Fact File 2006

12) Factsheet - revenue generation and distribution

13) GAT (Greek-American Trade) - Report

14) Programme of the Games of the XXIX Olympiad, Beijing 2008

15) The Olympic Charter (in force as from 1 September 2004)

16) www.olympic.org

17) www.gamesbids.com

18) www.newyorkgames.org

19) www.aafla.org – Amateur Athletic Foundation of Los Angeles

20) http://blues.uab.es/olympic.studies/ - Centre d'Estudis Olimpics i de l'Esport, Barcelona

21) www.olympic.uts.edu.au – Australian Centre for Olympic Studies, University of Technology, Sydney

22) www.uwo.ca/olympic - International Centre for Olympic Studies, The University of Western Ontario

23) www.aroundtherings.com

24) www.sportandtechnology.com

25) www.invgr.com/olympics_sponsorship.htm

26) www.asoif.com

27) Vajda László, a Pekingi Olimpiai Szervező Bizottság tagja